

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

SISAKET RAJABHAT UNIVERSITY JOURNAL

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2

กรกฎาคม - ธันวาคม 2568

VOL .19 NO.2 JULY-DECEMBER 2025

ISSN : 1906-0327 (PRINT)

ISSN : 3027-6063 (ONLINE)

วารสารได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2

[HTTP://SO05.TCI-THAIJO.ORG/INDEX.PHP/SSKRUJOURNAL/INDEX](http://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/index)

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Sisaket Rajabhat University Journal

วัตถุประสงค์	เพื่อกระตุ้นให้เกิดการวิจัย ศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความก้าวหน้าทางวิชาการสาขาวิชาต่าง ๆ
ขอบเขตงาน	เป็นวารสารที่ครอบคลุมสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
กำหนดการที่ตีพิมพ์	ตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์เฉพาะ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน
หน่วยงาน	สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (5 ธันวาคม 2550) 319 ถนนไทยพวนท่า ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ 33000 โทร. 0 4561 7982
ที่ปรึกษา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำง
รองบรรณาธิการ	อาจารย์ ดร.พิมล วิเศษสังข์
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐา อินธิจิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬารัตน์ บุษบงก์
กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ รองศาสตราจารย์จำเริญ อุ้นแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียรพูล กมลจิตรประภา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิกันต์ คุ้มวัฒนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ โพนแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา ประสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล ศิริเวชพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉัตร ทองแพง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุทธิ นายพุมชัย หมูโยธา นางสาวศิริภัทรา คำมะรักษ์ นางสาวสกุลรัตน์ ประเสริฐสังข์

ผู้เชี่ยวชาญประเมินบทความ (Peer Reviews)

1. สาขาครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ / จิตวิทยา

1.1 ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

1.2 ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

นักวิชาการอิสระ

1.3	รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
1.4	รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.5	รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.6	รองศาสตราจารย์ ดร.วราพร เอรารวรรณ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.7	รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร	มหาวิทยาลัยนครพนม
1.8	รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.9	รองศาสตราจารย์ ดร.อาฟีฟ ลาเต๊ะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.10	รองศาสตราจารย์ ดร.เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
1.11	รองศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา เชื้อทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
1.12	รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยศ ไพบูลย์ศิริธรรม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
1.13	รองศาสตราจารย์ชานนท์ ไชยทองดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.14	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทพญ. สุวดี เอื้ออรุณโชติ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.15	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาวรรณณ ถวิลการ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.16	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดินดา ดวงวิไล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.17	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนคิด มะเสนาะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
1.18	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ศักดิ์ปกรณกานต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
1.19	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.20	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนันท์ เกียรติประภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
1.21	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย สุขจิตต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
1.22	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมาภรณ์ พิมพ์ทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
1.23	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.24	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขอบฟ้า จันทระเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.25	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ศรีพุทธรินทร์	มหาวิทยาลัยนครพนม
1.26	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณชัย สุพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.27	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา ประสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.28	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรดี ไชยกาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.29	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ สุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.30	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ถาวรนิทร รักษาบำรุง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.31	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จริยา สายรัตน์อินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.32	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญา สายหมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.33	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรระ โสฬสพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.34	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จริยา สายรัตน์อินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.35	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริกัลยา สุขชี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.36	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรณภพ เพียรจัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.37	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทร สายรัตน์อินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.38	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ สีนถาวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์
1.39	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มหาชาติ อินทโชติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
1.40	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตม์ภัส สุตีคา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
1.41	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ สุภะ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
1.42	อาจารย์ ดร.เอกเทศ แสงลับ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.43	อาจารย์ ดร.ธนวัฒน์ บุตรทองทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.44	อาจารย์ ดร.ปริญา ปริพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
1.45	ดร.ถ้วนบุรีชนันท์ สกิจจามันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
1.46	ดร.รุ่งศักดิ์ เยื่อใย	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
1.47	ดร.นวลศรี สงสม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
1.48	ดร.สุรเชษฐ์ จันทรงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
1.49	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดารัตน์ ศรีมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
1.50	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ สีนถาวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์
1.51	ดร.กลิ่นลลิต สืบประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

- 1.52 ดร.วัจนรัตน์ วรรตี่
- 1.53 ดร.พรทิพา ชนะโยธา
- 1.54 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมีภัส สุตีคา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. สาขาเศรษฐศาสตร์ / บริหารธุรกิจและการจัดการ

- 2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.จุริพร จันทน์พาณิชย์
- 2.2 รองศาสตราจารย์ ดร.วีระกิตต์ เสาร์ม
- 2.3 รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน
- 2.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์
- 2.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานวิน สงเคราะห์
- 2.6 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชญา แวนแก้ว
- 2.7 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติธร ภูริภักดี
- 2.8 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรณัฐ ใคนุ่นภา
- 2.9 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหสา พลนิต
- 2.10 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉัตร ทองแพง
- 2.11 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทธร ทวีจันทร์
- 2.12 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณิศา ศรีบุญเรือง
- 2.13 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล ศิริเวชพันธุ์
- 2.14 อาจารย์ ดร.สาลินี ทิพย์เพ็ง
- 2.15 อาจารย์ ดร.อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล
- 2.16 อาจารย์ ดร.จุฑามาศ บุญรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

3. สาขาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- 3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน พรหมโสภ
- 3.2 รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ
- 3.3 รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม
- 3.4 รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์
- 3.5 รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก่นนาม
- 3.6 รองศาสตราจารย์ ดร.เอกพงษ์ วงศ์คำจันทร์
- 3.7 รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ไม้เจริญ
- 3.8 รองศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ พรหมเสน
- 3.9 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีรรัต สมนึก
- 3.10 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวดี ทะไกรราช
- 3.11 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา ปราชญ์เวทย์
- 3.12 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ คำนนท์
- 3.13 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ จันทน์หมื่น
- 3.14 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ วงศ์จินดา
- 3.15 ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมาภรณ์ พุ่มพิจ
- 3.16 อาจารย์ ดร.ปณิตต์ กัลยา
- 3.17 อาจารย์ ดร.ศุภรัตน์ วัลกานนท์
- 3.18 อาจารย์ ดร.ศิวิดา ภูมิรมณี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ทุกบทความได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารนี้ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

(Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) โดยอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ฉบับนี้เป็นปีที่ 19 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม- ธันวาคม 2568 ซึ่งเป็นฉบับที่หนึ่งของปี บทความในวารสารฉบับนี้เป็นบทความวิจัยทางด้านครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความทุกเรื่องได้ผ่านการพิจารณากลับกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลายสถาบันการศึกษา กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก ที่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของแต่ละบทความ

กองบรรณาธิการวารสารมุ่งมั่นพัฒนากระบวนการและคุณภาพของวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานและเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ผลงานวิจัย และเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ นักวิชาการ นักวิจัย และผู้อ่านทุกท่าน หากท่านมีบทความวิชาการ บทความวิจัยที่ต้องการเผยแพร่ เพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคม ท่านสามารถส่งมาให้กองบรรณาธิการเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความจากวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพ หากผู้เขียนหรือผู้อ่านท่านใดมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อวารสารฯ ทางกองบรรณาธิการยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำ
บรรณาธิการ

สารบัญ

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4	1
สุรศักดิ์ บุญชู และคณะ	
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดพะเยา เขต 2	14
ธนพล ทวีชัย	
ผลการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	29
พรเทพ เจริญขุนทด	
การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา	40
ธิดารัตน์ อธิปัญจพงษ์ และคณะ	
ผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	54
วีรวิทย์ คำอ่อน และคณะ	
คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5	70
จันทร์จิรา ปรารวเรือง และคณะ	
ความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร	84
นัชชา วรรณโคตร และคณะ	
กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	98
พรทิพย์ สมวัน	
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของศิลปะเชิงสร้างสรรค์สำหรับชุมชนท่องเที่ยว ผ่านกระบวนการออกแบบร่วมบนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	113
พรหมลิขิต อุรา และเดชภณ ทองเดิม	
การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนิสิตที่สอบคัดเลือกกระบบรับตรงและระบบกลาง กรณีศึกษา สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	125
ศุภชัย สีนถาวร และคณะ	
การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบหายใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	135
เกษราภรณ์ หอมทรง และธนดล ภูสีฤทธิ์	
ประสบการณ์ปฏิบัติงานค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของนักสังคมสงเคราะห์โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่	148
อิลยานี เจ๊ะตือราม และคณะ	
ผลการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	158
ศยามน อินสะอาด และคณะ	
พฤติกรรมทางท่งเทียวนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ	173
พิมพ์ลา คงขาว	
รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนาสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด	187
พีไลพร มลิรัตน์	

**ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4**
**The Relationship Between Creative Leadership
Of School Administrators and Core Competencies of Teachers in School
under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 4**

สุรศักดิ์ บุญชู^{1*}, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง², จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์³
Surasak Boonchu^{1*}, Pongsak Thongpanchang², Jittimaporn Sihawong³

1,2,3 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1,2,3 Educational Administration, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

*Corresponding email: Surasak1337@hotmail.com

Received: 30 June 2025; Revised: 26 August 2025; Accepted: 29 Decemder 2025

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญในยุคปัจจุบัน สถานศึกษาต้องอาศัยผู้นำที่สร้างสรรค์ ก้าวหน้า ทันสมัย ตามทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม สามารถริ่ชาจตุรรมและสงวนจุดต่างได้เป็น อย่างดี เป็นภาวะผู้นำที่สามารถพัฒนาสมรรถนะและความสามารถต่าง ๆ ของบุคคลภายในองค์กร โดยจะต้องเป็นไปตาม แนวทางสมรรถนะคือ การปฏิบัติงานที่ดี มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่าง ๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ และคุณลักษณะทางกายภาพซึ่งจะสามารถส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการได้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์นี้ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมสมรรถนะหลัก ของครูในโรงเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริม สมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยผู้วิจัย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน จำนวน 341 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 25 คน และครู จำนวน 316 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน และกำหนดจำนวนโดยการเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.967 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่สุด คือ ด้านจินตนาการ รองลงมาคือ ด้านความไว้วางใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ 2) การ ส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ครู รองลงมา คือ ด้านการบริการที่ดี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงสุด เท่ากับ 0.772

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, การส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน

ABSTRACT

Creative leadership is an essential quality for school administrators in today's rapidly changing world. Educational institutions need leaders who are innovative, forward-thinking, and able to foster both unity and diversity while developing the competencies of their staff. Effective human resource development should be based on core competencies - encompassing knowledge, skills, ethics, personality, and physical attributes - that drive organizational success. This study aimed to: 1) examine the level of creative leadership among school administrators under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 4; 2) assess the core competencies of teachers; and 3) explore the relationship between administrators' creative leadership and teachers' core competencies. The sample included 341 administrators and teachers selected through stratified and proportional sampling based on district and school size. A five-point Likert scale questionnaire was used, with a reliability score of 0.967. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The research findings were as follows:

1. The overall level of creative leadership among school administrators under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 4 was rated at the highest level.
2. The overall core competency of teachers in the same area was also at the highest level.
3. There was a high positive correlation between administrators' creative leadership and teachers' core competencies, with a correlation coefficient of 0.772, statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: Creative Leadership, Core Competencies of Teachers.

บทนำ

สภาพแวดล้อมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารบุคคลโดยตรง การจัดการศึกษาก็จัดว่าเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบหลายประการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 7) มาตรา 18 กล่าวไว้ว่า “สถานศึกษา” หมายความว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาและหมวด 1 (มาตรา 6) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นสถานศึกษาหรือโรงเรียน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน ต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนมากกว่าองค์กรใด เพราะเป็นสถานที่สำหรับผู้เรียนได้มีโอกาสสำหรับขยายความรู้ความสามารถได้อย่างสร้างสรรค์ และประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง (Hoy & Miskel. 2008: 33)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามหลักสูตรทั้งทางด้านคุณภาพที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสุขอนามัยที่ดีจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบกับคุณลักษณะที่ดี มีภาวะผู้นำและคุณธรรมจริยธรรมในการบริหาร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องการบริหาร

สถานศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบ อีกทั้งยังต้องทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ขอบข่ายและความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553: 2)

สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่ก้าวหน้า ทันสมัย สร้างสรรค์ ตามทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม พร้อมทั้งผลักดันให้คนอื่น ๆ ในสังคมร่วมมือและทำไปพร้อมกันได้ ก็จะทำให้หน่วยงานนั้นก้าวไปด้วยดี โดยประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมเป็นสำคัญทั้งนี้ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ นั้นไม่เหมือนเดิม เช่นเดียวกับเรื่องของภาวะผู้นำที่พูดถึงเรื่องคุณลักษณะ พฤติกรรม สถานการณ์ และเปลี่ยนสภาพหรือแลกเปลี่ยน แต่เมื่อสังคมปัจจุบันที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตปฏิเสธไม่ได้ว่าย่อมมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน คือ การแข่งขันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อนและไร้ทิศทาง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นอีกภาวะผู้นำหนึ่งที่สำคัญในปัจจุบัน (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2556: 34) โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ การติดต่อประสานงานกับบุคคลที่มีความคิดเห็นตรงกันและกับบุคคลที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องอาศัยเวลา ทรัพยากร โอกาส เพื่อจะมีโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกัน อย่างไรก็ตามผลลัพธ์ที่ได้ อาจจะไม่ใช่ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน แต่อาจจะมาจากความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันเชิงสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การคิดเชิงสร้างสรรค์ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ แต่ก็จำเป็นต้องเป็นความคิดเดิม ๆ และเผชิญกับความเชื่อมั่นกับแนวทาง วิธีการใหม่ ๆ ที่จะสร้างขึ้น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเหมือนกับภาวะผู้นำแบบให้บริการ ภาระงานหลักของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ การประสานงานบุคคลที่มีความคิดเห็นตรงกัน และมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เป็นภาวะผู้นำที่มีพัฒนาสมรรถนะ และความสามารถต่าง ๆ ของบุคคลภายในองค์กร เพื่อให้เกิดความสร้างสรรค์ในทุกสถานที่ และทุกระดับ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น เป็นภาวะผู้นำที่ปราศจากการยึดมั่นถือมั่นโดยทั่วไปแล้ว ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนวทางวิธีการใหม่ ๆ ขององค์กร และความท้าทาย ที่สลับซับซ้อนมากกว่าการคงสภาพที่เป็นอยู่แบบเดิม แต่อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของ วิมล จันทรแก้ว (2555: 1) กลับพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษาไม่ได้พัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ ทั้งด้านการบริหารงานและการบริหารวิชาการ ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาวะเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยงทั้งด้านการบริหารจัดการ และการบริหารงบประมาณ รวมถึงความตระหนักในการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ขาดการวางแผนอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดความขัดแย้ง การทำงานมีอุปสรรค การแก้ไขปัญหายุ่งยากซับซ้อน ล่าช้า บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ และกลัวการเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับสิ่งใหม่

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. 2548 ที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนามาตรฐานความคิดสมรรถนะ เพื่อให้ผู้บริหารและครูเข้าสู่กระบวนการประเมินสมรรถนะ โดยไปผูกกับการเลื่อนวิทยฐานะ และคาดหวังว่าจะนำไปสู่ศักยภาพการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างเข้มแข็งจริงจัง ต้องได้รับการสนับสนุนปัจจัย และกระบวนการที่จะช่วยให้สามารถจัดการเรียนรู้ และดำเนินงานด้านการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายทั้งของนักเรียนและของสถานศึกษา (นันทกา วารินัน, 2557: 1) โดยทิศทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดให้มีระบบการพัฒนาที่เน้นสมรรถนะ (teachers and personals competency) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการผนึกความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) แรงจูงใจ (Motivation) ทศนคติ (Attitude) และคุณลักษณะส่วนตัวของบุคลากรเข้าด้วยกันแล้วแสดงออกในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงานในบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่น และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 26-38) จึงกำหนดให้ สมรรถนะครูประกอบด้วย สมรรถนะหลัก ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาผู้เรียน

ด้านการบริหารจัดการห้องเรียน ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านภาวะผู้นำครู และด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสมรรถนะทั้ง 2 ด้าน จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการส่งเสริมสมรรถนะของครูในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการในการบริหารจัดการ และพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้ทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลต่อสมรรถนะของครูและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาสู่มาตรฐานสากลได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
2. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 4

สมมติฐานในการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 208 คน และครู จำนวน 2,634 คน รวมทั้งสิ้น 2,842 คน ในโรงเรียนจำนวน 209 แห่ง

1.2 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1984: 56) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 341 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน และครู จำนวน 316 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามอำเภอที่ตั้งของโรงเรียนและกำหนดจำนวนโดยการเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรชุดที่ 1 ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากนักวิชาการ ประกอบด้วย กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555: 30), ดวงแข ข่านอก (2559: 25), ธนาภรณ์ นิลพันธ์นันท์ (2560:37) และรอซียะห์ ลาเต๊ะ (2561:31), Ash & Persall (1999), Chernin (2001), Bennis (2002), Couto and Eken (2002), Katz (2003) อ้างถึงใน ญัฐยา สุนตระการผล, 2554) และ Danner (2008) โดยใช้เกณฑ์ ในการสังเคราะห์ที่มีระดับความถี่

ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ คือ 1) ด้านความยืดหยุ่น 2) ด้านวิสัยทัศน์ 3) ด้านจินตนาการ และ 4) ด้านความไว้วางใจ

ตัวแปรชุดที่ 2 ได้แก่ สมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 26-38) ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective of Congruence: IOC) พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ขึ้นไป แล้วผู้วิจัยได้ปรับแก้ตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 30 คน พบว่าค่าความเชื่อมั่นของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.934 ความเชื่อมั่นของการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน เท่ากับ 0.941 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.976 ซึ่งแบบสอบถามงานวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 41 ข้อ และแปลผลของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ Best & Kahn (1993, 247) ดังต่อไปนี้

5 คะแนน หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

อยู่ในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

อยู่ในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

อยู่ในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

อยู่ในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับระดับสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ และแปลผลของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ Best & Kahn (1993, 247) ดังต่อไปนี้

5 คะแนน หมายถึง มีสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง มีสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม จำนวน 341 ชุด ถึงกลุ่มตัวอย่างทางช่องทางออนไลน์ (Google Form) พร้อมทั้งขอความร่วมมือส่งแบบสอบถามคืนภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแบบสอบถาม

4. ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 341 ชุด ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลโดยใช้เกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5. การวัดระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน พิจารณาความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้นำมาแปลผลในรูปของความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็น 0 หมายถึง ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กัน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง +1 และ -1 หมายถึง ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน โดยในทิศทางของความสัมพันธ์พิจารณาจากเครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ คือถ้าไปในทิศทางบวก แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในลักษณะคล้ายตามกัน ถ้าไปในทิศทางลบ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในลักษณะตรงข้ามกัน สำหรับเกณฑ์การพิจารณาระดับความสัมพันธ์ สามารถพิจารณาได้ดังนี้ โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

ค่าสหสัมพันธ์ 0.81 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ค่าสหสัมพันธ์ 0.61 – 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

ค่าสหสัมพันธ์ 0.41 – 0.60 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ค่าสหสัมพันธ์ 0.21 – 0.40 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ

ค่าสหสัมพันธ์ 0.01 - 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 1 – 2 และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

รายการ	ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความยืดหยุ่น	4.50	0.59	มาก
2. ด้านวิสัยทัศน์	4.44	0.68	มาก
3. ด้านจินตนาการ	4.56	0.58	มากที่สุด
4. ด้านความไว้วางใจ	4.54	0.64	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.52	0.59	มากที่สุด

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 คือ ด้านจินตนาการ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.58) รองลงมา คือ ด้านความไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.64) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.68)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

รายการ	ระดับความคิดเห็นการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	4.56	0.51	มากที่สุด
2. ด้านการบริการที่ดี	4.67	0.51	มากที่สุด
3. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.60	0.48	มากที่สุด
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.66	0.51	มากที่สุด
5. ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.75	0.46	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.64	0.47	มากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.46) ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.51) รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.51) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.51)

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y _{total}
X ₁	0.734**	0.688**	0.687**	0.741**	0.650**	0.740**
X ₂	0.760**	0.643**	0.692**	0.654**	0.613**	0.960**

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y _{total}
X ₃	0.774**	0.713**	0.725*	0.724*	0.713**	0.976**
X ₄	0.783**	0.725**	0.689**	0.718**	0.710**	0.967**
X _{total}	0.791**	0.717**	0.725**	0.737**	0.702**	0.772**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{total}) กับ การส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน (Y_{total}) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{XY} = 0.772$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน (Y_{Total}) รายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อยได้ดังนี้ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Y_1) ($r_{XY} = 0.791$) รองลงมา การทำงานเป็นทีม (Y_4) ($r_{XY} = 0.737$) การพัฒนาตนเอง (Y_3) ($r_{XY} = 0.725$) การบริการที่ดี (Y_2) ($r_{XY} = 0.717$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Y_5) ($r_{XY} = 0.702$)

อภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1) จากการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกโดยเรียงตามลำดับคือ ด้านจินตนาการ ด้านความไว้วางใจ ด้านความยืดหยุ่น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ได้จัดอบรม ประชุม สัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการ มีการกระจายอำนาจและบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555 : 22) ได้ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีจำนวน 3 องค์ประกอบคือ จินตนาการ ความยืดหยุ่น และวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรณมณฑ์ นิลธร (2563: 123 -124) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดเทศบาลจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย จินตนาการ วิสัยทัศน์ และความยืดหยุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของภารดร มาขานนท์ (2561: 88) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีจินตนาการ สอดคล้องกับ เสรี ออไฮสง (2565: 150) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการมีความยืดหยุ่น และด้านการมีจินตนาการ ตามลำดับ Frank (2011: 296) ได้ดำเนินการวิจัย

เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีลักษณะ 5 ข้อ ดังนี้ คือ 1) การเป็นบุคคลที่มีจินตนาการ 2) การเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่ม 3) การเป็นบุคคลที่เต็มไปด้วยความผ่อนคลาย 4) การเป็นบุคคลที่เต็มไปด้วยแนวคิดใหม่ 5) การเป็นบุคคลที่มีความคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

2) จากการศึกษาาระดับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยเรียงจากลำดับมากไปน้อย คือ ด้านด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านการบริการที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่ง เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการจัดการศึกษา เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน อบรมขัดเกลาและให้คำแนะนำ มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้เรียน การปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนของครูจึงส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นขีดความสามารถหรือคุณลักษณะของครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ครูจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนายหรือคาดหมายคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง จึงต้องมีการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของครูให้มีความรู้ทักษะ คุณลักษณะตลอดจนเจตคติที่ดีต่อความเป็นครูและวิชาชีพอย่างแท้จริง ก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามต้องการได้และด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเรียกว่า สมรรถนะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 26 - 38) ได้จัดทำคู่มือการประเมินสมรรถนะครู เพื่อประเมินการปฏิบัติงานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ เป็นการดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้โครงการไทยเข้มแข็ง ในเรื่องของยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ การกำหนดกรอบการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนดความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครู และการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างแบบทดสอบเพื่อประเมินสมรรถนะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นอกจากนี้ยังศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่ง สมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วราภรณ์ ศรีสมพงษ์ (2565: 75) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในอำเภอเมืองจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล การเป็นผู้กระตุ้นการใช้ปัญญา การเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ และการเป็นผู้มีบารมี ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์สมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในอำเภอเมืองจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการบริการที่ดี และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในเมืองจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r=0.57$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ: กิจกรรมจัดระบบพัฒนาครูเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนาครูรายบุคคลและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามจุดเน้นการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่

สอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญฤทัย ภูสาระ (2562: 79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสูงสุด ส่วนภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาต่ำสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นริรัตน์ ศิริวัฒน์ (2564: 139) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีจินตนาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการมีความสามารถในการสื่อสาร ส่วนด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) การบริหารการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

มนัสพงษ์ เก่งฉลาด (2566: 64- 65) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 2) ศึกษาสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการเป็นผู้ใช้งานดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ยุคดิจิทัล 2) สมรรถนะหลักของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 อยู่ในระดับมากทั้ง 3 สมรรถนะ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สมรรถนะการทำงานเป็นทีม สมรรถนะการบริการที่ดี และสมรรถนะการพัฒนาตนเอง 3) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูงและระดับค่อนข้างสูงกับสมรรถนะหลักของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ($r = 0.827$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kennedy & Dresser (2005) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างสมรรถนะพื้นฐานในการปฏิบัติงาน Creating a Competency based Workplace สรุปว่า ความฉลาดและความสามารถของมนุษย์จะทำให้เกิดการไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ความสามารถที่ถูกจูงนำมาใช้ในการจัดงานทำให้งานเกิดความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ การขับเคลื่อนการทำงานขององค์กรต้องอาศัยความสามารถของคณะทำงาน การจัดการโดยใช้

ความสามารถและยุทธศาสตร์ทางธุรกิจ การจัดจุดอ่อนและกำจัดคู่แข่งเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จต้องอาศัยกระบวนการและความสามารถ กฎแห่งการครองการที่จะประสบผลสำเร็จจะต้องมีการวางแผนจัดบุคคลให้ตรงกับความสามารถซึ่งต้องคำนึงถึงวิธีการจัดการกับความสามารถอย่างไรจะจัดรูปแบบความสามารถเฉพาะได้อย่างไร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพราะทำให้การวางแผนในการบริหารองค์กรได้อย่างถูกต้อง สามารถบริหารได้ตามแผนงานให้ประสบความสำเร็จซึ่งจะทำให้องค์กรเจริญก้าวหน้าบรรลุเป้าหมายขององค์กร สามารถมองเห็นวิธีการปฏิบัติที่มีทิศทางและขอบเขตที่น่าองค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

1.2 จากผลการวิจัยการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และตระหนักในหน้าที่ โดยมีการวางแผนงาน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง

1.3 จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ด้านความยืดหยุ่นผู้บริหารควรแสดงออกทางพฤติกรรมถึงความเป็นอิสระ ปลดปล่อยออกจากข้อกำหนดที่มากเกินไป ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ และมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นอิสระ ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีเป้าหมายขององค์กร มองการณ์ไกล ด้านจิตนาการซึ่งหมายถึงความเชื่อ ความศรัทธา ที่ก่อให้เกิดจินตภาพในจิตใจ มีสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และด้านความไว้วางใจ การแสดงออกอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ให้เกียรติผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้ความร่วมมือร่วมใจกัน รู้สึกเต็มใจหรือยินยอมที่จะร่วมกระทำตามด้วยการยึดหลักการบริหารตามหลักสากล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลการวิจัยที่ได้มาประกอบการพัฒนาและแก้ไขการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพลงปฏิบัติภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกต การมีส่วนร่วมปฏิบัติจริงกับประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่จะช่วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

บรรณานุกรม

- [1] กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [2] ขวัญฤทัย ภูสระ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- [3] ญญา สนตรการผล. (2554). การบริหารจัดการคนเก่ง. กรุงเทพมหานคร. เอ็กสเปอร์เนท.
- [4] ดวงแข ข่านอก. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. นครราชสีมา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- [5] ธนาภรณ์ นิลพันธ์นันท์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 32. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์.
- [6] นริรัตน์ ศิริวัฒน์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [7] นันทกา วารินิน. (2557). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. สาขาวิชาการจัดการศึกษาและเรียนรู้, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- [8] บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร. สุวีริยาสาส์น.
- [9] ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.
- [10] พงษ์รัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [11] ภราดร มาขานนท์ (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [12] มนัสพงษ์ เก่งฉลาด. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. [วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- [13] รอชียะห์ ลาเต๊ะ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- [14] วราภรณ์ ศรีสมพงษ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในอำเภอเมืองจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. [วิทยานิพนธ์บริหารการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [15] วิมล จันทรแก้ว. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. [ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- [16] ศกรณมนตร์ นิลธร (2563) การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดเทศบาล จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(2), 31–48.
- [17] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู. กรุงเทพมหานคร. ผู้แต่ง.
- [18] เสรี ออโธสง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- [19] Ash, R.C., & Persall, J.M. (1999). *The Principal as chief learning office. National Association of secondary School Principals Stamford University.* Birmingham, Alabama. U.S.A.
- [20] Bennis, W. (2002). *Creative Leadership.* [ABI]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- [21] Best, J., & Kahn, J.V. (1993). *Research in Education (7th ed).* Boston: Allyn and Bacon.
- [22] Chernin, P. (2001). *Creative leadership: The strength of ideas The power of the imagination.* Vital Speeches of the Day, 68(8), 245.
- [23] Couto, R. A. & Eken, S. C. (2002). *To give their Gifts: Health, community and democracy.* Nashville: Vanderbilt University Pr.

- [24] Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. Harper Collins Publisher, 202-204.
- [25] Danner, S. E. (2008.). *Creative Leadership in Art Education: Perspectives of an Art Educator*. Thesis Master of Arts (MA), in Art Education (Fine Arts), Ohio University.
- [26] Frank, M. (2011). *The Pillars of the Self Concept: Self-esteem and self-efficacy*. [online]. Available from: <http://www.excelatlife.com/articles/selfesteem.htm>.
- [27] Hoy, W.K., & Miskel, G.M. (2008). *Education administration (8th ed.)*. New York: McGraw-Hill
- [28] Katz. (2003). *"Digital Reference: An Overview."* In Bill Katz, ed. *The Reference Librarian*. London: Haworth.
- [29] Kennedy, P.W. & S.G. Dresser. (2005). *Creating a Competency – Based Workplace, Benefits Compensation Digest. (n.d.)*. Dissertation Abstracts International. 64(02), 480.
- [30] Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement, 30 (3), 607 -610.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล
ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
THE RELATIONSHIP BETWEEN THE DIGITAL LEADERSHIP OF THE EDUCATIONAL
SCHOOL ADMINISTRATORS AND EFFECTIVENESS OF SCHOOL IN THE
CHACHOENGSAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ธนพล ทวีชัย^{1*}
Tanapol Tawichai^{1*}

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร
¹Education Administration, Master of Education, Bangkok Suvarnabhumi University
*Corresponding email: Tanapol_7@hotmail.com
Received: 3 July 2025; Revised: 13 August 2025; Accepted: 29 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 2) ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้และการมีวิสัยทัศน์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 4) การสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล 5) การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี และประสิทธิผลของโรงเรียน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การปรับตัวของสถานศึกษา 2) การบรรลุเป้าหมาย 3) การพึงพอใจในการทำงาน 4) การสนใจของส่วนรวม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี ด้านการสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล ตามลำดับ 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปรับตัวของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมาย ด้านการสนใจของส่วนรวม ด้านการพึงพอใจในการทำงาน ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยความสัมพันธ์ทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ 0.15 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์; ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร; ประสิทธิภาพของโรงเรียน

Abstract

The purposes of this research were to; 1) study the level of digital leadership of school administrators under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2; 2) study the level of school effectiveness under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2; and 3) explore the relationship between digital leadership of school administrators and school effectiveness. The sample consisted of 317 teachers working in schools located in Tha Takiap district under the chachoengsao primary educational service area office 2. The research instrument was a questionnaire comprising five components of digital leadership These include: 1) Learning and Visionary Use of Digital Technology 2) Human Resource Development 3) Collaborative Networking 4) Digital Culture Creation 5) Technology-Based Management and School Effectiveness, comprising four dimensions : 1) Institutional Adaptation 2) Goal Achievement 3) Job Satisfaction 4) Public Interest. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. This study employed a quantitative survey research design.

The results were as follow; 1) The findings revealed that the overall digital leadership of school administrators was at a high level. When considering each aspect in descending order of mean scores, the highest was vision and learning in digital technology usage, followed by collaboration network building, personnel capacity development, technology-based management, and fostering a digital culture, respectively. 2) Regarding school effectiveness, the overall level was high. The highest mean score was found in the aspect of school adaptability, followed by goal achievement, public interest, and job satisfaction, respectively. 3) The study also found a very low positive correlation between digital leadership of school administrators and school effectiveness, with a Pearson's correlation coefficient of 0.15, which was statistically significant at the .01 level.

Keyword : Relationship; Digital Leadership Of The Educational School Administrators; Effectiveness Of School

บทนำ

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรและพลเมืองโลกหลายด้าน อาทิ ความผันผวนทางด้านการเมืองและทางเศรษฐกิจ การเข้าสู่สังคมวัยเกษียณ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็วและผลกระทบอื่น ๆ อีกมากมาย เนื่องด้วยเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ช่วยในการดำรงชีวิต แก้ปัญหาและอำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านดำรงชีวิต การคมนาคมสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การขนส่งและบริการหรือในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน และที่สำคัญที่สุดคือในด้านของการศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารสามารถเกิดขึ้นได้โดยสะดวก รวดเร็วและตลอดเวลา นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต อันเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมถึงรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาในปัจจุบันอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีและอุปกรณ์ในยุคดิจิทัล จึงถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย มนุษย์สามารถมีการเข้าถึงและใช้งานระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วโลกผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง [1]

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรยุคดิจิทัล ต้องรับผิดชอบองค์กรและจะต้องมีความรู้ ความสามารถและภาวะผู้นำในการดำเนินการสำหรับการบริหารจัดการ เพื่อการนำพาพัฒนาไปสู่องค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาไม่เพียงแต่จะต้องมีทักษะและความสามารถทางด้านการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ผู้นำองค์กรในปัจจุบัน จะต้องมีความวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความรอบรู้ต่อสังคมดิจิทัลและมีภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลที่เพียงพอ ซึ่ง

องค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ผู้บริหารควรมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การเรียนรู้และใช้เทคโนโลยี วิสัยทัศน์ดิจิทัล การสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้และร่วมมือ การสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี ประกอบกับ ทักษะด้านการประสานงานกับบุคคล ซึ่งเป็นผู้นำทางสังคมที่สามารถประสานงานกับผู้มีมีความรู้ความสามารถทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ [2] ซึ่งการ จัดการศึกษานั้น ต้องมีการประเมินผล หลังการดำเนินงานเป็นการประเมินผลภายหลังจากสิ้นสุด แผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อ สรุปว่าสถานศึกษามีความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด มีผลผลิต ผลลัพธ์ใดที่เกิดขึ้น เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ตลอดจนผลกระทบทั้งทางบวกและลบ ซึ่งการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุก ระบบจะต้องมีการวัดค่าความสำเร็จหรือการบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาของแต่ละองค์กร เพื่อวัดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของการศึกษา [3] การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจของบุคลากรและทักษะในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัด การศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมุ่งสู่การเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างมีคุณภาพและมีความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างมี ความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญและมีอิทธิพลต่อคุณภาพและประสิทธิผลของการศึกษาและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ได้จากการจัดการศึกษาอย่างมาก ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน ฉะนั้นผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการ จัดการศึกษาให้มีประสิทธิผล ซึ่งภาวะผู้นำในการบริหารจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคุณสมบัติของผู้บริหารในยุคดิจิทัลนี้ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ [4]

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ประกอบด้วย โรงเรียน 145 โรงเรียน ในแต่ละโรงเรียน มีลักษณะการบริหารจัดการในบริบทที่แตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา โดยมุ่งตอบสนองพันธกิจของหน่วยงานต้นสังกัด ในการเสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และบริหารจัดการสู่องค์กรสมรรถนะสูง ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับพื้นที่การบริหารเชิงโครงสร้างยังขาดความพร้อมต่อการสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงเท่าที่ควร และสภาพ ปัจจุบันของโรงเรียนในสังกัด จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ผลการประเมินมาตรฐานที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ ผู้เรียน พบว่า ในวิชาหลักของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการ ขับเคลื่อนการศึกษาที่มีความแตกต่างด้านความพร้อมของวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีและการขับเคลื่อนนโยบายเชิงโครงสร้างที่ จะนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิผลได้ ปัจจุบันผู้บริหารมีทักษะภาวะผู้นำในหลายด้าน แต่ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์มากนัก ส่งผลให้การขับเคลื่อนสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลยังไม่เกิด ประสิทธิภาพที่น่าพึงพอใจ ทำให้การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงตามสภาพปัญหาในพื้นที่และเชิงนโยบาย ดำเนินการได้ล่าช้า และสิ้นเปลืองทรัพยากรในหลายด้าน เพราะผู้บริหารแต่ละสถานศึกษาอาจยังขาดทักษะและภาวะผู้นำยุคดิจิทัลเท่าที่ควร และนอกจากปัญหาในระดับบุคคลแล้ว ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนมุมมอง ทศนคติ เปิดรับการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษา ยุคปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศึกษาให้ได้ทันสมัยเท่าที่ควร โดยเฉพาะประสิทธิผลของโรงเรียน สภาพความแตกต่างของ ภูมิประเทศ พื้นที่ความเจริญ ความทุรกันดาร สังคมชนบท มีความหลากหลายในการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี ผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำองค์กรการศึกษายุคดิจิทัลไปสู่ประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น [5]

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีดังกล่าว พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยหากได้มีการนำทักษะ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลนี้ มาพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ใช้เพื่อขับเคลื่อนองค์กรอย่างเต็มศักยภาพจะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็น นักการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 2 เพื่อเป็นสารสนเทศ สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกำกับดูแล สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ สมรรถนะของ

ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและสามารถพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียน ผู้เรียน ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่คุณภาพในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความรอบรู้ต่อสังคมดิจิทัลและมีภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลที่เพียงพอ ซึ่งองค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ผู้บริหารควรมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การเรียนรู้และใช้เทคโนโลยี วิสัยทัศน์ดิจิทัล การสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้และร่วมมือการสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี ประกอบกับทักษะด้านการประสานงานกับบุคคล ซึ่งเป็นผู้นำทางสังคมที่สามารถประสานงานกับผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ซึ่งการจัดการศึกษานั้น ต้องมีการประเมินผล หลังการดำเนินงานเป็นการประเมินผลภายหลังจากสิ้นสุด แผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อสรุปว่าสถานศึกษามีความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด มีผลผลิต ผลลัพธ์ใดที่เกิดขึ้น เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ตลอดจนผลกระทบทั้งทางบวกและลบ ซึ่งการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกระบบจะต้องมีการวัดค่าความสำเร็จหรือการบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาของแต่ละองค์กร เพื่อวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการศึกษา การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจของบุคลากรและทักษะในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมุ่งสู่การเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างมีคุณภาพและมีความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญและมีอิทธิพลต่อคุณภาพและประสิทธิผลของการศึกษาและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นได้จากการจัดการศึกษาอย่างมาก ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน ฉะนั้นผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งภาวะผู้นำในการบริหารจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคุณสมบัติของผู้บริหารในยุคดิจิทัลนี้ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ประกอบด้วย โรงเรียน 145 โรงเรียน ในแต่ละโรงเรียน มีลักษณะการบริหารจัดการในบริบทที่แตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา จัดการศึกษาในระดับปฐมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก 65 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 75 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน มีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 112 คน โดยมุ่งตอบสนองพันธกิจของหน่วยงานต้นสังกัด ในการเสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และบริหารจัดการสู่องค์กรสมรรถนะสูง ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับพื้นที่การบริหารเชิงโครงสร้างยังขาดความพร้อมต่อการสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงเท่าที่ควร และสภาพปัจจุบันของโรงเรียนในสังกัด จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ผลการประเมินมาตรฐานที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ในวิชาหลักของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการขับเคลื่อนการศึกษาที่มีความแตกต่างด้านความพร้อมของวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีและการขับเคลื่อนนโยบายเชิงโครงสร้างที่จะนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิผลได้ ปัจจุบันผู้บริหารมีทักษะภาวะผู้นำในหลายด้าน แต่ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ

ผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์มากนัก ส่งผลให้การขับเคลื่อนสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลยังไม่เกิด ประสิทธิภาพที่น่าพึงพอใจ ทำให้การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงตามสภาพปัญหาในพื้นที่และเชิงนโยบาย ดำเนินการได้ล่าช้า และสิ้นเปลืองทรัพยากรในหลายด้าน เพราะผู้บริหารแต่ละสถานศึกษาอาจยังขาดทักษะและภาวะผู้นำยุคดิจิทัลเท่าที่ควร และนอกจากปัญหาในระดับบุคคลแล้ว ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนมุมมอง ทักษะคิด เปิดรับการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษา ยุคปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศึกษาให้ได้ทันสมัยเท่าที่ควร โดยเฉพาะประสิทธิภาพของโรงเรียน สภาพความแตกต่างของ ภูมิประเทศ พื้นที่ความเจริญ ความทุรกันดาร สังคมชนบท มีความหลากหลายในการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี ผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำองค์กรการศึกษายุคดิจิทัลไปสู่ประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น [5]

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ กระบวนการ ในด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการ บริหารจัดการ ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการทำงานขององค์กร ให้เป็นไปตามแผน นโยบายและวิสัยทัศน์ ที่ตั้งไว้ และสามารถบูรณาการ สร้างแรงจูงใจ ให้บุคลากรในหน่วยงาน ปฏิบัติและมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัย สัมภาษณ์จากนักวิชาการและนักวิจัย จำนวน 7 ท่าน เป็นนักวิชาการ จำนวน 4 ท่าน และเป็นนักวิจัย จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย เอิริค เซนิงเกอร์ [6], สุกัญญา แซ่ม้อย [7], อีไลออต [8], วิณณวิตร ปะโคทั้ง [9], เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ [10], ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ [11] และณัฐฉา หาญสุวัฒน์ [12] มาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการ ศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการเรียนรู้และใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่อย่างคล่องแคล่ว มีกลยุทธ์ในการตัดสินใจ และความสามารถในการเข้าถึงและใช้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ มีการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับกล ยุทธ์และเป้าหมายของสถานศึกษา สามารถส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม การเรียนรู้และนวัตกรรมดิจิทัลแก่บุคลากรได้อย่าง มีประสิทธิภาพ มีการออกแบบสถานที่ทำงานเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และการเสริมแรงด้วยเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่าง ๆ มีการสื่อสาร ส่งเสริม สนับสนุน วิเคราะห์ความสอดคล้องของเป้าหมายและทรัพยากรดิจิทัล สามารถสร้างแรงบันดาลใจและนำการพัฒนาสู่การประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการบูรณาการเทคโนโลยี เพื่อสร้างความเป็นเลิศทาง การศึกษา มีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันกับคนในองค์กร มีทักษะการระดมทรัพยากรเพื่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่าง หลากหลาย มีความสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์หรือความคิดรวบยอดเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรด้วยการพัฒนานวัตกรรม ดิจิทัลและประยุกต์ใช้ดิจิทัลเพื่อยกระดับความเป็นเลิศขององค์กร มีความเข้าใจบริบททางเทคโนโลยีดิจิทัลที่สนับสนุน เป้าหมายที่เป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันขององค์กรด้วยนวัตกรรมดิจิทัล

2. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร หมายถึง การมีกระบวนการดำเนินงานที่ส่งเสริมให้บุคลากร พัฒนาความรู้ ความสามารถ ศักยภาพและทักษะการปฏิบัติงาน มีการสร้างความตระหนักร่วมกันเป้าหมายและแผนงานที่จะดำเนินการ ร่วมกัน มีการกระตุ้นเสริมแรงบุคลากร ให้คำยกย่องชมเชย รางวัล ข้อเสนอแนะบุคลากรอยู่เสมอ มีการส่งเสริมให้เกิด ทักษะคิดที่ดีและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมมีการสร้างค่านิยม และจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน มีการยกระดับกระบวนการทำงานโดยการใช้เครื่องมือที่มีอยู่ด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อก้าว ท้นยุคดิจิทัลและตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการจัดสรรทรัพยากรการให้เข้าถึงความรู้ การรับความ คิดเห็น การติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญโดยการใช้เทคโนโลยี มีการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาความรู้ของ ผู้บริหารและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษามีการประสานงานกัน ด้วยระบบดิจิทัลหลากหลายช่องทาง มีการจัดรูปแบบการจัดการให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนประสานงานภายในองค์กร มี การเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างองค์กรอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนารูปแบบของวัฒนธรรมองค์กรไปสู่ร่วมมือและพัฒนางาน มี

การส่งเสริมภายในองค์กรให้เกิดการแข่งขันกันเพื่อความเป็นเลิศในทุกด้าน มีการส่งเสริมและสร้างเวทีการเรียนรู้ ความร่วมมือ และการแข่งขันระหว่างองค์กร มีการประสานเครือข่ายเพื่อพัฒนาบุคลากรและผู้เรียนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาและชุมชนภายนอก

4. การสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างสรรค์พลวัตในการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล มีการสร้างความเข้าใจในบทบาทการอยู่และใช้สังคมออนไลน์ให้เป็นปกติภายในองค์กร มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลในองค์กรอย่างทั่วถึง มีการสร้างบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้ายุคดิจิทัลอย่างแพร่หลาย มีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลที่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งทางไซเบอร์ มีการสร้างจริยธรรมองค์กรและสังคมดิจิทัล มีการพัฒนาความสามารถในการใช้และเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้เรียนและบุคลากรได้ตลอดเวลา มีการติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อเพิ่มให้ออกาสการสร้างโครงการใหม่และมีความรวดเร็วในการตัดสินใจ

5. การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มีการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่เท่าทันยุคดิจิทัลและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีการวัดประเมินผลการเรียนรู้และการประเมินผลหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการบริหารจัดการ มีความเข้าใจขีดความสามารถของบุคลากรในองค์กร มีการจัดการและสร้างสมดุลของทักษะความสามารถของคนในองค์กรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีความสามารถจัดการกับปัญหาในการทำงาน มีการสร้างระบบติดตาม กำกับ ดูแล ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีโดยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลภายในองค์กร

ประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 เป็นตัวกำหนดผลงานขั้นสุดท้ายในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย การบริหารจะต้องนำเอา ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ มาใช้ปรับปรุงโรงเรียนมุ่งผลสำเร็จของงานออกมาให้ดีที่สุด สำหรับการจัดการศึกษาเป็นงานบริการทางสังคม โรงเรียนจะต้องบริหารและจัดการให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยยึดตามทฤษฎีประสิทธิผลของโรงเรียนของ ฮอย และมิสเกล [13] ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

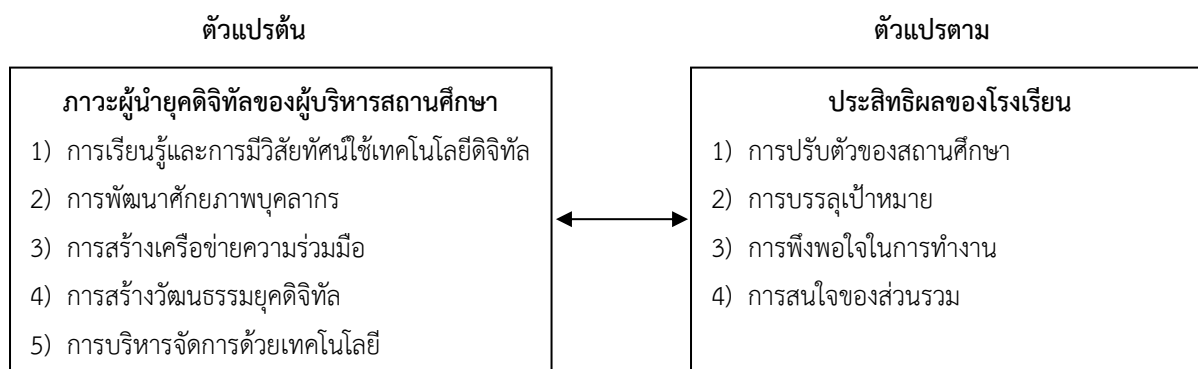
1. การปรับตัวของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่ทันสมัย มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับนโยบายอย่างทันทั่วทั้งที่มีความเอื้อต่อการศึกษาของผู้เรียนหลากหลายประเภท มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนระบบการทำงาน บุคลากรให้ตรงกับงาน มีการจัดการศึกษาและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มีการนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกและเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษาตั้งไว้ มีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยน ไม่ยึดติดอยู่กับวิธีการหรือวัฒนธรรมการทำงาน วิธีการสอนหรืออุปกรณ์เดิม มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก รวมถึงหาความร่วมมือจากองค์กรภายนอก ที่ส่งผลกับการเจริญก้าวหน้าและเจริญเติบโตของการศึกษาที่จะปรับเปลี่ยนไปสู่อนาคต

2. การบรรลุเป้าหมาย หมายถึง การที่สถานศึกษามีความสามารถควบคุม ดูแล กำกับ ติดตาม สนับสนุนส่งเสริม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีการส่งเสริมให้เกิดทักษะ ความสามารถ ความถนัด การค้นพบตัวตนของผู้เรียนให้เกิดขึ้นได้ตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จประสิทธิผลของโรงเรียน และตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้วย มีการบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นที่พึงพอใจของบุคลากรในสถานศึกษา มีการกำหนดแผนงาน โครงสร้าง หลักสูตร แผนปฏิบัติการอย่างครอบคลุมและชัดเจน มีการปฏิบัติงานอย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง มีการกำหนดตัวชี้วัด รูปแบบ วิธีการในการประเมินตรวจสอบการบริหารจัดการทรัพยากรงบประมาณ บุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง เพียงพอและคุ้มค่า มีการแก้ปัญหาเมื่อการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ได้อย่างมีระบบและประสิทธิภาพ มีการมีส่วนร่วมและร่วมมือในการกำหนดทิศทางขององค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

3. การพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง การตอบสนองความพึงพอใจที่ดีของบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณภาพของสถานศึกษา คุณภาพของผู้เรียนเป็นที่น่าพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน มีการดำเนินการบริหารจัดการการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษาให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ มีการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจของครูและบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร บุคลากรและผู้เรียน มีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในองค์กรเพื่อกำหนดนโยบาย ระเบียบเป้าหมายหรือตัวชี้วัด มีความสำคัญ รับฟังปัญหา ติดตามดูแลบุคลากรในการดำเนินงานและร่วมแก้ไขปัญหาอย่างทั่วถึง มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้คิด วางแผนและดำเนินงานตามความเป็นปัจเจกบุคคล ตามความถนัดในวิธีการดำเนินงานของแต่ละบุคคลเองได้

4. การสนใจของส่วนรวม หมายถึง การที่บุคลากรที่มีความใส่ใจ ห่วงเท เอาใจใส่ อุทิศตนและเวลาในการดำเนินงาน มีความพยายามของบุคลากรที่จะบรรลุตามเกณฑ์เป้าหมาย วัตถุประสงค์หรือตัวชี้วัดของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นร่วมกัน มุ่งร่วมกันแก้ปัญหาหรือพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษามีแผนการพัฒนาพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเป็นระบบ มีการมอบหมายความรับผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ ในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของและรับผิดชอบต่องานมากยิ่งขึ้น มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความตั้งใจ เอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังและเต็มที่ มีการสร้างความตระหนักถึงหน้าที่ของแต่ละบุคคลและส่วนรวมโดยมุ่งผลสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ไปที่คุณภาพผู้เรียนร่วมกัน มีการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ เพื่อให้ได้ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,783 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในอำเภอท่าตะเกียบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ปีการศึกษา 2565 ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน [14] ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage random sampling) โดยการจับสลากเลือกอำเภอ ได้อำเภอท่าตะเกียบ จากนั้นจึงสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 79 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of the Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.60-1.00 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้และการมีวิสัยทัศน์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 4) การสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล 5) การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวของลิเคอร์ท [15] จำนวน 42 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ประกอบด้วย การปรับตัวของสถานศึกษา การบรรลุเป้าหมาย การพึงพอใจในการทำงาน การสนใจของส่วนรวม แบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวของลิเคอร์ท [15] จำนวน 33 ข้อ

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. นำร่างแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและข้อมูลที่ศึกษา

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา การใช้ภาษาและความถูกต้องทางสถิติ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปหาค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of the Objective Congruence) เพื่อคัดเลือกไว้เฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับครู โรงเรียนในอำเภอสนาบชัยเขต ที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ทั้งฉบับที่ .70 โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาร์ค

5. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และทางออนไลน์ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ส่งหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

2. ทำหนังสือแนะนำตัวและคิวอาร์โค้ด แบบสอบถามออนไลน์ ของแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

3. นำผลการตอบแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแบบสอบถามด้วยตนเองและแบบออนไลน์ ของแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและนำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ของครูในอำเภอท่าตะเกียบ มาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

2.1 เกณฑ์การแปลผลระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษา [16] ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 เกณฑ์การแปลผลประสิทธิผลของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 [16] ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ค่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยการใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) แล้วนำมาแปลความหมายที่กำหนดไว้ [17] ดังนี้

0.80 ขึ้นไป	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูงมาก
0.60 - 0.79	หมายถึง มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง
0.40 - 0.59	หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
0.20 - 0.39	หมายถึง มีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ
ต่ำกว่า 0.20	หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำมาก
0.00	หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20 และเพศชาย จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 44.80 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวิทยฐานะ จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 52.37 และไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 47.63 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 รองลงมา มีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 39.10 และมีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 13.90 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุระหว่างอายุ 30-39 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30 รองลงมา อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 และอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 22.70 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นโดยรวมและรายด้าน จากการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

n = 317

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
1. การมีวิสัยทัศน์และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (X ₁)	4.51	.28	มากที่สุด	1
2. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X ₂)	3.28	.33	ปานกลาง	3
3. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (X ₃)	4.50	.24	มาก	2
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล (X ₄)	3.22	.33	ปานกลาง	5
5. ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี (X ₅)	3.25	.33	ปานกลาง	4
รวมเฉลี่ย (X _{tot})	3.75	.16	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, SD. = .16.)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 4.51$, SD. = .28.) รองลงมาคือ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.50$, SD. = .24.) และด้านการสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 3.22$, SD. = .33.) เป็นอันดับสุดท้าย

3. ผลการวิเคราะห์ระดับของประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นโดยรวมและรายด้าน จากการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตาราง ที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

n = 317

ประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2	$\bar{X}$	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
1. ด้านการปรับตัวของสถานศึกษา (Y ₁)	4.49	.25	มาก	1
2. ด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y ₂)	4.47	.29	มาก	2
3. ด้านการพึงพอใจในการทำงาน (Y ₃)	3.48	.45	ปานกลาง	4
4. ด้านการสนใจของส่วนรวม (Y ₄)	3.49	.43	ปานกลาง	3
รวมเฉลี่ย (Y _{tot})	3.98	.22	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, SD. = .22.) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการปรับตัวของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.49$, SD. = .25.) รองลงมาคือ ด้านการบรรลุเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.47$, SD. = .29.) และด้านการพึงพอใจในการทำงาน ($\bar{X} = 3.48$, SD. = .45.) เป็นอันดับสุดท้าย

4. ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

n = 317

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot})	ประสิทธิผล (Y_{tot})			
	การปรับตัว (Y_1)	การบรรลุเป้าหมาย (Y_2)	การพึงพอใจ(Y_3)	การสนใจของ ส่วนรวม (Y_4)
1. การมีวิสัยทัศน์และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (X_1)	0.573** (0.000)	0.518** (0.000)	-0.033 (0.553)	0.011 (0.845)
2. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_2)	-0.135* (0.016)	-0.054 (0.339)	-0.085 (0.131)	0.127* (0.024)
3. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ(X_3)	0.545** (0.000)	0.530** (0.000)	-0.146** (0.000)	-0.092 (0.102)
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล (X_4)	-0.121* (0.031)	-0.133* (0.018)	-0.017 (0.762)	0.026 (0.648)
5. ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี (X_5)	-0.204** (0.000)	-0.151** (0.007)	0.090 (0.109)	0.083 (0.139)

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับประสิทธิผล (Y) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ ($r = 0.155^{**}(0.006)$) คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (X_1) กับการปรับตัว (Y_1) ($r = 0.573^{**}(0.000)$) คู่ที่มีความสัมพันธ์รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ(X_3) กับการปรับตัว (Y_1) ($r = 0.545^{**}(0.000)$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี (X_5) กับการปรับตัว (Y_1) ($r = -0.204^{**}(0.000)$)

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความสามารถและความพร้อมในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการโรงเรียนอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับด้านการมีวิสัยทัศน์และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจะอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงถึงความพร้อมของผู้บริหารในการปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ แต่ในด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัลกลับอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านทักษะ บุคลากร หรือทรัพยากรในโรงเรียน ดังนั้น แม้ผู้บริหารมีความรู้ด้านเทคโนโลยี แต่การถ่ายทอดและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างทั่วถึงยังต้องได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติม สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าผู้บริหารจะมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระดับสูง แต่ยังพบข้อจำกัดในด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นดิจิทัลอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมดา บุญนาค และโสภณ เพ็ชรพวง [18] ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิง

พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนในเครือสารสาสน์ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากยังขาดการพัฒนาผู้นำและยังมีผู้นำที่ขาดคุณสมบัติในหลาย ๆ อย่าง ซึ่งในทางปฏิบัติสิ่งที่จะเห็นในองค์กร คือ การมุ่งเน้นการพัฒนาสามารถในการทำงาน งานด้านวิชาการ และความสำเร็จของเป้าหมาย จนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปูพื้นฐานการเป็นผู้นำให้กับบุคลากร เพื่อสร้างบุคลากรด้านการงานบริหารที่มีคุณภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชร เวชประสิทธิ์ [19] ได้ศึกษา รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำดิจิทัล ความสามารถในการตลาดดิจิทัล ความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานทางธุรกิจของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มจังหวัด เพชรบูรณ์ พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถทางการตลาดดิจิทัล ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมเพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กร แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างเต็มที่

2. ระดับของประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม้โรงเรียนจะสามารถปรับเปลี่ยนระบบและกระบวนการได้ดี แต่ในมิติด้านความสุขหรือแรงจูงใจของบุคลากรในการทำงานยังต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม ทั้งนี้อาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำ สวัสดิการ การมีส่วนร่วม และการสื่อสารภายในองค์กร โดยเฉพาะด้านการปรับตัวของสถานศึกษา ซึ่งได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์และนโยบายทางการศึกษาได้ดี อย่างไรก็ตาม การพึงพอใจในการทำงาน ยังอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยุทธ เสาแก้ว [20] ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและแรงจูงใจในการทำงานของครูมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้านการสร้างแรงบันดาลใจโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยุทธ เสาแก้ว และสถาพร พงษ์พิบูล [21] ได้ศึกษา ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและแรงจูงใจในการทำงานของครู มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้านการบริหารนโยบายภายในโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลและการปรับตัวของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ รวมถึงการบรรลุเป้าหมายและการสนใจของส่วนรวม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จในยุคดิจิทัล

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำยุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ในระดับต่ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.15 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในองค์กร เพื่อให้เกิดการปรับตัวของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลมีการให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนและสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้วยเทคโนโลยี จะส่งผลให้เกิดความร่วมมืออันดี ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของบุคลากร และนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษาให้เด่นชัดยิ่งขึ้น และในส่วนของหน่วยงานต้นสังกัดยังสามารถสร้าง ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนา ปฏิรูปตนเองให้เป็นพลวัตยุคดิจิทัลที่พร้อมจะขับเคลื่อนการศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไปได้ดียิ่งขึ้น แต่ในด้านของการสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัลและการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีอาจไม่ได้รับการให้ความสำคัญอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ความพึงพอใจในการทำงานและความสนใจของส่วนรวม ยังต้องพัฒนาและให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสัตตบุษย์ โพธิ์รุท [22] ได้ศึกษา ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผล

โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับ วุฒิชัย เนิมเทศ [23] ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับ อนุชิต โฉมศรี [24] ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมาตรฐานสากลในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มาตรฐานสากลในยุคดิจิทัล มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการสร้างบรรยากาศ องค์รวนวัตกรรมและด้านการบริหารความเสี่ยง จากเหตุผลดังกล่าว จึงส่งผลให้ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับต่ำมาก มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีกับการปรับตัวของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษามีการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่เท่าทันยุคดิจิทัลและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารควรแสดงภาวะผู้นำยุคดิจิทัล โดยการก้าวทันนวัตกรรม ส่งเสริม สนับสนุน ทั้งด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ อุปกรณ์ วิธีการ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงและสนองตอบความต้องการเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างทันท่วงทีอยู่เสมอ รวมถึงการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นกันเองในทำงาน ให้ผู้ได้บังคับบัญชาเข้าถึงได้ง่าย โดยใช้ช่องทางเทคโนโลยีที่หลากหลาย และตลอดเวลา

1.2 จากการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านการพึงพอใจในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยเฉพาะสถานศึกษามีการดำเนินการบริหารจัดการจัดการศึกษาพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษาให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ ดังนั้น ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการสร้างความพึงพอใจ ขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ และปฏิสัมพันธ์อันดีในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ อาทิ การจัดประกวดผลงานครู งานกีฬาสัมพันธ์ การสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างรวดเร็วและทันท่วงที โดยไม่ต้องมีการร้องขอ เพื่อให้เกิดความเชื่อใจ สนับสนุนกันระหว่างผู้บริหาร คณะครูและนักเรียน จะส่งผลให้ผู้เรียนและผู้สอนมีทัศนคติทางบวกกับผู้บริหารและสถานศึกษา

1.3 จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในทุกมิติที่ส่งผลกับสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นเรื่อง การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการมีวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อนำไปสู่การปรับตัวของสถานศึกษาและการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนทุกขนาดและหลากหลายพื้นที่มากขึ้น เพื่อศึกษาความแตกต่างและเพื่อเป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัล

2.2 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา

2.3 ควรศึกษาเรื่องภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา

บรรณานุกรม

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563) มาตรฐานการศึกษาของชาติกับการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การพัฒนาการศึกษาของคนไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- [2] เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขต ทหารวดีสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม.
- [3] สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560) คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557. ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- [4] เจนจิรา บุญตามทัน. (2565) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, (23, 2), น. 278-287.
- [5] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 กลุ่มนโยบายและแผน. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565. 1. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.
- [6] ชิวิน อ่อนละอ และคนอื่น ๆ. (2563). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารการศึกษา .วารสารวิทยาลัย บัณฑิตเอเชีย. (10, 1), น. 112-113.
- [7] สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [8] ทินกร บัวชูและทิพภาพร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา The Status of Digital Leadership of Education Management Administrators. วารสารครุศาสตร์สาร. (13, 2), น. 285-294.
- [9] จินฉัตร ปะโคทัง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ. 1. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.
- [10] เลอศักดิ์ ตามา. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วารสารรัชต์ภาคย์. (8, 10), น. 224-240.
- [11] ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (สาขาวิชาการบริหาร). มหาวิทยาลัยนเรศวร. นครราชสีมา.
- [12] ณัฐภูมิ หาญสุวัฒน์. (2564). คุณลักษณะของ Digital Leadership ที่โลกธุรกิจในยุคดิจิทัลตามหา. [ออนไลน์] เว็บไซต์: [https://www.brightsidepeople.com/top-4-คุณลักษณะของ digital-leadership-ที่โลก/](https://www.brightsidepeople.com/top-4-คุณลักษณะของ-digital-leadership-ที่โลก/). (เข้าถึงเมื่อ : 21 พฤษภาคม 2021).
- [13] Hoy Waye K, Miskel Cecil G. (1991). Educational Administration Theory, Research, and Practice. 9thed. Singapore : McGraw - Hill, Inc.
- [14] Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3) : pp. 607 – 610.
- [15] R. Likert, (1967), The Method of Constructing and Attitude Scale, in Attitude Theory and Measurement, New York: Wiley & Son.
- [16] บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. 10, กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- [17] ชูศรี วงศ์รัตน์. (2564). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. 15, กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- [18] ปัทมิตา บุญนาค และโสภณ เพ็ชรพวง. (2566). ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, (9, 2), น. 136-147.

- [19] วัชร เวชประสิทธิ์. (2567). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำดิจิทัล ความสามารถในการตลาดดิจิทัล ความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานทางธุรกิจของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มจังหวัด เพชรบูรณ์ศรี. วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทร์วิโรฒ. (15, 2), น. 89-112.
- [20] วีรยุทธ เสาแก้ว. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- [21] วีรยุทธ เสาแก้ว และสถาพร พฤษพิณกุล. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 .วารสารวิจัยรำไพพรรณี. (12, 2), น. 59-70.
- [22] สัตตบุษย์ โพธิ์รุท. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี. (2, 3), น. 42-50.
- [23] วุฒิชัย เนียมเทศ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์. (9, 9), น. 258-266
- [24] อนุชิต โฉมศรี. (2562). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มาตรฐานสากลในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ผลการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

"The Results of Using a Japanese Listening-Speaking Skill Development Activity Package in Real-Life Situations Using the Communicative Language Teaching Approach for Third-Year Students at Sisaket Rajabhat University"

พรเทพ เจิมขุนทด¹

Pornthep Joemkhunthod¹

¹สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹Japanese Department, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Sisaket Rajabhat University

*Corresponding email: Pornthep.j@sskru.ac.th

Received: 1 May 2025; Revised: 27 June 2025; Accepted: 29 Decemder 2025

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: การวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษา“ผลการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

ระเบียบวิธีวิจัย: ผู้วิจัยใช้เครื่องมือดังนี้ 1) แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นโดยใช้วิธีการสอนแบบสื่อสาร (E1/E2 = 70/70) 2) ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะ (E1/E2 = 70/70) 3) แบบประเมินทดสอบ Pretest และ Posttest 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน (ค่าความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha = 0.80) สถิติที่ใช้ ได้แก่ เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E1/E2), ดัชนีประสิทธิผล, ค่าเฉลี่ย, ค่าร้อยละ, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า IOC, ค่าความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha และ T-test

ผลการวิจัย: พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นโดยใช้วิธีสอนแบบสื่อสาร มีประสิทธิภาพ E1/E2 = 75.75/70.47 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดย E1 = 73.13 และ E2 = 77.66 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ย 23.63 คะแนน (59.06%) และหลังเรียนเฉลี่ย 28.19 คะแนน (70.47%) เพิ่มขึ้น 4.56 คะแนน (11.41%) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรม, ทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง, วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

ABSTRACT

Background and Objective of the Effects of the instructional packages listening-speaking Japanese skills in real life using communicative approach of third year students of Sisaket Rajabhat University were: 1) to develop the instructional packages to improve Japanese listening and speaking skills in real-life contexts using communication-based language teaching methods, 2) to assess the effectiveness of the instructional packages in enhancing Japanese listening and speaking skills using communication-based teaching methods, and 3) to compare the academic achievement of students using the instructional packages.

Methology: The research instruments included: 1) Learning activity plans to develop Japanese listening and speaking skills through communication-based methods (E1/E2 = 70/70), 2) Instructional packages for real-life Japanese listening-speaking skills using a communicative approach (E1/E2 = 70/70), and 3) Pretest and posttest for listening and speaking skills, and student satisfaction questionnaire (Cronbach's Alpha = 0.80) Statistical methods included E1/E2 performance criteria, effectiveness index, averages, percentages, standard deviations, IOC values, Reliability Coefficient using Cronbach's Alpha and T-tests. Key findings are:

Results: The learning activity plan for developing Japanese listening and speaking skills using communication-based methods achieved E1/E2 = 75.75/70.47, exceeding the set criteria (E1 = 73.13, E2 =

77.66). Students' academic achievement improved significantly, with pretest scores averaging 23.63 (59.06%) and posttest scores 28.19 (70.47%), showing a 4.56-point (11.41%) increase at a 0.01 significance level.

Keywords: The instructional packages; listening-speaking Japanese skills in real life; communicative approach

บทนำ

ประเทศไทยมีการติดต่อธุรกิจการค้ากับประเทศญี่ปุ่น และมีความสัมพันธ์อันดีระหว่าง 2 ประเทศ เป็นระยะเวลา กว่า 136 ปี ในด้านเศรษฐกิจ ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศที่มีการลงทุนในประเทศไทยจำนวนมากและต่อเนื่อง ทุก ๆ ปี จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2566 ได้รายงานจำนวนโครงการต่างชาติ ทั้งหมดที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุน พบว่า ประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนโครงการที่ยื่นขอรับการส่งเสริมมากที่สุด 53 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 25 ของโครงการต่างชาติ ทั้งหมด มูลค่าถึง 24,771 ล้านบาท ซึ่งมากกว่าปีที่แล้ว 7,839 ล้านบาท ซึ่งยังคงทำให้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างไทยและญี่ปุ่นนั้น ยังคงมีความจำเป็นอย่างมากในปัจจุบันนี้ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอน จนไปถึงตลาดแรงงานที่ต้องการทรัพยากรบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาญี่ปุ่นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุน, 2566)

การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น ในประเทศไทย มีการจัดการเรียนการสอนมาเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1947 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกวัน การจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นก็มีการเปลี่ยนแปลง ตามยุคตามสมัย และมีวิวัฒนาการมาโดยตลอด นอกเหนือจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญที่ทำให้การเรียน การสอนภาษาญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นก็คือ นโยบายของภาครัฐ ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียน การสอนภาษาญี่ปุ่นมีวิวัฒนาการเรื่อยมา

สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษเช่นกัน มีการจัดการเรียน การสอนภาษาญี่ปุ่นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยยึดวิธีการการสอนเป็นหลัก เพราะเป็นกระบวนการที่สำคัญ ผู้สอนจำเป็นต้องมีเทคนิค หรือกลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้ขั้นตอน วิธีการ หรือกิจกรรมการเรียน การสอน จากการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัย ได้พบปัญหาของผู้เรียน คือ การพูดและการฟัง ผู้เรียนมีปัญหาด้านการพูด การฟัง ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะได้เรียนไวยากรณ์ ตลอดจนคำศัพท์ไปแล้ว จึงเห็นว่าจะควรทำอย่างไรจึงจะพัฒนาทักษะการพูดได้ วรรณิกา สร้อยบุตตา (2553: 86) กล่าวว่า ทั้งนี้อาจเกิดจากครูผู้สอนที่ใช้กิจกรรมที่ไม่เหมาะสม จึงทำให้นักเรียนขาดความ มั่นใจในการพูด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากชั้นนำเสนอโครงสร้างทางภาษาของผู้สอนยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ การจัดรูปแบบของ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ในการฝึกไม่เหมาะสม และผู้สอนใช้เวลาในการฝึกทักษะการพูดน้อย ประกอบกับเนื้อหาใน หนังสือเรียน มีเนื้อหาให้ฝึกทักษะการพูดน้อย และบางเนื้อหาก็มีกิจกรรมในการฝึกพูดยากเกินไป บางสถานการณ์ใกล้เคียง ทำให้ให้นักเรียนขาดความสนใจ ไม่อยากพูด และครูผู้สอนอาจจะเน้นการสอนโครงสร้างไวยากรณ์มากกว่าการพัฒนาทักษะการ พูดการสื่อสาร ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารไม่ดีเท่าที่ควร

วิธีการการสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญ กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้ขั้นตอน วิธีการ หรือกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะช่วยสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียนให้เข้าใจ มากขึ้น เสริมสร้างทักษะทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมากขึ้น ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถและความถนัดของตนเอง รวมถึงสามารถ ประเมินพัฒนาการของตนได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ครบด้านทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะที่จำเป็น (สยา แสงเดช (2545:10-11)

ผู้วิจัยจึงนำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนมาใช้ โดยผ่านวิธีการสอน communicative approach ซึ่งเป็นการสอน ภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญของตัว ผู้เรียนเป็นหลัก มีการจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน โดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน การจับใจความสำคัญ การทำความเข้าใจ การจดจำ และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมี ประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาผ่านการปฏิบัติจริงในบริบทที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ส่งผล ให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนมีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ การ เรียนการสอนแบบนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งในบทบาทของผู้นำและผู้ตามภายในกลุ่มกิจกรรม ซึ่งช่วย เสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม อีกทั้งผู้เรียนยังได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เนื่องจากลักษณะกิจกรรมส่วนใหญ่ เน้นการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารและร่วมกันหาทางออกของปัญหาที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ต่าง ๆ (Nunan & Lamb, 1996: 9-16) จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การพัฒนาทักษะการฟัง-การพูด จะส่งผลที่ดีให้ผู้เรียนสามารถสื่อสาร และที่สำคัญ สามารถใช้ในชีวิตจริง ๆ ได้ ซึ่งเหมาะกับผู้ที่มีความรู้พื้นฐานมาแล้ว จะเป็นการต่อยอดในทักษะการพูด ให้ผู้เรียนกล้าที่จะสื่อสารมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การทบทวนวรรณกรรม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพพัฒนาความรู้ของนักเรียนใหม่มีความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นโดยมีกระบวนการสร้างตาม ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ บุญชม ศรีสะอาด ไดให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สื่อการเรียนหลายอย่างประกอบกันจัดไว้เป็นชุด (Packages) เรียกว่า สื่อประสม (Multi Media) เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2559: 15) ฤกษ์มนต์ วัฒนารงค์ ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้หมายถึง สื่อและวิธีการสอนที่นำมาใช้สำหรับการสอนของผู้ สอนและใช้สำหรับการเรียนของผู้ เรียนประกอบ ด้วย สื่อการสอนทั้งในรูปของวัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิควิธีต่าง ๆ ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบบนฐานของทฤษฎีการเรียนรู้และมีการตรวจสอบประสิทธิภาพก่อน นำไปใช้และใช้ได้ผลดีในศูนย์การเรียน (ฤกษ์มนต์ วัฒนารงค์, 2559:15) สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมหรือกลุ่มของกิจกรรมที่ถูกออกแบบมาเพื่อสนับสนุนและกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในหลาย ๆ มิติ ซึ่งอาจประกอบด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทดลอง การสำรวจ การสนับสนุนการสร้างความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching - CLT) ดวงกมล จิตติเวส กล่าวว่า เป็นแนวคิดเชื่อมระหว่างความรู้ ทางภาษา (Linguistic knowledge) ทักษะทาง ภาษา (Language skill) และภาษาเพื่อสื่อสาร มีองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความสามารถทางด้านไวยากรณ์หรือโครงสร้าง (grammatical competence) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์โครงสร้างของคำ ประโยค ตลอดจนการสะกดและการออกเสียง 2) ความสามารถด้านสังคม (sociolinguistic competence) หมายถึงการใช้คำ และโครงสร้างประโยคที่เหมาะสมตามบริบทของสังคม 3)ความสามารถในการใช้โครงสร้างภาษาเพื่อสื่อความหมายด้านการพูดและเขียน 4) ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (strategic competence) (ดวงกมล จิตติเวส, 2554: 9-10) สรุปได้ว่า CLT มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งทางภาษาและทางสังคม และส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ใช้ภาษาที่สามารถใช้ในสถานการณ์จริงได้มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น: ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาแบบสื่อสาร 5 ชุดกิจกรรม

1. ชุดที่ 1 การฟัง-การพูด เลียนแบบ Repeating
2. ชุดที่ 2 การแสดงบทบาทสมมติ Role play
3. ชุดที่ 3 การฟังเขียนตาม Dictogloss ประโยค
4. ชุดที่ 4 การพูดตาม Shadowing
5. ชุดที่ 5 การฟังเติมประโยค Completing Sentences

การฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง

ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาแบบสื่อสาร

ตัวแปรตาม: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาแบบสื่อสาร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 28 คนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 16 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นนักศึกษาที่เคยเรียนในรายวิชาการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่น มาแล้ว มีพื้นฐานในการฟังและการพูด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ ตำรา และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาญี่ปุ่น การจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการฟัง-การพูด โดยกำหนดหัวข้อ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ การพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นลักษณะของการทดลอง โดยใช้แบบประเมินทดสอบทักษะการฟัง-พูด Pretest และ Posttest มีกระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรม โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คัดเลือกวิธีการสอนที่เป็นทักษะที่เน้นทักษะการฟัง-การพูด ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาครบทั้ง 4 ทักษะ โดยกำหนดใส่ไว้ในแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 20 ชั่วโมง ได้แก่

1. การฟัง-การพูด เลียนแบบ Repeating การฟังแล้วพูดตามข้อความต้นแบบ จุดประสงค์ก็เพื่อฝึกการฟังอย่างละเอียด และฝึกการออกเสียงต้องฝึกฟังให้ได้หมดทุกคำ
2. การแสดงบทบาทสมมติ Role play เป็นกิจกรรมการสอนภาษา โดยใช้บทบาทที่สมมุติขึ้นจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง
3. การฟังเขียนตาม Dictogloss ประโยค เป็นการเขียนข้อความ เรียงความภาษาจากการฟังประโยคที่ผู้สอนเป็นคนพูด หรือใช้เครื่องหรือการเขียนเนื้อหาทางด้านไวยากรณ์ภาษาไฟล์เสียงเปิดให้ผู้เรียนฟัง
4. การพูดตาม Shadowing เป็นการแปลงเสียงพูดออกมาให้เหมือนตามบทสคริป ในขณะเดียวกันกับที่ฟังเสียงบทสคริปที่เปิด
5. การฟังเติมประโยค Completing Sentences เป็นกิจกรรมการฟังเสียงจากไฟล์เสียงหรือผู้สอน จับคำ วลี หรือประโยคที่ย้ายไป นำมาเติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดกิจกรรมกับการสร้างแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้อง โดยกำหนดหัวข้อ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ การพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นลักษณะของการทดลอง โดยใช้แบบประเมินทดสอบทักษะการฟัง-พูด Pretest และ Posttest ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเดียวกันคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 16 คน

กระบวนการจัดการเรียนการสอนพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
2. ขั้นการใช้ภาษาๆ ในรูปมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนนำคำหรือประโยคที่ฝึกมาแล้วมาใช้ในการสื่อสารสถานการณ์ต่าง ๆ
3. ขั้นฝึก ในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วในขั้นให้ความรู้ ให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ถูกต้อง โดยใช้ชุดกิจกรรมและวิธีการสอน 5 วิธี
4. ขั้นให้ความรู้/การนำเสนอให้กับผู้เรียน ในขั้นนี้ ผู้สอนจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน มีการนำเสนอศัพท์ใหม่เนื้อหาใหม่ให้เข้าใจทั้งรูปแบบและความหมาย
5. ขั้นสรุป สรุปบททวนสิ่งที่ได้เรียนรู้และฝึกฝนไป

หลังจากดำเนินการกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเสร็จสิ้น ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบประเมินทดสอบทักษะการฟัง-การพูด Posttest ซึ่งมีลักษณะเดียวกันแบบประเมินทดสอบทักษะการฟัง-การพูด Pretest และปรับให้สอดคล้องกับผู้เรียนหลังมีการฝึกปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จำนวน 5 ชุดกิจกรรม (ผลการพิจารณาความเหมาะสม โดยภาพรวมทั้ง 5 ชุดกิจกรรม ค่าเฉลี่ย = 4.80, S.D.= 0.33)
2. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ตามเกณฑ์ E1/E2 เท่ากับ 70/70 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556: 9-10) จำนวน 5 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง มุ่งเน้นพัฒนาทักษะของผู้เรียน (ผลการพิจารณาความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย = 4.82, S.D.= 0.27)
3. แบบประเมินทดสอบทักษะการฟัง-พูด Pretest และ Posttest (มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.22 – 0.69 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.37 – 0.75 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเท่ากับ 0.91)
- 3.1 Pretest ทักษะการฟัง จำนวน 20 คะแนน และการพูด 20 คะแนน รวมทั้งสิ้น 40 คะแนน
- 3.2 Posttest ทักษะการฟัง จำนวน 20 คะแนน และการพูด 20 คะแนน รวมทั้งสิ้น 40 คะแนน

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อผลการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร แบบสอบถามเป็นแบบ Rating Scale 5 ระดับ (ค่าความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha = 0.84)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการดำเนินการพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการทดลอง

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 5 ชุดกิจกรรม

1) ชุดที่ 1 การฟัง-การพูด เลียนแบบ Repeating เวลาเรียน 4 ชั่วโมง

2) ชุดที่ 2 การแสดงบทบาทสมมติ Role play เวลาเรียน 4 ชั่วโมง

3) ชุดที่ 3 การฟังเขียนตามประโยค Dictogloss เวลาเรียน 4 ชั่วโมง

4) ชุดที่ 4 การพูดตาม Shadowing เวลาเรียน 4 ชั่วโมง

5) ชุดที่ 5 การฟังเติมประโยค Completing Sentences เวลาเรียน 4 ชั่วโมง

2. พัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยมีการแบ่งเป็น 2 ส่วน

3. จัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

4. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

5. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และดำเนินการทดสอบโดยใช้แบบประเมินทดสอบทักษะการพูด-การฟัง Pretest ก่อนเปิดเรียน และ Posttest หลังเรียนเสร็จสิ้นแล้ว

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ ตำรา และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาญี่ปุ่น การจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการฟัง-การพูด โดยกำหนดหัวข้อ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ การพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นลักษณะของการทดลอง โดยใช้แบบประเมินทดสอบทักษะการ ฟัง-พูด Pretest และ Posttest มีกระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรม คัดเลือกวิธีการสอนที่เป็นทักษะที่เน้นทักษะการฟัง-การพูด ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาครบทั้ง 4 ทักษะ โดยกำหนดใส่ไว้ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.1 การฟัง-การพูด เลียนแบบ Repeating การฟังแล้วพูดตามข้อความต้นแบบ จุดประสงค์ก็เพื่อฝึกการฟังอย่างละเอียด และฝึกการออกเสียงต้องฝึกฟังให้ได้หมดทุกคำ

1.2 การแสดงบทบาทสมมติ Role play เป็นกิจกรรมการสอนภาษา โดยใช้บทบาทที่สมมุติขึ้นจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

1.3 การฟังเขียนตาม Dictogloss ประโยค เป็นการเขียนข้อความ เรียงความภาษาจากการฟังประโยคที่ผู้สอนเป็นคนพูด หรือใช้เครื่องหรือการเขียนเนื้อหาทางด้านไวยากรณ์ภาษาไฟล์เสียงเปิดให้ผู้เรียนฟัง

1.4 การพูดตาม Shadowing เป็นการเปล่งเสียงพูดออกมาให้เหมือนกับบทสคริป ในขณะที่เดียวกันกับที่ฟังเสียงบทสคริปที่เปิด

1.5 การฟังเติมประโยค Completing Sentences เป็นกิจกรรมการฟังเสียงจากไฟล์เสียงหรือผู้สอน จับคำ วลี หรือประโยคที่ยาวไป นำมาเติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของกระบวนการกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูด ภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริงโดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E ₁)	50	36.56	2.41	73.13
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	40	31.06	2.62	77.66

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลรวมคะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีประสิทธิภาพ (E₁/E₂) เท่ากับ 73.13/77.66

2. ประสิทธิภาพของกระบวนการกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของกระบวนการกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

จำนวน	กิจกรรมระหว่างเรียน				หลังเรียน				E ₁ / E ₂
	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	E ₁	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	E ₂	
16	60	37.88	12.43	75.75	40	28.19	8.10	70.47	75/70

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีประสิทธิภาพ (E₁/E₂) เท่ากับ 75.75/70.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

3.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูด ภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีคะแนนเพิ่มขึ้น แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูด ภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

นักศึกษา	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		ผลต่างก่อนเรียน-หลังเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ
	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	
	40 คะแนน		40 คะแนน		
ค่าเฉลี่ย	23.63	59.06	28.19	70.47	+11.41

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูด ภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คะแนนก่อนเรียน คะแนนเต็ม 40 คะแนนเฉลี่ย 23.63 (คิดเป็นร้อยละ 59.06) คะแนนหลังเรียน คะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนเฉลี่ย = 28.19 (คิดเป็นร้อยละ 70.47) เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า หลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4.56 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 11.41)

3.2 ผลการทดสอบ T-test ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูด ภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบ T-test ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการ ฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

เปรียบเทียบ	ก่อนเรียน	หลังเรียน	t	p
-------------	-----------	-----------	---	---

	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
คะแนน	23.63	6.02	28.19	8.10	2.89	0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการทดสอบ T-test ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่า ความถูกต้องของ Posttest สูงกว่าความถูกต้องของ Pretest อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากความพึงพอใจของนักเรียนต่อผลการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อผลการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. มีความสุขในการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร	4.29	0.65	มาก
2. เรียนทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่น ใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สนุกสนาน	4.00	0.72	มาก
3. เรียนทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่น ใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารแล้วใช้ประโยชน์ได้จริง	4.07	0.81	มาก
4. เรียนทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่น ใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารแล้วทำให้กล้าพูดกับชาวต่างชาติมากขึ้น	4.32	0.77	มาก
5. เรียนทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่น ใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารแล้วทักษะการพูดมีพัฒนาการที่ดีมากขึ้น	4.25	0.75	มาก
6. เรียนทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่น ใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารแล้วมีความมั่นใจในการสื่อสารมากขึ้น	3.89	0.83	มาก
7. เรียนทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่น ใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงเพียงพอแล้ว	4.11	0.73	มาก
8. สื่อการสอน เรียนทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่น ใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ทันสมัย ใช้ได้จริง	3.93	0.53	มาก

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อผลการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (ต่อ)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
9. สามารถนำความรู้ ทักษะจากการเรียนการสอนเรียนทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่น ใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ไปใช้ในระดับที่สูงขึ้น	4.18	0.67	มาก
10. การเรียนการสอนเรียนทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่น ใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ทำให้เกิดความชอบในภาษาญี่ปุ่นมากขึ้น	4.25	0.75	มาก
รวม	4.12	0.57	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่น โดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะในชีวิตจริงด้วยวิธีการสอนแบบสื่อสารในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) โดยประเด็นที่นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุดคือ ชุดกิจกรรมช่วยให้กล้าพูดกับชาวต่างชาติมากขึ้น และมีความสุขกับการเรียน รองลงมาคือ การใช้บทบาทสมมติช่วยพัฒนาทักษะการพูดและสร้างความชอบในภาษาญี่ปุ่น อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในระดับที่สูงขึ้น ใช้ได้จริง สนุก และสื่อมีความทันสมัย แม้บางรายการจะได้คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าเล็กน้อย แต่ทุกข้อยังคงอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่า ชุดกิจกรรมที่ออกแบบขึ้นสามารถส่งเสริมทักษะการฟังและการพูดของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารภาษาญี่ปุ่นในสถานการณ์จริงได้ขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มสูงขึ้นหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรม ชุดกิจกรรมดังกล่าวถูกออกแบบบนพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีเป้าหมายเพื่อสร้างโอกาสในการฝึกฝนทักษะภาษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นหัวใจของการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งยังสอดคล้องกับหลักการของ ทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ รวมถึงแนวคิด การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วม ลงมือทำ และสะท้อนผลจากประสบการณ์ที่ได้รับ ในแง่ของทฤษฎีด้านภาษาที่กล่าวถึงความสำคัญของ “comprehensible input” หรือข้อมูลภาษาที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะภาษาตามธรรมชาติ นอกจากนี้ กระบวนการฝึกพูดตาม Shadowing และ Repeating ยังช่วยส่งเสริมทักษะการออกเสียง ความคล่องแคล่ว และจังหวะในการพูด โดยอิงตามแนวทางของ Natural Approach และการฝึกภาษาด้วยการเลียนแบบจากต้นแบบอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนยังได้ฝึกฝนความสามารถ ผ่านการสนับสนุนจากครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ และเพื่อนร่วมกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้เกินกว่าระดับที่ตนสามารถทำได้ลำพังจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pretest และ Posttest) พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสนับสนุนแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Learning) ซึ่งกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ไว้ชัดเจนในรูปแบบของ Can-do Statements สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดาวรรณ ปองเพชร, พรรังสรรค์ มณีเล็กและประจวบ ขวัญมัน (2564: 81-92) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแมชิตะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูด ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก มั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น มีความเข้าใจเนื้อหาสนทนากับการเรียนภาษาอังกฤษและสร้างความคุ้นเคยภาษาจากการฟัง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม มีเนื้อหาที่เหมาะสมพร้อมผ่านขั้นตอนการตรวจสอบ คุณภาพอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ยังมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจแก่ผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ ความรู้และสนใจที่จะทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสามารถของตนเองและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาชุดกิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิต โดยเน้นการสื่อสารเป็นหลัก และเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ Can-do ที่ตั้งไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ จิตตา สุขเจริญ และ ปัทมา ปิยสกุลเสรี (2565: 70-82) การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตสาธิตธนบุรี พบว่า ชุดกิจกรรมเสริมทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ที่ได้รับการออกแบบมาอย่างเป็นระบบและครอบคลุมในทุกมิติของการเรียนรู้ภาษา ชุดกิจกรรมทั้ง 4 ชุด ได้แก่ School Days, Going Shopping, Explore the World และ About Me ถูกออกแบบให้มีความหลากหลายของเนื้อหา

เชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริงของผู้เรียนอย่างชัดเจน มีลำดับกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะภาษาอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การให้ข้อมูลพื้นฐานผ่านใบความรู้ (Information Sheets) ไปจนถึงกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สร้างบทสนทนา และฝึกการใช้ภาษาในสถานการณ์สมมติหลากหลายรูปแบบ ความสำคัญของชุดกิจกรรมนี้มิได้อยู่ที่เพียงการเป็นเอกสารหรือสื่อการสอนเท่านั้น หากแต่เป็นการสร้าง “โครงสร้างประสบการณ์การเรียนรู้” ที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Approach) กล่าวคือ ชุดกิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพทางภาษาอย่างแท้จริง ผ่านกิจกรรมที่ให้ฝึกฟัง พูด และโต้ตอบในรูปแบบที่สนุก เข้าใจง่าย และใกล้เคียงกับการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ผู้วิจัยมีความคิดเห็นสอดคล้อง ว่าด้วย ชุดกิจกรรมนี้จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาของผู้เรียนทั้งในมิติของความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยเฉพาะในส่วนของการฝึกพูดภาษาอังกฤษในลักษณะสื่อสารจริงจัง ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจำนวนมากมักประสบปัญหา ทั้งความไม่มั่นใจและขาดโอกาสในการฝึกใช้การ จัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมควบคู่กับกิจกรรม ยังช่วยให้ครูสามารถติดตามพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พร้อมทั้งประเมินผลในเชิงคุณภาพ ควบคู่กับผลสัมฤทธิ์เชิงปริมาณ ด้วยเหตุนี้ ชุดกิจกรรมเสริมทักษะการฟัง-การพูด จึงถือเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ช่วยยกระดับการจัดการเรียนรู้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารพบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 75.75/70.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เท่ากับ 73.13 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เท่ากับ 77.66 สอดคล้องกับ อภิวันท์ เพชรแสนคำ (2562: 94-97) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ (E/E) เท่ากับ 84.61/85.27 ผู้วิจัยคิดว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่กระบวนการของแผนการจัดการเรียนรู้ และชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างตรงจุด ส่งผลให้การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาใช้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการฟัง-การพูด และนำไปใช้เหมาะสมกับในชีวิตประจำวันได้ และสอดคล้องกับพัชชา กริรัมย์ (2565: 11-21) การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร โดยใช้ Task-Based Learning ร่วมกับ 2W3P สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ชุดกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษโดยใช้ Task-Based Learning ร่วมกับ 2W3P สำหรับนักเรียน ป.6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.85/87.37 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80) แสดงถึงความเหมาะสมและส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทางการเรียนรู้ได้ดี โดยชุดกิจกรรมพัฒนาจากหลักการทางทฤษฎี ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุง และทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสื่อสาร จะสร้างทัศนคติในการพูดมากขึ้น เข้าใจการฟังมากขึ้นก็จะสร้างความมั่นใจในการสื่อสารมากตามไปด้วย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามไปด้วย

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตจริง โดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คะแนนก่อนเรียน คะแนนเต็ม 40 คะแนนเฉลี่ย 23.63 (คิดเป็นร้อยละ 59.06) คะแนนหลังเรียน คะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนเฉลี่ย = 28.19 (คิดเป็นร้อยละ 70.47) เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่หลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4.56 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 11.41) ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐพงษ์ สุทธิวรารัฐกานต์ และ ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว (2565: 408-409) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟัง ทักษะการพูดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิค KWL- Plus ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดีมาก โดยคะแนนเฉลี่ยทักษะการฟังอยู่ที่ร้อยละ 80.7 และทักษะการพูดอยู่ที่ร้อยละ 87.85 ทุกคนผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 70 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มเป้าหมาย แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวอย่างชัดเจน ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อผู้เรียนมีพื้นฐานทักษะการฟัง-การพูดแล้ว ย่อมส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะอื่น ๆ ตามไปด้วย และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน สร้างแรงจูงใจในการเรียนได้ในระดับที่สูงขึ้น และมีความสอดคล้องกับ สุดนิง นฤพนจิรกุล และกรัณทรรัตน์ พิงโพธิ์ทอง (2564: 312-321) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการพูดเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย พบว่า นักเรียนมีสมรรถนะทางการพูดเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมที่ใช้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยคิดว่า กิจกรรมยังมีรูปแบบที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านการฟัง การพูด และการประเมินผลอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกิจกรรมการพูดในสถานการณ์จริงและกิจกรรมการใช้บทสนทนาในชีวิตประจำวัน ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนทักษะอย่างต่อเนื่อง และนำไปใช้ได้จริง ทำให้เกิดความมั่นใจและความกล้าในการสื่อสารภาษา หากการเรียนภาษาที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์จริง ฝึกพูดจริง ฟังจริง และมีโอกาสสะท้อนความเข้าใจของตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาได้รวดเร็วและยั่งยืนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่น สามารถดำเนินการในกระบวนการของรายวิชาต่าง ๆ รวมถึงรายวิชาที่เน้นไวยากรณ์ก็สามารถสอดแทรกกิจกรรมต่าง ๆ เข้าไป เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามสื่อสารมากขึ้น โดยการนำความรู้ ประสบการณ์จากการเรียนระดับพื้นฐานมาใช้ต่อยอดในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น เช่น Dictogloss การเขียนตามประโยค ปกติจะเป็นลักษณะเขียนตามคำบอก แต่วิธีการนี้จะช่วยทักษะการฟัง และการเขียนไปควบคู่กันได้ สามารถสอนโดยเริ่มจากประโยคสั้น ๆ ตามความสามารถของผู้เรียน หรือจะเป็นการฝึก Repeating การฟัง-การพูด เลียนแบบ เป็นกิจกรรมที่สนุก ให้ผู้เรียนกล่าวพูดจับสำเนียงที่ได้ยิน เช่นกันกับวิธีก่อนหน้านี้ ผู้สอนสามารถใช้ประโยคสั้น ๆ ให้ฝึกฟังได้ด้วย และสามารถจับสำเนียงได้ด้วย อาจจะเป็นวิธีการชดเชยในกรณีบางโรงเรียนไม่มีอาจารย์ชาวต่างชาติได้

2. ควรมีการพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง จากบริบทของมหาวิทยาลัยที่ผู้วิจัยสังกัด มีอาจารย์ชาวญี่ปุ่น 1 ท่าน ซึ่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้มีโอกาสในการสื่อสารกับเจ้าของภาษา ดังนั้น การนำชุดกิจกรรมหรือเทคนิคการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนได้นั้น นับเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างมาก ซึ่งเมื่อมองจากการผลการใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าวแล้ว ไม่ใช่แค่การพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนอยู่ในนั้นด้วย และกิจกรรมต่าง ๆ ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อย่างดี หากผู้สอนใช้ภาษาญี่ปุ่นประมาณร้อยละ 70 ภาษาไทย ร้อยละ 30 จะทำให้ผู้เรียนสามารถกล้าที่จะสื่อสารในชีวิตประจำวันได้

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ประจำปีงบประมาณ 2567 ขอกราบขอบพระคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่สนับสนุนเงินทุนในการทำวิจัย ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

- กฤษมันต์ วัฒนามรงค์. (2554). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กรรณิกา สร้อยบุตตา. (2553). *การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาทักษะด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.] Thailis. <https://shorturl.asia/Tn4z0>
- จิตตา สุขเจริญ และ ปัทมา ปิยสกุลเสวี. (2565). *การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์ธนบุรี*. วารสารวิชาการครุศาสตร์ สอนสนันทา. 6(1), 70-82
- ดวงกมล จิตติเวส. (2554). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารในการสอน กฎไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. [Digital Research Information Center]. <https://dric.nrct.go.th/Search/GetFulltext/2/290715>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2559). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พัชชา กรรัมย์. (2565). *การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร โดยใช้ Task-Based Learning ร่วมกับ 2W3P สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. สื่อนวัตกรรม โดย ใช้ Task-Based Learning ร่วมกับ 2W3P สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
- รัฐพงษ์ สุทธิวรารัฐกานต์ และ ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว. (2565). *การพัฒนาทักษะการฟัง ทักษะการพูด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิค KWL- Plus ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi. 7(21), 396-410
- สยา แสงเดช. (2545). *แบบฝึกหัดมือพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับประถมศึกษา*. บริษัทสำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2566, 23 มกราคม). *รายงานจำนวนโครงการต่างชาติทั้งหมดที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุน*. https://www.boi.go.th/index.php?page=statistics_oversea_report_st
- สุดคณิง นฤพนจิรกุล และกรณิธรรัตน์ พึ่งโพธิ์ทอง (2564). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง*

สมรรถนะการพูดเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย. ใน การประชุมวิชาการ
เสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 5 RMU NGRC 2021 (น. 312-321). มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.

สุดาวรรณ ปองเพชร, พรรังสรรค์ มณีเล็กและประจวบ ขวัญมัน. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแมชิด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต
2. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(10), 81-92

อภิวันท์ เพชรแสนคำ. (2562). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะ
การอ่าน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.]. Burirum Rajabhat University.
<https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/307543>

Nunan. (1996). D. *Second Language teaching and learning*. New York: Heinle & Heinle

**การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา**
**Developing a curriculum to enhance creative problem-solving abilities for
early childhood teachers Chachoengsao Province.**

ธิดารัตน์ อธิปัญญพงษ์¹, ประภาพร ชนะจินะศักดิ์² สุวัชรพร สวยอารมณ³
Thidarat Atipanjanpong¹, Prapaporn Chanajeenasak², Suwatcharaporn Suayarom³

¹ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ ราชภัฏราชนครินทร์

¹ Department of Early Childhood Education, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University

² สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ ราชภัฏราชนครินทร์

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University

³ สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ ราชภัฏราชนครินทร์

³ Department of Psychology and Guidance, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University

*Corresponding email: suwatcharaporn.sauy@rru.ac.th

Received: 23 April 2025; Revised: 1 May 2025; Accepted: 29 Decemder 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา และ 3) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ครูระดับชั้นปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดรัฐบาลในเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จำนวน 650 คน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ครูปฐมวัยในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 30 คนที่ได้มาจากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการเข้าร่วมหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย 1. การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดหาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสถานการณ์ให้ดีขึ้น โดยมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การค้นหาและระบุปัญหา การค้นหาข้อมูล การสร้างแนวคิด การพัฒนาแนวทางแก้ปัญหา และการนำไปปฏิบัติ 2. หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีโครงสร้างเนื้อหาสาระ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และเทคนิคการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 3. ระดับความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $S.D. = 0.50$) และครูปฐมวัยที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นหลังจากที่เข้าร่วมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร; ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์; ครูปฐมวัย

Abstract

The purposes of the research were to (1) examine the creative problem-solving capabilities of early childhood teachers in Chachoengsao Province, (2) develop a curriculum to enhance these skills, and (3) assess the curriculum's effectiveness in fostering creative problem-solving abilities among teachers.

The population used in this research consisted of 650 early childhood teachers in government-affiliated schools located in Mueang District, Chachoengsao Province. The sample consisted of 30 early childhood teachers in Chachoengsao Province, selected through purposive sampling. The research instruments included a curriculum evaluation form designed to enhance creative problem-solving ability, a pre-test and post-test to measure knowledge and understanding before and after participating in the curriculum, and the curriculum itself aimed at enhancing creative problem-solving ability. The statistical methods used in data analysis included percentage, mean, standard deviation, content analysis, and t-test.

The results showed that 1) Creative problem-solving is a cognitive process that involves generating new approaches to resolving issues or improving situations through key steps, including problem identification, information gathering, idea generation, solution development, and implementation. 2) To enhance creative problem-solving abilities among early childhood teachers, a curriculum was developed with four instructional units: fundamental knowledge of creative problem-solving in early childhood, experience-based learning in creative problem-solving for young children, creative problem-solving processes in early childhood, and techniques for organizing creative problem-solving experiences. 4) The evaluation of the draft curriculum's appropriateness for early childhood teachers in Chachoengsao province indicated a high level of suitability ($M = 4.53$, $S.D. = 0.50$). Furthermore, teachers who participated in the curriculum demonstrated significantly improved creative problem-solving skills, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Curriculum Development; Creative problem-solving skills; Early childhood teacher

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลด้านการคิด อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการมีชีวิตที่ประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะในกลุ่มครูที่ทำการสอนในระดับปฐมวัย ครูปฐมวัยนับเป็นบุคคลที่มีความสำคัญรองจากผู้ปกครองของเด็กในฐานะบุคคลผู้วางรากฐานการพัฒนาของเด็กให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพรวมถึงเป็นผู้ที่ปูพื้นฐานความรู้เชิงวิชาการแก่เด็กเป็นด้านแรกตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีอันเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของเด็กหากครูปฐมวัยขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยขาดการอ่านค้นคว้าวิจัยพัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้และทักษะการสอนขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็กย่อมก่อให้เกิดผลเสียแก่เด็กทั้งในระยะต้นและระยะยาวรวมทั้งสร้างผลกระทบต่อสังคมในอนาคต ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเร่งสร้างคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ให้มีความรู้ในวิชาต่างๆ ร่วมมือกับเพื่อนร่วมวิชาชีพสอนเด็กให้เรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ ครูปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีคุณสมบัติหลากหลาย และบทบาทของครูปฐมวัยก็ต้องปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพ โดยเฉพาะในเรื่องของการทำความเข้าใจ ศึกษาและฝึกฝนเพื่อให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการเชื่อมโยงไปสู่การจัดการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การคิดแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ นับเป็นกระบวนการที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคคลซึ่งเป็นธรรมชาติของการคิดที่ถูกนำมาใช้สำหรับการคิดที่เรียกว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความสามารถที่สร้างความพร้อมของบุคคลและเป็น

องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ชีวิตประสบผลสำเร็จที่ดีกว่าด้วยการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นวิธีคิดและการแสดงพฤติกรรมที่ประกอบด้วย การสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความคิดที่มีลักษณะแปลกใหม่หรือลักษณะเฉพาะมาประกอบกับการแก้ปัญหาซึ่งนับเป็นวิธีการแสดงออกถึงความท้าทายโอกาสหรือสิ่งที่ต้องการให้ความสนใจในการวางแผนที่จะต้องแสดงออกถึงความท้าทายโอกาสหรือสิ่งที่ต้องการให้ความสนใจในการวางแผนที่จะต้องตอบคำถาม การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) หมายถึง กระบวนการมุ่งหาคำตอบและแก้ปัญหาของบุคคลที่มีการรับรู้ทำความเข้าใจข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับปัญหา โดยใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบมีการประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาแนวคิดใหม่ ๆ ร่วมกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบและทางเลือกที่มีคุณค่า โดยเริ่มต้นจากการพิจารณาสถานการณ์ที่เป็นปัญหาประกอบกับการสืบค้นหาข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวกับปัญหาเพื่อให้ได้ซึ่งสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา จากนั้นคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายในการแก้ปัญหา ก่อนจะตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดแล้วนำไปใช้ในการแก้ปัญหา และสามารถวัดประเมินผลได้โดยการใช้แบบวัดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และแบบสะท้อนการจัดการเรียนรู้ [1], [2]

ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้และสมรรถนะ เพื่อให้เป็นผู้ที่สามารถขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง [3] ครูเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ครูจึงเป็นเป้าหมายแรกของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคิด การสอน เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพสูง ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาการคิดของผู้เรียน ในส่วนบริบทการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดฉะเชิงเทรา ครูปฐมวัยจำเป็นต้องได้รับการอบรมหลักสูตรที่ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กและบริบทท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการคิดจึงเป็นกระบวนการสำคัญจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนากันอย่างจริงจัง ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้มีศักยภาพในด้านการพัฒนากระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ ต้องกระทำอย่างมีระบบจริงจังและต่อเนื่อง เครื่องมือที่มีความสำคัญในการพัฒนาครูคือ หลักสูตรการฝึกอบรมที่เป็นกระบวนการเพิ่มคุณภาพการทำงานของบุคคลหรือกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงานที่ได้รับมอบหมายเฉพาะอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติจริง โดยสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ โดยการยอมรับความคิดใหม่ๆหรือเปลี่ยนจากความคิดเดิมที่มีอยู่แล้ว [4] และพร้อมที่จะพัฒนาสร้างความรู้ขึ้นมาได้ด้วยตนเอง

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาเกี่ยวกับบริบท ความต้องการและความจำเป็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย และนำไปพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อพัฒนาศักยภาพของครูปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพในด้านการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และนำไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยต่อไปอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving)

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving: CPS) เป็นกระบวนการมุ่งหาคำตอบและแก้ปัญหาของบุคคลที่มีการรับรู้ทำความเข้าใจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา โดยใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบมีการประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาแนวคิดใหม่ ๆ ร่วมกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบและทางเลือกที่มีคุณค่า โดยเริ่มต้นจากการพิจารณาสถานการณ์ที่เป็นปัญหาประกอบกับการสืบค้นหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับปัญหาเพื่อให้ได้ซึ่งสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา จากนั้นคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายในการแก้ปัญหา ก่อนจะตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดแล้วนำไปใช้ในการแก้ปัญหา และสามารถวัดประเมินผลได้โดยการใช้แบบวัดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และแบบสะท้อนการจัดการเรียนรู้ [2] จากข้อมูลทั้งหมดจะเห็นว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการเชิงระบบที่ผสมผสานระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่ทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม มีคุณค่า และสามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเปรียบเสมือนการผลิตนวัตกรรมที่นักการศึกษาพัฒนาขึ้น โดยปกติแล้วในการพัฒนาหลักสูตรจะประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญสองส่วนคือ เอกสารประกอบหลักสูตรและหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรในที่นี้หมายถึง เอกสารที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นใดชั้นหนึ่งจะมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ 5) การประเมินผล ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตรก็ได้แก่ คู่มือครู คู่มือการฝึกอบรม แบบประเมินผลการเรียน โดยมีการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร คุณภาพของหลักสูตรที่จะตรวจสอบในขั้นตอนนี้ได้แก่ ความถูกต้องตามหลักวิชา ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการใช้หลักสูตร ซึ่งการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้นั้น ดำเนินการได้โดยกลุ่มผู้ใช้หลักสูตร เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นประการหนึ่งกับอีกประการหนึ่งนั้น ควรนำไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มเป้าหมายผู้รับการใช้หลักสูตร ในการให้ผู้ใช้หลักสูตรเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นนั้น อาจใช้การจัดประชุมเพื่อนำเสนอรายละเอียดของหลักสูตรแต่ละส่วนแล้วให้ผู้ใช้หลักสูตรแสดงความเห็นให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปรับแก้หรืออาจใช้แบบสอบถามความคิดเห็นกับบุคคลกลุ่มนั้น [5] จากข้อมูลทั้งหมดจะเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเปรียบเสมือนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งต้องประกอบด้วยหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โดยเน้นการตรวจสอบคุณภาพในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการใช้จริง โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้ที่ใช้หลักสูตรและการทดลองใช้ในกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะใกล้เคียง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ในช่วงแรกของชีวิตที่มีผลกระทบสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แนวคิดหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัยประกอบด้วยแนวคิดจากนักการศึกษาชื่อดัง เช่น แนวคิดของมาเรีย มอนเตสซอรี (Montessori) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง แนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) ที่กล่าวถึงพัฒนาการทางปัญญาเป็นลำดับขั้น และแนวคิดของวิกอตสกี (Vygotsky) ที่เน้นบทบาทของสังคมในการพัฒนาเด็ก องค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ หลักสูตรที่เหมาะสมกับวัย กิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาในด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของครอบครัว [1] การศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ [6] จากข้อมูลทั้งหมดจะเห็นว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทุกด้านของเด็ก โดยควรจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทางทฤษฎีที่เหมาะสม สนับสนุนผ่านกิจกรรมเชิงรุก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และความร่วมมือจากครอบครัว เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและความคิดสร้างสรรค์อย่างรอบด้าน

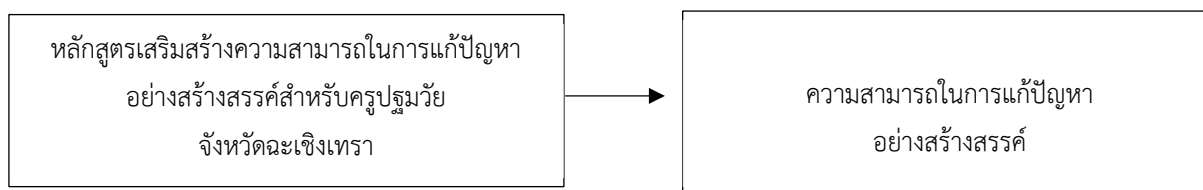
4. แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ ความรู้ และทัศนคติของผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและการทำงาน รูปแบบของการฝึกอบรมแบ่งออกเป็น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop-based Training) การฝึกอบรมออนไลน์ (E-learning) และการฝึกอบรมแบบผสมผสาน (Blended Learning) การฝึกอบรมสามารถช่วยให้ครูสามารถเข้าใจพัฒนาการของเด็กในช่วงปฐมวัยได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและกระตุ้นการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม บูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ พัฒนาทักษะด้านการบริหารชั้นเรียนและการจัดการปัญหาพฤติกรรมของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ [7] จากข้อมูลทั้งหมดจะเห็นว่า การฝึกอบรมช่วยเสริมสร้างทักษะและความรู้ให้ครูปฐมวัยสามารถจัดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพเด็กได้อย่างเหมาะสม

5. บริบทการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาปฐมวัย โดยมีนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในระดับปฐมวัยทั้งในโรงเรียนของรัฐและเอกชน ปัจจุบันการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดฉะเชิงเทรามีการดำเนินงานตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และการพัฒนาครูผู้สอนผ่านโครงการอบรมต่างๆ [8] นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสม จากข้อมูลทั้งหมดจะเห็นว่า จังหวัดฉะเชิงเทราให้ความสำคัญกับการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก การพัฒนาครู และการสนับสนุนจากท้องถิ่นเพื่อยกระดับคุณภาพการดูแลและการเรียนรู้ของเด็กให้มากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูระดับชั้นปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดรัฐบาลในเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จำนวน 650 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูปฐมวัยในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คนที่ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้หลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1. เป็นครูที่สอนอยู่ระดับชั้นปฐมวัยที่อยู่ในโรงเรียนในจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. สามารถอ่าน ฟัง เขียนและพูดภาษาไทยได้
3. มีความสนใจในการเข้าร่วมในวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัด
ฉะเชิงเทรา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ชุด ได้แก่

3.1 แบบประเมินหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยแบบสอบถามเป็นแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

3.2 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการเข้าร่วมหลักสูตรเสริมสร้าง ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง
สร้างสรรค์ สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง
0.80-1.00

3.3 หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีโครงสร้างเนื้อหาสาระ 4 หน่วยการเรียนรู้
ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่าง
สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และเทคนิคการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่าง
สร้างสรรค์ โดยใช้ระยะเวลาหน่วยการเรียนรู้ละ 3 ชั่วโมง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

1. ทบทวนเอกสารและวรรณกรรมเพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง
สร้างสรรค์ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ

2. ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus group interview) กับครูปฐมวัย นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่
เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในกลุ่มครูปฐมวัยในจังหวัดฉะเชิงเทรา
โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

3. ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในกลุ่มครูปฐมวัยใน
จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย
จังหวัดฉะเชิงเทราในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัด ฉะเชิงเทรา

1. ทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การสังเคราะห์ข้อบ่งชี้เนื้อหาสาระหน่วยเรียนรู้
ของหลักสูตรฝึกอบรม หลักการกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ประกอบ
กับการศึกษาผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1

2. ผู้วิจัยพัฒนาแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร โดยเป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความ
เหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ส่วนประกอบที่ประเมินได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
ฝึกอบรม โครงสร้างเนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและการประเมินผลฝึกอบรม และหน่วยการเรียนรู้ โดยกำหนดข้อ
คำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3. ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดความรู้เรื่อง ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย โดยข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน พร้อมกับเฉลย

4. ผู้วิจัยพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยกำหนดร่างหลักสูตร 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 5) การวัดและการประเมินผลฝึกอบรม จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) พิจารณาถึงความสอดคล้องเหมาะสมด้านเนื้อหา วิธีการดำเนินการ การประเมินผล และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินร่างหลักสูตรโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า ควรมีการปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับระยะเวลาเนื่องจากการตรวจแผนการสอนค่อนข้างใช้เวลา จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

5. ผู้วิจัยนำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการฝึกอบรม ระยะเวลา เนื้อหา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งเพื่อให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ควรปรับเรื่องระยะเวลาเนื่องจากในครั้งที่ตรวจแผนการสอนค่อนข้างใช้เวลานาน

6. จัดทำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงในขั้นตอนที่ 3

7. ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างตามระเบียบการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในขั้นตอนที่ 2

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับนิยามเชิงปฏิบัติการ

2. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาของเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้วิจัยนำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา มาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นครูปฐมวัยในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน

2. ประชาสัมพันธ์รับสมัครครูปฐมวัยในจังหวัดฉะเชิงเทราที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยติดต่อไปยังโรงเรียนในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อประชาสัมพันธ์ครูปฐมวัยที่สมัครใจเข้าร่วมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา และดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการ (Inclusion criteria) เพื่อทำความเข้าใจและบอกรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตร

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะก่อนการทดลอง 2) ระยะการทดลอง และ 3) ระยะหลังการทดลอง

3. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำ แบบประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

4. ผู้วิจัยดำเนินการพหุวิธีกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วม โดยไม่มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล เคารพในความเป็นส่วนตัว โดยกลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการตัดสินใจในการเข้าร่วม มีสิทธิ์ที่จะหยุดเข้าร่วมเมื่อใดก็ได้หากรู้สึกไม่สบายใจ โดยที่ไม่มีผลกระทบต่องานใด ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างจะพึงได้รับต่อไป

5. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและดำเนินการสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย โดยข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และการนำเสนอข้อมูลจะเป็นในภาพรวม ทั้งนี้ข้อมูลจะถูกเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีรหัสผ่านของผู้วิจัยเท่านั้น หลังจากที่มีการเผยแพร่งานวิจัย 1 ปี ผู้วิจัยจะดำเนินการทำลายข้อมูลทั้งหมด

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ผู้วิจัยดำเนินการพหุวิธีกลุ่มตัวอย่างตามระเบียบการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา ตามรหัสโครงการวิจัย SCPHYLIB-2567/289 ผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2567

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทราหลังจากดำเนินการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus group interview) กับครูปฐมวัย นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในกลุ่มครูปฐมวัยในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หมายถึงกระบวนการคิดหาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสถานการณ์ให้ดีขึ้น โดยมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การค้นหาและระบุปัญหา การค้นหาข้อมูล การสร้างแนวคิด การพัฒนาแนวทางแก้ปัญหา และการนำไปปฏิบัติ โดยแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้ การฝึกการคิดสร้างสรรค์ การฝึกแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง การบูรณาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการสอน และการฝึกพัฒนาและประเมินแนวทางแก้ปัญหา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า หลักสูตรประกอบด้วยโครงสร้างเนื้อหาสาระ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และเทคนิคการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยมีโครงสร้างหลักสูตร 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 5) การวัดและการประเมินผลฝึกอบรม โดยใช้ระยะเวลาหน่วยการเรียนรู้ละ 3 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

ข้อ (Item)	รายการประเมิน (Evaluation Criteria)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม (Appropriateness Level)
1	หลักการและเหตุผล (Principles and Rationale)	4.28	0.42	มาก
2	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม (Objectives of the Training Curriculum)	4.33	0.48	มาก
3	โครงสร้างเนื้อหาสาระ (Content Structure)	4.52	0.51	มากที่สุด
4	กิจกรรมการฝึกอบรม (Training Activities)	4.58	0.49	มากที่สุด
5	การวัดและประเมินผล (Measurement and Evaluation)	4.36	0.48	มาก
รวม (Total)		4.41	0.48	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับมาก ($M = 4.41$, $S.D. = 0.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกิจกรรมการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 4.58$, $S.D. = 0.49$) รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้างเนื้อหาสาระ ($M = 4.52$, $S.D. = 0.51$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.36$, $S.D. = 0.48$) ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม ($M = 4.33$, $S.D. = 0.48$) และด้านหลักการและเหตุผล ($M = 4.28$, $S.D. = 0.42$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทราแยกตามหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ (Learning Unit)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม (Appropriateness Level)
1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย (Introduction to Creative Problem-Solving for Early Childhood)	4.54	0.50	มากที่สุด

หน่วยการเรียนรู้ (Learning Unit)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม (Appropriateness Level)
2 การจัดประสบการณ์ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย (Organizing Experiences Based on the Creative Problem-Solving Process for Early Childhood)	4.52	0.51	มากที่สุด
3 การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย (Creative Problem-Solving in Early Childhood)	4.51	0.51	มากที่สุด
4 เทคนิคการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Techniques for Organizing Creative Problem-Solving Experiences)	4.53	0.50	มากที่สุด
รวม (Total)	4.53	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทราแยกตามหน่วยการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $S.D. = 0.50$) เมื่อพิจารณาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ พบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.54$, $S.D. = 0.50$) รองลงมาได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เทคนิคการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ($M = 4.53$, $S.D. = 0.50$) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การจัดประสบการณ์ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ($M = 4.52$, $S.D. = 0.51$) และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ($M = 4.51$, $S.D. = 0.51$) ตามลำดับ

3. ผลการใช้หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

การจัดการเรียนรู้ (Learning Management)	n	คะแนนเต็ม (Full Score)	$\bar{X}$	S.D.	Df	T (t-value)	Sig (Significance)
ก่อนการทดลอง	30	10	4.10	1.03	29	-17.634	.000
หลังการทดลอง	30	10	7.80	0.55			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.10 หลังจากที่ได้เข้าร่วมหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง

สร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทราในระยะเวลาหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.80 ผลการทดสอบค่าที พบว่า ค่า $t = -17.634$ ซึ่งค่า Sig มีค่าน้อยกว่า .05 แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่ใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ที่สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่ากระบวนการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการสอนของครู ซึ่งการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ต้องอาศัยทั้งการระบุปัญหา การคิดหาแนวทางใหม่ และการนำไปปฏิบัติจริง [2] นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของครูปฐมวัยผ่านการฝึกทักษะที่หลากหลาย เช่น การฝึกคิดเชิงสร้างสรรค์ การใช้สถานการณ์จำลอง และการบูรณาการการแก้ปัญหาสู่การเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โยทะกา อันทะหาว และสิทธิพล อาจอินทร์ [14] ที่พัฒนาการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม พบว่าการใช้เทคโนโลยีช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ดังนั้น การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของครูปฐมวัยจึงควรมุ่งเน้นการฝึกฝนผ่านกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ร่วมด้วย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนให้สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กปฐมวัยในยุคปัจจุบันได้อย่างแท้จริง

2. การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ตามกระบวนการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย การแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และเทคนิคการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและทำการพัฒนาตามองค์ประกอบของความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ โดยการหาคุณภาพของเครื่องมือ ระดับความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและทำการพัฒนาตามองค์ประกอบของความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ พบว่า คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้จริง ดังที่เสมอภาณุจน์ โสภณศิริธนรักษ์ สุรวิทย์ อัสสพันธ์ และธิดา ทับพันธ์ [9] ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้เกิดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบชัดเจน แต่กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ผู้สอนควรกำกับกับการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรม สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ และควรประเมินการเรียนรู้ระหว่างทางเพื่อเสริม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ปรับกิจกรรมหรือค้นหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อมาตอบโจทย์ให้ตรงวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์ และอมรรตน์ วัฒนาธร [10] ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ตามแนวการเรียนรู้แบบรอบรู้สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักการและเหตุผล เป้าหมายของหลักสูตรจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร จำนวนชั่วโมง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เอกสารประกอบหลักสูตรแผนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ ผลการตรวจสอบหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและนำหลักสูตรไปศึกษานำร่องพบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

3. การศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า หลังจากที่ครูปฐมวัยใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่สูงขึ้น ทั้งนี้หลักสูตรผู้วิจัยได้นำหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดกิจกรรมฝึกอบรมและเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูพบเจอที่จะช่วยกระตุ้นความสนใจของครูปฐมวัยที่จะนำความรู้ไปใช้ในการคิดวิธีแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไปใช้ในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยได้ และทำให้ครูปฐมวัยมีความสนใจและอยากมีส่วนร่วมในการคิดวิธีแก้ปัญหามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ณปภัช อิมอ่อง [11] ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร โดยภาพรวมค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ แก้วใจ สีมาคาม [12] ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละด้านเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และงานวิจัยของ Xu et al., [13] ที่ศึกษาว่ากระบวนการสอนที่เน้นการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในห้องเรียนอย่างไร พบว่าการใช้เครื่องมือช่วยคิด เช่น การระดมสมองและแผนที่ความเห็นอกเห็นใจมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ ช่วยเพิ่มความร่วมมือในห้องเรียนและพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับครูที่ต้องการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยครูปฐมวัยให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหลังจากที่เข้าร่วมหลักสูตร อาทิ ประทับใจในวิทยากรที่ให้ความรู้เพิ่มเติมที่ อธิบายเข้าใจง่าย ถ่ายทอดเนื้อหาได้ดี ให้การแนะนำแผนการสอน ได้ความรู้เทคนิคมาปรับใช้ได้ และในบางท่านได้ให้ความคิดเห็นว่าก่อนเข้าอบรมยังไม่ค่อยมีความรู้ทางด้านการเขียนแผนแบบ การอบรมครั้งนี้จึงเป็นการเติมเต็มความรู้ได้แนวคิดการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้นที่จะทำให้เด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ซึ่งผู้เข้าร่วมหลักสูตรมีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ อาทิ สามารถนำสิ่งที่อบรมไปใช้ในการปรับแผนการสอน และออกแบบชั้นการสอนให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาปรับแผนให้ดียิ่งขึ้น การออกแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ต้องใช้วิธีกระตุ้นให้เด็กใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงเหตุผลที่มีอยู่ตามวัยและพัฒนาการ หากครูปฐมวัยคิดหาวิธีการหรือแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายจะทำให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยเต็มไปด้วยประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยไปใช้ในการทดลองภาคสนามเพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรในเชิงปฏิบัติ โดยกลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ ครูปฐมวัยในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในสังกัดท้องถิ่นและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในเชิงพัฒนาเพื่อปรับปรุงหลักสูตรก่อนการขยายผลในวงกว้างต่อไป

1.2 จากผลระดับความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ด้านหลักการและเหตุผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จึงควรมีการปรับการเขียนความเป็นมาหลักสูตรโดยผู้พัฒนาหลักสูตรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น นักวิชาการทางการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ ควรคำนึงถึงการใช้ภาษาที่เรียบเรียงเข้าใจง่าย มีความต่อเนื่อง และสามารถสื่อถึงภาพรวมและเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในเชิงพัฒนาหลักสูตรระดับพื้นที่ และเชิงนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

1.3 คณะครูศาสตร์หรือหน่วยงานผลิตครู สามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวไปปรับใช้ในรายวิชาหรือกิจกรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้กับนักศึกษาครูใน

สาขาอื่น ๆ เช่น ปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยสามารถดำเนินการในเชิงพัฒนาการผ่านการจัดกิจกรรมกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) หรือโครงการที่บูรณาการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูในสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ให้ครอบคลุม เช่น ครูด้านการศึกษาพิเศษ การศึกษานอกระบบ หรือกลุ่มครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการอบรมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละระดับและกลุ่มเป้าหมาย

2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการและสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยอาจใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในระดับต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์มากขึ้น อีกทั้งสามารถเปรียบเทียบผลในช่วงเวลาต่างกัน เช่น ก่อนและหลังสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือเทคโนโลยี เพื่อให้ผลวิจัยมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับพลวัตทางการศึกษา

บรรณานุกรม

- [1] Treffinger, D. J. (2006). Creative problem solving: An introduction. Center for Creative Learning.
<https://doi.org/10.4324/9781003419327>
- [2] วันสนันท์ ชูรัตน์. (2564). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับ อินโฟกราฟิกส์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง กรด-เบส (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [3] ธนาพล บัวคำโคตร และไพบุลย์ลิ้มมณี. (2563). แนวทางการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 7(8), 89–103.
- [4] ทิชนา แคมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 24). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [5] รัตนะ บัวสนธิ์. (2562). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรและการสอน. วารสารวิจัยทางการศึกษาศิลปากร, 11(2), 1–14.
- [6] กระทรวงศึกษาธิการ. (2022). แผนยุทธศาสตร์การศึกษาปฐมวัยระดับชาติ พ.ศ. 2565–2570. สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.
- [7] Brown, J., & Green, L. (2021). Active learning strategies in preschool education. International Journal of Child Development, 37(4), 256–270.
- [8] สำนักงานการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา. (2023). รายงานสถานการณ์การศึกษาปฐมวัยในจังหวัดฉะเชิงเทรา. สำนักงานการศึกษา.
- [9] เสมอกาญจน์ โสภณศิริรักษ์ สุวิทย์ อัสสพันธุ์ และธิดาทับพันธุ์. (2566). การศึกษาและพัฒนาสมรรถนะด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 17(3), 209–224.
- [10] เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์ และอมรรัตน์ วัฒนธรร. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(3), 1–12.
- [11] ฌปภัช อิ่มอ่อง และชวนพิศ รักษาพวง. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย. วารสารหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 13(38), 184–192.
<https://jci.snru.ac.th/ArticleView?ArticleID=953>

- [12] แก้วใจ สีมาคม วันเพ็ญ นันทะศรี และบุญมี ก่อบุญ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(3), 161–170.
- [13] Xu, T., Li, J., & Wang, H. (2023). How does problem-solving pedagogy affect creativity? A meta-analysis of empirical studies. *Frontiers in Education*, 8, Article 123456. <https://doi.org/10.3389/feduc.2023.123456>
- [14] โยทะกา อันทะหาว และสิทธิพล อาจอินทร์. (2567). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 47(2), 1–14.

**ผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์
ทางพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**
**The impacts of Constructivist Learning Innovation to Enhance Creativity in
Physical Education for Grade 4 Students**

วีรวิชัย คำอ่อน¹, เอกราช ถ้ำกลาง², จรูญศักดิ์ พันธิวิชญ์³, อภิสิทธิ์ จันทร์เกิน⁴, ธนะภัสร์ เฮ้าส์ทาคุณาพานิช^{5*}
Weerawit Khamon¹, Akarachth Thamklang², Pantawisit J. Runcharoen³, Apisit Jungern⁴,

Tanapat Housetakunapanit^{5*}

^{1,2,4,5}โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง)

³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2,4,5}Demonstration School of Khon Kaen University Primary Level (Modindaeng)

³Faculty of Education khon kaen university

*Corresponding Author's email: hnarong@kku.ac.th

Received: 13 June 2025; Revised: 11 September 2025; Accepted: 29 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา 2) ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 45 คน โดยเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้รูปแบบการวิจัยก่อนการทดลองแบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวัดการคิดสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 2) แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการวัดการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสรุป ตีความ บรรยายเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย:

1. การคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 95.56 มีคะแนนการคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยในภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 90.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์

2. ความคิดเห็นของผู้เรียน พบว่า 1) ด้านเนื้อหาครอบคลุมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา มีความทันสมัย 2) ด้านสื่อ มีการออกแบบที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นหาเรียนรู้จากสารสนเทศได้ง่ายและตรงความต้องการ 3) ด้านการออกแบบ องค์ประกอบทุกองค์ประกอบเป็นไปตามทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบ โดยภาพรวมมีความเหมาะสม และช่วยสนับสนุนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์

คำสำคัญ : นวัตกรรมการเรียนรู้, คอนสตรัคติวิสต์, การคิดสร้างสรรค์

ABSTRACT

The objectives of this study were to 1) Learners' creativity through innovative learning based on constructivism that promotes creative thinking in physical education. 2) Learners' opinions on constructivist learning innovations that promote creative thinking in physical education. The target group were 45 students from grade 4 at Khon Kaen University Demonstration Elementary School (Modindang), the second semester

of the 2023 academic year, with Purposive Sampling. This research was a pre-experimental design, single group with post-test (one-short case study). The study utilized the following instruments, a creativity measurement form with the total IOC value is 0.88, a student opinion survey form with the total IOC value is 1.00. Quantitative data from the creativity measurement were analyzed using descriptive statistics, including mean, standard deviation, and percentage. Qualitative data were analyzed through summarization, interpretation, analytical description.

The research findings were as followed:

1) students' creative thinking studies found that: The results revealed that 95.56% of students demonstrated an overall average creative thinking score of 90.00%, which is higher than the specified criteria of 70 percent of the number of students passing the criteria.

2) Opinions of students were found that 1) The content covers creative thinking in physical education and was modern. 2) In terms of media, it was designed to help learners find and learn from information easily and in a way that meets their needs. 3) In terms of design, all elements were in accordance with the theory used as the basis for the design. Overall, it is appropriate and helps to supported self-knowledge creation and promotes creative thinking.

Keywords: Learning innovation, Constructivist, Creative thinking

บทนำ

โลกยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตทุกด้าน เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ การคิดสร้างสรรค์ถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และพัฒนาเศรษฐกิจ ประชากรที่มีการคิดสร้างสรรค์จะเป็นคนยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คิดค้นวิธีใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาให้กับองค์กร นำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนและความสำเร็จในการทำงาน รู้วิธีการแก้ปัญหาและนำมาซึ่งนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ในวงกว้าง จึงเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างมหาศาล การคิดสร้างสรรค์เป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ในรายงานสภาเศรษฐกิจโลก การประชุมระดับโลกอย่าง World Economic Forum 2020 กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็น 1 ใน 3 ทักษะสำคัญที่สุดที่นายจ้างจะพิจารณารับเข้าทำงาน ปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์และใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาครู พัฒนาหลักสูตร ดังจะเห็นได้จาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) [11] ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ไว้ว่า มุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยในทุกมิติในทุกช่วงวัยให้เป็นผู้มีทักษะและสมรรถนะระดับสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็น 1 ใน 5 ของสมรรถนะที่สำคัญของหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) [3]

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษาตอนต้นยังมีจำกัด แม้ประเทศไทยจะเร่งพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ที่สำคัญดังกล่าว แต่จากผลการประเมินด้านความคิดสร้างสรรค์ในระดับนานาชาติ ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา หรือ OECD สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2567) [12] พบว่า ผลการประเมินด้านความคิดสร้างสรรค์ PISA 2022 นักเรียนสิงคโปร์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 41 คะแนน โดยประเทศสมาชิก OECD มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33 คะแนน สำหรับประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ย 21 คะแนน อยู่ที่อันดับที่ 54 มี 21 คะแนน จาก 64 ประเทศ และมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยกลุ่มประเทศ OECD ในประเทศที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางเศรษฐกิจในระดับต่ำ 20 ประเทศ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาศีตความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2567) [2] พบว่า การจัดอันดับดัชนีนวัตกรรมโลก ประจำปี พ.ศ. 2567 หรือ Gill 2024 ประเทศไทยมีอันดับที่ 41 ด้วยคะแนน

36.9 สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ บัณฑิตา จันทรอ่วม (2563, อ้างถึงใน ญัฐกานต์ ภูมิคอนสาร, 2565) [2] ได้กล่าวว่า ทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เด็ก เกิดภาวะหยุดชะงักและจะค่อย ๆ เลือนหายไป เนื่องจากขาดการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างพื้นที่ที่เอื้อต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กไทย

สาเหตุที่นักเรียนไทยขาดการคิดสร้างสรรค์ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2567) [12] ได้สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่า นักเรียนไทยขาดการคิดสร้างสรรค์ มีสาเหตุมาจาก ครูไม่ได้ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ไม่ได้กระตุ้นให้นักเรียนหาคำตอบที่แปลกใหม่ และเมื่ออยู่ที่โรงเรียน นักเรียนไม่ได้รับโอกาสในการแสดงแนวคิด ไม่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ นักเรียนจึงมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับต่ำ ปัญหานี้สอดคล้องกับผลวิจัยของ กัญญารัตน์ โคจร (2563) [1] ที่พบว่า ปัญหาการคิดสร้างสรรค์ของโรงเรียนเกิดจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบรรยาย ขาดการส่งเสริมการคิด ความพร้อมของนักเรียนไม่เพียงพอ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ณิชชา พิทยาพงศกร (2567) [9] กล่าวว่า เนื่องจากคะแนนการอ่านของเด็กไทยค่อนข้างต่ำ จึงทำให้ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และวิพากษ์ไต่เตี้ยยอมนดถอยตาม เมื่อเด็กมีความรู้พื้นฐานค่อนข้างน้อย การจะไปวิพากษ์ไต่เตี้ยหรือต่อยอดจึงเป็นเรื่องที่ยาก ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญ ในการเป็นผู้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาพลศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งสมรรถภาพเพื่อสุขภาพและกีฬา ในหลักสูตรปัจจุบันของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษามุ่งพัฒนาให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ ได้สอดแทรกการคิดสร้างสรรค์เข้าไปในสาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) [3] ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ให้มีการคิดสร้างสรรค์ในด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีการศึกษา 2567 คือ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็น “โรงเรียนชั้นนำด้านนวัตกรรมการศึกษา ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และเป็นนวัตกรรม”

จากสาเหตุปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษาของผู้เรียน ตามแนวคิดของ Guilford (1967) เพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ แนวคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ สุมาลี ชัยเจริญ (2554, อ้างถึงใน เกศินี ศรีวรรณ และสุวัฒน์ ผาบัณฑา, 2564) [4] เห็นว่ามีสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการลงมือกระทำที่ผ่านกระบวนการคิด โดยอาศัยประสบการณ์เดิม เชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ เพื่อขยายโครงสร้างทางปัญญา (Schema) นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ออกแบบโดยบูรณาการ ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง วิดีทัศน์ และลิงก์ ต่าง ๆ ร่วมกับ วิธีการจัดการเรียนรู้ **Satit KCU Creative Innovator Learning Model** ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานการณ์ปัญหา แหล่งการเรียนรู้ ฐานการช่วยเหลือ การร่วมมือกันแก้ปัญหา และการโค้ช โดยแต่ละองค์ประกอบถูกออกแบบให้ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ตามกรอบแนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford, 1967) [15] ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เจษฎาบุรินทร์ จิตต์โสภิธานนท์ และคณะ (2564) [6] ที่ศึกษาการออกแบบและพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่าย ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สามารถพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุผลและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยอาศัยหลักการทางทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการคิดสร้างสรรค์ มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ ตามกรอบการคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด เพื่อให้ผู้เรียนมีการคิดสร้างสรรค์ที่ก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียน ที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีหลักการทฤษฎีต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ หมายถึง การออกแบบสื่อเทคโนโลยีที่ ด้วยสื่อประสม ประกอบด้วยการผสมผสานระหว่าง ข้อความ (Text) ภาพนิ่ง (Image) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) เสียง (Sound) และ วิดิทัศน์ (Video) รวมกันเป็นสื่อมัลติมีเดีย นำไปบูรณาการร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้ Satit KKU Creative Innovator Learning Model หลอมรวมกับ 5 องค์ประกอบของ ของแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบ ดังนี้

1.1 สถานการณ์ปัญหา (Problem Base) มาจากพื้นฐาน Cognitive Constructivism ของเพียเจต์ เชื่อว่าถ้า ผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาหรือการเสียสมดุลทางปัญญา ผู้เรียนจะพยายามปรับโครงสร้าง ทางปัญญาให้เข้าสู่สภาวะสมดุล โดยการดูดซึมหรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา จนกระทั่งผู้เรียนปรับโครงสร้างทาง ปัญญาเข้าสู่สภาวะสมดุลหรือสามารถสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้

1.2 แหล่งเรียนรู้ (Resource) เป็นที่รวบรวมข้อมูล เนื้อหาสารสนเทศที่ผู้เรียนจะใช้ในการแก้สถานการณ์ปัญหา ที่ผู้เรียนเผชิญ

1.3 ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) มาจากแนวคิดของ Social Constructivism ของ Vygotsky ที่เชื่อว่า ผู้เรียนที่อยู่ต่ำกว่า Zone of Proximal Development: ZPD ไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ จำเป็นที่จะต้องได้รับการ ช่วยเหลือที่เรียกว่า Scaffolding สนับสนุนผู้เรียนในการแก้ปัญหา

1.4 การฝึกสอน (Coaching) มาจากพื้นฐาน Situated Cognition และ Situated Learning หลักการนี้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ได้เปลี่ยนบทบาทของครูที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ หรือบอกความรู้ มาเป็น ผู้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน ในการให้รู้คิดและสร้างปัญญา

1.5 การร่วมมือกันเรียนรู้ (Collaboration) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีส่วนสนับสนุนผู้เรียน ได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์กับผู้อื่นเพื่อขยายมุมมองให้แก่ตนเอง การร่วมมือกันแก้ปัญหาจะสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการคิดไตร่ตรอง เปิดโอกาสให้ทั้งผู้เรียน ผู้สอน ได้สนทนาแสดงความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่น

2. การคิดสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Guilford (1967) หมายถึง ความสามารถทางสมองของแต่ละบุคคลในการ คิดได้กว้างไกล หลายทิศทาง หรือที่เรียกว่าการคิดออกเนกนัย (Divergent thinking) โดยการแสดงออกทางความคิด หรือการ กระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ และจากการเชื่อมโยงประสบการณ์เก่าและประสบการณ์ใหม่เข้าด้วยกัน ทำให้เกิดเป็นผลงานหรือ ผลผลิตที่มีลักษณะแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จอีกด้วย การคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความสามารถ ต่าง ๆ 4 ด้าน ดังนี้

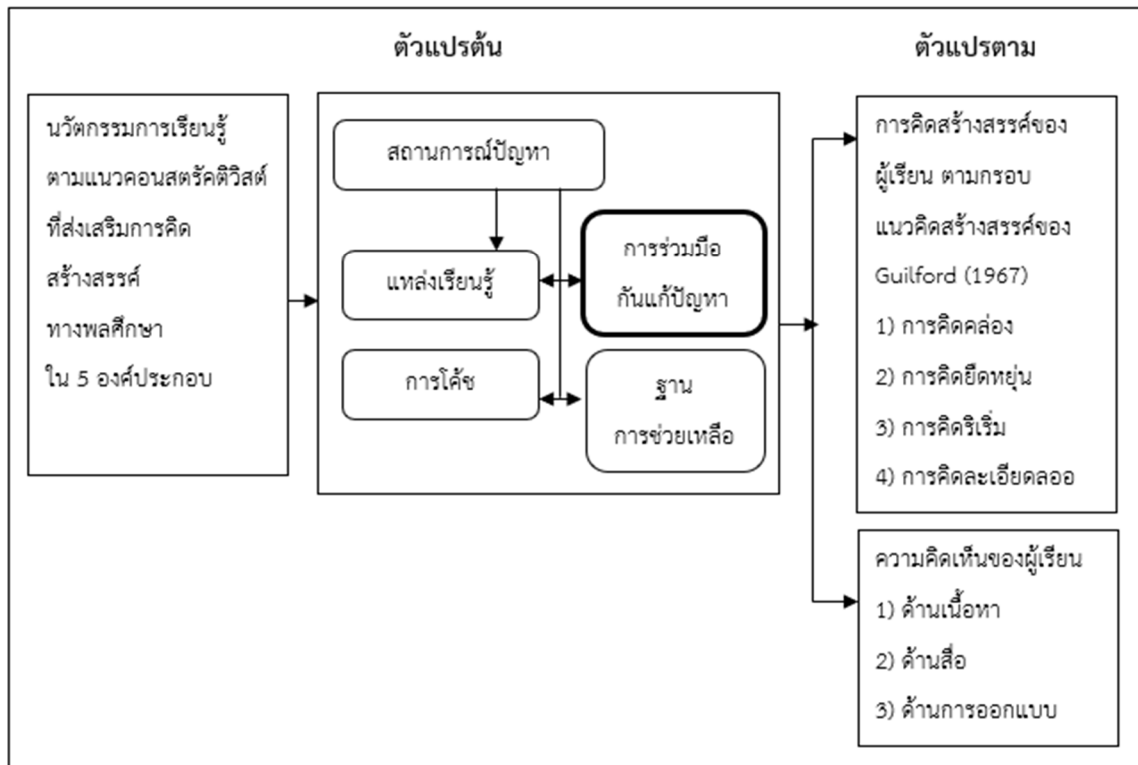
2.1 การคิดคล่อง (Fluency) การคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีคำตอบในปริมาณที่มากในเวลา 2 นาที

2.2 การคิดยืดหยุ่น (Flexibility) การคิดหาคำตอบได้หลายอย่างหลายประเภทอย่างอิสระ รวมทั้งดัดแปลงให้เกิด ประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา การหาสิ่งทดแทนสิ่งเดิม เป็นตัวเสริมให้การคิดคล่องให้แปลกออกไป

2.3 การคิดริเริ่ม (Originality) เป็นลักษณะการคิดแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดา โดยนำเอาความรู้เดิม มาคิดดัดแปลงประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ทดแทนสิ่งเดิมที่หายไป

2.4 การคิดละเอียดลออ (Elaboration) เป็นการขยายความคิดให้กว้างไกลออกไป คิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง ขยายความคิดหลักให้ได้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

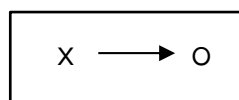

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยก่อนการทดลอง (Pre-experimental design) แบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบหลังเรียน (One shot case study) คณะผู้วิจัยเลือกรูปแบบการวิจัยนี้เนื่องจากเนื้อหาที่ใช้เป็นการพัฒนา เป็นเรื่องใหม่เกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์จึงไม่ต้องประเมินก่อนการเรียนรู้ ใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียวและได้แก้ไขข้อจำกัดของรูปแบบการวิจัยด้วยการกำหนดเกณฑ์การผ่าน คือ ร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม รูปแบบการวิจัยนี้ เขียนเป็นสัญลักษณ์ในการทดลอง ดังนี้ (Best & Kahn, 1993) [14]

- เมื่อ
- X แทนการเรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา
 - O แทน การคิดสร้างสรรค์ และความคิดเห็นของผู้เรียน

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 45 คน โดยเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยเป็นนักเรียนห้องเดียวกันของหลักสูตร Intensive English Course

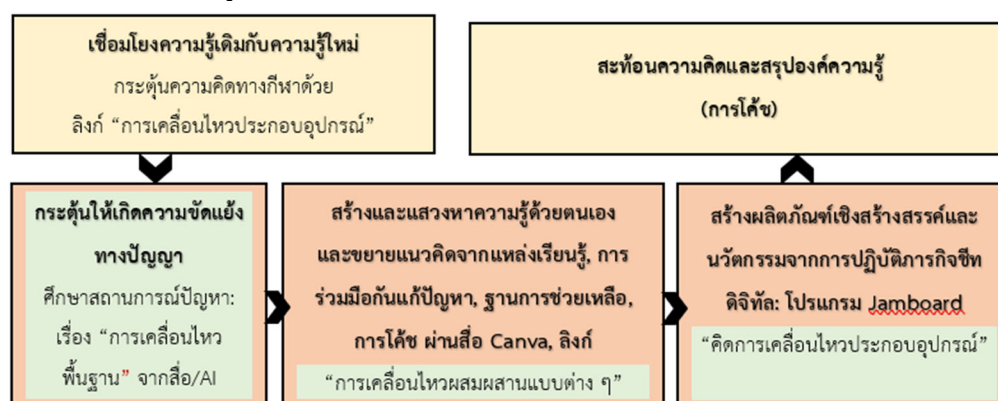
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. นวัตกรรมเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา เรื่อง การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ จำนวน 4 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที
2. แบบวัดการคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ สร้างขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานแนวคิดการคิดสร้างสรรค์ของ Guilford (1967) มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
3. แบบสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา ประกอบด้วยความคิดเห็น 3 ประเด็น คือ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการออกแบบ มีลักษณะเป็นคำถามระดับคุณภาพ สอดคล้อง ไม่สอดคล้อง และคำถามปลายเปิด แสดงเหตุผล และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้

กระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา เรื่อง การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พัฒนาคุณภาพโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการออกแบบนวัตกรรม นำผลที่ได้คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่า IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 คณะผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขด้านภาษา และการใช้กราฟิกในชีทปฏิบัติการดิจิทัล นำนวัตกรรมทางการเรียนรู้ ที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ไปทดลองใช้กับนักเรียนห้อง ป.4/1 เป็นห้องที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อหาคุณภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้ แล้วนำนวัตกรรมการเรียนรู้ ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ตัวอย่างภาพนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ดังภาพที่ 2-9

1. นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์: ด้านการคิดคล่อง

ภาพที่ 2 ลำดับนวัตกรรมการเรียนรู้ ด้านการคิดคล่อง

<https://www.youtube.com/watch?v=6K2y5twc1FE>

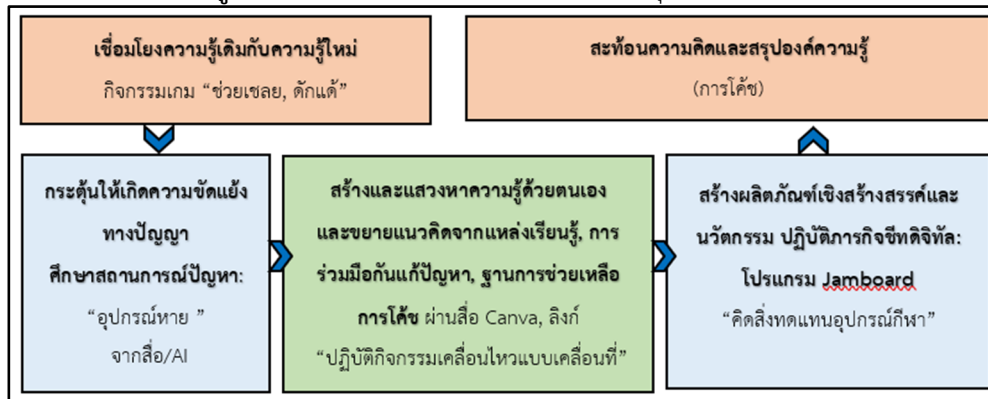
<https://www.youtube.com/watch?v=K4ONA1BgxrU>

ภาพที่ 3 สื่อเทคโนโลยีมัลติมีเดีย และใบภารกิจการเรียนรู้ การคิดคล่อง

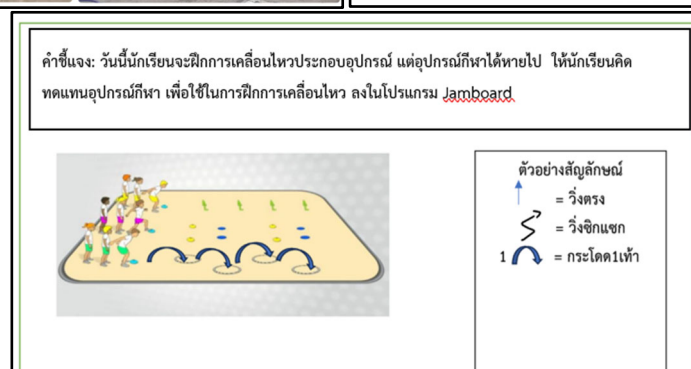
2. นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์: ด้านการคิดยืดหยุ่น

ภาพที่ 4 ลำดับนวัตกรรมการเรียนรู้ ด้านการคิดยืดหยุ่น

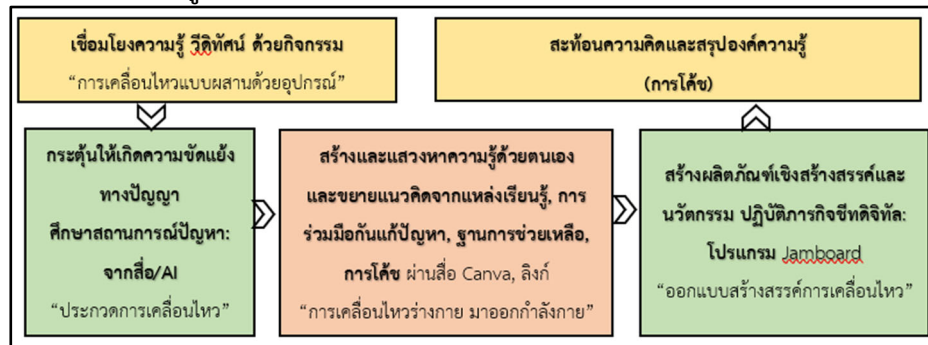
<https://www.youtube.com/watch?v=wwYu0mHtrkE>

<https://www.youtube.com/watch?v=BsmqD6xeJ84>

ภาพที่ 5 สื่อเทคโนโลยีมัลติมีเดีย และใบภารกิจการเรียนรู้ การคิดยืดหยุ่น

3. นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์: ด้านการคิดริเริ่ม

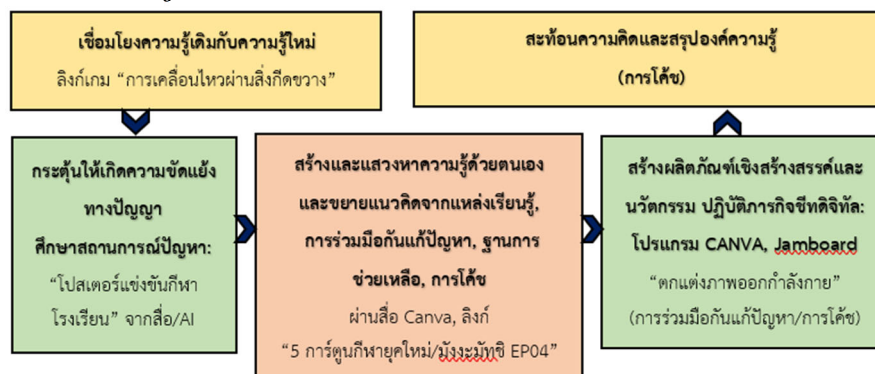
ภาพที่ 6 ลำดับนวัตกรรมการเรียนรู้ ด้านการคิดริเริ่ม

<https://www.youtube.com/watch?v=uaGgk97IkDA>

ภาพที่ 7 สื่อเทคโนโลยีมีลติมีเดีย และใบภารกิจการเรียนรู้ การคิดริเริ่ม

4. นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์: ด้านการคิดละเอียดลออ

ภาพที่ 8 ลำดับขั้นตอนการนำเสนอ นวัตกรรมการเรียนรู้ การคิดละเอียดลออ

<https://www.youtube.com/watch?v=xqoMiWd6ayk>

ภาพที่ 9 สื่อเทคโนโลยีมีลติมีเดีย และใบภารกิจการเรียนรู้ การคิดละเอียดลออ

2. แบบวัดการคิดสร้างสรรค์ เสนอแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างลักษณะการคิดและข้อคำถาม พบว่า มีค่า IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ นำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ไปทดลองใช้กับนักเรียน ห้อง ป.4/1 เป็นห้องที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3. แบบสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างความคิดเห็นของผู้เรียนกับประเด็นการประเมิน พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็น แล้วนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการวิจัย ด้วยกระบวนการจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. คณะผู้ร่วมวิจัยแจกหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งเป็นเอกสารที่ผ่านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้อาสาสมัครและผู้ปกครองอาสาสมัคร รับทราบ หากมีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการวิจัย ให้ลงลายมือชื่อ-สกุล และนำส่งโรงเรียน

2. ปฐมนิเทศอาสาสมัคร ในคาบแรก ใช้เวลา 50 นาที คณะผู้วิจัยได้ปฐมนิเทศนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ชี้แจง ที่มาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งกลุ่มการเรียนรู้ จัดจำนวนนักเรียนต่อกลุ่มที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือ จำนวน 5-6 คนต่อกลุ่ม เรียนรู้วิธีการใช้โปรแกรม Jamboard และโปรแกรม CANVA

ขั้นตอนทดลอง ใช้เวลาในการทดลอง 4 คาบ คาบละ 50 นาที คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา เรื่อง การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) สถานการณ์ปัญหา เป็นปัญหาหลักขณะที่เป็นเรื่องราว ให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อแก้ปัญหาการคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน 2) แหล่งเรียนรู้ เป็นสารสนเทศที่ใช้ในการแก้ปัญหา 3) ฐานการช่วยเหลือ เป็นการช่วยเหลือผู้เรียนโดยจัดหาแนวคิดที่สนับสนุนการเรียนรู้ 4) การร่วมมือกันเรียนรู้ เป็นสิ่งที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อขยายมุมมองแก่ผู้เรียนเอง ร่วมมือกันคิดแก้ปัญหา 5) การโค้ช ครูคอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำการ ปฏิบัติการ ช่วยเหลือ สนับสนุน วินิจฉัย ชี้แนะและสะท้อนผล

ขั้นหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการจัดการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลวิจัย นำแบบวัดการ คิดสร้างสรรค์ ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำ ใช้เวลา 1 คาบ คาบละ 50 นาที และให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบสำรวจ ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้ ใช้เวลา 1 คาบ คาบละ 50 นาที

ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน คณะผู้วิจัยนำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ไป วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ตามเกณฑ์การให้คะแนนการคิดสร้างสรรค์แต่ละมิติ กำหนดคะแนนสูงสุดเท่ากับ 4 คะแนน ดังนี้

1.1 การคิดคล่อง (Fluency) วัดการคิดหาคำตอบต่อสถานการณ์ปัญหา ได้ปริมาณมาก รวดเร็ว และตรง ประเด็น ที่ไม่ซ้ำกันในเวลา 2 นาที นับจำนวนคำตอบที่แตกต่างกัน หากมีคำตอบซ้ำจะให้คะแนนแค่คำตอบเดียว

1.2 การคิดยืดหยุ่น (Flexibility) วัดการคิดในการตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหา หากคำตอบได้หลากหลาย ประเภท ด้วยการหาสิ่งอื่นมาทดแทน ให้สามารถใช้งานได้ตามจุดประสงค์

1.3 การคิดริเริ่ม (Originality) วัดการคิดในการตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหาได้ โดยการออกแบบสิ่งที่มี ความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น และแตกต่างจากความคิดธรรมดา ซึ่งมีวิธีคิดคะแนนโดยขึ้นอยู่กับความถี่ทาง สถิติของคำตอบที่ต่างออกไปจากธรรมดา

1.4 การคิดละเอียดลออ (Elaboration) วัดการคิดในรายละเอียดในการตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหา คิดปรับปรุง ดัดแปลง เพิ่มเติมรายละเอียดของชิ้นงานใหม่ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและนำไปใช้ประโยชน์ได้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการปฏิบัติในการกิจซิทิตีจิทัลของผู้เรียนด้วยกระบวนการทำงานกลุ่ม และ ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียน คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) การแปลงข้อมูลทั้งหมดเป็นรูปแบบข้อความบันทึกลง เครื่องคอมพิวเตอร์ 2) จัดเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์การคิดสร้างสรรค์ด้านการคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และ การคิดละเอียดลออ 3) การเข้ารหัสข้อมูล จัดหมวดหมู่ให้กับข้อมูลที่รวบรวมอย่างเป็นระบบ 4) ตรวจสอบความ ถูกต้องของ ข้อมูล และ 5) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสรุปตีความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of objective congruence;

IOC)

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ข้อตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา มีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การวัดทางสถิติ	นักเรียน			คะแนน		
	จำนวนนักเรียน (คน)	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	ร้อยละของนักเรียน	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ร้อยละของคะแนน (%)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
การคิดสร้างสรรค์	45	43	95.56	14.40	90.00	1.34

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 43 คน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 95.56 โดยค่าเฉลี่ยการคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 14.40 คิดเป็น ร้อยละ 90.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.34 ซึ่งจะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยการคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์

จากผลการศึกษาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์นวัตกรรมการเรียนรู้จากผลการคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์ใน 4 ด้าน

ลักษณะการคิดสร้างสรรค์	$\bar{X}$	ร้อยละ	SD
การคิดคล่อง	3.89	98.21	0.34
การคิดยืดหยุ่น	3.56	89.29	0.55
การคิดริเริ่ม	3.47	85.71	0.55
การคิดละเอียดลออ	3.49	86.31	0.63
คะแนนเฉลี่ย (16 คะแนน)	14.40	90.00	1.34

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อแจกแจงการคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่นักเรียนมีการคิดสร้างสรรค์สูงสุดลำดับแรก คือ การคิดคล่อง คิดเป็นร้อยละ 98.21 ($\bar{X}$ = 3.89, SD = 0.34) ลำดับต่อมา คือ การคิดยืดหยุ่น คิดเป็นร้อยละ 89.29 ($\bar{X}$ = 3.56, SD = 0.55) ลำดับต่อไปอีก คือ การคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 86.31 ($\bar{X}$ = 3.49, SD = 0.63) สุดท้ายคือการคิดริเริ่ม คิดเป็นร้อยละ 85.71 ($\bar{X}$ = 3.47, SD = 0.55) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผลการคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้านมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70

ผลการคิดสร้างสรรค์เชิงคุณภาพ ที่ได้จากการการปฏิบัติการกิจในซิทิตจัทด้วยกระบวนการทำงานกลุ่ม มีรายละเอียดของนวัตกรรมการคิดแต่ละลักษณะ ดังนี้

1. ด้านการคิดคล่อง ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างแนวคิดเพื่อหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว มีปริมาณมากในเวลาจำกัด จากการปฏิบัติการกิจจากสถานการณ์ปัญหา “ให้นักเรียนคิดการเคลื่อนไหวพื้นฐาน คิดคำตอบให้ได้มากที่สุดภายในเวลา 2 นาที พบว่า นักเรียนสามารถคิดการเคลื่อนไหว ได้แก่ กระโดด กระโดดเชือกเคลื่อนที่ โยนบอล วิ่งซิกแซก วิ่งตะกรวย โยนลูกบอล วิ่งผลัด มุด กระโดดข้ามรั้ว ลอดห่วง ตีลังกา วิ่งเร็ว คลาน หมุน กลิ้งม้วนหน้า สไลด์ กระโดดเขย่ง และออก โยน วิ่งซอกเท้า และเล่นฮูล่าฮูป

2. ด้านการคิดยืดหยุ่น ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างแนวคิดที่หลากหลาย คิดหาคำตอบได้หลายทาง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน จากสถานการณ์ปัญหา “นักเรียนจะหาสิ่งใดมาทดแทนอุปกรณ์ฝึกการเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ได้บ้าง” พบว่า นักเรียนสามารถคิดหาสิ่งมาทดแทนอุปกรณ์ที่หายไปได้อย่างหลากหลายประเภท และตรงประเด็น ได้แก่ 1) สิ่งที่ใช้ทดแทนกรวย คือ ขวดน้ำใส่น้ำ, กะลามะพร้าว, กระป๋องน้ำอัดลม, รองเท้า, โคนไอติม, คน, ท่อ PVC 2) สิ่งที่ใช้ทดแทน

ตะกร้า คือ กะละมัง, ถังน้ำ, ถังขยะ, สุ่ม, กล่องลังกระดาษ, ถุงผ้า 3) สิ่งที่ใช้แทนลูกบอล คือ ลูกตะกร้อ, ลูกโป่ง, ลูกบาสเกตบอล, ลูกกอล์ฟ 4) สิ่งที่ใช้แทนมาร์คเกอร์ คือ จาน, ถ้วย, กะลามะพร้าว, จานกระดาษ

3. **ด้านการคิดริเริ่ม** ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างแนวคิดที่สามารถออกแบบสิ่งแปลกใหม่ จากสถานการณ์ปัญหา “ให้นักเรียนออกแบบการเคลื่อนไหวแบบผสมผสาน 1 รูปแบบ ที่แปลกใหม่ มีจุดเด่นที่น่าสนใจ ไม่ซ้ำใคร เป็นความคิดไม่ธรรมดา ลงในโปรแกรม Jamboard หรือ CANVA” พบว่า ผู้เรียนมีแนวคิดการออกแบบโดยไม่ซ้ำใคร ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการคิดริเริ่ม ออกแบบการเคลื่อนไหวแบบผสมผสาน โปรแกรม Jamboard

ภาพที่ออกแบบ	คำอธิบายประกอบภาพ
	การออกแบบ: การเคลื่อนที่เริ่มจากจุดเริ่มต้น วิ่งชกแซกผ่านกรวย 4 อัน เก็บลูกบอล โยนลูกบอล เข้าตะกร้า วิ่งก้าวข้ามกรวย 4 อัน ไปหยิบเชือกมา กระโดดเชือกกลับจนถึงจุดเริ่มต้น

ตารางที่ 3 ผลการคิดริเริ่ม ออกแบบการเคลื่อนไหวแบบผสมผสาน โปรแกรม Jamboard (ต่อ)

ภาพที่ออกแบบ	คำอธิบายประกอบภาพ
	การออกแบบ: การเคลื่อนที่เริ่มจากจุดเริ่มต้น วิ่งข้าม มาร์คเกอร์ 1 ชั้น เก็บลูกบอล วิ่งชกแซก กรวย 3 อัน ห่างกัน 1 เมตร กระโดดข้ามสิ่งกีดขวาง 3 อัน โยนลูกบอลเข้าตะกร้า วิ่งวนกลับไปเริ่มต้นใหม่
	การออกแบบ: เคลื่อนที่จากจุดเริ่มต้น วิ่งกระโดดเอาขาเข้าห้วง 5 ห้วง มีขนาดใหญ่ กลาง เล็ก วิ่งชกแซกผ่านมาร์คเกอร์ 4 อัน อุ้มลูกบอลวิ่งกลับไปยังจุดเริ่มต้น
	การออกแบบ: การเคลื่อนที่เริ่มต้นจากจุดเริ่มต้น วิ่งชกแซกผ่านกรวย 4 อัน กระโดดขาเดียววนผ่านคานกั้นขวาง 2 อัน วิ่งไปเก็บลูกบอลถือไว้เหนือศีรษะ วิ่งวนกลับไปที่ได้

	การออกแบบ: การเคลื่อนที่เริ่มจากจุดเริ่มต้น วิ่งเข้าตั้งฉากผ่านกรวย 4 อัน กระโดดขาเดียวข้ามคาน สิ่งกีดขวาง 2 อัน วิ่งไปชู้ตลูกบอลเข้าตะกร้าวางลูกบอลที่เดิม วิ่งกลับไปจุดเริ่มต้น
	การออกแบบ: การเคลื่อนที่ที่เริ่มต้นจากจุดเริ่มต้น วิ่งขาเดียวผ่านกรวย 5 อัน กระโดดข้ามมารคเกอร์ 5 อัน ลอด คลานผ่านรั้วกระโดด 3 อัน เก็บลูกบอล ชู้ตลูกบอลเข้าตะกร้า วางลูกบอลไว้ที่เดิม วิ่งกลับไปยังจุดเริ่มต้น

4. **ด้านการคิดละเอียดลออ** เป็นความสามารถของสมองในการคิดเกี่ยวกับรายละเอียดที่ใช้ในการตกแต่ง เพื่อให้ความคิดริเริ่มนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยสถานการณ์ปัญหา “นักเรียนช่วยกันแต่งเติม ภาพเด็กต้นแบบ ที่กำหนดให้ในโปรแกรม CANVA” พบว่า ผู้เรียนสามารถแต่งเติมอุปกรณ์ออกกำลังกาย เช่น แต่งเติมลูกบอลให้เด็กถือ, วิ่งไปข้างหน้ามีมาร์คเกอร์วางเรียงกัน 5 อัน ตามด้วยมีกรวยวางสลับฟันปลา 5 อัน, เด็กถือลูกบอลบนศีรษะ และมีลูกอัปใส่เอาไว้

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียน ที่มีต่อหน่วยวัดกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เรียน พบว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ใน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านเนื้อหา พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปริมาณสารสนเทศที่จัดไว้เพียงพอที่จะสนับสนุนในการแก้ปัญหาการคิดสร้างสรรค์ เนื้อหามีความเหมาะสม ไม่ซับซ้อนจนเกินไป เนื้อหาสนุกเข้ากับสถานการณ์และทันสมัยท้าทายการคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ภาษามีความกะทัดรัดเป็นลำดับขั้นตอนสั้น ๆ และง่ายต่อความเข้าใจ ลิงก์ต่าง ๆ และในโปรแกรม Jamboard, CANVA เครื่องมือของนวัตกรรม มีการยกตัวอย่างประกอบ ด้วยการใช้ลิงก์และวิดีโอที่สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ มีภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวช่วย ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ 2) ด้านสื่อ ผู้เรียนส่วนใหญ่คิดเห็นว่า นวัตกรรมการเรียนรู้เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว เนื่องจากสื่อมีเนื้อหาช่วยต่อความเข้าใจ เช่น วิดีทัศน์ การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ การเคลื่อนไหวผสมผสานแบบต่าง ๆ, การเคลื่อนไหวพื้นฐาน, เกมช่วย खेल เกมดักแด้, การเคลื่อนไหวร่างกาย มาออกกําลังกายกันเถอะ, 5 การ์ตูนก๊ายยุคใหม่/มังงะมัทธิ EP04, มีกราฟิกของโปรแกรม Jamboard และ CANVA ด้วยภาพเด็กที่หลากหลายสีสันสวยงาม 3) ด้านการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่า (1) สถานการณ์ปัญหา (Problem base) ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เป็นส่วนหนึ่งในสถานการณ์นั้นในการแก้ปัญหา (2) แหล่งเรียนรู้ (Resources) ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถค้นพบคำตอบ (3) ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) การได้รับการช่วยเหลือในการแนะนำแนวทางและสนับสนุนการปรับสมดุลทางปัญญา (4) การโค้ช (Coaching) การให้คำแนะนำของครูคอยดูแลตลอด ช่วยสื่อสารและให้ข้อมูล ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดค้นหาคำตอบรวมถึงกระทำการกิจได้อย่างตื่นตัว (5) การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaboration) ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ในกระบวนการแก้ปัญหา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเพื่อนในกลุ่มและเพื่อนในห้องเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

พบว่า ผลการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่ได้จากแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 90.00 และมีผู้เรียนที่สอบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 95.56 แสดงให้เห็นว่าการเรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์พลศึกษา เรื่อง การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ ช่วยสนับสนุนการคิดสร้างสรรค์

ผู้เรียนมีการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด อาจเนื่องมาจาก ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่บูรณาการการคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน คือ การคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และการคิดละเอียดลออ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา ด้วย 5 องค์ประกอบที่มีคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้วยการเรียนรู้ผ่าน 1) สถานการณ์ปัญหา ที่ฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหาการคิดสร้างสรรค์มีจำนวน 4 สถานการณ์ คือ (1) สถานการณ์การคิดคล่อง: คิดการเคลื่อนไหวพื้นฐาน (2) สถานการณ์การคิดยืดหยุ่น: คิดสิ่งทดแทนอุปกรณ์กีฬา (3) สถานการณ์การคิดริเริ่ม: ออกแบบสร้างสรรค์การเคลื่อนไหว (4) สถานการณ์การคิดยืดหยุ่น: ตกแต่งภาพออกกำลังกาย ด้วยโปรแกรม CANVA, โปรแกรม lamboard ทั้ง 4 สถานการณ์ปัญหานี้ได้ออกแบบบนพื้นฐานของ Cognitive Constructivism ของเพียเจต์ จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา ผู้เรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญาให้เข้าสู่ภาวะสมดุล ด้วยการดูซ้ำ หรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา ผู้เรียนจะสร้างความรู้ใหม่เกิดการเรียนรู้การคิดสร้างสรรค์ 2) แหล่งเรียนรู้ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหา ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและค้นพบคำตอบในการคิดสร้างสรรค์ เป็นสื่อมัลติมีเดีย เช่น ลิงก์ต่าง ๆ โปรแกรมดิจิทัล วิดีทัศน์ เกม ตัวอย่างเช่น ลิงก์การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์, การเคลื่อนไหวแบบผสมผสานแบบต่าง ๆ ด้วยอุปกรณ์, การเคลื่อนไหวผ่านสิ่งกีดขวาง, เกมช่วยเชลย, เกมดักแด้ 3) ฐานการช่วยเหลือ เป็นการช่วยเหลือผู้เรียนที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือ เพื่อช่วยสนับสนุนผู้เรียนในการแก้ปัญหา ตัวอย่างเช่น คำแนะนำ แนวทาง กลยุทธ์ในการแก้ปัญหา และให้ตัวอย่างประกอบการคิด 4) การร่วมมือกันแก้ปัญหา เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นเพื่อขยายมุมมอง เปิดโอกาสให้ทั้งผู้เรียน ผู้สอน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่น ปรับเปลี่ยน และป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน 5) การโค้ช ครูเป็น “ผู้ฝึกสอน” ที่ให้ความช่วยเหลือ การให้คำแนะนำผู้เรียน ให้รู้จักและสร้างปัญญา ขณะเรียนด้วยนวัตกรรมมัลติมีเดีย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อีราวรรส พุนผล และสุมาลี ชัยเจริญ (2564) [13] พบว่าการพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile Learning) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบคือ สถานการณ์ปัญหา ศูนย์สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ศูนย์เครื่องมือทางปัญญา ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศูนย์ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ศูนย์ช่วยเหลือ และศูนย์ให้คำแนะนำ สามารถช่วยส่งเสริมการสร้างความรู้และส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

ข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้ คือ การคิดริเริ่ม มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน เนื่องมาจากกระยะในการทดลองใช้เวลา 1 คาบ ไม่เพียงพอที่จะออกแบบสิ่งใหม่ได้ เพราะการคิดริเริ่มนั้นผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสร้างความคิดใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิม เป็นการคิดเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด ไม่มีการต่อเติมจากสิ่งเดิม จึงต้องใช้เวลาในการบ่มเพาะและพัฒนา ทางโรงเรียนจึงควรปลูกฝังการคิดด้านนี้ตั้งแต่วัยเด็กอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญรัตน์ เสงษ์ภูิกุล (2566) [7] ที่มีข้อสรุปถึงการคิดริเริ่มสามารถพัฒนาได้ ต้องใช้ระยะเวลาฝึกฝนอย่างเพียงพอ จึงควรเริ่มต้นปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก ครอบครัว และโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และคณะผู้วิจัยมีความเห็นควรหลอมรวม Design Thinking Process เข้าไปในนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ด้วย เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การคิดริเริ่ม สอดคล้องกับการศึกษาของ นฤพร ดาวเรือง (2566) [10] ที่ค้นพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ สามารถส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ได้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

2. ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นสอดคล้อง ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านสื่อ 3) ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยมีเนื้อหาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีมีความทันสมัย กระตุ้นการคิดสร้างสรรค์ การออกแบบสื่อสอดคล้องกับหลักการทฤษฎี ส่งเสริมการสร้างความรู้ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน มีองค์ประกอบของนวัตกรรม ได้แก่ 1) สถานการณ์ปัญหา 2) แหล่งเรียนรู้ 3) ฐานการช่วยเหลือ 4) การร่วมมือกันแก้ปัญหา และ 5) การโค้ช ที่ผลเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางพลศึกษา มีคุณภาพตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เนื่องจากผลการพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญมีเกณฑ์ที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยกำหนดสถานการณ์ให้แก้ปัญหา ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ร่วมกันสร้างแนวคิดที่หลากหลาย โดยมีโค้ช คือครูช่วยแนะนำ ให้กลยุทธ์ กระบวนการทำงาน ในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่จัดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการรู้ดิจิทัลของ จีรกาญจน์ เต็มพรสิน และคณะ (2566) [5] ที่พบว่า ความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วยด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการออกแบบ มีความเหมาะสม ช่วยสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนการคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อันเนื่องมาจากนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ใน 5 องค์ประกอบที่มีคุณภาพ องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญคือ การโค้ช ในระหว่างการเรียนรู้การสอนสิ่งที่ผู้สอนต้องให้ความสำคัญ คือ หน้าที่การเป็นโค้ชให้ผู้เรียน ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญ เนื่องจากผู้เรียนอาจเป็นมือใหม่ในการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากซอฟต์แวร์ระบบปฏิบัติการหลายอย่าง ผู้สอนควรเข้าช่วยเหลือ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียนชี้แนะและกระตุ้นกระบวนการรู้คิดให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนไม่หลงทางในการเรียนรู้ และเมื่อเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนผู้เรียนก็จะได้รับการปรับเปลี่ยนในระหว่างเรียนได้ทันที

2. จากผลการวิจัยการคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคิดริเริ่ม มีคะแนนต่ำสุด เนื่องจากเป็นลักษณะการคิดที่ต้องมีเวลาในการฝึกฝนจากสื่อตัวอย่างที่มากพอ ดังนั้นครูจึงควรวางแผนด้วยการเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการฝึกปฏิบัติการคิดริเริ่ม และต้องให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่างที่หลากหลายอย่างเพียงพอ ผู้เรียนจึงจะมีแนวทางใหม่ ๆ ในการออกแบบชิ้นงาน/ภาระงาน

3. ผลการวิจัยครั้งนี้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มาจากตัวแปรต้น คือ นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย น่าสนใจ เป็นสื่อเทคโนโลยีมีมิติเดียวที่เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีความพร้อม ดังนั้น การนำผลการวิจัยไปต่อยอดต้องคำนึงถึง คุณภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่สามารถรองรับไฟล์นวัตกรรมขนาดใหญ่ได้ ต้องมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ทันสมัย และมีจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนทุกห้องในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้เป็นตัวแทนในการทดลองให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าสู่นวัตกรรมการเรียนรู้กระจายผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรใช้รูปแบบการวิจัยควรเพิ่ม pretest /posttest หรือใช้การออกแบบวิจัยที่มีการเปรียบเทียบด้วย ใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติขั้นสูง เช่น t-test ก็อาจจะยืนยันผลวิจัย ทำให้นักวิจัยดูน่าสนใจเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] กัญญรัตน์ โคจร. (2563). การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาด้านการคิดขั้นสูงของนักเรียนโรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 26(1), 67–84.
- [2] กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2567). *รายงานประจำปี 2567 (Annual report 2024)*.
- [3] กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพาสต์ภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

- [4] เกตินี ศรีวรรณ, & สุวัฒน์ ผาบัจันดา. (2564). การพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และจิตวิทยาศาสตร์ในวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสร้างองค์ความรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ.
- [5] จีรกาญจน์ เต็มพรสิน, สุมาลี ชัยเจริญ, & อนุชา โสมาบุตร. (2566). การพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 46(2), 1–18.
- [6] เจษฎ์ดินทร์ จิตต์โสภิธานนท์, สุมาลี ชัยเจริญ, & พรสวรรค์ วงศ์ตาธรรม. (2564). การออกแบบและพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยบูรณาการระหว่างศาสตร์การสอนกับประสาทวิทยาศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 44(4), 132–150.
- [7] ชฎารัตน์ เสงฆ์กุล. (2566). ความคิดสร้างสรรค์: เกิดขึ้นเองหรือพัฒนาได้. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 13(2), 122–130.
- [8] ณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร. (2565). ทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่หล่นหายไปของผู้เรียนกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 5(1), 1–9.
- [9] นิชา พิตยาพงศ์กร. (2567, 21 มิถุนายน). *อย่าแปลกใจ ทำไม? เด็กไทย...ไม่สร้างสรรค์*. สืบค้นจาก <https://theactive.thaipbs.or.th/read/thai-childrens-creativity>
- [10] นฤพร ดาวเรือง. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [11] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565, 1 พฤศจิกายน). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. ราชกิจจานุเบกษา, 139(ตอนพิเศษ 258 ง), 121–131.
- [12] สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567, 17 กรกฎาคม). *ผลการประเมินด้านความคิดสร้างสรรค์ของ PISA 2022*. สืบค้นจาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/>
- [13] อีรารรศ พูนผล, & สุมาลี ชัยเจริญ. (2564). การออกแบบและพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile learning) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 44(4), 151–168.
- [14] Best, J. W., & Kahn, J. V. (1993). *Research in education* (7th ed.). Allyn and Bacon.
- [15] Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. McGraw-Hill.

**คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5**
**Characteristics of Executive Professionals in the Digital Age
Under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5**

จันทร์จิรา ปราวร้อง^{1*}, ภาณุพงศ์ บุญรัมย์², สมฤทัย เต่าจันทร์³
Janjira Prawrong¹, Phanupong Boonrom², and Somrithai Taowjan³

^{1,2,3} คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
^{1,2,3} Master of Education program, Department of Educational Administration,
Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: chanchira.pg66@ubru.ac.th

Received: 24 June 2025; Revised: 17 September 2025; Accepted: 29 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา 3) เสนอแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 338 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน ครูผู้สอน จำนวน 311 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและเทียบสัดส่วน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ดำรงวาระต่าง ๆ จำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และการทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่าง ทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffé และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัล 1) ด้านพลเมืองดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้เข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มองเห็นอนาคต และกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล ช่วยให้ผู้บุคลากรมีความคิดริเริ่ม กล้าทำ และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี 3) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาทักษะการบริหารการเปลี่ยนแปลง ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนงานอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างแรงบันดาลใจผ่านการสื่อสาร เปิดรับการเปลี่ยนแปลง ปรับบทบาทให้สอดคล้องกับอนาคต 4) ด้านทักษะทางการบริหาร ควรมีการสนับสนุนการพัฒนาทักษะดิจิทัล วางแผนและบริหารจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญในการใช้ข้อมูลตัดสินใจตามหลักธรรมาภิบาล 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ควรปลูกฝังความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม เป็นแบบอย่างการใช้สื่อดิจิทัล ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส ซื่อสัตย์

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ; ผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัล

Abstract

The purposes of this research were: (1) to examine the characteristics of professional school administrators in the digital age under the Ubon Ratchathani Primary Educational ServiceArea Office 5; (2) to compare these characteristics classified by position, work experience, and school size; and (3) to propose guidelines for developing school administrators to become professional executives in the digital age under the same office. The sample consisted of 338 participants, including 27 school administrators and 311 teachers, selected through stratified random sampling with proportional allocation. In addition, four key informants school administrators and teachers who had received educational innovation awards were purposively selected for in-depth interviews. The research instruments were a questionnaire and a structured interview. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, Scheffé's method, and content analysis.

The findings revealed that:

1. The overall opinions regarding the characteristics of professional school administrators in the digital age were at a high level.
2. Comparisons of these characteristics by position and work experience showed no significant differences. However, comparisons by school size indicated statistically significant differences at the .01 level.
3. Guidelines for developing school administrators as professional executives in the digital age included: (1) Digital citizenship promoting equal and efficient access to technology; (2) Vision developing a future-oriented vision aligned with the digital era to foster initiative, courage, and adaptability among personnel; (3) Transformational leadership enhancing change management skills, effectively using technology to drive work, inspiring through communication, and adapting roles to future needs; (4) Management skills supporting digital skill development, effective planning and data management, and expertise in data-driven decision making based on good governance principles; and (5) Morality, ethics, and professional conduct instilling responsibility for the ethical use of technology, serving as role models in digital media use, and fostering an organizational culture of transparency and integrity.

Keywords: Characteristics of professional executives; Professional executives in the digital age

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อทุกมิติของสังคม โดยเฉพาะภาคการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวทันโลกดิจิทัล ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Age) อย่างเต็มรูปแบบ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกลายเป็นเครื่องมือหลักในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้แบบไร้พรมแดน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และเลือกเส้นทางการเรียนรู้ที่ตรงตามความสนใจและศักยภาพของตนเอง [1], [2]

ระบบการศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารและจัดการให้สอดคล้องกับบริบทสังคมสมัยใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีบทบาทสำคัญในการนำพาองค์กรให้สามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาครูและบุคลากร ตลอดจนการยกระดับคุณภาพผู้เรียน แนวคิดระดับสากลยืนยันว่าผู้นำดิจิทัลจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ ความคล่องตัว และความสามารถในการใช้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตัดสินใจ [3], [4]

การเป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัลจึงต้องประกอบด้วยคุณลักษณะหลายด้าน ทั้งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหาร การมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการบ่มเพาะ วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังต้องสามารถกำหนดนโยบาย พัฒนาแผนงาน และวางระบบการ ติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ฐานข้อมูลสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจ [5] ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ Northouse [6] ที่ชี้ว่าผู้นำในโลกดิจิทัลต้องมีทักษะการจัดการการเปลี่ยนแปลงและสร้างแรงบันดาลใจ ให้บุคลากรปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนขาดทักษะดิจิทัลที่เพียงพอ ขาดความมั่นใจในการ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการ และยังคงยึดติดกับแนวทางการบริหารแบบดั้งเดิม ส่งผลให้ไม่สามารถขับเคลื่อน การเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงทรัพยากรดิจิทัลและความไม่เท่าเทียมในการ พัฒนาศักยภาพบุคลากร ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับสมรรถนะในศตวรรษที่ 21

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษาเพื่อ รับมือกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ให้เป็นผู้มีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 และการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและการเรียนการสอน ส่งผลให้บทบาท ของผู้บริหารสถานศึกษายิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นในฐานะ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล” [7]

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อประเมินศักยภาพของผู้บริหารในปัจจุบัน และเสนอแนว ทางการพัฒนาให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบททางการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนในยุคใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

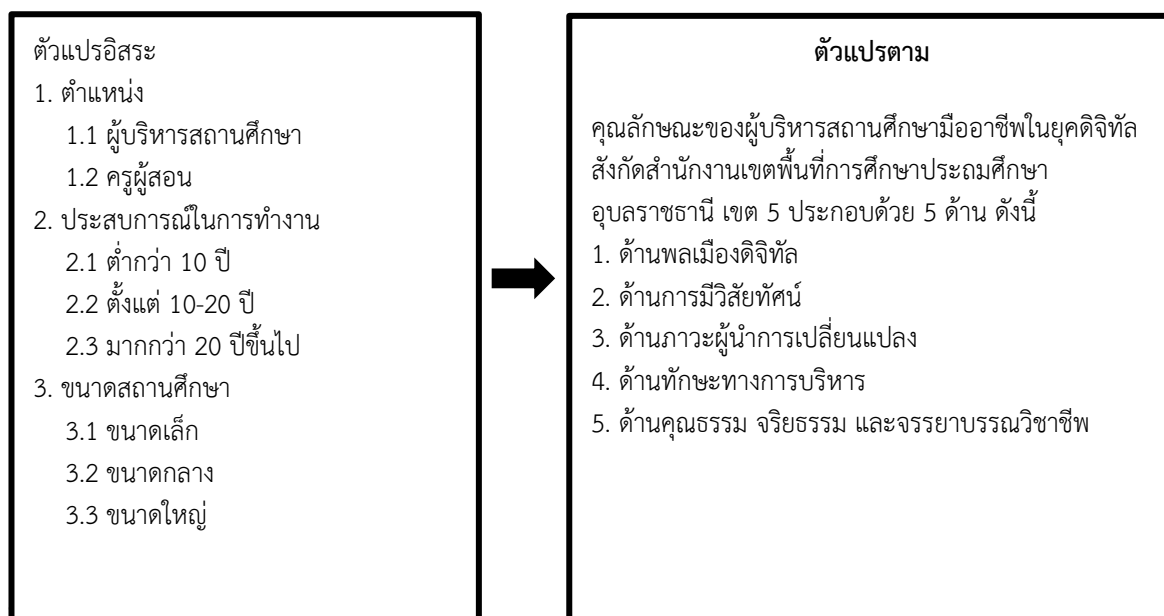
การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องการผู้บริหารที่มีความ เป็นมืออาชีพ มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหาร ที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีภาวะผู้นำ (Leadership Theory), ทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ (Systems Theory), และ ทฤษฎีการ บริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Theory) ต่างมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกรอบคิดและแนวทางปฏิบัติของ ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาองค์กรได้อย่างรอบด้าน และยั่งยืน [8] จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทฤษฎีเหล่านี้เป็นกรอบที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กร มีความรอบด้านและมั่นคง

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญ ต่อการดำเนินชีวิตและการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับบทบาทและหน้าที่ให้สอดคล้องกับบริบท ที่เปลี่ยนแปลง โดยต้องมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี (technology leadership) สามารถใช้ดิจิทัลเพื่อการบริหารงาน พัฒนาครู ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับนวัตกรรม การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารใน บริบทดังกล่าวจึงมีความจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ [9], [10] จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องพัฒนาบทบาทใหม่ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อสร้างความทันสมัยและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาอย่างลึกซึ้ง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมไปสู่ผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยทำหน้าที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี พัฒนาครูและบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกการศึกษา ขณะเดียวกันผู้บริหารยังต้องมีทักษะทางการบริหารที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจเชิงข้อมูล และการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน [11] จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลถือเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการสร้างความรู้ยั่งยืนขององค์กร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ปีการศึกษา 2567 โดยแยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 213 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,542 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,755 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 338 คน โดยแยกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน ครู จำนวน 311 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครซี่และมอร์แกน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และเทียบสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งคำถามครอบคลุมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งคำถามครอบคลุมเกี่ยวกับความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพลเมืองดิจิทัล 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) ด้านทักษะทางการบริหาร 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามแล้ว จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ตรวจสอบรายการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมายรายข้อ รายด้านและรายรวม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

4. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามรายการ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล โดยรวมรายด้าน และรายข้อ เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัลมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัลมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัลปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัลน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัลน้อยที่สุด

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล จำแนกตามตำแหน่ง โดยใช้การทดสอบที (t-test)

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างนำมาเปรียบเทียบกรณีรายคู่ของ Scheffe'

5. วิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแบบการพรรณนา

6. วิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแบบการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ตารางที่ 1 ภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล	ระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านพลเมืองดิจิทัล	4.23	0.42	มาก
2	ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.35	0.44	มาก
3	ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.34	0.44	มาก
4	ด้านทักษะทางการบริหาร	4.32	0.43	มาก
5	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.42	0.37	มาก
รวม		4.33	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.33$, S.D.=0.38) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.42$, S.D.=0.37) รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.35$, S.D.=0.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านพลเมืองดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.23$, S.D.=0.42)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครูผู้สอน	t	p
-----	--	--------------------	-----------	---	---

		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1	ด้านพลเมืองดิจิทัล	4.27	.46	4.23	.42	.44	.66
2	ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.36	.44	4.35	.44	.10	.92

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
มืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง (ต่อ)

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	p
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1	ด้านพลเมืองดิจิทัล	4.27	.46	4.23	.42	.44	.66
2	ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.36	.44	4.35	.44	.10	.92
3	ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.33	.52	4.34	.43	-.09	.93
4	ด้านทักษะทางการบริหาร	4.35	.51	4.32	.43	.40	.69
5	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.44	.43	4.41	.37	.35	.73
รวม		4.35	.45	4.33	.37	.26	.80

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร
สถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล ตามตำแหน่ง โดยภาพรวม ด้านพลเมืองดิจิทัล ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านภาวะผู้นำ
การเปลี่ยนแปลง ด้านทักษะทางการบริหาร และด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะ
ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษา มืออาชีพในยุคดิจิทัล	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1	ด้านพลเมืองดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	2	.28	.14	.79	.45
		ภายในกลุ่ม	335	59.22	.18		
		รวม	337	59.50			
2	ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	2	.34	.17	.90	.41
		ภายในกลุ่ม	335	63.64	.19		
		รวม	337	63.98			
3	ด้านภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง	ระหว่างกลุ่ม	2	.73	.37		
		ภายในกลุ่ม	335	64.93	.19	1.89	.15

		รวม	337	65.66			
--	--	-----	-----	-------	--	--	--

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (ต่อ)

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษา มืออาชีพในยุคดิจิทัล	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
4	ด้านทักษะทางการบริหาร	ระหว่างกลุ่ม	2	.05	.03	.15	.86
		ภายในกลุ่ม	335	63.14	.19		
		รวม	337	63.19			
5	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	2	.15	.08	.54	.58
		ภายในกลุ่ม	335	46.58	.14		
		รวม	337	46.73			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	2	.25	.12	.86	.42
		ภายในกลุ่ม	335	48.33	.14		
		รวม	337	48.58			

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม ด้านพลเมืองดิจิทัล ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านทักษะทางการบริหาร และด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษามีอาชีพในยุค ดิจิทัล	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1	ด้านพลเมืองดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	2	1.52	.76	4.39**	.01
		ภายในกลุ่ม	335	57.98	.17		
		รวม	337	59.50			
2	ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	2	2.77	1.39	7.59**	.00
		ภายในกลุ่ม	335	61.21	.18		
		รวม	337	63.98			

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา (ต่อ)

ที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษามีอาชีพในยุค ดิจิทัล	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
3	ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.97	.98	5.19**	.01
		ภายในกลุ่ม	335	63.69	.19		
		รวม	337	65.66			
4	ด้านทักษะทางการบริหาร	ระหว่างกลุ่ม	2	3.01	1.51	8.39**	.00
		ภายในกลุ่ม	335	60.18	.18		
		รวม	337	63.19			
5	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.82	.91	6.78**	.00
		ภายในกลุ่ม	335	44.91	.13		
		รวม	337	46.73			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	2	2.16	1.08	7.80**	.00
		ภายในกลุ่ม	335	46.42	.14		
		รวม	337	48.58			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้สอนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพในยุคดิจิทัล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffé

3. แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

จากแบบสอบถามเปิดและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุคดิจิทัล นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ด้านพลเมืองดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรมีความรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ เพื่อป้องกันข้อมูลของนักเรียนและบุคลากรจากภัยคุกคามทางเทคโนโลยี ควรใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสมในการสื่อสารและสร้างความร่วมมือกับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง พร้อมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกด้านดิจิทัลให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังต้องกำหนดนโยบายการใช้งานเทคโนโลยีให้ปลอดภัยและสอดคล้องกับหลักจริยธรรมขององค์กรทางการศึกษา

2. ด้านการมีวิสัยทัศน์

ผู้บริหารยุคดิจิทัลควรมีวิสัยทัศน์ (Digital Vision) ที่ชัดเจนในการนำพาโรงเรียนสู่อนาคตที่ยั่งยืน ต้องศึกษาทำความเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น AI, Big Data และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร พร้อมจัดทำแผนและกลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารและพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้งต้องมีความยืดหยุ่น เปิดใจ และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ผู้บริหารในยุคดิจิทัลต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถขับเคลื่อนโรงเรียนให้ก้าวทันเทคโนโลยี ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแบบดิจิทัลให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงภายในโรงเรียน สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้บริหารและองค์กรอื่น ๆ รวมถึงส่งเสริมให้ครูและบุคลากรพัฒนาทักษะใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานในโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

4. ด้านทักษะทางการบริหาร

ผู้บริหารควรบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยลดภาระงานเอกสารที่ไม่จำเป็น เพื่อให้ครูสามารถมุ่งเน้นการเรียนการสอนได้เต็มที่ ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารข้อมูล ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ และติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อเพิ่มความสะดวกและประสิทธิภาพในการทำงาน อีกทั้งต้องจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสม พร้อมจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีที่มีคุณภาพ และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับทักษะและสร้างความเข้าใจร่วมในการทำงานภายในองค์กร

5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ พร้อมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เพื่อสร้างความร่วมมือที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและความเชื่อมั่นร่วมกัน

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในระดับที่สูงกว่าคุณลักษณะอื่นๆ เป็นเพราะคุณธรรมเป็นรากฐานของการบริหารการศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และอนาคตของนักเรียน ครู และสังคมโดยรวม ผู้บริหารที่ขาดคุณธรรมอาจสามารถสร้างความสำเร็จได้ในระยะสั้น แต่ไม่สามารถสร้างความไว้วางใจและความมั่นคงให้กับองค์กรการศึกษาได้ในระยะยาว ดังนั้น คุณธรรมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะด้านนี้ไว้ว่า ผู้บริหารต้องยึดหลักความยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านจริยธรรม ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณธรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียน เพื่อให้เกิดความ

ร่วมมืออย่างสร้างสรรค์และโปร่งใสในการทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง จะช่วยให้โรงเรียนดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อสังคม สอดคล้องกับ ขนิษฐา แก้วละมูล [12] ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และสอดคล้องกับ สุภาวดี พรหมทาสาร [13] ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ส่วนด้านพลเมืองดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากแต่จัดอยู่ในลำดับสุดท้าย สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในการเสริมสร้างความตระหนักรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม และมีจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน แม้สถานศึกษาจะให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการเรียนการสอน แต่ยังขาดการบูรณาการแนวคิดพลเมืองดิจิทัลอย่างเป็นระบบ เช่น การส่งเสริมการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย การป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล และการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลที่ปลอดภัยภายในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาบริบทจริงของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการจัดหาอุปกรณ์และสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน แต่ยังไม่มีการกระบวนการพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัลที่ชัดเจน ส่งผลให้ครูและผู้บริหารยังไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างเต็มที่ ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวทางของผู้ทรงคุณวุฒิที่เสนอว่า ควรมีการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่ปลอดภัย มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสร้างสรรค์ ผ่านการจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการบริหารจัดการข้อมูล การสื่อสารดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ การตัดสินใจเชิงข้อมูล (data-driven decision making) ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สอดคล้องกับ พิมพิลา อำนาง [14] ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาหัวหน้าบริหารงานวิชาการและครูผู้สอน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ในบริบทของสถานศึกษาไทย โดยเฉพาะโรงเรียนในภูมิภาค ยังขาดการสร้างความร่วมมือด้านดิจิทัลอย่างเป็นระบบ การขาดเครือข่ายเชิงวิชาชีพด้านเทคโนโลยีส่งผลให้ครูและผู้บริหารมีข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลในระยะยาว

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในโรงเรียน โดยไม่เพียงแต่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน แต่ต้องส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่ปลอดภัย โปร่งใส และยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองดิจิทัลที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในยุคดิจิทัล จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในยุคดิจิทัล จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพในยุคดิจิทัลเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและส่งเสริมการดำเนินงานที่มุ่งเน้นเทคโนโลยีเพื่อการปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ กฤษณพงษ์ ศรีทรัพย์ [15] ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ดันหยง แบนลี [16] ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในยุคดิจิทัล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการทำงานสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีแนวทางที่เป็นมาตรฐานและมีการดำเนินการอย่างทั่วถึงในทุกกลุ่มประสบการณ์ ทำให้ความคิดเห็นของบุคลากรในด้านนี้ไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้การอบรมและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารด้านเทคโนโลยีดิจิทัลจากหน่วยงานต้นสังกัดอาจมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้และทักษะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ภคพร เลิกนอก [17] ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล [18] ได้ศึกษาคูณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าขนาดของสถานศึกษามีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคดิจิทัล สถานศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีความพร้อมด้านทรัพยากร ทั้งงบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้ผู้บริหารสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารงานมีความคล่องตัว และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้ดีกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กอาจประสบปัญหาด้านทรัพยากร ทำให้การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานมีข้อจำกัด ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากรต่อคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคดิจิทัลที่มีแนวโน้มต่ำกว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกขนาดของสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณีภูธรนิชา พรพทุมชัยกิจ [19] ได้ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ผลการเปรียบเทียบจำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ จิรัชญา บุตติสิงห์ [20] ได้ศึกษาคูณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผลการเปรียบเทียบจำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลวิจัยที่พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมาคือด้านการมีวิสัยทัศน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านพลเมืองดิจิทัล มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 นำแนวทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ที่เป็นจุดแข็งมาเป็นแบบอย่างให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งอาจจัดทำเป็นคู่มือหรือแนวปฏิบัติเพื่อให้เป็นมาตรฐานขององค์กร

1.2 พัฒนาและยกระดับคุณลักษณะด้านพลเมืองดิจิทัลของผู้บริหาร เช่น จัดหลักสูตรอบรมด้านพลเมืองดิจิทัล ที่มุ่งเน้นความปลอดภัยทางไซเบอร์ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม หรือสนับสนุนการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการบริหารงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

1.3 จัดให้มีผู้บริหารหรือครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คอยให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร และครูคนอื่น ๆ เพื่อสร้างการเรียนรู้แบบต่อเนื่องและลดช่องว่างด้านทักษะดิจิทัล

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอาจนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและบริบทของยุคดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี ภาวะผู้นำ และการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการขับเคลื่อนนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

2.3 ควรศึกษาวิจัยการเปรียบเทียบนโยบายหรือแนวทางการพัฒนาผู้บริหารด้านดิจิทัลในต่างเขตพื้นที่ หรือระหว่างประเทศ

บรรณานุกรม

- [1] ธนกร จันทะนาม. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- [2] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- [3] El Sawy, O. A., Kræmmergaard, P., Amsinck, H., & Vinther, A. L. (2016). How LEGO built the foundations and enterprise capabilities for digital leadership. *MIS Quarterly Executive*, 15(2), 141–166.
- [4] Kane, G. C., Palmer, D., Phillips, A. N., Kiron, D., & Buckley, N. (2019). Accelerating digital innovation inside and out: Agile teams, ecosystems, and ethics. *MIT Sloan Management Review and Deloitte Insights*, 60(3), 1–10.
- [5] Bunkhron, S., Chinnawong, T., & Tansakul, A. (2022). The digital leadership of school administrators under the Office of the Basic Education Commission. *Journal of Educational Administration Khon Kaen University*, 18(1), 88–99.
- [6] Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice* (9th ed.). SAGE Publications.
- [7] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567* [เอกสารออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 15 ธันวาคม 2567.
- [8] Bush, T. (2011). *Theories of educational leadership and management* (4th ed.). SAGE Publications.
- [9] เกียรติภูมิ วงศ์รณ. (2564). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการบริหารการศึกษา*, 17(2), 55–64.
- [10] จินณวัตร ปะโคทัง. (2565). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- [11] McCarthy, A. M., et al. (2023). Digital transformation in education: Critical components for successful transformation. *Learning, Culture and Social Interaction*, 50, 100754. <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2023.100754>
- [12] ขนิษฐา แก้วละมุล. (2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ).
- [13] สุภาวดี พรหมทะสาร. (2561). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- [14] พิมพ์ลา อำนาจ. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- [15] กฤษณพงษ์ ศรีทรัพย์. (2565). คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- [16] ดันหยง แบนลี, & จารุวรรณ เขียวน้ำชุม. (2566). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 5(2), 36–46.
- [17] ภคพร เล็กนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 7(2), 150–166.

- [18] ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล. (2565). คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. วารสารการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2(2), 84–97.
- [19] ณัฐธินิชา พรปทุมชัยกิจ, อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ, & พงษ์ศักดิ์ ทองทันซ่ง. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15(2), 50–64.
- [20] จิรัชญา บุตดีสิงห์. (2566). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).

ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร
Innovative Organization of School in Digital Era
Under the Sisaket Yasotorn Secondary Educational Service Area Office

นัชชา วรรณโคตร^{1*}, ภาณุพงศ์ บุญรมย์², นเรศ ชันธะรี^{3*}
Natcha Wannakot^{1*}, Panupong Boonrom², Narech Khantaree³

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{1,2,3} Educational Administration, Faculty of Education, Ubonratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: natcha.wg66@ubru.ac.th

Received: 25 May 2025 ; Revised: 26 September 2025; Accepted: 29 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (2) เปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ (3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 110 คน และครูผู้สอน 236 รวม 346 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานการโดยใช้สถิติการทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาความเป็นองค์กรความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า ตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมในยุคดิจิทัล พบว่า (1) ด้านโครงสร้างองค์กร ควรมีความชัดเจนและยืดหยุ่น กระจายอำนาจการทำงาน และใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (2) ด้านการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ และวิสัยทัศน์เชื่อมโยงกับภารกิจของสถานศึกษา (3) ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรส่งเสริมการอบรมทักษะดิจิทัลและเทคโนโลยี และแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (4) การจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ควรจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาแนวคิดใหม่ สนับสนุนทรัพยากร และยกย่องผู้ที่มีผลงานด้านนวัตกรรม

คำสำคัญ: ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา; สถานศึกษาในยุคดิจิทัล; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

Abstract

This research aims to (1) study the characteristics of educational innovation organizations in schools in the digital era (2) compare the characteristics of educational innovation organizations in schools in the digital era, categorized by position, work experience, and school size; and (3) explore the development guidelines for educational innovation organizations in schools in the digital era Under the Sisaket Yasotorn Secondary Educational Service Area Office. The sample group for this research consisted of 110 school administrators and 236 teachers, totaling 346 participants from schools. The sample was selected by stratified random sampling. The research instrument used was a 5-point Likert scale, along

with interviews from schools with best practices. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing using t-tests, F-tests, pairwise comparisons using the Scheffé method, and content analysis.

The research findings were as follows. 1) The study found that the overall level of Innovative Organization of School in Digital era was high. Among the assessed aspects, shared vision had the highest mean score, while personnel development had the lowest mean score. 2) The comparative analysis of Innovative Organization of School in Digital era categorized by position, work experience, and school size, revealed the following: Position differences significantly affected perceptions of innovation within educational institutions at the .05 statistical significance level. Work experience differences did not result in statistically significant variations in perceptions of innovation. Different school sizes led to statistically significant differences in all aspects at the .01 statistical significance level. 3) The strategies for developing educational institutions as innovative organizations in the digital era consist of four six aspects. (1) Organizational Structure: The structure should be clear yet flexible, decentralizing operations and integrating technology to enhance efficiency. (2) Shared Vision: All personnel levels should be involved in defining the vision, ensuring it aligns with the institution's mission. (3) Personnel Development: Digital and technological skills training should be promoted, along with knowledge-sharing through professional learning communities. (4) Innovative Environment: Institutions should foster an atmosphere that encourages creativity, supports resource allocation, and recognizes outstanding innovation contributions.

Keywords: Innovative Organization of School; School in Digital Era; Sisaket Yasotorn Secondary Educational Service Area Office

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 โลกได้เข้าสู่ยุคดิจิทัล ที่เทคโนโลยีได้กลายเป็นส่วนหนึ่ง และมีความสำคัญในชีวิตประจำวันของคนในสังคม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และเทคโนโลยีในทุกภูมิภาคทั่วโลก โดยเฉพาะในด้านการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัลมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งในทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน การวิจัยและพัฒนา การบริหารจัดการ และการสื่อสารในทุกระดับ [1] ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงนี้ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับตัวเพื่อก้าวสู่การพัฒนาประเทศในยุคใหม่ ซึ่งเป็นยุคที่เศรษฐกิจโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และการสร้างมูลค่าเพิ่ม รัฐบาลจึงได้มีการวางรากฐานอนาคตของประเทศ ลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) โดยมีการกำหนดนโยบาย Thailand 4.0 เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายเพื่อพัฒนาประเทศให้มีความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีจุดมุ่งหมายลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และเสริมสร้างศักยภาพในเวทีนานาชาติ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพของคน เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้สามารถปรับตัว และดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน [2]

ภายใต้สภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วนี้ ส่งผลกระทบต่อองค์กรทุกรูปแบบ องค์กรต่างๆจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากใช้วิธีการหรือแนวทางในการบริหารรูปแบบเดิม และขาดการปรับปรุงพัฒนาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในด้านการศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดสมรรถนะความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมกับนานาชาติในเวทีโลก [3] และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมีเป้าหมายพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้สามารถสร้างคนที่มีคุณภาพ พร้อมด้วยทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้ในระบบการเรียนการสอน สร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา และพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล

การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำของครูและนักเรียน จึงจำเป็นที่จะต้องมีความวิสัยทัศน์ และกำหนดแนวทางในการนำเทคโนโลยีเข้ามาสู่สถานศึกษาและห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ทั้งของผู้เรียนและครู รวมทั้งนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษารูปแบบใหม่ จากการบูรณาการเทคโนโลยีมาใช้ โดยมีเป้าหมายเพื่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม หรือองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา [4] องค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา คือ สถานศึกษาที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์วิธีการบริหารและจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ รวมถึงมีเครือข่ายในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมเพื่อยกระดับ

คุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูหรือบุคลากรคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง [5]

การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนนั้น นวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนากระบวนการศึกษา และองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาถือเป็นกลุ่ตยู่ทหิในการพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามกระบวนการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรคุณภาพ โดยการกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับยุคสมัยโดยอาศัยระบบเทคโนโลยีเป็นฐานในการพัฒนา และควรกระจายนวัตกรรมไปสู่ทุกส่วนของบริหารการจัดการศึกษาตั้งแต่ระบบการจัดการ หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูตลอดจนการพัฒนารูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษา [6] สอดคล้องกับ ศิวาวุฒิ รัตน์ และคณะ [7] ที่กล่าวถึงความสำคัญขององค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาไว้ว่า การที่องค์กรทางการศึกษาจะสามารถอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกได้นั้น ขึ้นอยู่กับการมีความคิดสร้างสรรค์ การค้นพบสิ่งใหม่ และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา องค์กรการศึกษาหรือสถานศึกษาจึงต้องมีการปรับตัว ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และนโยบายต่างๆของรัฐบาล เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาและรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการนำนวัตกรรมมาเพื่อพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาจึงได้ออกกฎหมายพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ขึ้น ในพระราชบัญญัติได้ให้ความหมายของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไว้ว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการการศึกษา ขึ้นเพื่อสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการกระจายอำนาจและอิสระภาพแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา [8]

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ตาม พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา พ.ศ.2562 โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาองค์กรคุณภาพตามมาตรฐานบริหารจัดการด้วยนวัตกรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และได้ให้ความสำคัญกับการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการศึกษารวมถึงพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อดำเนินการให้บรรลุตามนโยบายโดยยึดยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำมาเป็นกรอบในการกำหนดนโยบายของสำนักงานเขต ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ ภายใต้กรอบแนวคิด “การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ มีคุณภาพบนฐานนวัตกรรม” โดยมีการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และการส่งเสริม สนับสนุน นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา รวมถึงพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง [9]

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ในยุคสังคมมีการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ รวมถึงการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัล องค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัย ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ไปใช้ปรับปรุงพัฒนาองค์กรและพัฒนากการบริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และการบริหารการศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อสามารถปรับตัวและรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้ในทุกมิติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

การทบทวนวรรณกรรม

องค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธรที่มีการสร้างสรรค์ ปรับปรุง และพัฒนาสิ่งใหม่ในการจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการใช้ทรัพยากร มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี เอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามแนวคิดทฤษฎีของ ฌ็องปierre สกอลท์นัลดรา [10], ศิวาภูมิ รัตนะ และคณะ [7], อนุพงษ์ ชุมแสงวาปี [11], สุริศา ริมศิริ [12], ปานชนก ดั่งอุดม [13], ขวัญชนก แสงทำนง [5], สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ [14], รัตนวดี โมรากุล และคณะ [15], Tidd [16], Sherwood [17], Edita Kastratovic และคณะ [18] จึงสรุปองค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาเป็น 4 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างองค์กร การมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร การพัฒนาบุคลากร และการจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม

โครงสร้างองค์กร หมายถึง การจัดระเบียบภายในสถานศึกษาที่กำหนดบทบาท หน้าที่ของบุคลากรไว้อย่างชัดเจน มีความยืดหยุ่น และมีการกระจายอำนาจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี

การมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร หมายถึง การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและกลยุทธ์การสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นร่วมกันภายในสถานศึกษา บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและเข้าใจในวิสัยทัศน์ เป้าหมายและกลยุทธ์ขององค์กรอย่างชัดเจน เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา

การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร มีการจัดสรรทรัพยากร หรืองบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนา รวมถึงส่งเสริมการสร้างสร้งนวัตกรรมผ่านการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

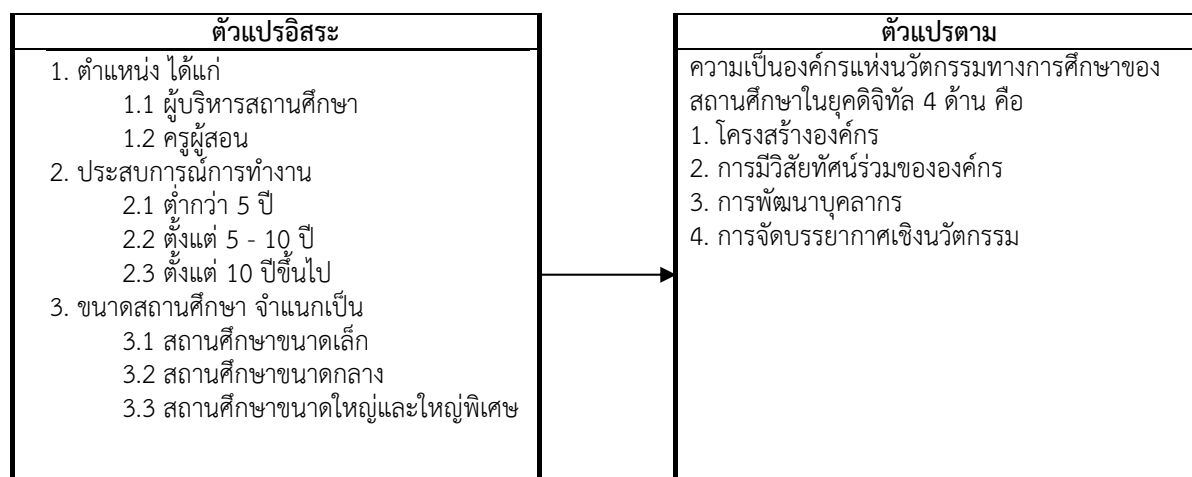
การจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และให้ความสำคัญกับการยกย่องชมเชยกับความคิด หรือนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

สถานศึกษาในยุคดิจิทัล สถานศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างไม่หยุดนิ่ง ส่งผลให้สถานศึกษาต้องปรับตัว ให้มีความยืดหยุ่น เท่าทันต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในบริหารจัดการสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มุ่งสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลจากงานวิจัยสนับสนุนว่าการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมต้องอาศัยโครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่น การพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพทางนวัตกรรม และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ที่มุ่งเน้นให้ "เด็กศรีสะเกษ ยโสธร เป็นคนดี มีความสุข เก่งขึ้นด้วยนวัตกรรม" ผ่านการใช้เทคโนโลยีและกลยุทธ์การบริหารแบบองค์รวมในยุคดิจิทัล และการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมในสถานศึกษาสามารถส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาได้จริง โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการจำนวน 11 คน ได้แก่ ญัฐปภัสร สกุสพัฒนรดา [10], ศิวาภูมิ รัตน์ และคณะ [7], อนุพงษ์ ชุมแวงวาท [11], สุริศา ริมศิริ [12], ปานชนก ดั่งอุดม [13], ขวัญชนก แสงทามัง [5], สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ [14], รัตนาดี โมรากุล และคณะ [15], Tidd [16], Sherwood [17], Edita Kastratovic และคณะ [18] ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 227 คน และจำนวนข้าราชการครู 3,193 คน รวม 3,420 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 110 คน และ ครูผู้สอน 236 รวม 346 คน ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan Krejcie & Morgan [19] และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แบ่งตามขนาดของสถานศึกษา 3 ขนาด ได้แก่ 1) สถานศึกษาขนาดเล็ก 2) สถานศึกษาขนาดกลาง และ 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ โดยแบ่งตามสัดส่วนของประชากร

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Perposive Sample) เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ที่ได้รับการคัดเลือกและสรรหาตัวแทนเข้าร่วมการประกวดรางวัลหน่วยงานและผู้มีผลงานดีเด่นประสพผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ เพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC AWARDS) ครั้งที่ 12 ประจำปีการศึกษา 2565-2566 ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1. ตำแหน่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน
2. ประสบการณ์การทำงาน ได้แก่ ต่ำกว่า 5 ปี, ตั้งแต่ 5 – 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป
3. ขนาดสถานศึกษา จำแนกเป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก, สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ

ตัวแปรตาม ประกอบด้วยความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร 4 ด้าน คือ 1) โครงสร้างองค์กร 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดีจิตล สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดีจิตล สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ 1) โครงสร้างองค์กร 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความปลายเปิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดีจิตล สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best practices) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดีจิตล สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดีจิตล สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

3. การตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม ผู้ศึกษานำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา การใช้ภาษา และด้านอื่น ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นสมควรแก้ไข โดยมีเกณฑ์ในการตัดสินใจ คือ คัดเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence; IOC) ที่คำนวณได้มากกว่า .5 ซึ่งค่า IOC ของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อยู่ระหว่าง .60 - 1.00 ซึ่งค่า IOC มีค่ามากกว่า .5 ทุกข้อคำถาม ดังนั้นสามารถตัดสินใจได้ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสมหรือมีความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่างข้อคำถามให้คะแนน ดังนี้

+1 เห็นว่าข้อความนั้นสอดคล้องตามเนื้อหาที่ระบุไว้

0 ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องตามเนื้อหาที่ระบุไว้

-1 แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องตามเนื้อหาที่ระบุไว้

4. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่มีความตรงมาปรับปรุงแก้ไขเป็นปรนัยตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเสนอไว้แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's alpha ได้ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการวิจัยไปยังกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 400 ฉบับ และได้รับคืนเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ที่สุดจำนวน 346 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ คือ สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best practices) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดีจิตล สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร และดำเนินการสัมภาษณ์ตามเวลาที่นัดหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 วิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และ ค่าร้อยละ

1.2 วิเคราะห์เกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดีจิตล สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด และคณะ [20] ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.50 มีความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดีจิตล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.51 ถึง 2.50 มีความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดีจิตล อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51 ถึง 3.50 มีความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดีจิตล อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.50 มีความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดีจิตล อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51 ถึง 5.00 มีความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 เปรียบเทียบค่าสถิติของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตาม การดำรงตำแหน่งในสถานศึกษา โดยใช้สถิติการทดสอบที (t-test)

1.4 เปรียบเทียบค่าสถิติของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) กรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe'

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาของคำตอบที่ได้จากคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม เพื่อจำแนกประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร แล้วนำไปสรุปโดยบรรยายเชิงพรรณนา

2.2 การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ เพื่อจำแนกประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร แล้วนำไปสรุปโดยบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	110	31.79
1.2 ครูผู้สอน	236	68.21
รวม	346	100
2. ประสบการณ์การทำงาน		
2.1 ต่ำกว่า 5 ปี	111	32.08
2.2 ตั้งแต่ 5 - 10 ปี	112	32.37
2.3 ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	123	35.55
รวม	346	100
3. ขนาดสถานศึกษา		
3.1 ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 – 119 คน)	6	1.73
3.2 ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 – 791 คน)	110	31.80
3.3 ขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป)	230	66.47
รวม	346	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 400 ฉบับ และได้รับคืนเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ที่สุดจำนวน 346 ฉบับ โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 31.79 ครูผู้สอน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 68.21 มี

ประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 32.08 ตั้งแต่ 5 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.37 ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 35.55 และขนาดสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 6 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 1.73 ขนาดกลาง จำนวน 110 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 31.80 ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 230 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 66.47

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร แสดงผลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวม

รายการ	ระดับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล		
	(n=346)		ระดับการปฏิบัติ
	$\bar{X}$	S	
1. ด้านโครงสร้างองค์กร	4.43	.28	มาก
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.49	.41	มาก
3. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.06	.60	มาก
4. ด้านการจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม	4.16	.54	มาก
รวม	4.34	.35	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.34, S= .35)

เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร ($\bar{X}$ =4.49, S= .41) ด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{X}$ =4.43, S= .28) ด้านการจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ($\bar{X}$ =4.16, S= .54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X}$ =4.06, S= .60) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความเห็นความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความเห็นความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามตำแหน่ง

ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	การดำรงตำแหน่งในสถานศึกษา				t	P
	ผู้บริหาร สถานศึกษา (n=110)		ครูผู้สอน (n=236)			
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. ด้านโครงสร้างองค์กร	4.60	.18	4.34	.27	9.96	.01**
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร	4.50	.50	4.49	.36	.04	.97
3. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.36	.51	3.91	.58	6.91	.01**
4. ด้านการจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม	4.10	.51	4.19	.55	-1.34	.18
รวม	4.40	.28	4.32	.37	2.06	.04*

*นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านการพัฒนาบุคลากร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร และด้านการจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความเห็นความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ความเป็นองค์กรแห่ง นวัตกรรมทางการศึกษาของ สถานศึกษาในยุคดิจิทัล	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านโครงสร้างองค์กร	ระหว่างกลุ่ม	2	.17	.08	.48	.61
	ภายในกลุ่ม	343	62.53	.18		
2. ด้านการมีส่วนร่วม ขององค์กร	ระหว่างกลุ่ม	2	.11	.05	.32	.72
	ภายในกลุ่ม	343	59.13	.17		
3. ด้านการพัฒนาบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	2	.54	.27	.74	.47
	ภายในกลุ่ม	343	124.68	.36		
4. ด้านการจัดบรรยากาศเชิง นวัตกรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	.182	.09	.30	.73
	ภายในกลุ่ม	343	101.51	.29		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.07	.03	.28	.75
	ภายในกลุ่ม	343	43.07	.12		

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความเห็นความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทาง การศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านโครงสร้างองค์กร	ระหว่างกลุ่ม	2	10.01	5.00	32.57	.01**
	ภายในกลุ่ม	343	52.70	.15		
2. ด้านการมีส่วนร่วม ขององค์กร	ระหว่างกลุ่ม	2	4.41	2.20	13.81	.01**
	ภายในกลุ่ม	343	54.83	.16		
3. ด้านการพัฒนาบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	2	14.07	7.03	21.72	.01**
	ภายในกลุ่ม	343	111.14	.32		
4. ด้านการจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	9.54	4.77	17.75	.01**
	ภายในกลุ่ม	343	101.69	.26		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	9.77	4.88	50.22	.01**
	ภายในกลุ่ม	343	33.37	.97		

**นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. สรุปผลการวิเคราะห์คำถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร แบ่งตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านโครงสร้างองค์กร สถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรมีโครงสร้างองค์กรที่ ยืดหยุ่นและชัดเจน ลดความซับซ้อนของสายการบังคับบัญชา และกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังบุคลากรในระดับต่างๆ เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินงาน นอกจากนี้ การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน พร้อมระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ จะช่วยเสริมสร้างการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

3.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร การพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมต้องอาศัยวิสัยทัศน์ร่วมที่ชัดเจน ซึ่งควรกำหนดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ โดยผ่านกระบวนการประชุม การระดมสมอง และการวิเคราะห์บริบททั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา วิสัยทัศน์ควรสะท้อนถึงเป้าหมายของสถานศึกษา และเชื่อมโยงกับภารกิจสำคัญเพื่อให้เกิดความร่วมมือและขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สถานศึกษาควรส่งเสริมการอบรมและพัฒนาทักษะดิจิทัล ให้แก่ครูและบุคลากร และสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของบุคลากร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.4 ด้านการจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม สถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม โดยส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น และสนับสนุนการทดลองแนวคิดใหม่ๆ ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการ การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น และการยกย่องบุคลากรที่มีผลงานด้านนวัตกรรม จะช่วยสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่ยั่งยืนในยุคดิจิทัล

อภิปรายผล

1. การศึกษาความเป็นองค์กรความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันได้เข้าสู่ยุคดิจิทัล ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีในหลากหลายมิติ รวมถึงด้านการจัดการศึกษา ทำให้นโยบายระดับชาติและระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงมุ่งเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ทั้งของผู้เรียนและครู รวมทั้งนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สามารถปรับตัวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน และพัฒนาสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมหรือองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา สถานศึกษาต่างๆภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จึงต้องมีการปรับการดำเนินงานขององค์กรให้ มีการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับ ปานชนก ดั่งอุดม [13] ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า สภาพการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และสถานศึกษานำวิสัยทัศน์มากำหนดเป็นแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐปภัสร สุกุลพัฒนธรา [10] ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายมี

ส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมของสถานศึกษา และผู้บริหารมีการสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านนวัตกรรมองค์กรให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับรู้และเข้าใจอย่างชัดเจน มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการการพัฒนาบุคลากร ซึ่งแม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ก็มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ไม่ต่างจากด้านอื่นๆ แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาแต่ละด้านไม่ต่างกันมากนัก ด้านการพัฒนาบุคลากรก็เช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาทักษะในการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากร สอดคล้องกับ ฐรรธน์ สุกใส [21] องค์กรแห่งนวัตกรรมเป็นองค์การที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กรและพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกัน ผู้บริหารมุ่งเน้นการกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์ และบริหารทรัพยากรเพื่อบริหารจัดการศึกษา ในขณะที่ครูเน้นการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเรียนการสอนและปฏิบัติงานต่างๆ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดด้านภาระงานและการเข้าถึงทรัพยากร ทำให้เกิดมุมมองที่แตกต่างกันต่อความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ กฤษฎิณิทร มณีฉาย [22] ได้ทำการศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนอุบลรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพของตำแหน่งโดยภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพของตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนอุบลรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมาแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการมีบทบาทสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและศักยภาพขององค์กรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร มีวิสัยทัศน์ที่ว่า “องค์กรคุณภาพ สร้างคนดี มีความสุขด้วยนวัตกรรม” และส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยบูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้รับประโยชน์จากนโยบายดังกล่าว อันนำไปสู่การมีความตระหนักถึงการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร [9] สอดคล้องกับ สุพญา อร่ามรัตน์ [23] ได้ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 17 พบว่า ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมีความมีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญ ผู้บริหารและครูไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากหรือน้อย ต่างมีการเรียนรู้ร่วมกันในทุกระดับ โดยสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กรและขีดความสามารถของตนเอง ตลอดจนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่มาใช้เพื่อเสริมสร้างทักษะใหม่ๆ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถส่วนบุคคล และเพิ่มศักยภาพขององค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 สอดคล้องกับ ชัยพร ชูสุภาวดี [24] ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีมุมมองต่อสภาพการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเกิดจากความแตกต่างของขนาดสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อระดับความพร้อมในด้านต่างๆ สถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพมากกว่า

สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง อันนำไปสู่ความแตกต่างในการดำเนินงานและการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้แตกต่างจากผลการศึกษาของ เพ็ญพิมล พลสมบัติ [25] ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับความพร้อม บริบท และทรัพยากรของโรงเรียน โดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ รวมทั้งพัฒนาการจัดการความรู้และข้อมูล องค์กรควรมีโครงสร้างที่เหมาะสม บุคลากรมีทักษะเพียงพอ และมีการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง สรุปได้ว่า แม้สถานศึกษาจะมีขนาดและความพร้อมต่างกัน แต่สามารถพัฒนาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมได้ตามบริบทและทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

3. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

3.1 ด้านโครงสร้างองค์กร สถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรมีโครงสร้างที่ ยืดหยุ่นและชัดเจน ลดความซับซ้อนของสายบังคับบัญชา กระจายอำนาจการตัดสินใจ ไปยังบุคลากรทุกระดับ เพื่อความคล่องตัว การกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน พร้อมระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความรวดเร็ว การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยเสริมการบริหารจัดการและรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ ขวัญชนก แสงท่งนั้ง [5] ที่ได้กล่าวถึงโครงสร้างขององค์กรแห่งนวัตกรรม ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารและบริหารอำนาจภายในสถานศึกษา โดยต้องมีความยืดหยุ่น เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านนวัตกรรม โครงสร้างนี้ควรประกอบด้วย หน่วยงานหรือฝ่ายงานที่เป็นศูนย์กลางในการวิจัยและพัฒนา ซึ่งสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและโอกาสที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรใช้ระบบการกระจายอำนาจ เปิดโอกาสให้บุคลากรหลายฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษา

3.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร องค์กรแห่งนวัตกรรมต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมที่ชัดเจน โดยกำหนดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ ผ่านการประชุมและวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ควรสะท้อนเป้าหมายและเชื่อมโยงกับการกิจสำคัญ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและสื่อสารวิสัยทัศน์ให้บุคลากรเข้าใจตรงกัน เพื่อความร่วมมือและขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความเป็นนวัตกรรม สอดคล้องกับ ณภาพพร จันทรดวง และคณะ [26] ที่กล่าวว่า การกำหนดแผนปฏิบัติการในสถานศึกษาควรมีความเป็นระบบ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยอาศัย วิสัยทัศน์และการคาดการณ์ล่วงหน้า ในการบริหารจัดการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย แผนดังกล่าวต้องรองรับการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงแนวปฏิบัติใหม่ และกำหนดรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ

3.3 ด้านการพัฒนาบุคลากร บุคลากรเป็นปัจจัยหลักในการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม สถานศึกษาควรส่งเสริม การพัฒนาทักษะดิจิทัล สร้างแรงจูงใจ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนา นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Juan Carlos Riveras-León และ Marina Tomás-Folch [27] ที่ได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่มีนวัตกรรมและบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมวัฒนธรรมดังกล่าว พบว่าโรงเรียนที่มีวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จะสามารถพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษาได้ดีขึ้น ผู้บริหารที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของครู มีผลต่อการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

3.4 การจัดบรรยากาศเชิงนวัตกรรม สถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนา นวัตกรรม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากร แสดงความคิดเห็นและทดลองแนวคิดใหม่ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สนับสนุนการเรียนรู้และบริหารจัดการ รวมถึงการจัดพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ การสนับสนุนทรัพยากร และการยกย่องผลงานนวัตกรรม จะช่วยสร้างแรงจูงใจและผลักดันองค์กรไปสู่ความเป็น นวัตกรรมที่ยั่งยืนในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ สุริศา ริมศิริ [28] กล่าวว่า บรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ควรมาพร้อมกับระบบแรงจูงใจและการให้รางวัล เพื่อกระตุ้นบุคลากรในการสร้างสรรค์ นวัตกรรม นอกจากนี้ควรมีสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้าง เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการนำเสนอแนวคิดของบุคลากรทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาควรมีการสรรงงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการ นวัตกรรมที่บุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึง เพื่อให้บุคลากรมีโอกาสร่วมโครงการใหม่ๆ และควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านโครงสร้างองค์กร สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานด้านพัฒนานวัตกรรมและจัดกิจกรรมหรือโครงการให้บุคลากรได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ บุคลากรในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรม และผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจและสนับสนุนให้บุคลากรมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ บุคลากรในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรม และผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจและสนับสนุนให้บุคลากรมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการ

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- [1] ทินกร เผ่ากันทะ, & กัลยารัตน์ เมธิ์วิวงศ์. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารพัฒนามหาวิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาโท*, 4(2), 37–45.
- [2] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. บริษัท พรินทิงกราฟฟิค จำกัด.
- [3] สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2549). *การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร*. งานส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร.
- [4] สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [5] ขวัญชนก แสงท่ง. (2563). *รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ดุษฎีนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- [6] ธัญรัตน์ หิรัญกิตติกร. (2564). *การศึกษาความต้องการความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- [7] ศิวาภูมิ รัตนะ, และคณะ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา มศว.*, 20(18), 31–38.
- [8] พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(56 ก).
- [9] กลุ่มงานนโยบายและแผน. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ประจำปีการศึกษา 2567* (หน้า 40–44). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร. สืบค้นจาก <https://www.secondaryskyst.go.th>
- [10] ณัฐภัทร์ สกมลพัฒน์. (2564). *การศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัล คุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [11] อนุพงษ์ ชุมแสงวาปี. (2560). *การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [12] สุริศา ริมศิริ. (2562). *การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [13] ปานชนก ดั่งอุดม. (2562). *การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- [14] สุธรรม ธรรมพัฒน์. (2564). *การบริหารสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. ตักสิลาการพิมพ์.
- [15] รัตนดิ โมรากุล, และคณะ. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ)*, 10(2), 1341–1355.
- [16] Tidd, J., Bessant, J., & Pavitt, K. (2001). *Managing innovation* (2nd ed.). Wiley.
- [17] Sherwood, D. (2001). *Smart things to know about innovation & creativity*. Capstone Publishing.

- [18] Kastratovic, E., Miletic, L., & Dragic, M. (2015). Innovative organization, innovation, and innovation union scoreboard. *International Journal of Economics and Law*, 5(13), 41–45.
- [19] Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- [20] บุญชม ศรีสะอาด, และคณะ. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10, ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). สุวีริยาสาส์น.
- [21] ฐิรัตน์ สุกใส. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี* (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- [22] กฤษณิมนทร์ มณีฉาย. (2567). ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนอุบลรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา. *วารสารครุทรรศน์*, 4(2), 1–15.
- [23] สุทธยา อร่ามรัตน์. (2562). ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- [24] ชัยพร ชูสุภาวดี. (2566). *สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1* (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- [25] เพ็ญพิมล พลสมบัติ. (2566). *แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [26] ณภาพพร จันทร์ดวง, และคณะ. (2566). การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม. *วารสารบริหารการศึกษา มศว.*, 20(39), 144–150.
- [27] Riveras-León, J. C., & Tomàs-Folch, M. (2020). The organizational culture of innovative schools: The role of the principal. *Journal of Educational Sciences*, 42(2), 21–37.
- [28] สุริศา ริมศิริ. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 14(2), 77–90.

**กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน
ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข**
**Internal audit strategies affecting the operational efficiency
of agencies under the Ministry of Public Health**

พรทิพย์ สมวัน¹
Pornthip Somwan¹

¹สาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹Major Human Resource Management, Faculty of Business Administration and Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: kawao2517@gmail.com

Received: 2 June; Revised: 14 October 2025; Accepted: 29 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 3) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และ 4) เพื่อเสนอแนวทางการ ปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายใน ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน งานวิจัย คือ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 280 คน ซึ่งคำนวณขนาดกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงาน ตรวจสอบภายใน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การดำเนินงาน ของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด และเป็นแบบ มาตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับสูง

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน, ประสิทธิภาพการดำเนินงาน, หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

Abstract

This research has research objectives 1) To study internal audit strategies that affect the operational efficiency of agencies under the Ministry of Public Health. 2) To analyze the relationship between internal audit strategies and the operational efficiency of agencies under the Ministry of Public Health. 3) To develop internal audit strategies that can help increase the efficiency of the operations of the agencies under the Ministry of Public Health and 4) To propose guidelines for improving the internal audit system to be appropriate for the context of the agencies under the Ministry of Public Health. The sample group used in

this research was 280 people from the agencies under the Ministry of Public Health, both central and regional. The sample size was calculated using the ready-made table of Crégie and Morgan, with a reliability value of 0.95 and purposive sampling , selecting the sample group from the agencies under the Ministry of Public Health. Directly related to internal audit operations The instrument used was a questionnaire on opinions regarding internal audit strategies that affect the operational efficiency of service units under the Ministry of Public Health. The questions were closed-ended and in a 5-point rating scale format . The reliability of the entire questionnaire was 0.87. Statistics used for data analysis included percentage , mean, standard deviation, and analysis of the relationship between two variables. Using Pearson's correlation coefficient

The research results found that 1) opinions regarding internal audit strategies and operational efficiency of agencies under the Ministry of Public Health were at a high level overall. 2) The relationship between internal audit strategies and the operational efficiency of the agencies under the Ministry of Public Health has a positive relationship with statistical significance at the high level of 0.01 .

Keywords: Internal audit strategy, operational efficiency, agencies under the Ministry of Public Health

บทนำ

การบริหารจัดการภาครัฐในปัจจุบันให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคสาธารณสุขที่มีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน หน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาลรัฐ ศูนย์บริการสุขภาพ และสถานพยาบาลระดับต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของหน่วยบริการเหล่านี้มักเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การจัดการทรัพยากรอย่างจำกัด การควบคุมภายในที่อาจยังไม่มีประสิทธิภาพ และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารบุคลากร และการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ [1]

การตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยบริการด้านสุขภาพ โดยมีบทบาทสำคัญในการประเมินระบบการบริหารจัดการ ตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการทำงาน รวมถึงให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน ป้องกันการทุจริต และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ ยังสามารถช่วยให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรฐาน กฎระเบียบ และนโยบายของรัฐ [2]

ประสิทธิภาพการดำเนินงาน เป็นความสามารถในการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดให้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่าที่สุด มีการสูญเปล่าน้อยที่สุด มีลักษณะของการดำเนินงานไปสู่การบรรลุ เป้าหมายได้อย่างดี จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การตรวจสอบภายใน เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การส่งเสริมให้ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรขยาย ขอบเขตการตรวจสอบภายในให้ครอบคลุม และจากการศึกษาคุณสมบัติเฉพาะของผู้ตรวจสอบภายในควรเข้าใจในกรอบหน้าที่ และความพร้อมด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ จะส่งผลต่อความสำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในมีอำนาจหน้าที่ และความเป็นอิสระที่พอเพียงต่อการดำเนินงาน [3]

แม้ว่าหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจะมีระบบการตรวจสอบภายในอยู่แล้ว แต่ยังพบว่าหลายหน่วยงานประสบปัญหาเกี่ยวกับความสามารถของบุคลากรด้านการตรวจสอบภายใน การนำผลการตรวจสอบไปใช้ในการปรับปรุงองค์กร รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อให้การตรวจสอบภายในส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างแท้จริง ซึ่งกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายในการศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้สามารถออกแบบแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพสูงสุด การศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการกำหนดแนวทางปรับปรุงระบบ

การตรวจสอบภายในให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงาน ลดความสูญเสียทางทรัพยากร และเพิ่มคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชน อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาแนวทางการตรวจสอบภายในที่สามารถนำไปปรับใช้กับหน่วยงานอื่นในภาครัฐ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมทุกมิติของการให้บริการทางการแพทย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
4. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายใน ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์และพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานภายใต้กระทรวงสาธารณสุข โดยอาศัยแนวคิดสำคัญจากองค์ประกอบของกลยุทธ์การตรวจสอบภายในและตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายใน (Internal Audit) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบและมีวัตถุประสงค์ในการประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการกำกับดูแล ความเสี่ยง และการควบคุมภายใน เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพจะต้องครอบคลุมหลายด้าน ได้แก่ การวางแผน การประเมินความเสี่ยง การใช้เทคโนโลยี การรวบรวมหลักฐาน การสื่อสารผลการตรวจสอบ การติดตามผล และการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ The Institute of Internal Auditors [4], รัชนิดา โสมะ [5], ประไพพรรณ โสภา และคณะ [6] และ ภัทรานิษฐ์ หมั่นเรือคำ [7] จึงได้กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ตามที่ปรากฏในกรอบแนวคิด ได้แก่

- 1) ด้านการวางแผนการตรวจสอบ
- 2) ด้านการประเมินความเสี่ยงก่อนการตรวจสอบ
- 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ
- 4) ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน
- 5) ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) ด้านการติดตามผลและการประเมินผลหลังการตรวจสอบ
- 7) ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ [8] พบว่า ความครบถ้วนและประสิทธิภาพของการดำเนินการตามกลยุทธ์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารของหน่วยงานภาครัฐ

2. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Organizational Performance Efficiency) ของหน่วยงานรัฐ สามารถวัดได้จากหลายมิติ ส่วนการประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐควรพิจารณาทั้งด้านผลลัพธ์ (Outcomes) และผลผลิต (Outputs)

โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใส และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของภัทรานิษฐ์ หมั่นเรือคำ [7], โสภิญญา นครกันต์ และคณะ [9], จูรินทร์สุนิตย์ สุกุล [10] และ Hatry [11] จึงได้ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ตามกรอบแนวคิดในงานวิจัย 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร
- 2) ด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร
- 3) ด้านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการดำเนินงาน
- 4) ด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน

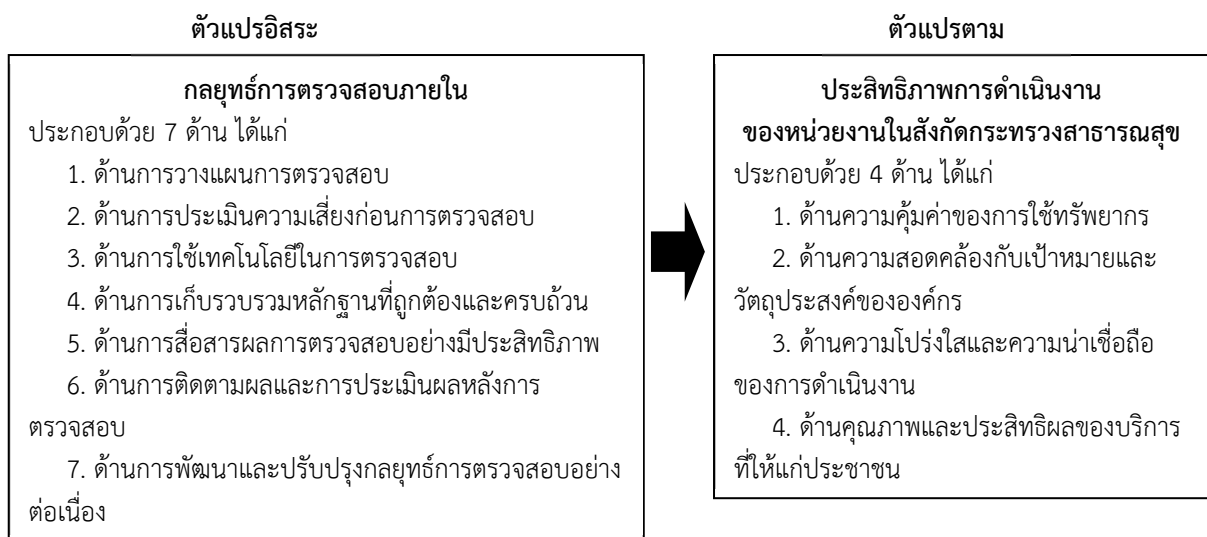
3. ความเชื่อมโยงระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายในและประสิทธิภาพการดำเนินงาน

จากการศึกษาของ Ahmad et al [12] ชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทขององค์กร จะสามารถยกระดับความสามารถในการควบคุมภายใน ลดความเสี่ยง และส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ การวิจัยของนพพร ธนาวัฒนานนท์ [13] ในบริบทของกระทรวงสาธารณสุขพบว่า หน่วยงานที่มีการพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง มักมีคะแนนการประเมินประสิทธิภาพสูงกว่าหน่วยงานอื่นอย่างมีนัยสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของระบบการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยง และการควบคุมภายในขององค์กร เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพและดำเนินการอย่างเป็นระบบ จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะในบริบทของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีภารกิจสำคัญในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และสามารถบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนด กลยุทธ์การตรวจสอบภายในเป็นตัวแปรอิสระ และประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้เป็นตัวแปรตาม จากวัตถุประสงค์ข้างต้น จึงสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 1,037 หน่วยงาน ประกอบด้วย หน่วยงานระดับกรม จำนวน 10 หน่วยงาน หน่วยงานในกำกับสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 7 หน่วยงาน หน่วยงานส่วนกลาง จำนวน 30 หน่วยงาน หน่วยงานส่วนกลางตั้งอยู่ส่วนภูมิภาค จำนวน 12 หน่วยงาน หน่วยงานส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จำนวน 76 หน่วยงาน โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป จำนวน 126 หน่วยงาน โรงพยาบาลชุมชน จำนวน 776 หน่วยงาน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน [14] กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 5 และสัดส่วนของลักษณะของประชากรที่สนใจเท่ากับ 0.5 ของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจากประชากรจำนวน 1,037 คน ดังนี้

$$S = \frac{X^2 NP (1-P)}{d^2 (N-1) + X^2 P (1-P)}$$

โดยที่ S = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

P = สัดส่วนของลักษณะประชากรที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (กำหนดให้ 0.5 เพื่อให้เกิดความแปรปรวนสูงสุด)

d = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.05)

X² = ค่ากำลังสองของไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (เท่ากับ 3.841)

แทนค่าได้

$$S = \frac{3.841 (1,037) (0.5) (0.5)}{(0.05)^2 (1,037 - 1) + 3.841 (0.5) (0.5)}$$

$$S = 280.48$$

ดังนั้น จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 280 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบภายใน แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 30 คน จากนั้นจึงเอาข้อมูลที่ได้อมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) [15] นำข้อมูลวิเคราะห์รายข้อ หาค่าสหสัมพันธ์ของแบบสอบถามแบบรายข้อ กับคะแนนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา จึงได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ทั้งฉบับ จำนวน 41 ข้อ เท่ากับ 0.87 ถือว่าเครื่องมือมีค่าคงที่อยู่ในระดับดีมาก และนำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นแล้ว มาปรับปรุงและจัดทำแบบสอบถามให้เรียบร้อย ก่อนที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน มีลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด และแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด และแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3. การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี เอกสารรับรองเลขที่ SSJ.UB 2568 - 03.010 รับรองเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2568

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนหน่วยงานที่อยู่ในส่วนภูมิภาคผู้วิจัยจัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนพร้อมแนบซองจดหมายและติดแสตมป์ไปพร้อมกันด้วย และส่งแบบออนไลน์โดยสร้าง Google form เพื่อให้สามารถตอบแบบสอบถามผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 280 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนการนำส่งแบบสอบถามกลับคือไว้ในหน้าแรกของแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล หากมีกรณีที่แบบสอบถามขาดความสมบูรณ์จะตัดแบบสอบถามฉบับนั้นทิ้ง แล้วเก็บข้อมูลเพิ่มเติมใหม่จนครบตามจำนวน ซึ่งพบว่าได้รับการตอบกลับแบบสอบถาม จำนวน 280 ชุด และมีความครบถ้วนสมบูรณ์เรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ 100% จึงเป็นที่น่าพอใจ และมีความน่าเชื่อถือ

4.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร คือ กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.36 มีอายุอยู่ในช่วง 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.00 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.93 ตำแหน่งปัจจุบัน คือ ผู้ตรวจสอบภายใน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.50 และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.36

1.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน			
1. ด้านการวางแผนการตรวจสอบ	3.93	0.89	มาก
2. ด้านการประเมินความเสี่ยงก่อนการตรวจสอบ	4.20	0.76	มาก
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ	4.21	0.74	มากที่สุด
4. ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน	4.25	0.90	มากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน			
5. ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ	4.15	0.77	มาก
6. ด้านการติดตามผลและการประเมินผลหลังการตรวจสอบ	4.17	0.79	มาก
7. ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง	4.29	0.73	มากที่สุด
รวม	4.17	0.80	มาก
ประสิทธิภาพการดำเนินงาน			
1. ด้านความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร	4.17	0.73	มาก
2. ด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร	4.30	0.70	มากที่สุด
3. ด้านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการดำเนินงาน	4.16	0.71	มาก
4. ด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน	4.26	0.71	มากที่สุด
รวม	4.22	0.71	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.20	0.76	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 อยู่ในระดับมาก และด้านการวางแผนการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร คือ กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation)

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน				ภาพรวม (Y_{tot})
	1. ด้านความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร (Y_1)	2. ด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร (Y_2)	3. ด้านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการดำเนินงาน (Y_3)	4. ด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน (Y_4)	
1. ด้านการวางแผนการตรวจสอบ (X_1)	.501**	.693**	.675**	.683**	.549**
2. ด้านการประเมินความเสี่ยงก่อนการตรวจสอบ (X_2)	.643**	.555**	.583**	.683**	.694**
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ (X_3)	.663**	.583**	.531**	.656**	.701**
4. ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน (X_4)	.720**	.759**	.742**	.709**	.725**
5. ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (X_5)	.529**	.507**	.649**	.432**	.566**
6. ด้านการติดตามผลและการประเมินผลหลังการตรวจสอบ (X_6)	.555**	.616**	.670**	.631**	.596**
7. ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง (X_7)	.760**	.745**	.703**	.739**	.727**
ภาพรวม (X_{tot})	.695**	.753**	.692**	.746**	.781**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความสัมพันธ์เชิงบวกกันสูง ($r_{xy} = 0.781$) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยภาพรวม (X_{tot}) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันทุกด้าน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เรียงลำดับดังนี้ ด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรมากที่สุด ($r_{xy} = 0.753$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน ($r_{xy} = 0.746$) ด้านความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร ($r_{xy} = 0.695$) และด้านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการดำเนินงาน ($r_{xy} = 0.692$) นอกจากนี้กลยุทธ์การตรวจสอบภายในทุกด้านยังมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยภาพรวม (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังนี้ ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ($r_{xy} = 0.727$) รองลงมาคือ ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน ($r_{xy} = 0.725$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ ($r_{xy} = 0.701$) ด้านการประเมินความเสี่ยงก่อนการตรวจสอบ ($r_{xy} = 0.694$) ด้านการติดตามผลและการประเมินผลหลังการตรวจสอบ ($r_{xy} = 0.596$) ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ ($r_{xy} = 0.566$) และด้านการวางแผนการตรวจสอบ ($r_{xy} = 0.549$)

3. ผลการวิเคราะห์การพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) ซึ่งทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลยุทธ์ที่ได้รับการประเมินว่ามีผลต่อประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ($r = 0.727$) ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน ($r = 0.725$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ ($r = 0.701$) แสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะในหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่มีพันธกิจหลักเกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการตรวจสอบ 2) ด้านการประเมินความเสี่ยงก่อนการตรวจสอบ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ 4) ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน 5) ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ 6) ด้านการติดตามผลและการประเมินผลหลังการตรวจสอบ และ 7) ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะกลยุทธ์ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องต่อสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนี้ยังพบว่า การเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วน และตรวจสอบได้ รวมทั้ง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการตรวจสอบ เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความคุ้มค่าในการดำเนินงาน ซึ่งช่วยให้หน่วยงานสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์สะท้อนว่า หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากลยุทธ์โดยเน้นไปที่ 1) การพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาและอบรมผู้ตรวจสอบภายในให้มีความรู้และทักษะที่ทันสมัย 2) การสร้างระบบจัดเก็บข้อมูลและหลักฐานที่ถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบย้อนหลังได้ และ 3) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตรวจสอบ เช่น โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลและระบบ Audit Management การเก็บข้อมูลในระบบคลาวด์ และการติดตามผลผ่านระบบสารสนเทศ จะช่วยให้กระบวนการตรวจสอบเป็นระบบมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อนและข้อผิดพลาด ทั้งยังเพิ่มความรวดเร็วในการสื่อสารผลการตรวจสอบและการตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพของการดำเนินงานโดยรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ให้หน่วยงานสามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพิ่มคุณภาพบริการ และตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป คือ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่เน้นการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง การเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน และการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ จะช่วยสร้างระบบการตรวจสอบที่โปร่งใส น่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับมาตรฐานการบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่อย่างยั่งยืน

4. แนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายใน ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายในที่สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขไว้ดังนี้

4.1 พัฒนาและปรับปรุงแผนการตรวจสอบภายในให้ทันสมัยและยืดหยุ่น

หน่วยงานควรกำหนดกรอบการตรวจสอบภายในที่ชัดเจน ครอบคลุม และปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ เพื่อให้สามารถรองรับความเสี่ยงและปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

4.2 พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและหลักฐานการตรวจสอบให้มีมาตรฐาน

ควรจัดทำฐานข้อมูลกลางของหลักฐานการตรวจสอบที่มีความปลอดภัยและตรวจสอบย้อนหลังได้ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ

4.3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบภายใน

ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบบริหารจัดการการตรวจสอบ (Audit Management System) มาใช้เพื่อช่วยในการเก็บ วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเพิ่มความแม่นยำและลดความผิดพลาดของกระบวนการตรวจสอบ

4.4 ปรับปรุงกระบวนการสื่อสารผลการตรวจสอบ

ผู้ตรวจสอบควรสื่อสารผลการตรวจสอบในลักษณะสร้างสรรค์ เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เน้นความร่วมมือกับหน่วยงานที่ถูกตรวจสอบ เพื่อให้การตรวจสอบเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กร ไม่ใช่เพียงการควบคุม

4.5 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการตรวจสอบภายใน

ควรจัดอบรมหรือพัฒนาองค์ความรู้ให้ผู้ตรวจสอบภายในมีทักษะด้านเทคโนโลยี การวิเคราะห์ความเสี่ยง และการตรวจสอบเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

จากแนวทางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ระบบการตรวจสอบภายในที่เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขควรเป็นระบบที่มีความยืดหยุ่น ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเน้นการตรวจสอบเชิงพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในการปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กำไลมาศ กฤษเพชร [16] ที่ชี้ว่าการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่องมีผลต่อความสำเร็จในการตรวจสอบและการควบคุมภายในขององค์กร นอกจากนี้ ยังพบว่า ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน และด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเช่นกัน ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของข้อมูลที่นำเชื่อถือและเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสนับสนุนกระบวนการตรวจสอบภายใน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชญาภา อุปดิษฐ์ และ อัญชลีพร วุฒิเป็ก [17] ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการด้านการเงินการคลังของสถานบริการสุขภาพช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและความถูกต้องของข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ด้านการวางแผนการตรวจสอบ มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ถึงแม้ระดับความเห็นยังอยู่ในระดับมาก บ่งชี้ถึงความจำเป็นที่หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับการวางแผนล่วงหน้าและการกำหนดกรอบการตรวจสอบที่ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับข้อเสนอของ สุกเวช ชัยทัศน์ [18] ที่ระบุว่า การวางแผนการตรวจสอบอย่างมีระบบและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร จะช่วยให้กระบวนการตรวจสอบมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และในส่วนของประสิทธิภาพการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งบ่งชี้ว่าการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีทิศทางที่ชัดเจนและตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kaplan และ Norton [19] ที่เสนอว่าองค์กรที่มีระบบการวัดผลที่ชัดเจนจะสามารถจัดสรรทรัพยากรและกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในมีความเชื่อมโยงกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างชัดเจน หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีและระบบการเก็บข้อมูลที่นำเชื่อถือ ตลอดจนการพัฒนาแผนการตรวจสอบที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกันสูงกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการออกแบบและการนำกลยุทธ์การตรวจสอบที่มีระบบ ชัดเจน และต่อเนื่องมาใช้งานสามารถช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานให้มีคุณภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร แสงกล้า [20] ที่ศึกษาบทบาทของการตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพขององค์การภาครัฐ พบว่า การตรวจสอบภายในที่มีการวางแผนชัดเจน ประเมินความเสี่ยงอย่างรอบคอบ และดำเนินการตามขั้นตอนมาตรฐาน มีผลต่อ ความโปร่งใส ความคุ้มค่า และการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งตรง

กับผลการวิจัยของคุณที่พบว่า กลยุทธ์ตรวจสอบ เช่น การประเมินความเสี่ยงและการวางแผน มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ด้านคุณภาพและความคุ้มค่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barne-Aldred et al. [21] ที่ระบุว่าการตรวจสอบภายในที่มีโครงสร้างเชิงกลยุทธ์ช่วยให้หน่วยงานสามารถปรับปรุงกระบวนการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ลดความผิดพลาด และเพิ่มการตอบสนองต่อความเสี่ยงในระดับองค์กรได้อย่างทันท่วงที ผลักดันให้ประสิทธิภาพโดยรวมดีขึ้น ซึ่งกลยุทธ์การตรวจสอบภายในด้านการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง มีค่าสัมประสิทธิ์สูงสุด สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรต้องการความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การตรวจสอบที่ปรับตามสถานการณ์จะช่วยให้สามารถจัดการกับความเสี่ยงใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสุภาภรณ์ เกตุสาคร [22] ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการตรวจสอบภายในเชิงกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร ได้เสนอว่าการตรวจสอบภายในต้องไม่ใช่แค่การรายงานจุดอ่อนหรือข้อผิดพลาด แต่ควรมีลักษณะ “เชิงพัฒนา” และ “ต่อเนื่อง” เพื่อปรับตัวตามสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงใหม่ ๆ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Chambers & Odar [23] ที่เน้นว่าองค์กรควรมองการตรวจสอบภายในในฐานะ “พันธมิตรเชิงกลยุทธ์” มากกว่าการควบคุมเพียงเพื่อป้องกันความผิดพลาด โดยเฉพาะในหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสุขภาพประชาชน รองลงมาคือ ด้านกระบวนการเก็บหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน จะช่วยสนับสนุนความโปร่งใสและตรวจสอบย้อนหลังได้ ซึ่งมีผลต่อความน่าเชื่อถือของระบบงาน และเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อประชาชนในฐานะหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang et al. [24] ที่พบว่า “ข้อมูลและหลักฐานที่ถูกต้อง” คือหัวใจของระบบการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ และยังช่วยให้ระบบการกำกับดูแลภายใน (Internal Governance) มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น และกลยุทธ์การตรวจสอบภายในด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ แสดงให้เห็นถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบจะส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน ลดความผิดพลาด และเพิ่มความรวดเร็ว โดยเฉพาะในหน่วยงานขนาดใหญ่ที่มีข้อมูลจำนวนมาก การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลอัตโนมัติ หรือการจัดเก็บข้อมูลแบบ Cloud computing มีส่วนช่วยให้การดำเนินการตรวจสอบเป็นไปได้อย่างมีระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา พิทยะศิริ [25] ที่ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบภายในและผลกระทบต่อภาระงานของหน่วยงานภาครัฐ พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการตรวจสอบ เช่น ระบบจัดเก็บข้อมูลดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมตรวจสอบ ช่วยให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น และสอดคล้องกับ Mihret & Grant [26] และ Zhang et al. [27] ได้กล่าวถึงแนวโน้มของการใช้เทคโนโลยี เช่น RPA (Robotic Process Automation) และ AI ในการตรวจสอบภายในที่สามารถทดแทนการตรวจสอบแบบดั้งเดิม และลดภาระของบุคลากรที่ต้องทำงานซ้ำซ้อน โดยผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์ของการตรวจสอบภายในทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร และด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน ซึ่งแสดงถึงบทบาทของการตรวจสอบภายในในการช่วยให้องค์กรสามารถทำงานได้ตรงเป้าหมาย ช่วยจัดลำดับความสำคัญ และติดตามความคืบหน้าอย่างมีระบบ สอดคล้องกับ Mihret & Grant [26] ได้เสนอว่าการตรวจสอบภายในที่เน้นการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์สามารถช่วยให้องค์กรบรรลุผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น กลยุทธ์การตรวจสอบภายในไม่เพียงแต่มีบทบาทด้านควบคุมและกำกับดูแลเท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพในทุกมิติของการดำเนินงาน โดยเฉพาะในบริบทของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องบริหารจัดการงบประมาณและบุคลากรจำนวนมาก ผลการวิจัยนี้ยืนยันว่า การส่งเสริมกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพจะช่วยยกระดับมาตรฐานการบริหารภาครัฐในระยะยาว

3. การพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะกลยุทธ์ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วน และด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดที่สุดตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขตระหนักถึงความสำคัญของการปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบภายในให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทขององค์กรที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การที่กลยุทธ์การตรวจสอบภายในด้านการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการตรวจสอบเชิงพัฒนา มากกว่าการตรวจสอบเชิงควบคุมเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาภรณ์ เกตุสาคร [22] ที่ระบุว่าการตรวจสอบภายในควรปรับเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้ควบคุม” ไปสู่ “พันธมิตรเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร” โดยเน้นการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาองค์กรในระยะยาว อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Chambers & Odar [23] ที่เสนอว่าองค์กรยุคใหม่ควรมองผู้ตรวจสอบภายในเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการ

บริหารเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ กลยุทธ์ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของระบบการบริหารงาน ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ Zhang et al. [24] ที่ชี้ว่า ข้อมูลและหลักฐานที่ถูกต้องเป็นหัวใจสำคัญของระบบการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) และกำกับดูแลได้อย่างโปร่งใส และส่วนกลยุทธ์ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ แสดงถึงการเปลี่ยนผ่านของระบบตรวจสอบภายในสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มความรวดเร็ว ความถูกต้อง และลดความผิดพลาดในการตรวจสอบ สอดคล้องกับงานของ วาสนา พิทยะศิริ [25] และ Mihret & Grant [26] ที่ยืนยันว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบวิเคราะห์ข้อมูลอัตโนมัติ (Data Analytics) หรือระบบจัดเก็บข้อมูลแบบ Cloud Computing ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายในและลดภาระการทำงานซ้ำซ้อนของบุคลากร

กล่าวโดยสรุป คือ ผลการวิจัยยืนยันว่าการพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่เน้นความต่อเนื่อง ความถูกต้องของข้อมูล และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kaplan & Norton [19] ที่ชี้ว่าการมีระบบการวัดผลและกลยุทธ์ที่ชัดเจนจะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. แนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายในให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายใน 5 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาและปรับปรุงแผนการตรวจสอบให้ทันสมัยและยืดหยุ่น 2) การพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและหลักฐานให้มีมาตรฐาน 3) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบภายใน 4) การปรับปรุงกระบวนการสื่อสารผลการตรวจสอบ และ 5) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการตรวจสอบภายใน โดยแนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งปรับระบบตรวจสอบภายในให้เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ (Strategic Audit System) มากกว่าการตรวจสอบเชิงปฏิบัติการเพียงอย่างเดียว การกำหนดกรอบการตรวจสอบที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความเสี่ยงขององค์กรเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้หน่วยงานสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างทันทั่วทั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Bame-Aldred et al. [21] ที่ระบุว่าการตรวจสอบภายในที่มีความยืดหยุ่นและใช้แนวคิดความเสี่ยงเป็นฐาน (Risk-based Audit) จะช่วยให้องค์กรสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในส่วนของการใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศในการตรวจสอบ สอดคล้องกับแนวทางของ Mihret & Grant [26] และ Zhang et al. [24] ที่เสนอว่าองค์กรควรนำเทคโนโลยีอัตโนมัติ เช่น Robotic Process Automation (RPA) และระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) มาใช้ในการตรวจสอบ เพื่อเพิ่มความแม่นยำและความรวดเร็วในการรายงานผล อีกทั้งยังช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความโปร่งใสของข้อมูล และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรตรวจสอบภายในก็เป็นอีกปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพของการตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับ กำไลมาศ กลุขเพชร [16] ที่กล่าวว่า การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของผู้ตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่องมีส่วนสำคัญต่อประสิทธิผลของระบบตรวจสอบภายใน เพราะผู้ตรวจสอบที่มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีและบริบทขององค์กรจะสามารถตรวจสอบเชิงวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะที่สร้างคุณค่าได้มากกว่า

ดังนั้น แนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายในที่เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขควรมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาแผนการตรวจสอบที่ยืดหยุ่น การพัฒนาทักษะบุคลากร และการสื่อสารผลการตรวจสอบในลักษณะสร้างสรรค์ เพื่อให้ระบบตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาร่องรอยที่ยั่งยืนนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Chambers & Odar [23] ที่มองว่าการตรวจสอบภายในยุคใหม่ควรเป็นหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมากกว่าการทำหน้าที่ตรวจสอบเชิงควบคุมเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่องมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด แสดงให้เห็นว่าการตรวจสอบที่มีการปรับตัวและพัฒนาอยู่เสมอส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยตรง ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- จัดตั้งคณะทำงานพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายใน ที่มีหน้าที่ทบทวนแนวทางการตรวจสอบประจำปีให้ทันต่อบริบทและความเสี่ยงใหม่ๆ

- จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ระหว่างหน่วยตรวจสอบในสังกัด เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละหน่วยงาน

- นำผลการตรวจสอบรอบก่อนมาวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อปรับกลยุทธ์ในรอบถัดไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและหลักฐานการตรวจสอบให้มีมาตรฐานและตรวจสอบย้อนหลังได้ จากผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วนมีความสัมพันธ์สูงกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของข้อมูลและหลักฐานที่น่าเชื่อถือมีผลโดยตรงต่อความโปร่งใสและการตัดสินใจของผู้บริหาร ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- จัดทำระบบฐานข้อมูลกลาง (Centralized Audit Database) สำหรับจัดเก็บรายงาน ผลการตรวจสอบ หลักฐาน และข้อเสนอแนะ เพื่อให้เข้าถึงได้สะดวกและตรวจสอบย้อนหลังได้
- กำหนดมาตรฐานการจัดเก็บและการอ้างอิงเอกสารที่ชัดเจน เช่น รูปแบบการตั้งรหัสไฟล์ การบันทึกวันที่ และผู้รับผิดชอบ เพื่อเพิ่มความเป็นระบบ
- นำเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) มาใช้ลดความเสี่ยงจากการสูญหายของข้อมูล

1.3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการตรวจสอบภายใน จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบมีค่าสัมประสิทธิ์สูง ซึ่งแสดงถึงบทบาทสำคัญของเทคโนโลยีในการเพิ่มความรวดเร็ว ความถูกต้อง และประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบ ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตรวจสอบภายใน (Audit Management System) เพื่อช่วยวางแผน ติดตาม และรายงานผลการตรวจสอบแบบเรียลไทม์
- นำเทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล เช่น Data Analytics หรือ Business Intelligence มาใช้ในการตรวจสอบเชิงลึก เพื่อตรวจจับความผิดปกติและเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจ
- จัดอบรมผู้ตรวจสอบภายในให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี เช่น การใช้ระบบคลาวด์ การประยุกต์ AI หรือ RPA ในงานตรวจสอบ เพื่อเพิ่มทักษะและลดข้อผิดพลาดของกระบวนการตรวจ

1.4 พัฒนาแผนการตรวจสอบให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทขององค์กร จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนการตรวจสอบมีระดับความคิดเห็นต่ำสุดในบรรดากลยุทธ์ทั้งหมด แม้อยู่ในระดับมาก แต่สะท้อนถึงข้อจำกัดด้านการวางแผนที่ยังขาดความยืดหยุ่น ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- ปรับกระบวนการวางแผนการตรวจสอบให้เป็นแบบ “Risk-Based Audit Plan” ที่เน้นการประเมินความเสี่ยงของหน่วยงานเป็นหลัก เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงจริง
- ใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศด้านงบประมาณ การบริหารงาน และผลการตรวจสอบเดิม มาวิเคราะห์แนวโน้มปัญหาและกำหนดแผนตรวจสอบเชิงรุก
- จัดระบบติดตามแผนตรวจสอบ (Audit Dashboard) เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา

1.5 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการตรวจสอบภายในให้ทันต่อเทคโนโลยีและมาตรฐานใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า การยกระดับคุณภาพผู้ตรวจสอบภายในเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญของการปรับปรุงระบบให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน โดยเฉพาะในประเด็นด้านเทคโนโลยีและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- จัดอบรมพัฒนาองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี การประเมินความเสี่ยง และการตรวจสอบเชิงกลยุทธ์
- ส่งเสริมให้ผู้ตรวจสอบภายในเข้าร่วมการฝึกอบรมและอบรมวิชาชีพ (เช่น CIA, CGAP) เพื่อเพิ่มความเป็นมืออาชีพ
- พัฒนาระบบการประเมินผลผู้ตรวจสอบภายในโดยเน้นผลลัพธ์และนวัตกรรมในการตรวจสอบ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.6 ปรับปรุงรูปแบบการสื่อสารผลการตรวจสอบให้สร้างสรรค์และนำไปใช้ได้จริง จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบแม้อยู่ในระดับมาก แต่มีความสำคัญในการทำให้ข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบเกิดผลในทางปฏิบัติ ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- ปรับรูปแบบรายงานการตรวจสอบให้เข้าใจง่ายและชี้แนะแนวทางพัฒนา ไม่เน้นการกล่าวโทษ
- จัดประชุมสรุปผลการตรวจสอบแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่ถูกตรวจสอบ เพื่อให้เกิดการรับรู้และนำข้อเสนอแนะไปปรับใช้จริง

- ใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ เช่น Dashboard หรือ Infographic เพื่อสื่อสารผลการตรวจสอบให้เห็นภาพรวมและแนวโน้มที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความเชื่อมโยงในระดับเชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ในอนาคตควรใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงสาเหตุ เช่น การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) หรือแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อยืนยันว่ากลยุทธ์การตรวจสอบภายในมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานหรือไม่

2.2 ขยายขอบเขตการวิจัยไปยังหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในบริบทองค์กรที่หลากหลายมากขึ้น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยแทรกซ้อนหรือปัจจัยเชิงบริบทเพิ่มเติม เช่น วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หรือระดับการเปิดรับเทคโนโลยี เพื่อดูว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความสำเร็จในการใช้กลยุทธ์ตรวจสอบภายในมากน้อยเพียงใด

2.4 ใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) การใช้ทั้งวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือกลุ่มสนทนา (Focus Group) ร่วมกับแบบสอบถาม จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครอบคลุมมากขึ้น โดยเฉพาะในแง่มุมมองปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถวัดได้ด้วยตัวเลขเพียงอย่างเดียว

บรรณานุกรม

- [1] กิตติเดช ศรีสุวรรณ. (2566). แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการภาครัฐของหน่วยปฏิบัติการแพทย์ระดับสูงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาหน่วยปฏิบัติการแพทย์ระดับสูงเทศบาลนครรังสิต (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- [2] กรมบัญชีกลาง. (2562). มาตรฐานการตรวจสอบภายในภาครัฐ พ.ศ. 2562. กระทรวงการคลัง.
- [3] เจนจิรา เพชรสามพราน. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของบุคลากรตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 6(2), 24–41.
- [4] The Institute of Internal Auditors. (2020). *International professional practices framework (IPPF)*.
- [5] รชนีดา โสมะ. (2560). กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 11(2), 162–173.
- [6] ประไพพรรณ โสภา ขจิต ฌ กาฬสินธุ์, & อรุณี คำพิชิต. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ทางการตรวจสอบภายในกับประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 13(1), 65–84.
- [7] ภัทรานิษฐ์ หิมนะเรือคำ. (2554). ผลกระทบของการตรวจสอบภายในเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [8] ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2562). กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 15(2), 45–59.
- [9] ไสยัญญา นครกันต์, และคณะ. (2568). กลยุทธ์การตรวจสอบภายในเชิงรุกและการบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 12(1), 15–28.
- [10] จุรินทร์ สุนิตย์สกุล. (2551). บทบาทของผู้ตรวจสอบภายในกับประสิทธิภาพในการให้บริการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [11] Hatry, H. P. (2006). *Performance measurement: Getting results*. Urban Institute Press.
- [12] Ahmad, H., Othman, R., & Jusoff, K. (2009). The effectiveness of internal audit in Malaysian public sector. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 5(9), 53–62.
- [13] นพพร ธนาพัฒนานนท์. (2563). การใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบภายในที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐ. วารสารบริหารรัฐกิจ, 22(1), 89–104.

- [14] Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- [15] Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of psychological testing*. Harper & Row.
- [16] กำไลมาศ กฤษเพชร. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตรวจสอบภายในของโรงพยาบาล. *วารสารวิชาการสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล*, 6(2), 85–96.
- [17] ชญาภา อุปดิษฐ์, & อัญชลีพร วุฒิเป็ก. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารการเงินการคลังด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ 5 มิติ. *วารสารวิจัยระบบสุขภาพ*, 17(1), 67–80.
- [18] สุภเวช ชัยทัศน์. (2564). การพัฒนารูปแบบการตรวจสอบภายในภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัด. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์*, 39(2), 45–54.
- [19] Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The balanced scorecard: Translating strategy into action*. Harvard Business Press.
- [20] จิราพร แสงกล้า. (2561). บทบาทของการตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพขององค์การภาครัฐ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [21] Bame-Aldred, C. W., Cullen, J. B., Martin, K. D., & O'Connor, N. G. (2020). Internal audit's impact on organizational effectiveness: The role of continuous improvement. *Journal of Accounting and Organizational Change*, 16(1), 1–19.
- [22] สุภาภรณ์ เกตุสาคร. (2564). การพัฒนาระบบตรวจสอบภายในเชิงกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร: กรณีศึกษาในหน่วยงานภาครัฐ (ดุษฎีนิพนธ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [23] Chambers, A. D., & Odar, M. (2018). A new vision for internal audit. *Managerial Auditing Journal*, 33(2), 174–188.
- [24] Zhang, Y., Dai, J., & Vasarhelyi, M. A. (2021). The impact of emerging technologies on internal audit. *Journal of Information Systems*, 35(3), 199–214.
- [25] วาสนา พิทยะศิริ. (2562). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบภายในและผลกระทบต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (การค้นคว้าอิสระ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [26] Mihret, D. G., & Grant, B. (2017). The role of internal audit in strategic alignment and organizational performance. *Accounting Research Journal*, 30(2), 238–257.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์สำหรับชุมชนท่องเที่ยว
ผ่านกระบวนการออกแบบร่วมบนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
Developing Creative Souvenir Products for Tourist Communities
through Sustainable Co - Design Based on Local Identity

พรหมลิขิต อูรา^{1*} เทชภณ ทองเดิม²
Promlikit Ura^{1*} Techapon Thongterm²

¹สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

²สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹Tourism and Hotel Program, Faculty of Business Administration and Accounting, Sisaket Rajabhat University

²Sports Science Program, Faculty of Liberal Arts and Sciences, Sisaket Rajabhat University

*Corresponding email: promlikit@sskru.ac.th

Received: 18 July 2025; Revised: 19 September 2025; Accepted: 29 December 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์สำหรับชุมชนท่องเที่ยว ผ่านกระบวนการออกแบบร่วม (Co-Design) บนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในพื้นที่ บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นชุมชนชาติพันธุ์ที่มีทุนวัฒนธรรมงานทอผ้าและวิถีเกษตรอินทรีย์เป็นเอกลักษณ์ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ขั้นตอนเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 12 คน ประกอบด้วย ปรมาจารย์ท้องถิ่น กลุ่มแม่บ้านทอผ้า ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และนักออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อสกัดอัตลักษณ์และความต้องการร่วมของชุมชน ขั้นตอนเชิงปริมาณ สำนวณนักท่องเที่ยว 400 คน (Krejcie & Morgan) วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและ t-test / ANOVA เพื่อตรวจสอบความต้องการ และการยอมรับต้นแบบ พบว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่น ประกอบด้วยลายลูกแก้ว สีธรรมชาติ และวิถีเกษตรพื้นเมือง ความต้องการของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X} = 4.41$, $SD = 0.46$) โดยให้ความสำคัญอันดับ 1 คือ คุณค่าทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.40$) รองลงมาคือ การใช้วัสดุเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.45$, $SD = 0.44$) กระบวนการออกแบบร่วม 4 ระยะ ได้แก่ สำรวจ (Explore) สร้างแนวคิด (Ideate) พัฒนาต้นแบบ (Prototype) ทดสอบและปรับปรุง (Refine) ก่อให้เกิดต้นแบบผลิตภัณฑ์ 3 กลุ่ม (ก) หมอน, (ข) กระเป๋าสะพายข้าง, (ค) กระเป๋าถือ ส่วนการยอมรับต้นแบบ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.45$) ไม่แตกต่างกันตามเพศและวัย ($p > .05$) แต่แตกต่างกันตามประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ($p < .05$) ข้อเสนอคือ กระบวนการออกแบบร่วมช่วยยกระดับทุนวัฒนธรรมสู่ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยว และสร้างมูลค่าเพิ่มให้ชุมชนควรต่อยอดด้วยการสร้างแบรนด์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์บ้านดอนใหญ่ (Duan Yai Creative Souvenir) และพัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์เพื่อความยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์, การออกแบบร่วม, อัตลักษณ์ท้องถิ่น, ชุมชนท่องเที่ยว, ความยั่งยืน

Abstract

This study aimed to develop creative souvenir products for a tourist community through a sustainable co-design process grounded in local identity. The research site, Ban Duan Yai in Si Sa Ket Province, is a Kuy ethnic village renowned for its hand-woven Luk-Kaew textile pattern and organic farming heritage. Using an explanatory sequential Mixed Methods Research, the qualitative phase involved in-depth interviews with 12 key informants community elders, women weavers, tourism entrepreneurs and product designers to distil distinctive identity elements and shared needs. The quantitative phase surveyed 400 domestic tourists (sample size determined by Krejcie & Morgan); descriptive statistics and t-tests/ANOVA

assessed tourist requirements and prototype acceptance. Results show that the village identity centres on the Luk Kaew motif, natural dyes and indigenous agro-culture, while tourist demand was very high ($\bar{X} = 4.41$, $SD = 0.46$). Cultural value ranked first ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.40$), followed by Eco-Friendly Materials ($\bar{X} = 4.45$, $SD = 0.44$). A four-phase co-design sequence Explore, Ideate, Prototype and Refine generated three prototype lines: (a) cushions, (b) cross-body bags and (c) handbags. Prototype acceptance was high ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.45$) with no significant differences by gender or age ($p > .05$) but significant variation by prior cultural-tourism experience ($p < .05$). The findings confirm that co-design can successfully convert cultural capital into tourist-oriented souvenirs and add economic value to the community; future work should establish a Duan Yai Creative Souvenir brand and expand online marketing channels to secure long-term sustainability.

Keywords: Creative souvenir products, Co-design, Local identity, Tourist community, Sustainability

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยยังคงสถาปนาตนเป็น “เครื่องยนต์” หลักของเศรษฐกิจหลังโควิด-19 อย่างชัดเจน กล่าวคือ ปี 2567 ประเทศไทยรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ 35.32 ล้านคน สร้างรายได้กว่า 1.8 ล้านล้านบาท หรือราว 15 % ของ GDP (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567; Bangkok Post, 2567) แม้ในช่วง 1 มกราคม - 29 มิถุนายน 2568 จำนวนผู้เดินทางเข้าประเทศจะลดลง 4.56 % เหลือ 16.6 ล้านคน จากภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัวและความตึงเครียดด้านภูมิรัฐศาสตร์ แต่รัฐบาลยังคงวางจุดหมายทางคืน 35 ล้านคนภายในสิ้นปี (Reuters, 2568) สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่าการยกระดับมูลค่าต่อหัวของนักท่องเที่ยวแทนการพึ่งพาตัวเลขปริมาณเพียงอย่างเดียว คือโจทย์เร่งด่วนหากไทยประสงค์จะรักษาส่วนแบ่งรายได้ท่องเที่ยวในโครงสร้างเศรษฐกิจมหภาคอย่างยั่งยืน และลดความเปราะบางในอนาคต

หนึ่งในหมวดรายจ่ายที่มีอัตราทดสูงต่อเศรษฐกิจฐานราก ได้แก่ การซื้อของที่ระลึก ซึ่งเฉลี่ยคิดเป็น 17–20 % ของค่าใช้จ่ายต่อวัน (4,077 บาท/คน/วัน ในปี 2566) (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) เฉพาะตลาด MICE เพียงภาคเดียว การใช้จ่ายด้านของที่ระลึกมีมูลค่าสูงกว่า 2.1 พันล้านบาท/ปี และยังได้รับแรงหนุนจากโครงการ MICE Premium ที่เน้นยกระดับสินค้าชุมชนสู่งานประชุมระดับสากล (TCEB, 2565) บนเวทีนโยบายส่วนกลางได้ประกาศยุทธศาสตร์ One Family One Soft Power (OFOS) และเตรียมตรา Soft Power Act เพื่อผลักดัน 11 อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ Including Creative Souvenirs ให้สร้างรายได้รวม 4 ล้านล้านบาทต่อปีภายใน 2570 (Bangkok Post, 2568) แกนคิดสำคัญของยุทธศาสตร์ดังกล่าว คือ การผนวกอัตลักษณ์ท้องถิ่นกับการออกแบบร่วมสมัย (Co-Design) เพื่อเร่งเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืน พร้อมกระจายเม็ดเงินลงสู่ชุมชนในวงกว้างที่สุด

ที่สำคัญในระดับพื้นที่ บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี ถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ อดมไปด้วยทุนวัฒนธรรม อาทิ ผ้าทอลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ เรื่องเล่าตำนานสร้างเมืองศรีสะเกษ และวิถีเกษตรอินทรีย์ (องค์การบริหารส่วนตำบลดอนใหญ่, 2567) ชุมชนแห่งนี้เพิ่งถูกบรรจุเข้าสู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด เมื่อปี 2566 ทว่าผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่จำหน่ายยังจำกัดอยู่เพียงผ้าผืน หรือสินค้าแปรรูปเล็กน้อย (เช่น กระจ่าง พวงกุญแจ) ซึ่งขาดความหลากหลายด้านฟังก์ชันและการออกแบบ จึงยังไม่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่มีความสำคัญกับคุณค่าทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมควบคู่การใช้งานได้จริง ปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์ให้บ้านดอนใหญ่ โดยอาศัยกระบวนการออกแบบร่วม (Co-Design) เพื่อผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับแนวคิดการออกแบบสมัยใหม่ อันจะช่วยเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ สร้างเอกลักษณ์ที่สอดคล้องอัตลักษณ์ชุมชน และตอบสนองความคาดหวังของนักท่องเที่ยวยุคหลังโควิดได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอดำรงวิทยานิเทศศาสตร์ จังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอดำรงวิทยานิเทศศาสตร์ จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์ที่บูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านกระบวนการออกแบบร่วมอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ งานวิจัยเริ่มด้วยแนวทาง Explanatory Sequential Design ที่ให้ความสำคัญกับการ “อธิบายเชิงลึกก่อนยืนยันเชิงกว้าง” (Creswell & Plano Clark, 2018) ผู้วิจัยลงพื้นที่ บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอดำรงวิทยานิเทศศาสตร์ จังหวัดศรีสะเกษ เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 คน ซึ่งคัดเลือกด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ครอบคลุม 4 กลุ่ม (1) ประชาชน ผู้นำชุมชน 2 คน (2) ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยว 4 คน (3) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ 4 คน และ (4) ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ 2 คน แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง พัฒนาจากเอกสารวรรณกรรมและผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC = 0.90) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ข้อมูลเสียงสัมภาษณ์ถูกถอดคำอย่างครบถ้วน และวิเคราะห์แก่นสาร (Thematic Analysis) 6 ชั้น ของ Braun & Clarke (2006) เพื่อให้ได้แก่นเรื่องเกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น ภาพรวมผลิตภัณฑ์ปัจจุบัน ปัญหา ความท้าทาย และโอกาสทางการตลาด

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสเกลลิเคิร์ต 5 ระดับ วัด 3 มิติหลัก ได้แก่ (ก) การรับรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (Cultural & Environmental Value), (ข) ความคาดหวังด้านฟังก์ชันการใช้งาน (Functional Expectation) และ (ค) ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Purchase Intention) เครื่องมือผ่านการตรวจสอบ IOC (0.83–1.00) และทดสอบความเชื่อมั่นภายใน (Cronbach's α = 0.86) กับตัวอย่างนำร่อง 30 คน ประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้าชุมชน จำนวน 400 คน (สถิติบันทึกของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว) ใช้ Accidental Sampling เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ระดับเชื่อมั่น 95 % ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสถิติเชิงอนุมาน (t-test, One-way ANOVA) เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของความต้องการตามเพศ ช่วงอายุ และประสบการณ์ท่องเที่ยววัฒนธรรม

การสนทนากลุ่ม หลังได้ผลเชิงลึกและเชิงกว้างครบถ้วน จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) แบบ Co-Design เพื่อหลอมรวมข้อค้นพบเป็นผลิตภัณฑ์ตัวอย่างและแผนพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ผู้เข้าร่วมรวม 18 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการชุมชน 5 คน นักท่องเที่ยวตัวแทน 5 คน นักออกแบบผลิตภัณฑ์ 3 คน และผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง 5 คน (เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ) ใช้คู่มือคำถามที่สังเคราะห์จากผล QUAL-QUAN เป็นกรอบสนทนา ผลลัพธ์ได้ ต้นแบบผลิตภัณฑ์ 3 ชุด (หมอนกระเป๋าสบายข้าง, กระเป๋าสบาย) พร้อมคู่มือแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งผ่านขั้นตอนตรวจสอบข้อมูลโดยกลุ่มตัวอย่าง (Member Checking) เพื่อตอกย้ำความน่าเชื่อถือ และถูกส่งต่อให้องค์กรท้องถิ่นใช้เป็นแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี แนวทางดังกล่าวช่วยเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่น การออกแบบร่วมสมัย เสี่ยงสะท้อนตลาดอย่างเป็นระบบ บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งการสำรวจศึกษาความต้องการและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์เชิงเศรษฐกิจและวัฒนธรรมต่อชุมชนบ้านดอนใหญ่ได้อย่างยั่งยืน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอดำรงวิทยานิเทศศาสตร์ จังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบัน พบว่า

บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา มีฐานทรัพยากรวัฒนธรรมอันโดดเด่นของชาติพันธุ์ โดยเฉพาะงานทอผ้าลายลูกแก้ว ซึ่งสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน การลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า กิจกรรมการผลิตของที่ระลึกยังกระจุกอยู่ในสามกลุ่มหลัก ได้แก่ (1) กลุ่มทอผ้าลายลูกแก้ว (2) กลุ่มเกษตรอินทรีย์หอม กระเทียม และ (3) กลุ่มงานฝีมือกระเป๋าผ้า พวงกุญแจ กลุ่มแรกซึ่งเป็นหัวใจทางวัฒนธรรมยังคงถือเป็นสินค้าตามออร์เดอร์ลูกค้าเป็นหลัก เพราะขาดเครื่องตัดเย็บ แพตเทิร์น และคนออกแบบ เสียงสะท้อนของช่างทออาวุโสซึ่งชี้ชัดว่าเราทอได้ละเอียดไหมและฝ้าย แต่ถ้าจะตัดเย็บเป็นเสื้อหรือกระเป๋าต้องลงทุนเรื่องจักรกับแบบก่อน ในขณะเดียวกัน กลุ่มเกษตรกรรมหอม กระเทียมอินทรีย์พยายามต่อยอดพืชผลพื้นถิ่นเป็นเซตเครื่องเทศพร้อมปรุง แต่บรรจุภัณฑ์ยังเรียบง่าย ไม่มีฉลากเรื่องราวหรืออัตลักษณ์ใดๆ ด้านกลุ่มงานฝีมือใช้เศษผ้าลายลูกแก้วตัดเย็บเป็นกระเป๋าหูรูดและพวงกุญแจตุ๊กตา อย่างไรก็ตาม ฝีมือและรูปทรงยังไม่สม่ำเสมอ นักท่องเที่ยวหลายคนสะท้อนว่าสินค้ามีเอกลักษณ์แต่ยังขาดดีไซน์ร่วมสมัยที่พกพาไปใช้งานในชีวิตประจำวันได้จริง นอกจากนี้ผู้ประกอบการทุกกลุ่มล้วนเข้าไปยังอุปสรรคคล้ายกัน คือ เงินทุน เครื่องมือ และความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ ซึ่งจำเป็นต้องยกระดับผลิตภัณฑ์ในยุคดิจิทัล

เมื่อรวบรวมประเด็นทั้งหมดจึงสรุปได้ว่า ชุมชนบ้านดอนใหญ่มีต้นทุนวัฒนธรรมสูงแต่มูลค่าเศรษฐกิจต่ำ ปัจจัยอยู่ในการแปรรูปและการออกแบบ หากสามารถนำผ้าลายลูกแก้วมาพัฒนา ร่วมกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์หอม กระเทียม และการพัฒนางานเย็บกระเป๋า พวงกุญแจ ผ่านกระบวนการออกแบบร่วม (Co-Design) ที่ผสานเรื่องเล่าผูกเข้ากับฟังก์ชันร่วมสมัย ย่อมเปิดทางให้เกิดสินค้าใหม่ที่มีทั้งคุณค่าทางวัฒนธรรม ความสวยงาม และความสะดวกในการใช้งาน ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคหลังโควิด ขณะเดียวกันก็สร้างรายได้กระจายสู่ทุกครัวเรือนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เรายังคงทอผ้าลูกแก้ว เป็นผืนแล้วขายตรงให้ลูกค้า ถือว่าอนุรักษ์ลายดั้งเดิมได้
แต่จะให้ตัดเป็นเสื้อหรือกระเป๋าสวย ๆ ต้องมีแพตเทิร์น มีจักรเดินตะเข็บดี ๆ
สิ่งเหล่านี้ชุมชนยังไม่มีทุนพอ...”

(ตัวแทนกลุ่มทอผ้า, 12 กุมภาพันธ์ 2568)

“...หอมกับกระเทียมอินทรีย์ขายได้ดีช่วงหน้าท่องเที่ยว แต่ถ้าเราจัดเป็นของฝากพร้อมปรุง
ใส่กล่อง ลายผ้าผูก แบรินด์บ้านดอนใหญ่ ผมเชื่อว่าราคาจะขยับขึ้นอีกเท่าตัวเลย...”

(แกนนำกลุ่มเกษตรอินทรีย์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

“...ลองทำกระเป๋าผ้าหูรูดกับพวงกุญแจตุ๊กตาแล้ว แต่รูปทรงยังไม่สวยเย็บไม่เท่ากัน
ต้องการคนออกแบบลายใหม่ ๆ ให้ตรงใจวัยรุ่น อีกอย่างคืออยากได้ตลาดออนไลน์ช่วยขาย...”

(ช่างฝีมืองานผ้า, 20 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนในปัจจุบัน

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สถานภาพโสด ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพเกษตรกร และมีรายได้ 5,001-10,000 บาท

ตารางที่ 1 ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ความต้องการผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านหน้าที่ใช้สอยของที่ระลึก	4.08	0.57	มาก
ด้านความปลอดภัยของที่ระลึก	4.31	0.73	มากที่สุด
ด้านความแข็งแรงของที่ระลึก	4.05	0.63	มาก
ด้านความสะดวกสบายในการใช้ของที่ระลึก	4.22	0.50	มากที่สุด
ด้านราคาของที่ระลึก	4.06	0.56	มาก
ด้านการซ่อมแซมของที่ระลึก	4.10	0.65	มาก
ด้านวัสดุและการผลิตของที่ระลึก	4.25	0.55	มากที่สุด
ด้านการขนส่งของที่ระลึก	4.10	0.67	มาก
โดยรวม	4.15	0.44	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับ ได้แก่ ด้านความปลอดภัยของที่ระลึก ($\bar{x} = 4.31$) ด้านวัสดุและการผลิตของที่ระลึก ($\bar{x} = 4.25$) ด้านความสะดวกสบายในการใช้ของที่ระลึก ($\bar{x} = 4.22$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ที่มีอายุต่างกัน

ด้าน	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี		21-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		50 ปีขึ้นไป		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านหน้าที่ใช้สอย	4.20	0.51	4.01	0.56	4.08	0.67	4.11	0.33	4.22	0.45	0.477	0.753
ด้านความปลอดภัย	4.30	0.44	4.35	0.85	4.29	0.80	4.26	0.43	4.33	0.78	0.061	0.993
ด้านความแข็งแรง	4.45	0.55	4.11	0.59	3.89	0.71	4.00	0.29	3.44	0.34	4.618	0.002*
ด้านความสะดวกสบายในการใช้	4.45	0.37	4.27	0.40	4.12	0.62	4.02	0.54	4.33	0.29	2.284	0.064
ด้านราคา	4.03	0.37	4.00	0.52	4.17	0.61	3.78	0.67	4.55	0.45	2.659	0.036*
ด้านการซ่อมแซม	4.21	0.62	4.07	0.53	4.07	0.84	4.16	0.50	4.00	0.29	0.255	0.906
ด้านวัสดุและการผลิต	4.11	0.48	4.34	0.50	4.31	0.55	3.92	0.69	4.44	0.45	2.202	0.072

ด้านการ ขนส่ง	4.61	0.48	4.02	0.58	4.07	0.72	3.78	0.69	4.11	0.75	4.229	0.003*
โดยรวม	4.29	0.27	4.15	0.44	4.12	0.52	4.00	0.39	4.18	0.27	0.937	0.445

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีความต้องการผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนอายุ 21-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้านการขนส่ง ด้านความแข็งแรง ด้านความสะดวกสบายในการใช้ ด้านความปลอดภัย และด้านการซ่อมแซม อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านวัสดุและการผลิต และด้านราคา อยู่ในระดับมาก

ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 21-30 ปี มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ด้านความปลอดภัย ด้านวัสดุและการผลิต และด้านความสะดวกสบายในการใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความแข็งแรง ด้านการซ่อมแซม ด้านการขนส่ง ด้านหน้าที่ใช้สอย และด้านราคา อยู่ในระดับมาก

ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 31-40 ปี มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ด้านวัสดุและการผลิต และด้านความปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านราคา ด้านความสะดวกสบายในการใช้ ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านการซ่อมแซม ด้านการขนส่ง และด้านความแข็งแรง อยู่ในระดับมาก

ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 41-50 ปี มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ด้านความปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการซ่อมแซม ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความสะดวกสบายในการใช้ ด้านความแข็งแรง ด้านวัสดุและการผลิต ด้านราคา และด้านการขนส่ง อยู่ในระดับมาก

ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ด้านราคา ด้านวัสดุ และการผลิต ด้านความปลอดภัย ด้านความสะดวกสบายในการใช้ และด้านหน้าที่ใช้สอย อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการขนส่ง ด้านการซ่อมแซม และด้านความแข็งแรง อยู่ในระดับมาก

จากการเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ที่มีอายุต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ รายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านความแข็งแรง ด้านราคา และด้านการขนส่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ด้านความแข็งแรง ที่มีอายุต่างกัน

อายุ		ต่ำกว่าหรือ เท่ากับ 20 ปี	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	4.45	4.11	3.89	4.00	3.44
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20ปี	4.45	-	.33194	.55606*	.45000	1.00556*
21-30 ปี	4.11		-	.22412	.11806	.67361
31-40 ปี	3.89			-	-.10606	.44949
41-50 ปี	4.00				-	.55556
51 ปีขึ้นไป	3.44					-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี กับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 31-40 ปี และ 51 ปีขึ้นไป มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ด้านความแข็งแรง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านฉวนใหญ่ ด้านราคา ที่มีอายุต่างกัน

อายุ		ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	4.03	4.00	4.17	3.78	4.55
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20ปี	4.03	-	.02639	-.14091	.24762	-.52222*
21-30 ปี	4.00		-	-.16730	.22123	-.54861*
31-40 ปี	4.17			-	.38853*	-.38131
41-50 ปี	3.78				-	-.76984*
51 ปีขึ้นไป	4.55					-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี กับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านฉวนใหญ่ ด้านราคาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 21-30 ปี กับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านฉวนใหญ่ ด้านราคาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 31-40 ปี กับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 41-50 ปี มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านฉวนใหญ่ ด้านราคาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 41-50 ปี กับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านฉวนใหญ่ ด้านราคาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านฉวนใหญ่ ด้านการขนส่ง ที่มีอายุต่างกัน

อายุ		ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	4.61	4.02	4.07	3.78	4.11
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20ปี	4.61	-	.59583*	.54091	.83095*	.50556
21-30 ปี	4.02		-	-.05492	.23512	-.09028
31-40 ปี	4.07			-	.29004	-.03535
41-50 ปี	3.78				-	-.32540
51 ปีขึ้นไป	4.11					-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี กับผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ 21-30 ปี และ 41-50 ปี มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านฉวนใหญ่ ด้านการขนส่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์ที่บูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านกระบวนการออกแบบร่วมอย่างยั่งยืน สรุปได้ดังนี้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์ที่บูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านกระบวนการออกแบบร่วมอย่างยั่งยืน พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกกลุ่มทอผ้าของบ้านดอนใหญ่ ต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีอยู่ให้มีสีสันสดใส ทันสมัย มีรูปลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ และสามารถบอกอัตลักษณ์ของชุมชนได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...การพัฒนารูปแบบ ควรที่จะสามารถซื้อของที่ระลึกกลับไปทั้งครอบครัวได้ เมื่อมาที่บ้านดอนใหญ่แล้ว เรายังต้องพัฒนาด้านการผลิตสินค้า และด้านความพร้อมให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาชมสินค้า สถานที่จัดเตรียมสินค้าของฝากให้กับนักท่องเที่ยว สินค้าในชุมชนยังไม่ดึงดูดนัก เนื่องจากการออกแบบและสียังไม่สวย ควรจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกให้มีสีสันสดใส ทันสมัยมากขึ้น รูปลักษณะที่สามารถบอกและเล่าเรื่องของหมู่บ้านได้...”
(ชาวบ้าน. 15 มีนาคม 2568: สัมภาษณ์)

“...การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายนั้นต้องผลิตให้หลายรูปแบบ เพื่อตรงตามความต้องการของทุกเพศทุกวัย อยากให้พัฒนาสินค้าที่ระลึกที่เป็นชิ้นเล็ก ๆ น้อย ๆ สามารถพกพาได้ สวยสะดุดตานักท่องเที่ยว ทันสมัย และเป็นการอนุรักษ์ไปในตัวด้วย...”
(กรรมการกลุ่มผ้าทอมือ. 15 มีนาคม 2568: สัมภาษณ์)

“...ควรที่จะเพิ่มลวดลาย สีสัน ความละเอียดของสินค้า และควรมีของชำร่วยที่หลากหลายแบบ เช่น พวงกุญแจตุ๊กตา พวงกุญแจหมอนขิดเล็ก ๆ มันก็จะเพิ่มความหลากหลายของสินค้า และคุ้มค่าต่อผู้บริโภค...”
(สมาชิกกลุ่มทอผ้า. 15 มีนาคม 2568: สัมภาษณ์)

จากผลการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ศึกษาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบัน และได้ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ และได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์ที่บูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านกระบวนการออกแบบร่วมอย่างยั่งยืน เพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังตารางที่ 6 ตัวอย่างการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ตัวอย่างการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน	ตัวอย่างการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก	ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว
		ควรมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เหมาะกับการใช้งานในชีวิตประจำวันของคนรุ่นใหม่ และอยากให้เพิ่มความหลากหลายของสีสันและลวดลายให้สอดคล้องกับรสนิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

		ควรเพิ่มช่องใส่ของภายในกระเป๋า เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บ และอยากให้มีขนาดและรูปแบบที่หลากหลาย เช่น กระเป๋าสะพายหลัง กระเป๋าดือ กระเป๋าใส่โน้ตบุ๊ก
		ควรออกแบบให้สามารถใช้งานได้หลายโอกาส เช่น ใช้ในชีวิตประจำวันหรือออกงานและอยากให้มีการเพิ่มซับในหรือบุผ้าด้านในเพื่อเพิ่มความแข็งแรง และรักษารูปทรงกระเป๋า

อภิปรายผล

1. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านควนใหญ่ ตำบลควนใหญ่ อำเภовังหิน จังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบัน พบว่า

การศึกษานี้พบว่า บ้านควนใหญ่ ตำบลควนใหญ่ อำเภовังหิน จังหวัดศรีสะเกษ มีทุนวัฒนธรรมสำคัญ คือ ผ้าทอลายลูกแก้ว ซึ่งชาวภูยีสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน แต่การนำผ้าลายลูกแก้วไปแปรรูปเป็นของที่ระลึกยังจำกัดอยู่ในรูป “ผืนผ้า” หรืองานตัดเย็บชิ้นพื้นฐาน เช่น กระเป๋าผ้าและพวงกุญแจ งานฝีมือเหล่านี้ผลิตโดยกลุ่มช่างทอและกลุ่มตัดเย็บในชุมชนที่มีทักษะดั้งเดิม แต่ขาดองค์ความรู้ด้านการออกแบบสมัยใหม่และระบบการตลาด ผลที่ได้จึงเป็นสินค้าที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมสูง แต่ยังไม่สามารถยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจได้เท่าที่ควร ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Qiu, Rahman และ Dolah (2024) ซึ่งสรุปว่า ของที่ระลึกจะสร้างมูลค่าได้ก็ต่อเมื่อเชื่อมโยงสิ่งองค์ประกอบคือ อัตลักษณ์ ความยั่งยืน นวัตกรรม และประสบการณ์ของผู้ใช้ หากขาดส่วนใดส่วนหนึ่ง ผลิตภัณฑ์จะไม่สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อสะท้อนวัฒนธรรมได้เต็มที่ นอกจากนี้ ความเห็นของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสินค้ามีเรื่องเล่าและฝีมือประณีต สอดคล้องกับงานของ Duan, Tan, Choon และ Zhang (2023) ซึ่งย้ำว่าการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างของที่ระลึก ผู้ซื้อและสถานที่ จำเป็นต้องสื่อความหมายของสถานที่ ผ่านองค์ประกอบการออกแบบที่จับต้องได้ ในแง่ของความแท้จริง ช่างทอและผู้นำชุมชนยืนยันว่าการรักษาลวดลายลูกแก้วดั้งเดิมเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาสินค้า การปกป้องความหมายทางประวัติศาสตร์ของลายผ้า ในขณะที่ผสานแนวคิดการออกแบบร่วมสมัย สอดคล้องกับข้อเสนอของ Zhu และ Rahman (2025) ที่ชี้ว่าการออกแบบของที่ระลึกยุคใหม่ต้องไม่ลดทอนความแท้จริงของมรดกวัฒนธรรม แต่ควรยกระดับให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคสมัยใหม่ ดังนั้น การจัดกระบวนการออกแบบร่วมที่ให้ผู้ชุมชนทำงานเคียงข้างนักออกแบบและผู้เชี่ยวชาญตลาด จึงไม่ใช่เพียงทางเลือก แต่เป็นมาตรการจำเป็นในการเปลี่ยนทุนวัฒนธรรมให้เป็นมูลค่าเศรษฐกิจ พร้อมรักษาเอกลักษณ์ภูมิให้คงอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืน

2. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยว บ้านควนใหญ่ ตำบลควนใหญ่ อำเภовังหิน จังหวัดศรีสะเกษ สรุปได้ดังนี้

การสำรวจนักท่องเที่ยว บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอดงวิทยาคาร จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ความต้องการโดยรวมต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.47$) โดยลำดับความสำคัญของปัจจัยค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความปลอดภัย ด้านวัสดุและกระบวนการผลิต ด้านความสะอาดสบายในการใช้ ด้านการขนส่ง ด้านการซ่อมแซม ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านราคา และด้านความแข็งแรง ทั้งนี้แต่ละด้านสะท้อนโจทย์พัฒนาที่ต่างกันสำหรับกลุ่มตลาดลูกแก้วและกลุ่มงานหัตถกรรมในหมู่บ้าน ดังนี้

ด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญสูงสุดกับการไม่มีขอบ-คม สีหรือสารเคมีอันตราย และการใช้วัสดุปลอดภัย ($\bar{X} = 4.56$). ผลนี้สอดคล้องกับกรอบ Universal Product Safety ของ Chaimankong และ Kaewklang (2024) ที่ระบุว่าของที่ระลึกต้องออกแบบให้ปลอดภัยต่อทุกวัย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุ (Chaimankong & Kaewklang, 2024). ชุมชนจึงควรปรับแพคเกจจิ้งกระเป๋าผ้าและพวงกุญแจให้หลีกเลี่ยงองค์ประกอบแหลมคม ใช้สีย้อมธรรมชาติ ไม่เพิ่มโลหะหนักในขั้นตอนตกแต่ง ฯลฯ ด้านวัสดุและกระบวนการผลิต ด้านนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) นักท่องเที่ยวต้องการสินค้าที่ผลิตจากวัตถุดิบท้องถิ่น โดยแรงงานในชุมชนและใส่ใจสิ่งแวดล้อม ผลสะท้อนแนวโน้ม Eco-Localism ที่ Limsakul, Phukamchanoad, และ Ruangsri (2023) พบในตลาดหัตถกรรมอีสานตอนล่าง ซึ่งชี้ว่าผู้ซื้อยินดีจ่ายเพิ่มให้สินค้าที่มีฉลากแหล่งกำเนิดและรับรองวัตถุดิบบริสุทธิ์ (Limsakul et al., 2023) บ้านดอนใหญ่ควรเน้นสตอรี่วัตถุดิบฝ่ายพื้นบ้าน โยปอ หรือไม้ไผ่ เพื่อยกระดับคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน ด้านความสะอาดสบายในการใช้ นักท่องเที่ยวต้องการขนาดเหมาะสม น้ำหนักเบา ใช้งานง่าย ($\bar{X} = 4.42$) ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Hsu และเพื่อนร่วมงาน (2023) ที่ระบุว่าฟังก์ชันต์ น้ำหนักเป็นตัวทำนายสำคัญของความตั้งใจซื้อของที่ระลึกในตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Hsu et al., 2023). หมายความว่ากระเป๋าผ้าลายลูกแก้วควรพับเก็บได้ หรือพวงกุญแจควรรวมฟังก์ชันอื่น เช่น USB หรือขวดเจลล้างมือขนาดพกพา ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) นักท่องเที่ยวคาดหวังสินค้า “ใช้ได้จริง” มากกว่าเป็นของประดับ ผลตรงกับการศึกษาของ Duan, Tan, Choon และ Zhang (2023) ซึ่งชี้ว่า การใช้งานได้จริง ร่วมกับสัญลักษณ์วัฒนธรรม คือ คุณค่าที่ทำให้ของที่ระลึกสามารถครองตลาดในระยะยาว (Duan et al., 2023). กรณีบ้านดอนใหญ่จึงควรพัฒนาสินค้าไลฟ์สไตล์ เช่น ปกอกแก้วเก็บความร้อน ผ้าพันคอแฟชั่น รวมถึงผ้าลายลูกแก้วไว้นฉลาก ด้านราคา แม้คะแนนเฉลี่ยด้านราคาจะต่ำกว่าด้านอื่น ($\bar{X} = 4.05$) แต่ยังอยู่ในระดับมาก นักท่องเที่ยวระบุว่าราคาควรสมเหตุสมผลและมีป้ายแจ้งชัดเจน ผลนี้สอดคล้องกับคำแนะนำของ Teoh และ Wong (2022) ซึ่งพบว่าการแสดงราคาบนบรรจุภัณฑ์เพิ่มความเชื่อมั่นและลดการต่อรอง (Teoh & Wong, 2022). ชุมชนจึงต้องพัฒนาระบบติดป้ายราคาและเล่าเรื่องต้นทุนที่ยุติธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย ด้านความแข็งแรงและความทนทาน แม้ได้ค่าที่สุดในลำดับ ($\bar{X} = 3.94$) แต่ยังถือว่าสูง นักท่องเที่ยวคาดหวังการใช้งานยาวนานและโครงสร้างแข็งแรง ผลนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Qiu, Rahman และ Dolah (2024) ที่เน้นว่าความทนทาน เป็นหนึ่งในรากฐานของความยั่งยืนด้านวัตถุ (Qiu et al., 2024). สำหรับผ้าลายลูกแก้ว จึงควรปรับความหนาของเส้นด้าย เสริมตะเข็บ และเพิ่มการรับประกันคุณภาพเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ซื้อ

3. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์ที่บูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านกระบวนการออกแบบอย่างยั่งยืน

การสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านดอนใหญ่ ชี้ให้เห็นเสียงร่วมว่าชุมชนต้องการยกระดับ ผ้าทอลายลูกแก้ว และงานหัตถกรรมที่มีอยู่ให้มีสีสันสดใส รูปทรงทันสมัย แต่ยังสื่ออัตลักษณ์อยู่อย่างชัดเจน ทั้งนี้ชุมชนมองว่าการเพิ่มตลาดร่วมสมัย การจับคู่สีใหม่และการประยุกต์เป็นสินค้าไลฟ์สไตล์ (เช่น เสื้อคลุม กระเป๋าครอบสบอดี หรือผ้าคลุมแก้วกาแฟ) จะช่วยขยายตลาดจากของที่ระลึกเฉพาะกลุ่มเป็นสินค้าประจำวันของผู้บริโภคเมือง การรับรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอของ นิศา ชัชกุล (2557) ซึ่งระบุว่าสินค้าที่ระลึกที่ดีต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และสะท้อนบริบทสังคมวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ (นิศา ชัชกุล, 2557, หน้า 300–301) ด้านความคาดหวังของตลาด งานของ เบญจา บุญสุภาพ (2557) พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายจากผ้าพื้นเมืองที่รูปแบบทันสมัย สีสันสวยงาม และบรรจุภัณฑ์ดึงดูด (เบญจา บุญสุภาพ, 2557) ผลการศึกษาปัจจุบันตอกย้ำข้อค้นพบดังกล่าว โดยนักท่องเที่ยวที่เยือนบ้านดอนใหญ่เรียกร้องสินค้าแฟชั่นที่ผสมผสานลายลูกแก้วกับดีไซน์ร่วมสมัย เช่น เสื้อโอเวอร์ไซส์โทนพาสเทล กระเป๋าผ้าแบบมินิมอล และพวงกุญแจลายรูปแบบคิวต์ นอกจากนี้ ผลการสนทนากลุ่มยังสะท้อนประเด็นการเล่าเรื่องผ่านฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ลิขิต สายมณี และคณะ (2566) ที่ชี้ว่า Storytelling Packaging

สามารถเพิ่มคุณค่ารับรู้และยืดอายุแบรนด์สินค้าชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ (ลิขิต สายมณี และคณะ, 2566) ดังนั้น แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของบ้านดอนใหญ่ ควรมุ่งเพิ่มสีสันและลวดลายร่วมสมัย บนพื้นฐานลายลูกแก้วดั้งเดิม เพื่อสร้างความแตกต่างจากสินค้าทั่วไป รวมถึงออกแบบฟังก์ชันที่สอดคล้องวิถีชีวิตคนเมือง เช่น ขนาดกะทัดรัด น้ำหนักเบาพับเก็บได้ และสื่อสารเรื่องราวผ่านฉลากและบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมและความน่าเชื่อถือของสินค้า เมื่อดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว ชุมชนจะสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่โดนใจตลาด โดยไม่ละทิ้งรากเหง้าวัฒนธรรม ถือเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์เชิงชาติพันธุ์อย่างยั่งยืนในพื้นที่บ้านดอนใหญ่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. กลุ่มทอผ้าลายลูกแก้วและช่างฝีมือในชุมชน ควรยกระดับมาตรฐานการผลิตด้วยการคัดเส้นด้ายคุณภาพสูง ใช้สีปลอดสาร และเสริมตะเข็บสองชั้น รวมถึงทดสอบแรงดึงทุกล็อต เพื่อให้สินค้าปลอดภัย แข็งแรง และใช้งานได้นาน ตรงกับความคาดหวังของตลาดปัจจุบัน
2. คณะกรรมการท่องเที่ยวบ้านดอนใหญ่ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังหิน ต้องจัดทำบัญชีต้นทุน กำไรเพื่อกำหนดราคายุติธรรม ตัดป้ายราคาทุกชิ้น ดำเนินเรื่องขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา และสร้างโซว์รูมกลางหมู่บ้านเล่าเรื่องผ้าลายลูกแก้วให้ดึงดูดนักท่องเที่ยว
3. สตาร์ตอัป อีคอมเมิร์ซ และมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ภาคเอกชนทำ MOU รับซื้อล็อตทดลองสินค้าใหม่และให้คำปรึกษาด้านบรรจุภัณฑ์รักษ์โลก มหาวิทยาลัยตั้งคลินิกออกแบบ ถ่ายทอดทักษะ CAD-Pattern และ Storytelling ธและนาคารชุมชน ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับจัดซื้อจักรเย็บและเครื่องอบ แป้งหอมกระเทียม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การจัดการร้านค้าของที่ระลึกแบบบูรณาการรูปแบบร้านค้าชุมชนที่รวมพื้นที่แสดงสินค้า จุดชำระเงิน และมุมเล่าเรื่อง เพื่อสร้างประสบการณ์การซื้อ ที่ครบวงจรและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคดิจิทัล
2. กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแพลตฟอร์มต่าง ๆ (TikTok, Instagram, LINE VOOM) ในการเพิ่มการรับรู้แบรนด์ผ้าลายลูกแก้วและสินค้าหัตถกรรมของบ้านดอนใหญ่ พร้อมเสนอแนวทางผลิตคอนเทนต์ที่สอดคล้องกับ Soft Power 5F
3. การออกแบบบรรจุภัณฑ์เชิงยั่งยืน วิจัยวัสดุชีวภาพในท้องถิ่น เช่น ใบข้าวโพด กระดาษเปลือกหอม เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ลดพลาสติก ต่อยอดเป็นต้นแบบที่ย่อยสลายได้และเล่าเรื่องราวชุมชนไปพร้อมกัน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัย และทุกท่านที่กรุณาตรวจทานข้อค้นพบอย่างละเอียดรอบคอบในด้านข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยสำนึกในพระคุณของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนบ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนใหญ่ อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ทุกท่านที่สละเวลาเข้าร่วมการสัมภาษณ์ กลุ่มสนทนาเชิงลึกอย่างตั้งใจจริง ประสบการณ์ตรงของท่านคือหัวใจสำคัญที่ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์และสะท้อนความเป็นจริง ที่สำคัญเกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองทางวิชาการ และร่วมอภิปรายผลวิจัยในหลายเวทีวิชาการ จนเกิดข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางประยุกต์ใช้ที่เป็นรูปธรรม ทุกความช่วยเหลือ ความหวังดี และแรงสนับสนุน ล้วนเป็นรากฐานให้ผลการวิจัยฉบับนี้เกิดขึ้นและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จริง หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้เพื่อปรับปรุงในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

- [1] การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2567, 28 ธันวาคม). *Thailand welcomes over 35 million visitors in 2024: A milestone paving the way for 2025*. TAT Newsroom. สืบค้นจาก <https://www.tatnews.org>
- [2] ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). *Monetary policy report Q2/2024: Box 1 The outlook for tourist spending*.
- [3] นิสา ชัชกุล. (2557). *การจัดการธุรกิจของที่ระลึกในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] เบญจา บุญสุภาพ. (2557). แนวทางการพัฒนาการตลาดสินค้าที่ระลึกที่ผลิตจากผ้าพื้นเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยสังคม*, 17(2), 45–58.
- [5] ลิขิต สายมณี, สุภาวดี ขจรไพศาล, & สมชาย วงศ์เพ็ญ. (2566). บรรจุภัณฑ์บอกเล่าเรื่องราว: กลยุทธ์สร้างคุณค่ารับรู้ให้ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง. *วารสารบริหารธุรกิจและนวัตกรรม*, 15(1), 112–128.
- [6] องค์การบริหารส่วนตำบลดวนใหญ่. (2567). *ข้อมูลชุมชนบ้านดวนใหญ่*. ศรีสะเกษ.
- [7] Bangkok Post. (2025, February 10). *Drive to promote Thai soft power heats up*. Bangkok Post.
- [8] Bangkok Post. (2024, December 14). *Kingdom eyes B35m visitor mark*. Bangkok Post.
- [9] Hsu, C., Lin, Y., & Kuo, P. (2023). Function-weight ratio and purchase intention of cultural souvenirs. *International Journal of Hospitality & Tourism Management*, 42, 55–64.
- [10] Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed-methods research* (3rd ed.). SAGE.
- [11] Qiu, L., Rahman, A. R. A., & Dolah, M. S. (2024). The role of souvenirs in enhancing local cultural sustainability: A systematic literature review. *Sustainability*, 16(10), Article 3893.
- [12] Limsakul, N., Phukamchanoad, K., & Ruangsri, S. (2023). Eco-localism and souvenir purchasing behaviour in lower Northeast Thailand. *Sustainability*, 15(17), Article 12622.
- [13] Chaimankong, P., & Kaewklang, S. (2024). Universal product safety guidelines for Thai souvenirs. *Journal of Tourism Innovation*, 5(1), 1–14.
- [14] Zhu, Q., & Rahman, R. (2025). Authenticity in souvenir design integrating cultural features of Dunhuang's mural heritage: A qualitative inquiry. *Humanities & Social Sciences Communications*, 12, Article 403.
- [15] Reuters. (2025, July 1). *Thailand foreign visitors down 4.6% y/y so far in 2025*. สืบค้นจาก <https://www.reuters.com>
- [16] Thailand Convention and Exhibition Bureau. (2022, September 15). *TCEB launches “MICE Premium” enhancing value of local identities*. Business Events Thailand.
- [17] Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- [18] Teoh, Y., & Wong, K. (2022). Price presentation and its effect on tourist trust in souvenir markets. *Asia Pacific Journal of Marketing & Logistics*, 34(8), 1919–1938.
- [19] Duan, Z. Y., Tan, S. K., Choon, S. W., & Zhang, M. Y. (2023). Crafting a place-based souvenir for sustaining cultural heritage. *Heliyon*, 9(5), e15761.

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนิสิตที่สอบคัดเลือกระบบรับตรง
และระบบกลาง กรณีศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Comparative Study of Student Learning Achievement of SWU Quota
Admission and Center Admission: Case Study of Civil Engineering,
Srinakharinwirot University.

ศุภชัย สินถาวร¹, อัฐสิทธิ์ ศิริวัชรารักษ์², วราภรณ์ สินถาวร^{3*}
Supachai Sinthaworn¹, Attasit Sirivachiraporn², Waraporn Sinthaworn^{3*}

^{1,2}ภาควิชาวิศวกรรมโยธาและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, จังหวัดนครนายก 26120

^{1,2}Department of Civil and Environmental Engineering, Faculty of Engineering, Srinakharinwirot University, Nakhon Nayok
Province 26120

³สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

³Department of Educational Technology, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, Chachoengsao Province
24000

*Corresponding email: kaewarasin@gmail.com

Received:14 April 2025; Revised: 22 October 2025; Accepted: 29 Decemder 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาผลกระทบของระบบการคัดเลือกกลางบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (TCAS) ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเปรียบเทียบผลการเรียนของนิสิตที่เข้าศึกษาผ่านระบบ TCAS รอบต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตวิศวกรรมโยธา ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 173 คน และนิสิตชั้นปีที่ 5 ที่ยังไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 8 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจงและวิเคราะห์ข้อมูลจากทะเบียนนิสิต ข้อมูลอาจารย์ที่ปรึกษา และการสัมภาษณ์นิสิต ผลการวิจัยพบว่านิสิตที่เข้าศึกษาผ่านรอบแฟ้มสะสมผลงานและสัมภาษณ์ (TCAS1 และ TCAS2) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านิสิตที่เข้าศึกษาผ่านรอบการสอบคัดเลือก (TCAS3 และ TCAS4) ความแตกต่างนี้ปรากฏให้เห็นในอัตราการไม่ผ่านรายวิชา คะแนนเฉลี่ย และความล่าช้าในการสำเร็จการศึกษา งานวิจัยนี้สรุปว่าระบบ TCAS ในปัจจุบัน โดยเฉพาะ TCAS1 และ TCAS2 อาจคัดเลือกนิสิตที่ไม่เหมาะสมกับความต้องการของหลักสูตรวิศวกรรมโยธา ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้คือ ควรปรับปรุงเกณฑ์การคัดเลือกและพัฒนาระบบการติดตามนิสิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย; หลักสูตรวิศวกรรมโยธา

Abstract

This study investigates the influence of the Thai University Central Admission System (TCAS) on the learning achievement of civil engineering students at Srinakharinwirot University. The research compares the academic performance of students admitted through different TCAS rounds, analyzing data from student records (GPA), advisor information, and student interviews. A purposive sample was used to select the study participants, comprising 173 undergraduate civil engineering students from years 1-4 and 8 civil engineering students in their 5th year who had not yet graduated, for a total of 181 participants. The

findings indicate that students admitted via portfolio and interview rounds (TCAS1 and TCAS2) demonstrate lower academic achievement compared to those admitted through entrance examination rounds (TCAS3 and TCAS4). This disparity is evident in course failures, GPA, and graduation delays. The study concludes that the current TCAS system, particularly TCAS1 and TCAS2, may admit students who are less suited for the demands of a civil engineering curriculum. Recommendations include adjusting admission criteria and enhancing student monitoring systems.

Keywords: learning achievement; Thai University Central Admission System (TCAS); civil engineering curriculum

บทนำ

ระบบ TCAS หรือ Thai University Central Admission System ถูกออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาการสอบเข้ามหาวิทยาลัยแบบเดิม (Entrance) ที่ได้มีการกล่าวถึงว่า การสอบแบบ Entrance คือการสอบเพียงครั้งเดียวตัดสินชีวิต [1] แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่า ระบบ TCAS ยังคงมีความท้าทายและความซับซ้อนที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยระบบนี้ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในปีการศึกษา 2561 และยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้หนึ่งในปัญหาสำคัญของระบบ TCAS คือความซับซ้อน และความเข้าใจยาก ทั้งในส่วนของจำนวนรอบที่เปิดรับสมัคร (Portfolio, Quota, Direct Admission, Admission, Independent Direct Admission) ซึ่งแต่ละรอบมีเกณฑ์การคัดเลือกที่แตกต่างกัน ทำให้นักเรียนและผู้ปกครองต้องศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจ [2] อีกทั้งเป็นการรบกวนนักเรียนที่มีศักยภาพในหลาย ๆ รอบให้กับสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงมาก ทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงกับคุณภาพของนิสิตของสถาบันที่มีชื่อเสียงรองลงไป นอกจากนี้ เกณฑ์การคัดเลือกของแต่ละรอบและแต่ละมหาวิทยาลัยยังมีความหลากหลาย เช่น บางรอบใช้คะแนนสอบ บางรอบใช้ Portfolio หรือบางรอบใช้คะแนนสัมภาษณ์ ทำให้นักเรียนต้องเตรียมตัวหลายด้านเพื่อรองรับความต้องการที่แตกต่างกัน และ ระบบ TCAS ยังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง ทำให้นักเรียนและผู้ปกครองต้องติดตามข่าวสารและปรับตัวอยู่เสมอ สร้างความสับสนในการเตรียมตัวสอบ จะเห็นได้ว่าระบบ TCAS ยังคงเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียม โดยเฉพาะในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการสมัครสอบในแต่ละรอบ [3] และเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปสอบ การส่งเอกสาร และการสอบสัมภาษณ์ ซึ่งอาจเป็นภาระที่ค่อนข้างหนักสำหรับนักเรียนที่มีฐานะยากจน [4] นอกจากนี้ นักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือขาดแคลนทรัพยากร อาจเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับระบบ TCAS ได้ยากกว่านักเรียนที่อยู่ในเมืองใหญ่ ทำให้เสียเปรียบในด้านการรับรู้ข้อมูลและเตรียมตัวสอบ นอกจากนี้ การแข่งขันที่สูงในบางสาขาวิชา อาจทำให้นักเรียนที่มีความสามารถพลาดโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชานั้นๆ และระบบ TCAS โดยเฉพาะ TCAS1 ซึ่งใช้เพียงการสัมภาษณ์ อาจทำให้เกิดช่องว่างในการคัดเลือก และมีโอกาสเกิดกรณีเด็กฝากได้ในระบบมหาวิทยาลัย อีกทั้งบางส่วนกังวลเรื่องจำนวนนิสิตไม่ครบตามที่กำหนด ทำให้อาจเปิดรับเด็กบางส่วนที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมกับสาขาวิชา ซึ่งจะเกิดปัญหาในการศึกษาเรียนรู้ และมีผลการเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

นิสิตภาควิชาวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่รับเข้าโดยระบบ TCAS ครั้งแรก และครั้งที่ 2 ในปีการศึกษา 2561-2562 (รหัสนิสิต 61 และ 62) เมื่ออยู่ชั้นปีที่ 3 จะต้องเรียน รายวิชา วศย 215 (CvE 215) วิเคราะห์โครงสร้าง 1 (Structural Analysis I) และ รายวิชา วศย 332 (CvE 332) ภูมิกลศาสตร์ (Soil Mechanics) ในปี พ.ศ. 2563-2564 ซึ่งได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 (ส่งผลกระทบปี ค.ศ. 2020-2021) พบว่าเป็นความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ทั้งทางมหาวิทยาลัยและอาจารย์ผู้สอนต้องปรับตัวอย่างรวดเร็วในการเปลี่ยนรูปแบบการสอนจากแบบในห้องเรียนเป็นการสอนแบบออนไลน์ ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ต้องมีการปฏิบัติจริง [5] และ จากการสังเกตของคณะผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาพบว่านิสิตยังได้รับผลกระทบต่อ

สุขภาพจิตในเรื่องความไม่แน่นอนของสถานการณ์ปัญหา การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียน ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคต ความตั้งใจในการเรียนลดลงเนื่องจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบเครือข่ายและอุปกรณ์สนับสนุน นอกจากนี้ผู้สอนยังพบการทุจริตในการสอบ เช่น การปิดกล้องเพื่อทำทุจริตในการสอบ การใช้อุปกรณ์อื่นๆ มาช่วยหาคำตอบ ฯลฯ ดังนั้นในการเรียนการสอน และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นไปได้อย่างจำกัด

ในปีการศึกษา 2565 สถานการณ์ COVID-19 ได้คลี่คลาย และกลับสู่ภาวะปกติในการดำเนินชีวิต การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิเคราะห์โครงสร้าง 1 และรายวิชาปฐพีกลศาสตร์ สามารถกลับมาเรียนในห้องเรียนได้ตามปกติ (โดยที่นิสิตชั้นปีที่ 3 เป็นผู้ที่ได้เรียนรายวิชาของชั้นปีที่ 1-2 ในรูปแบบออนไลน์เป็นหลัก) คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชาวิศวกรรมโครงสร้าง และรายวิชาวิศวกรรมปฐพี มากกว่า 15 ปี ได้พบความผิดปกติของผลการเรียนในสองรายวิชาดังกล่าว จึงเห็นว่าควรศึกษาผลกระทบจากระบบการคัดเลือกกลางบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (TCAS) ที่มีต่อความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลการวิเคราะห์จะถูกใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงวิธีการรับนิสิต อีกทั้งเพื่อใช้ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบจากระบบการคัดเลือกกลางบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (TCAS) ที่มีต่อความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกข้อมูล ซึ่งใช้บันทึกข้อมูลทุติยภูมิจากระบบสารสนเทศนิสิต จากอาจารย์ที่ปรึกษา 5 ชั้นปี (รหัสนิสิต 63-67) และ ข้อมูลจากรายวิชาในชั้นปีที่ 3 รายวิชา วศย 215 (CvE 215) วิเคราะห์โครงสร้าง 1 (Structural Analysis I) และ รายวิชา วศย 332 (CvE 332) ปฐพีกลศาสตร์ (Soil Mechanics) และการสัมภาษณ์นิสิตสำหรับสาเหตุการเข้าเรียนและการลาออก โดยข้อมูลประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ประเภทการรับ รอบการรับ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสมของนิสิต โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ปีการศึกษา 2565 ในรายวิชาการวิเคราะห์โครงสร้าง 1 และรายวิชาปฐพีกลศาสตร์ (นิสิตรหัส 63) และ ข้อมูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาเดือนมกราคม 2568 ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ทางสถิติ ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วางแผนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไปของนิสิต ได้แก่ ประเภทการรับ รอบการรับ
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์และอธิบาย ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิต
3. การทดสอบค่าที(t-test) ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ในข้อมูลทั่วไปของนิสิต โดยตรวจสอบว่าค่าความแปรปรวนเท่ากันหรือไม่จาก F test โดย นัยสำคัญ ($\alpha=0.05$) จากนั้นจึงเลือก ทดสอบ T-test แบบค่าความแปรปรวนทั้งสองกลุ่มเท่ากัน หรือต่างกัน
4. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร อิสระ ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป

สำหรับรอบการรับเข้าศึกษาต่อมีชื่อเรียกในช่วงเวลาของการทำวิจัยดังนี้ TCAS1 ได้แก่ โครงการเด็กดีที่เรียน TCAS2 ได้แก่ โครงการความร่วมมือโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และโรงเรียนในเครือข่าย โครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โครงการรับนักเรียนจากโรงเรียนในเครือข่ายของคณะวิทยาศาสตร์

โครงการโรงเรียนในเครือข่าย และโครงการผู้มีทักษะพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ TCAS3 ได้แก่ การรับตรงที่เน้นผลคะแนน (TGAT, TPAT3, A-Level) และ TCAS4 ได้แก่ การรับตรงอิสระ

ผลการวิจัย

รายวิชา วศย 215 (CvE 215) วิเคราะห์โครงสร้าง 1 (Structural Analysis I) เป็นตัวแทนของรายวิชาคำนวณ ที่มีจำนวนหน่วยกิตเท่ากับ 3(3-0-6) หน่วยกิต และ รายวิชา วศย 332 (CvE 332) ปฐพีกลศาสตร์ (Soil Mechanics) เป็นตัวแทนของรายวิชาคำนวณ มีจำนวนหน่วยกิตเท่ากับ 3(3-0-6) หน่วยกิต ซึ่งนำวิทยานิพนธ์มาวิเคราะห์ โดยรายวิชาปฐพีกลศาสตร์ นี้มีทั้งการบรรยายและการปฏิบัติการปฐพีกลศาสตร์ จำนวน 1(0-3-0) หน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ-ศึกษาด้วยตนเอง) โดยกลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตวิศวกรรมโยธา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ผ่านการคัดเลือกจากระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (TCAS) ปีการศึกษา 2563-2567 จำนวน 173 คน และนิสิตชั้นปีที่ 5 ที่ยังไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 8 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 181 คน โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 3 ในรายวิชา วศย 215 (CvE 215) วิเคราะห์โครงสร้าง 1 (Structural Analysis I) และ รายวิชา วศย 332 (CvE 332) ปฐพีกลศาสตร์ (Soil Mechanics) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 จำนวนนิสิตที่ไม่ผ่านรายวิชา วศย 215 (CvE 215) วิเคราะห์โครงสร้าง 1 (Structural Analysis I) ปีการศึกษา 2565

ประเภทการรับ	จำนวน(คน)	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ไม่ผ่าน (คน)	ร้อยละ
TCAS1	27	33.69	16.34	17	63%
TCAS2	2	39.18	12.43	1	50%
TCAS3	2	38.25	0.71	0	0%
TCAS4	12	48.67	21.73	2	17%
*แยกประเภทตามลักษณะการสอบเข้าแบบสัมภาษณ์ และ การสอบโดยข้อเขียน					
TCAS1-2	29	34.07	16.20	18	62%
TCAS3-4	14	47.18	20.34	2	14%

*แยกประเภทตามลักษณะการสอบเข้าแบบสัมภาษณ์ และ การสอบโดยข้อเขียน โดยที่ TCAS1, 2 ใช้การส่งแฟ้มสะสมผลงาน (portfolio) ร่วมกับการสัมภาษณ์โดยไม่มีการสอบข้อเขียน ขณะที่ TCAS3, 4 ใช้คะแนนจากการสอบ TGAT, TPAT3 และ A-level

จากตารางที่ 1 พบว่า นิสิตที่มาจากรอบการรับ TCAS1 มีนิสิตที่ผลการเรียนไม่ผ่านในรายวิชา วศย 215 (CvE 215) วิเคราะห์โครงสร้าง 1 (Structural Analysis I) มากที่สุดเป็นจำนวนร้อยละ 63 ของนิสิตที่รับเข้ามาในรอบ TCAS1 ขณะที่ TCAS3 มีนิสิตที่ผลการเรียนผ่านทั้งหมด และมีนิสิตที่ไม่ผ่านร้อยละ 17 ของนิสิตที่รับเข้ามาในรอบ TCAS3-4

ตารางที่ 2 จำนวนนิสิตที่ไม่ผ่านรายวิชา วศย 332 (CvE 332) ปฐพีกลศาสตร์ (Soil Mechanics) ปีการศึกษา 2565

ประเภทการรับ	จำนวน(คน)	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ไม่ผ่าน (คน)	ร้อยละ
TCAS1	29	45.37	13.84	5	17%
TCAS2	2	60.14	16.18	0	0%

TCAS3	2	51.03	9.81	0	0%
TCAS4	11	63.02	13.26	0	0%
*แยกประเภทตามลักษณะการสอบเข้าแบบสัมภาษณ์ และ การสอบโดยข้อเขียน					
TCAS1-2	31	46.33	14.19	5	16%
TCAS3-4	13	61.18	13.24	0	0%

จากตารางที่ 2 พบว่านิสิตที่ผลการเรียนไม่ผ่านในรายวิชา วศย 332 (CvE 332) ปฐพีกลศาสตร์ (Soil Mechanics) จากนิสิตที่มาจากรอบ TCAS1 เท่านั้น โดยไม่ผ่านร้อยละ 17 ของนิสิตที่รับมาในรอบ TCAS1

จากตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2 จะเห็นว่าจำนวนผู้เรียน ไม่เท่ากันถึงแม้ว่าจะเป็นชั้นปีเดียวกัน เนื่องจากการลงทะเบียนเรียนวิชา วศย 215 (CvE 215) วิเคราะห์โครงสร้าง 1 (Structural Analysis I) จำเป็นจะต้องผ่าน รายวิชา วศย 213 (CvE213) ความแข็งแรงของวัสดุ 1 (Strength of Materials I) ในชั้นปีที่ 2 (อีกทั้งการลงทะเบียนที่วิชา ความแข็งแรงของวัสดุ 1 จำเป็นจะต้องผ่านรายวิชา วศย 211 (CvE 211) กลศาสตร์วิศวกรรม 1 (Engineering Mechanics I) ในชั้นปีที่ 1) ขณะที่การลงทะเบียนเรียนวิชา วศย 332 (CvE 332) ปฐพีกลศาสตร์ (Soil Mechanics) สามารถลงทะเบียนได้ทุกคนเนื่องจากไม่มีบูรพวิชา (prerequisite) ซึ่งจากจำนวนนิสิตที่ไม่สามารถลงทะเบียนได้ในรายวิชา วศย 215 (CvE 215) วิเคราะห์โครงสร้าง 1 (Structural Analysis I) พบว่า TCAS1 และ TCAS4 มีนิสิตไม่สามารถลงทะเบียนได้ 2 และ 1 คน ตามลำดับ จากผลของทั้งสองรายวิชาทำให้ทราบแนวโน้มว่า นิสิตที่รับมาในรอบ TCAS1 ซึ่งใช้การส่งแฟ้มสะสมผลงาน ร่วมกับการสัมภาษณ์โดยไม่มีการสอบข้อเขียน อาจมีปัญหาเรื่องคุณภาพนิสิต ขณะที่จำนวนนิสิตในรอบ TCAS2, 3 ในรุ่นรหัส 63 มีจำนวนน้อย คณะผู้วิจัยจึงยังไม่นำมาวิเคราะห์ผล

ตอนที่ 2 ข้อมูลของนิสิตรุ่นรหัส 63 (ชั้นปีที่ 5) ซึ่งไม่สามารถเรียนจบหลักสูตรได้ในระยะเวลาตามกำหนด 4 ปี นิสิตที่ไม่สามารถเรียนจบหลักสูตรได้ในระยะเวลาตามกำหนด 4 ปี มีจำนวน 8 คน เป็นนิสิตที่การรับเข้าศึกษาโดยรอบ TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 นิสิตตกค้างรหัส 63 (ปีที่ 5, ข้อมูล เดือน ม.ค.68)

รหัส	เพศ	เกรดเฉลี่ยสะสม	หน่วยกิต	การรับเข้าศึกษาโดย
63xxxxxxxxx	นาย xx	2.35	159	TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน)
63xxxxxxxxx	น.ส. xx	2.47	163	TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน)
63xxxxxxxxx	น.ส. xx	2.12	165	TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน)
63xxxxxxxxx	นาย xx	2.04	147	TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน)
63xxxxxxxxx	นาย xx	2.05	167	TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน)
63xxxxxxxxx	น.ส. xx	2.38	114	TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน)
63xxxxxxxxx	น.ส. xx	2.72	163	TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน)
63xxxxxxxxx	นาย xx	2.27	175	TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน)

หมายเหตุ : หลักสูตร วศ.บ.(วิศวกรรมโยธา) มศว พ.ศ.2560 มีจำนวนหน่วยกิตรวม 149 หน่วยกิต

จากตารางที่ 3 พบว่ามีนิสิตที่ไม่สามารถเรียนจบหลักสูตรได้ในระยะเวลาตามกำหนด 4 ปี มีจำนวน 8 คน เป็นนิสิตที่การรับเข้าศึกษาโดยรอบ TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน) โดยนิสิตมีการลงทะเบียนเกิน 149 หน่วยกิต

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากระบบสารสนเทศนิสิต และจากอาจารย์ที่ปรึกษา 4 ชั้นปี (รหัสนิสิต 64-67)
ข้อมูลจากระบบสารสนเทศนิสิต และจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 4 ชั้นปีที่ผู้วิจัยได้สำรวจเมื่อเดือนมกราคม 2568 แยกตามประเภทการรับ รอบการรับ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน เกรดเฉลี่ย ของนิสิตที่รับมาในแต่ละรอบของ นิสิตชั้นปีที่ 1-4 (รหัสนิสิต 64-67)

ชั้นปี	จำนวนแต่ละชั้นปี				เกรดเฉลี่ย (GPAX)				จำนวน	เกรดเฉลี่ย
	1	2	3	4	1	2	3	4	รวม(คน)	รวม
โครงการเด็กดีมีที่เรียน (TCAS1)	23	27	14	18	2.32	2.58	2.76	2.78	82	2.58
โครงการผู้มีทักษะพิเศษด้านวิทยาศาสตร์(TCAS2)				2				2.65	2	2.65
โครงการ รร.สาธิต/รร.เครือข่าย (TCAS2)		1				1.80			1	1.80
โครงการ รร.พื้นที่ม.และปริมณฑล (TCAS2)	7	11	3		2.00	2.07	2.83		21	2.16
รับตรง (TCAS3)	17	10	16	13	2.35	2.59	2.99	2.81	56	2.69
TCAS4			1				2.42		1	2.42
แอดมิชชันกลาง (TCAS4)				10				3.00	10	3.00
จำนวนรวม	47	49	34	43	2.29	2.45	2.87	2.83	173	

จากตารางที่ 4 พบว่า นิสิตภาควิชาชีพวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีจำนวนการรับจาก TCAS1 และ TCAS3 เป็นหลักโดยมีจำนวนประมาณ ร้อยละ 47 และ 32 ตามลำดับ ซึ่งนิสิตจากสองรอบนี้รวมประมาณร้อยละ 80 ของนิสิตทั้งหมด โดยค่าเกรดเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด ของชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ได้แก่ นิสิตที่มาจากรอบ TCAS2 (โครงการ รร.พื้นที่ม.และปริมณฑล รวม 7 คน), TCAS2 (โครงการ รร.สาธิต/รร.เครือข่าย, โครงการ รร.พื้นที่ม.และปริมณฑล รวม 12 คน), TCAS4 (1 คน) และ TCAS2 (โครงการผู้มีทักษะพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ รวม 2 คน) จะเห็นว่ามีเพียงนิสิตชั้นปีที่ 3 เท่านั้นที่ผลการเรียนต่ำที่สุดเป็นนิสิตที่มาจากรอบ TCAS4 (มีนิสิตเพียง 1 คน) นอกนั้นเป็นนิสิตที่มาจากรอบ TCAS2 ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นการเปรียบเทียบทางสถิติสำหรับข้อมูลการรับนิสิตในรอบ TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน) เพื่อเปรียบเทียบกับรอบการรับที่ใช้คะแนนสอบ TGAT, TPAT3 และ A-level ซึ่งในตารางที่ 5 จะรวมเรียกว่า การรับตรง และเทียบเท่า (TCAS3, 4) โดยนำข้อมูลของนิสิตทั้ง 4 ชั้นปีรวม 149 ราย (ตัดข้อมูล TCAS2 ออก 24 ราย) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไว้ในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวน เกรดเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของเกรดเฉลี่ยของนิสิตทั้ง 4 ชั้นปี 2 กลุ่ม

ประเภทการรับ	จำนวน (คน)	เกรดเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	S.D.
โครงการเด็กดีมีที่เรียน	82	2.58	0.234	0.484
การรับตรง และเทียบเท่า	67	2.73	0.299	0.547
รวม	149	-	-	

จากตารางที่ 5 พบว่า นิสิตที่มาจากโครงการเด็กดีมีที่เรียน มีจำนวน 82 คน เกรดเฉลี่ย 2.58 และ นิสิตที่มาจากการรับตรง และเทียบเท่า มีจำนวน 67 คน เกรดเฉลี่ย 2.73

ตอนที่ 3 ในช่วงแรกพบคุณภาพนิสิตจาก TCAS2 แล้ว ดังนั้นในส่วนนี้ ต้องการทราบความแตกต่างของคุณภาพนิสิตจากเกรดเฉลี่ยสะสม จากการรับเข้าศึกษา โดยโครงการเด็กดีมีที่เรียน(TCAS1) และ แบบการรับตรง(หรือเทียบเท่า,

TCAS3,4) โดยจากการทดสอบ F-Test Two-Sample for Variances แบบอิสระจากกัน (Independent t-test) พบว่านิสิตที่มาจากโครงการเด็กดีมีที่เรียน TCAS1 (N=82, M=2.58, S.D.=0.484) ขณะที่ นิสิตที่มาจาก การรับตรง และเทียบเท่า TCAS3,4 (N=67, M=2.73, S.D.=0.547) ได้ค่า p-value เท่ากับ 0.147 ซึ่งมีค่ามากกว่า นัยสำคัญที่เลือกใช้ ($\alpha=0.05$) จึงได้ว่าค่าความแปรปรวนทั้งสองกลุ่มเท่ากัน สามารถใช้ทดสอบ T-test ได้ จากนั้น ผู้วิจัยเลือก t-Test: Two-Sample Assuming Equal Variances ระดับนัยสำคัญคือ .05 และเลือกตั้งสมมติฐานว่าง คือ H_0 การรับเข้าต่างโครงการไม่มีผลต่อเกรดเฉลี่ยสะสม และ H_1 คือ การรับเข้าต่างโครงการมีผลต่อเกรดเฉลี่ยสะสม

จากการวิเคราะห์ค่า p-value เท่ากับ 0.044 ระดับนัยสำคัญที่เลือกใช้ .05 พบว่า P-value จากการทดสอบทางเดียวมีค่าเท่ากับ $0.04 < 0.05$ จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง ที่ H_0 การรับเข้าต่างโครงการไม่มีผลต่อเกรดเฉลี่ยสะสม

ตอนที่ 4 ข้อมูลการลาออกของนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567

ข้อมูลการลาออกของนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 แสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลนิสิตที่ลาออกในชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567

รหัส	เพศ	GPA	หน่วยกิต	การรับเข้าศึกษาโดย
67xxxxxxxx	น.ส. xx	0.00	0	TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน)
67xxxxxxxx	นาย xx	0.00	0	TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน)

จากตารางที่ 6 พบว่านิสิตที่ลาออกในชั้นปีที่ 1 ทั้ง 2 คน เป็นนิสิตที่การรับเข้าศึกษาโดยรอบ TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาได้ทำการสัมภาษณ์นิสิตทั้ง 2 คนก่อนจะมีการอนุมัติให้ลาออก ซึ่งได้สอบถามเกี่ยวกับเหตุผล/ปัญหาที่ทำให้ นิสิตตัดสินใจลาออกระหว่างเรียน รวมถึงสอบถามเหตุผลที่นิสิตได้เลือกที่จะมาเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ ทำให้ได้ข้อมูลและเหตุผลในการลาออกคือ นิสิตทั้ง 2 คน เมื่อเข้ามาเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ แล้วพบว่า การเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์นี้ยังไม่ตรงกับความสามารถ และความชอบของตนเอง ดังนั้นจึงขอลาออกเพื่อไปเตรียมตัวในการสอบเข้าคณะที่เหมาะสมกับตนเองในปีการศึกษาหน้า ส่วนเหตุผลที่นิสิตเลือกเข้ามาเรียนวิศวกรรมโยธาเนื่องจากตนเองมีคะแนนรอบ TCAS1 ผ่านเข้าเรียนได้ และคาดว่าคะแนนรอบ TCAS3 ไม่ผ่าน จึงตัดสินใจมาเรียนคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่ได้ในรอบ TCAS1

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ระบบการคัดเลือกกลางบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (TCAS) มีผลต่อความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งจากผลการวิจัยนี้พบว่านิสิตที่ผ่านการคัดเลือกแบบเพิ่มคะแนนผลงานและสัมภาษณ์ (TCAS1) มีอัตราไม่ผ่านรายวิชาคำนวณของภาควิชาวิศวกรรมโยธาสูงกว่ากลุ่มที่ใช้คะแนนสอบเข้า (TCAS3-4) อีกทั้ง นิสิตจาก TCAS1 มีแนวโน้มที่จะใช้เวลาศึกษานานกว่ากำหนดและมีปัญหาในการผ่านรายวิชาบังคับ และนิสิตที่ไม่สามารถเรียนจบหลักสูตรได้ในระยะเวลาตามกำหนด 4 ปี มีจำนวน 8 คน ซึ่งเป็นนิสิตที่การรับเข้าศึกษาโดยรอบ TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน) และพบว่านิสิตมีการลงทะเบียนเกิน 149 หน่วยกิต โดยเป็นลักษณะของนิสิตที่ลงทะเบียนซ้ำจากการเรียนไม่ผ่าน และมีการลงทะเบียนในรายวิชานอกหลักสูตร (อาจเป็นการลงทะเบียนเนื่องด้วยเรียนวิชาในหลักสูตรไม่ได้ และต้องการเรียนวิชาเพื่อให้ได้เกรดที่สูงขึ้น) สอดคล้องกับ ราชรี ธรรมคำ [6], ธิชาพร พูลสวัสดิ์ [7] พบว่านิสิตที่ผ่านการรับเข้าที่ต่างกันจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีแนวโน้มลดลง

นิสิตที่ผ่านการคัดเลือกแบบเพิ่มคะแนนผลงานและสัมภาษณ์ (TCAS2) มีค่าเกรดเฉลี่ยต่ำสุดใน 3 จาก 4 ชั้นปี ทำให้เห็นถึงปัญหาคุณภาพของนิสิตที่รับเข้าผ่าน TCAS2 ซึ่งอาจเกิดจากการใช้เพิ่มคะแนนผลงานและสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว

สอดคล้องกับ พจมาน เทียววัฒนรัฐติกา [8] พบว่า GPAX ของนักศึกษาที่ผ่านระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาในรูปแบบ ที่ใช้คะแนนสอบมีแนวโน้มค่า GPAX สูงกว่า หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีกว่านักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาในรูปแบบ ที่ไม่ได้ใช้คะแนนสอบ และได้เสนอแนวทางในการกำหนดเกณฑ์ของนักศึกษาที่ผ่านระบบการคัดเลือก เข้าศึกษา รูปแบบที่ ไม่ได้ใช้คะแนนสอบสำหรับการพิจารณารับนักศึกษา เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

นิสิตที่ผ่านการคัดเลือกแบบใช้คะแนนสอบเข้า (TCAS3-4) มีคุณภาพดีกว่ากลุ่มที่มาจากแฟ้มสะสมผลงานและ สัมภาษณ์ TCAS1 อย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษาชี้ชัดว่านิสิตที่ผ่านการคัดเลือกด้วยแฟ้มสะสมผลงานและสัมภาษณ์ (TCAS1 และ TCAS2) มีปัญหาเรื่องคุณภาพมากกว่ากลุ่มที่ใช้คะแนนสอบ (TCAS3-4) โดยเฉพาะในรายวิชาคำนวณ และการสำเร็จ การศึกษาในระยะเวลาที่กำหนด และพบการเข้าเรียนโดยไม่ตรงกับความสามารถทำให้นิสิตขอลาออกก่อนสำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตร สอดคล้องกับ [7] ที่พบว่านิสิตที่มาจาก การรับเข้าที่ต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน โดยนิสิตที่ รับเข้าผ่านระบบ TCAS 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงที่สุด ในขณะที่นิสิตที่รับเข้าผ่านระบบ TCAS1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับนิสิตที่รับเข้าผ่านระบบ TCAS 3-4

จากข้อมูลของนิสิตที่ลาออกมีผลมาจากการสอบเข้าในรอบ TCAS1 ซึ่งสามารถสละสิทธิ์ได้เพื่อเข้าเรียนในรอบ TCAS3 โดยมีลำดับเวลาดังนี้ การประกาศคะแนนสอบ TGAT และ TGAT3 ช่วงต้นเดือนมกราคม ทำให้นักเรียนเล็งเห็น โอกาสการสอบเข้าในรอบ TCAS3 ซึ่งต้องใช้คะแนนในส่วนนี้ จึงทำให้ผู้ที่ได้คะแนนมาก อาจสละสิทธิ์การเข้ามาสัมภาษณ์ที่ สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา อีกทั้งในการประกาศผลสอบในรอบ TCAS1 จะอยู่ในช่วงสัปดาห์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้นักเรียนที่ได้สิทธิ์การเข้าศึกษาหลาย ๆ แห่ง สละสิทธิ์การเข้ามาสัมภาษณ์ที่สาขาวิชาวิศวกรรมโยธาอีกเช่นเดียวกัน จึงทำให้ผู้ ที่ยืนยันสิทธิ์เรียนที่สาขาวิชาวิศวกรรมโยธาอาจเป็นผู้ที่ไม่มีทางเลือกและคะแนน TGAT, TGAT3 ไม่สูงนัก (หรือไม่มั่นใจใน การสอบ A-level ต่อไป) จากนั้นในช่วงต้นเดือนมีนาคมจะมีการสอบ A-level และประกาศผลในเดือนเมษายน และจะถึง เวลาที่ต้องเลือกสละสิทธิ์ (TCAS1-2) และสมัคร TCAS3 ช่วงต้นเดือนพฤษภาคม ด้วยลำดับเวลาเหล่านี้จะทำให้เกิดกรณี เดียวกับอดีตนิสิต คือ ได้รอบ TCAS1 (จากการที่ต้องสอบวัดผล) แล้วได้ลองสอบจนครบทุกวิชา และประเมินคะแนนตนเอง พบว่า ไม่สามารถสมัครเข้าเรียนในสาขาวิชาที่ตนเองสนใจหรือถนัดมากกว่าสาขาวิชาที่ได้สิทธิ์ไว้ในรอบ TCAS1 ได้ จึงจำใจ เรียนที่สาขาวิชา จนในที่สุด ก็ไม่สามารถเรียนต่อไปได้ จากข้อมูลดังกล่าวสนับสนุน ประเด็นที่ว่า ระบบ TCAS เป็นการกรอง นักเรียนที่มีศักยภาพในหลาย ๆ รอบกับสถาบันที่มีชื่อเสียงมาก ทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงกับคุณภาพของนิสิตของสถาบันที่ มีชื่อเสียงรองลงไป และรับเด็กจำนวนหนึ่งที่ไม่เหมาะกับสาขาวิชาเข้าไปศึกษา และเมื่อเรียนจะพบกับปัญหาการเรียนรู้อะไร ผล การศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์

นิสิตชั้นปีที่ 1, 2 และ 4 ที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำเป็นนิสิตที่รับคัดเลือกเข้าศึกษาจากรอบ TCAS2 เป็นที่ชัดเจนว่า การรับ นิสิตในรอบ TCAS2 อาจมีปัญหา เมื่อผู้วิจัยสำรวจช่วงเวลาในการสัมภาษณ์รอบ TCAS2 จะเป็นช่วงสัปดาห์สุดท้ายของเดือน เมษายน ซึ่งการรับนิสิตเข้าในรอบนี้ใช้เพียง แฟ้มสะสมผลงานและการสัมภาษณ์เท่านั้น ขณะที่ช่วงเวลาดังกล่าวนักเรียนผู้ที่มา สัมภาษณ์ ได้ทราบผลคะแนนสอบ A-level (คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี) แล้ว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และพบว่า หากนำคะแนน TGAT(ความถนัดทั่วไป), TPAT3(ความถนัดทางวิศวกรรมศาสตร์) และ A-level ของนักเรียนที่มาสัมภาษณ์ในรอบนี้ คำนวณ เทียบกับค่าคะแนนต่ำที่สุดที่จะเลือกเข้าศึกษาในสาขาวิชานี้ได้ จะพบว่านักเรียนหลาย ๆ คนคะแนนไม่ถึงที่จะเข้าเรียนในรอบ TCAS3 ได้ (ซึ่งใช้คะแนน TGAT, TPAT3 และ A-level) จึงเป็นข้อสังเกตในการปรับปรุงการรับนิสิตในรอบ TCAS2 สอดคล้องกับ วรกมล บุญยอิน และคณะ [9] พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระบบรับกลางชั้นปีที่ 1 และ 2 สูง กว่านักศึกษาระบบรับตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาทั้งสองกลุ่มในชั้นปีที่ 3 และ 4 และพบว่า ส่วนใหญ่ของนักศึกษาระบบรับกลางมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหมวด วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานและศึกษาทั่วไป สูงกว่านักศึกษาระบบรับตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความแตกต่างของคุณภาพนิสิตจากเกรดเฉลี่ยสะสม จากการรับเข้าศึกษา โดยโครงการเด็กดีมีที่เรียน(TCAS1) และแบบการรับตรง(หรือเทียบเท่า, TCAS3 และ TCAS4) เมื่อวิเคราะห์ผลการเรียนแล้วพบว่า การรับเข้าต่างโครงการมีผลต่อเกรดเฉลี่ยสะสม สอดคล้องกับ ปานจิต บุรณสมภพ และคณะ [10], ซาลี จิตรีผ่อง [11] พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เข้าศึกษา ด้วยวุฒิ ม.6 ซึ่งเข้าศึกษาด้วยระบบ TCAS 1 ระบบ TCAS 2 และระบบ TCAS 3 พบว่าในภาพรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่เข้าศึกษาด้วยระบบ TCAS 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาด้วยระบบ TCAS 1 และนักศึกษาที่เข้าศึกษาด้วยระบบ TCAS 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาด้วยระบบ TCAS 2

สำหรับนิสิตที่ลาออกในชั้นปีที่ 1 ทั้ง 2 คน เป็นนิสิตที่การรับเข้าศึกษาโดยรอบ TCAS1 (โครงการเด็กดีมีที่เรียน) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาได้ทำการสัมภาษณ์นิสิตทั้ง 2 คนก่อนจะมีการอนุมัติให้ลาออก ซึ่งได้สอบถามเกี่ยวกับเหตุผล/ปัญหาที่ทำให้ให้นิสิตตัดสินใจลาออกระหว่างเรียน รวมถึงสอบถามเหตุผลที่นิสิตได้เลือกที่จะมาเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ ทำให้ได้ข้อมูลและเหตุผลในการลาออกคือ นิสิตทั้ง 2 คน เมื่อเข้ามาเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ แล้วพบว่า การเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์นี้ยังไม่ตรงกับความสามารถ และความชอบของตนเอง ดังนั้นจึงขอลาออกเพื่อไปเตรียมตัวในการสอบเข้าคณะที่เหมาะสมกับตนเองในปีการศึกษาหน้า ส่วนเหตุผลที่นิสิตเลือกเข้ามาเรียนวิศวกรรมโยธาเนื่องจากตนเองมีคะแนนรอบ TCAS1 ผ่านเกณฑ์ และคาดว่าจะคะแนนรอบ TCAS3 ไม่ผ่าน จึงตัดสินใจมาเรียนคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่ได้ในรอบ TCAS1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. เป็นข้อมูลในการทบทวนจำนวนการรับ และ เกณฑ์การรับเข้าศึกษา ในรอบแฟ้มสะสมผลงาน และสัมภาษณ์ (TCAS1, TCAS2) โดยในรอบ TCAS1 อาจใช้คะแนนความถนัดทั่วไป (TGAT), ความถนัดทางวิศวกรรมศาสตร์ (TPAT3) เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาเข้าเรียนในสาขาวิศวกรรมโยธา
2. เป็นแนวทางในการกำกับติดตามผลการเรียนของนิสิตอย่างต่อเนื่อง จากตัวแทนที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละท่าน ทำระบบรายงานให้เป็นระบบ
3. ในระบบการรับตรง (TCAS1, TCAS 2) ควรมีการวิเคราะห์และปรับปรุงเงื่อนไขในการรับเข้าเรียนในสาขาวิชาวิศวกรรมโยธา โดยเฉพาะโครงการ "เด็กดีมีที่เรียน" ที่สามารถสนับสนุนนักเรียนให้ได้เรียนอย่างมีคุณภาพจนจบการศึกษา และได้รับโอกาสทางการศึกษาโดยไม่ตัดโอกาสของผู้มีศักยภาพอย่างแท้จริง
4. ควรเชื่อมโยงระบบสารสนเทศนิสิตเพื่อประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ
5. เป็นข้อมูลในการพิจารณาค่าธรรมเนียมการสมัครสอบ โดยใช้คะแนน O-net (สอบฟรี) ใช้เกรดเฉลี่ยมัธยมศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเพิ่มโอกาสให้นักเรียนทุกกลุ่ม
6. พิจารณาปรับลดจำนวนรอบการรับสมัคร เหลือเพียงรอบตรง และรอบระบบกลาง จะส่งผลให้การเลือกเรียนเพื่อการรองรับนักเรียนที่มีศักยภาพในหลาย ๆ รอบกับสถาบันที่มีชื่อเสียงมากอาจจะลดลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตภาควิชาวิศวกรรมโยธาในรายวิชาอื่นๆ ตามหลักสูตรมาเปรียบเทียบเพิ่มเติม และศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนของนิสิตภาควิชาวิศวกรรมโยธาที่คัดเลือกเข้ามาเรียนด้วยวิธีที่แตกต่างกัน

3. ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนิสิตภาควิชาชีพวิศวกรรมโยธาคัดเลือกเข้ามาเรียนด้วยวิธีที่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา ทั้ง 5 ชั้นปี ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.ศุภชัย สันถาวร (ปี 1 และ ปี 4), รองศาสตราจารย์ ดร.สุตนิรันดร์ เพชรรัตน์ (ปี 3) และ อาจารย์ ดร.อัฐสิทธิ์ ศิริวิชราภรณ์ (ปี 2 และ ปี 5) ซึ่งได้ให้ข้อมูลของนิสิตเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ และนายศุภวิชญ์ สันถาวร ในการเตรียมข้อมูลลำดับเวลา ระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัยไทยในปีการศึกษา 2568

บรรณานุกรม

- [1] Liu, J., & Niu, W. (2023). A study on the Thai University Admission System “TCAS”—A case study of Chiang Mai University’s application season 2023.
- [2] The MATTER. (2566). *เข้ามา 5 ปี มีปัญหาสารพัด เด็กไทยเจออะไรบ้างในระบบ TCAS*. [ออนไลน์]. Available: <https://thematter.co/quick-bite/tcasproblem/166185>. [เข้าถึงเมื่อ 21 ม.ค. 2025].
- [3] Kitchareon, N. (2019). *Reality and rhetoric of changes in Thailand’s university admission policy, 1999-2017*. Journal of Social Sciences, Naresuan University, 15(1), 117–138. [ออนไลน์]. Available: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jssnu/article/download/201352/140663/614734>. [เข้าถึงเมื่อ 21 ม.ค. 2025].
- [4] ณัฐฐิติ คำมูล. (2567). *เป็นวัยรุ่นมันเหนื่อย : ย้อนดูระบบสอบเข้ามหาวิทยาลัยของไทยกับความเจ็บปวดใจของวัยรุ่น*. [ออนไลน์]. Available: https://siythailand.org/article_2024_19/. [เข้าถึงเมื่อ 21 ม.ค. 2025].
- [5] ThaiPublica. (2564). *สำรวจผลกระทบหลังโควิด-19 จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของการศึกษาโลก*. ThaiPublica. [ออนไลน์]. Available: <https://thaipublica.org/2021/01/exploring-the-effects-of-covid-19-the-turning-point-of-world-education/>. [เข้าถึงเมื่อ 18 ม.ค. 2025].
- [6] ราตรี ธรรมคำ. (2560). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่สอบคัดเลือกระบบมหิดลรับตรง และระบบกลางกรณีศึกษาคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย*, 4(2), 9-17.
- [7] อิชาพร พูลสวัสดิ์. (2023). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่รับเข้าทั้ง 4 แบบจากระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบ TCAS คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. *Mahidol R2R e-Journal*, 10(3), 143-157. 10.14456/jmu.2023.33
- [8] พจมาน เตียวัฒนรัฐติกาล, อุษณีย์ คำพูล และ นพณรงค์ ศิริเสถียร. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระบบการคัดเลือกระดับปริญญาตรี. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*. 16(3), 122-132
- [9] วรกมล บุญโยธิน, ศรีวรรณ พรหมกันท์, และ พนิดนาฏ จักรเพชร. (2561). ความแตกต่างของระบบการรับเข้าศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12 (ฉบับพิเศษ), 138-149.
- [10] ปานจิต บุรณสมภพ และคณะ. (2562). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ผ่านการคัดเลือกจากระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (TCAS) ปีการศึกษา 2561. รายงานวิจัยสถาบัน. ฝ่ายรับสมัครและพัฒนาการรับเข้าศึกษา สำนักบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [11] ซาลี จิตร์ผ่อง. (2562). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลธัญบุรี ที่เข้าศึกษาด้วยระบบ TCAS และระบบรับตรง. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. คณะ
บริหารธุรกิจ.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบหายใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

Model-Based Learning Management to Develop Scientific Explanation Skills on the Respiratory System of Grade 11 Students

เกษราภรณ์ หอมทรง¹, ธนดล ภูสีฤทธิ์²
Ketsaraporn Homsong¹, Thanadol Phuseerit²

^{1,2}หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{1,2}Master of Education in Curriculum and Instruction Program, Mahasarakham university

Email: amketsaraporn@gmail.com, Email: thanadol.p@msu.ac.th

Received: 18 August 2025; Revised: 2 Decmder 2025; Accepted: 29 Decemder 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1. เพื่อหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/8 ในโรงเรียนขนาดใหญ่ พิเศษแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 40 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติแบบ One sample t-test ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.53/83.48 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ 1. ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.53/83.48 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 74.43 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 70 3. ความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 75.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเล็กน้อย จากเกณฑ์ร้อยละ 70 4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ แบบจำลองเป็นฐาน, คำอธิบายทางวิทยาศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ, มัธยมศึกษาปีที่ 5

ABSTRACT

This study aimed to 1) determine the efficiency of a learning plan using model-based learning for Grade 11 students, according to the criterion of 80/80; 2) compare students' learning achievement after participating in the model-based learning with the criterion of 70%; 3) compare students' ability to construct scientific explanations after learning with the criterion of 70%; and 4) examine students'

satisfaction with the learning activities. The sample consisted of 40 Grade 11 students from a large special school in Maha Sarakham Province, selected by cluster sampling. Research instruments included: 1) a model-based learning plan, 2) a learning achievement test, 3) a scientific explanation assessment, and 4) a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentages, mean, standard deviation, and one-sample t-test. The results indicated that the model-based learning activities had an efficiency of 83.53/83.48, meeting the standard criterion of 80/80. Students' learning achievement after instruction had a mean score of 74.43, exceeding the criterion of 70%. Students' ability to construct scientific explanations had a mean score of 75.44, slightly above the criterion of 70%. Overall, students reported a high level of satisfaction with the model-based learning activities.

Keywords: Model-Based Learning, Scientific Explanation, Learning Achievement, Satisfaction, Grade 11

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ความรู้และความเข้าใจในเรื่องของวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะที่สำคัญในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนจึงควรเน้นการสร้างความรู้เข้าใจเชิงลึก มากกว่าการท่องจำข้อมูลเพียงอย่างเดียว โดยการใช้วิธีการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น การใช้แบบจำลองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และการคิดอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานนี้เป็นแนวทางที่ได้รับความนิยม เพราะเป็นวิธีที่กระตุ้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาอย่างเป็นรูปธรรมและช่วยให้พวกเขาเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นนามธรรมให้กลายเป็นภาพที่ชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายขึ้น (บรรจง อมรชีวิน, 2554)

ในบริบทของวิชาชีววิทยา การอธิบายระบบการทำงานของร่างกาย เช่น ระบบหายใจ จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างความเข้าใจเชิงกลไกและเชื่อมโยงความรู้ไปสู่บริบทจริงได้ อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตการเรียนการสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนสารคามพิทยาคม พบว่านักเรียนมักขาดความเข้าใจเชิงลึกและไม่สามารถอธิบายกระบวนการทางสรีรวิทยาได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล เนื่องจากการเรียนการสอนยังคงเน้นการบรรยายและการจดจำเนื้อหาเป็นหลัก และกิจกรรมปฏิบัติการยังมีจำนวนจำกัด ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการทดลองหรือสร้างแบบจำลองเพื่อเข้าใจกลไกของระบบหายใจอย่างแท้จริง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความพร้อมต่อการเรียนรู้ขั้นสูงในอนาคต และส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพในสังคม

ผลการศึกษาก่อนหน้านี้ยังสอดคล้องกับรายงานของสุนีย์ คล้ายนิล (2555) ซึ่งพบว่าการประเมินความรู้และทักษะของนักเรียนไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะการให้ตอบคำถามเชิงวิเคราะห์และอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ มีคะแนนต่ำ เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้มักเน้นการบรรยายมากกว่าการทดลองและกิจกรรมปฏิบัติการ ส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และการอธิบายเชิงเหตุผล

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพราะช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยการสร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายกลไกการทำงานของระบบหายใจ และสามารถเชื่อมโยงความรู้จากแนวคิดเชิงนามธรรมไปสู่การอธิบายเชิงเหตุผลในชีวิตจริง การวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสารคามพิทยาคมในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ให้ถูกต้องและมีเหตุผล ตลอดจนเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และความเข้าใจเชิงลึกที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ขั้นสูงและการใช้ชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพในสังคมปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสารคามพิทยาคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน มีความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสารคามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 8 ห้อง 320 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/8 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสารคามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 40 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน

ตัวแปรตาม 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ 3) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เบื้องต้น (Pre-Experimental design) ผู้ศึกษา ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มเดียววัดผลเฉพาะหลังเรียน (One-shot Case Study)

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาวิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบหายใจ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้ การแลกเปลี่ยนแก๊สของสัตว์ การศึกษาโครงสร้างปอดของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม โครงสร้างระบบหายใจของมนุษย์ การแลกเปลี่ยนแก๊สของมนุษย์ กระบวนการหายใจเข้าและหายใจออก เรื่องการจำลองการทำงานของกระบังลม เรื่องการรักษาคุณภาพของระบบหายใจ เรื่องความผิดปกติของระบบหายใจ

ระยะเวลาในการดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการภายใต้ขอบเขตด้านเวลาให้เสร็จสิ้นภายในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้เวลา 12 ชั่วโมงระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะของงานวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน (Model-Based Learning) หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนสร้าง ใช้ หรือปรับปรุงแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ เพื่ออธิบายและคาดการณ์ปรากฏการณ์

ขั้นที่ 1 สร้างแบบจำลอง (Generation)

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างแบบจำลองทางความคิดของตนเอง โดยครูทำหน้าที่กระตุ้นและสร้างความสนใจผ่านคำถาม สื่อ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสังเกตและใช้ความรู้เดิมในการสร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายหรือทำนายปรากฏการณ์

ขั้นที่ 2 ประเมินแบบจำลอง (Evaluation)

ผู้สอนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงตัวแปรต่าง ๆ และประเมินความสอดคล้องของแบบจำลองกับหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยใช้การสำรวจและค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลกับแบบจำลองที่ได้สร้างไว้

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงแบบจำลอง (Modification)

ผู้เรียนปรับปรุงแบบจำลองที่ยังไม่สมบูรณ์เพื่อให้เป็นตัวแทนทางความคิดที่ถูกต้องและสามารถอธิบายหรือนำไปทำนายปรากฏการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 ขยายแบบจำลอง (Elaboration)

ผู้เรียนใช้แบบจำลองที่ปรับปรุงแล้วประกอบการอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือสถานการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายคลึง

ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง คุณภาพของแผนกิจกรรมที่ประเมินจากการใช้งานจริงในชั้นเรียนเกณฑ์ 70/70

70 ตัวแรก = ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรม (คะแนนเฉลี่ยจากใบบันทึกผลการทดลอง ใบกิจกรรมสร้างแบบจำลอง และจิตพิสัย) $\geq 70\%$ ถือว่าผ่าน

70 ตัวหลัง = ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (คะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนครบทุกแผน) $\geq 70\%$ ถือว่าผ่าน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบหายใจ โดยวัดผลผ่าน แบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ในรายวิชาชีววิทยา เรื่องระบบหายใจ

ความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการอธิบายและให้เหตุผลโดยเชื่อมโยงข้อกล่าวอ้างกับหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ วัดผ่าน แบบวัดอัตนัย 6 ข้อ เรื่องระบบหายใจ ให้คะแนนแต่ละองค์ประกอบ (ข้อกล่าวอ้าง หลักฐาน การให้เหตุผล) 0-2 คะแนน

ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน

แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 แผน ใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 12 ชั่วโมง ประกอบด้วย

- 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การแลกเปลี่ยนแก๊สของสัตว์
- 1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การศึกษาโครงสร้างปอดของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม
- 1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง โครงสร้างระบบหายใจของมนุษย์
- 1.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การแลกเปลี่ยนแก๊สของมนุษย์
- 1.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง กระบวนการหายใจเข้าและหายใจออก
- 1.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การจำลองการทำงานของกระบังลม
- 1.7 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง การรักษาคุณภาพของระบบหายใจ
- 1.8 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง ความผิดปกติของระบบหายใจ

ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง “ระบบหายใจ” ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน แล้วนำเสนอให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และ กิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านประเมินความเหมาะสมของแผน ผลการ ประเมินพบว่าแผนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.87) ผู้วิจัยจึงนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมา ปรับปรุงเพิ่มเติม แล้วทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแผนและปรับแก้ข้อบกพร่อง สุดท้ายนำ แผนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้จริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/8 จำนวน 40 คน เพื่อดำเนินการวิจัย

โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายของค่าเฉลี่ย เพื่อพิจารณาระดับคุณภาพของ แผนการจัดการ เรียนรู้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์ และศึกษาสาระสำคัญเรื่อง “ระบบหายใจ” ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560) จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาและ จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อสร้างแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ใช้จริง 30 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง จากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.40 – 0.80 และ นำ ข้อ เสนอแนะ มา ปรับปรุง แก้ไข ต่อมาผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ พบค่าค่าอำนาจ จำแนก (D) อยู่ในช่วง 0.36 – 0.86 และ ค่าความยาก (P) อยู่ในช่วง 0.18 – 0.82 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 จากนั้น จึงจัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/8 จำนวน 40 คน

3. แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและแนวทางการสร้างแบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ และ วิเคราะห์เนื้อหาเรื่อง “ระบบหายใจ” ตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560) เพื่อสร้างแบบวัดอัตนัย จำนวน 11 ข้อ ใช้จริง 6 ข้อ พร้อมเกณฑ์การประเมินระดับ 0–2 คะแนน โดยเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ และความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมิน ผ่านการตรวจสอบความ ถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ ระหว่าง 0.60–1.00 และมีระดับความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์มากถึงมากที่สุด จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและ ทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก พบว่าค่าอำนาจจำแนก (D) อยู่ในช่วง 0.39 – 0.50 และ ค่าความยาก (P) อยู่ในช่วง 0.49 – 1.64 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/8 จำนวน 40 คน

4. แบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน

แบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดหัวข้อการวัด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน ด้าน กระบวนการกลุ่ม และด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท จำนวน 20 ผ่านการตรวจสอบ ความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) พบว่าค่าดัชนีความ สอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 จากนั้นจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน

โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แปลความว่า มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แปลความว่า มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แปลความว่า ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แปลความว่า น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แปลความว่า น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ปฐมนิเทศผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เพื่อสร้างข้อตกลงและความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง
3. ทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบหายใจ
4. วัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน โดยใช้แบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานกับกลุ่มตัวอย่าง
5. รวบรวมข้อมูลที่ได้จาก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ และแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อนำคะแนนมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคสืบสอบความรู้เป็นกลุ่ม กลุ่ม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคำนวณหาประสิทธิภาพ ของแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร $E1/E2$
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบหายใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา หลังเรียนเทียบกับ เกณฑ์ร้อยละ 70 โดยวิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สถิติ one sample t-test
3. วิเคราะห์ความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบหายใจ เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ สมมติฐาน One Sample t-test
4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบหายใจ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจโดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้
ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แปลความว่า มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แปลความว่า มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แปลความว่า ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แปลความว่า น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แปลความว่า น้อยที่สุด

ผลการดำเนินงานวิจัย

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบหายใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตัวอย่าง (40)	คะแนนระหว่าง เรียนในสัดส่วน 40 : 40 : 20	คะแนนหลังเรียนในสัดส่วน 50 : 50 ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน (50)	ความสามารถในการสร้าง คำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ (50)	รวมคะแนนหลัง เรียน (100)
คะแนนเต็ม	100.00	50.00	50.00	100.00
$\bar{X}$	83.53	39.75	40.28	83.48
S.D.	4.55	3.89	2.30	4.39
ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน (E_1/E_2) = 83.53/80.03				

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนระหว่างเรียนของนักเรียนในแต่ละแผนมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 83.53 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.55 และมีคะแนนหลังเรียนจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 83.48 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.48 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.39 ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 83.53 และมีประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 83.48 แสดงว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.53/83.48 ซึ่งมีประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์สูงกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

ตอนที่ 2 ผลแสดงการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบหายใจ เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ One Sample t-test

ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	ร้อยละ	S.D.	μ (70%)	df	t	P-value
หลังเรียน	30	22.33	74.43	3.89	21.00	39	2.153	.038

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบหายใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.33 คิดเป็นร้อยละ 74.43 และเมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ One Sample t-test พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบหายใจ เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ One Sample t-test

การสร้างคำอธิบายทาง วิทยาศาสตร์	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$ N =40	ร้อยละ	S.D.	μ (70%)	df	t	P-value
ข้อกล่าวอ้าง	12	9.45	78.75	0.85	8.40	39	7.85	.00
หลักฐาน	12	9.08	75.67	0.83	8.40	39	5.15	.00
การให้เหตุผล	12	8.63	71.92	0.87	8.40	39	1.64	.11

โดยรวม 3 องค์ประกอบ	36	27.16	75.44	1.72	25.20	39	4.88	.11
---------------------	----	-------	-------	------	-------	----	------	-----

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยรวมหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนโดยรวมทั้ง 3 องค์ประกอบ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 27.16 คะแนน จากคะแนนเต็ม 36 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.44 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.72 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเกณฑ์ร้อยละ 70 (25.20 คะแนน) ค่า t โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.88

สรุป นักเรียนมีความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ในองค์ประกอบของข้อกล่าวอ้างและหลักฐานสูงกว่าระดับเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในส่วนของการให้เหตุผลยังไม่แตกต่างจากเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ

ตอนที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบหายใจ

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1	นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนรู้นี้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	4.18	0.90	มาก
2	นักเรียนรู้สึกชอบที่กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	4.28	0.82	มาก
ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
3	นักเรียนรู้สึกชอบที่กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น	4.53	0.60	มากที่สุด
4	นักเรียนรู้สึกชอบที่กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย ซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นในชั้นเรียน	4.35	0.83	มาก
5	นักเรียนรู้สึกชอบที่กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่ม และรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล	4.30	0.85	มาก
เฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.33	0.80	มาก
ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน				
6	นักเรียนรู้สึกชอบที่ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.35	0.77	มาก
7	นักเรียนรู้สึกชอบเมื่อมีโอกาสได้ซักถามและแสดงออกในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.45	0.71	มาก
8	นักเรียนรู้สึกพึงพอใจที่ครูผู้สอนให้คำแนะนำและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน	4.15	0.92	มาก
9	นักเรียนรู้สึกพึงพอใจที่ครูผู้สอนมีการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบได้ด้วยตนเอง	4.40	0.74	มาก
10	นักเรียนรู้สึกพึงพอใจที่ครูผู้สอนส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.48	0.72	มาก
เฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.37	0.77	มาก
ด้านกระบวนการกลุ่ม				
11	นักเรียนรู้สึกชอบเมื่อได้เรียนรู้ร่วมกันในการทำงานเป็นกลุ่ม	4.53	0.72	มากที่สุด

12	นักเรียนรู้สึกพึงพอใจในการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม	4.40	0.81	มาก
13	นักเรียนรู้สึกชอบเมื่อมีโอกาสได้ร่วมอภิปรายและซักถามสมาชิกในกลุ่ม ทำให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น	4.35	0.70	มาก
14	นักเรียนรู้สึกชอบเมื่อได้ร่วมมือกันทำงานและได้ช่วยเหลือ	4.13	0.91	มาก
15	นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม	4.30	0.82	มาก
เฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.34	0.79	มาก
ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านกระบวนการกลุ่ม				
11	นักเรียนรู้สึกชอบเมื่อได้เรียนรู้ร่วมกันในการทำงานเป็นกลุ่ม	4.53	0.72	มากที่สุด
12	นักเรียนรู้สึกพึงพอใจในการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม	4.40	0.81	มาก
13	นักเรียนรู้สึกชอบเมื่อมีโอกาสได้ร่วมอภิปรายและซักถามสมาชิกในกลุ่ม ทำให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น	4.35	0.70	มาก
14	นักเรียนรู้สึกชอบเมื่อได้ร่วมมือกันทำงานและได้ช่วยเหลือ	4.13	0.91	มาก
15	นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม	4.30	0.82	มาก
เฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.34	0.79	มาก
ด้านสื่อการเรียนรู้				
16	นักเรียนรู้สึกชอบที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้สื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ	4.23	0.83	มาก
17	นักเรียนรู้สึกชอบที่สื่อการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	4.25	0.84	มาก
18	นักเรียนรู้สึกชอบที่สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	4.13	0.91	มาก
19	นักเรียนรู้สึกชอบที่สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น	4.50	0.68	มากที่สุด
20	นักเรียนรู้สึกชอบที่สื่อการเรียนรู้ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน	4.10	0.87	มาก
เฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.24	0.83	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ระบบหายใจ โดยภาพรวม ($\bar{X}$ = 4.32) และรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.33) ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน ($\bar{X}$ = 4.37) ด้านกระบวนการกลุ่ม ($\bar{X}$ = 4.34) และด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.24) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนรู้สึกชอบที่กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น ($\bar{X}$ = 4.53) ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนรู้สึกพึงพอใจที่ครูผู้สอนส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ = 4.48) ด้านกระบวนการกลุ่ม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนรู้สึกชอบเมื่อได้เรียนรู้ร่วมกันในการทำงานเป็นกลุ่ม ($\bar{X}$ = 4.53) และด้านสื่อการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนรู้สึกชอบที่สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น ($\bar{X}$ = 4.50)

อภิปรายผลการทดลอง

1. ด้านประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบหายใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ

เท่ากับ 83.53/83.48 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ทั้งด้านกระบวนการ ($E_1 = 83.53$) และผลลัพธ์ ($E_2 = 83.48$) แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้นสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสะท้อนความเข้าใจด้วยการสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ ค่าประสิทธิภาพที่สูงสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยที่ระบุว่า การเรียนรู้ผ่านแบบจำลองเป็นฐานจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดและความเข้าใจเชิงนิเทศน์ของนักเรียน การออกแบบกิจกรรมอย่างเป็นระบบและผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญช่วยให้กิจกรรมมีความเหมาะสมและบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับหลักการของซัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ที่ระบุว่า การปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์มีความสำคัญ และสนับสนุนแนวคิดทางทฤษฎีที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชชุดา พลายนอก และศิริรัตน์ ชาวนา (2566) ที่รายงานว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานมีประสิทธิภาพ 84.81/81.37 และสามารถพัฒนาความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ผ่านแบบจำลองเป็นฐานเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบหายใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.33 หรือร้อยละ 74.43 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 70 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมุติฐานของการวิจัยที่ระบุว่า การเรียนรู้ผ่านแบบจำลองเป็นฐานจะช่วยพัฒนาความเข้าใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงเกิดจากบทบาทของแบบจำลองในการเชื่อมโยงแนวคิดนามธรรมกับโลกแห่งความเป็นจริง ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น (Gilbert et al., 2000) และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดอย่างเป็นระบบ (Windschittl & Thompson, 2006) การที่นักเรียนเข้าใจเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์อย่างถูกต้องส่งผลให้สามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน (Model-Based Learning: MBL) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจผ่านการรวบรวมข้อเท็จจริง การสังเกต และการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสร้างนิเทศน์และอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสนับสนุนงานวิจัยของจุฑามาศ กันทะวัง และคณะ (2563) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและลึกซึ้ง นักเรียนสามารถรวบรวมข้อเท็จจริงและเพิ่มรายละเอียดของเนื้อหาที่เรียน ส่งผลให้เกิดการสร้างนิเทศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่มั่นคงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

3. การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานสามารถสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 27.16 คิดเป็นร้อยละ 75.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเล็กน้อย จากเกณฑ์ร้อยละ 70 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมุติฐานของการวิจัย การวิเคราะห์แยกตามองค์ประกอบพบว่านักเรียนมีคะแนนสูงในข้อกล่าวอ้างและหลักฐาน แต่คะแนนด้านการให้เหตุผลต่ำกว่าองค์ประกอบอื่นเล็กน้อย เนื่องจากการให้เหตุผลต้องเชื่อมโยงข้อกล่าวอ้างกับหลักฐานโดยอาศัยแนวคิดหรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ยังทำไม่ได้ไม่สมบูรณ์ การจัดกิจกรรมแบบจำลองเป็นฐานช่วยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ สังเกต และปรับปรุงแบบจำลอง ทำให้สามารถเชื่อมโยงแนวคิดนามธรรมกับความจริงและอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ได้ชัดเจนขึ้น ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry-Based Learning) และงานวิจัยของ McNeill & Krajcik (2008b) และ Oktavianti et al. (2018) ที่พบว่านักเรียนระบุข้อกล่าวอ้างได้ง่ายที่สุด ส่วนงานของ พัทธิธรา รัตนพันธุ์และกัญญารัตน์ โคจร (2566) ก็สนับสนุนว่าคะแนนด้านข้อกล่าวอ้างและหลักฐานสูงกว่าเกณฑ์ ขณะที่ด้านการให้เหตุผลยังต้องพัฒนาเพิ่มเติม

4. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่องระบบหายใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X} = 4.32$) โดยด้านที่นักเรียนให้คะแนนสูงสุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.33$) บรรยายภาคในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.37$) กระบวนการกลุ่ม ($\bar{X} = 4.34$) และสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$) ข้อที่ได้รับคะแนนสูงสุดสะท้อนว่านักเรียนชอบกิจกรรมที่ช่วยให้เข้าใจเนื้อหา เรียนร่วมกลุ่ม และครูสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์และส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบนี้ช่วยให้นักเรียนได้ลงมือสร้างแบบจำลองทางความคิดตามความเข้าใจและจินตนาการของตนเอง พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มย่อยและอภิปรายร่วมกับเพื่อนภายใต้การสนับสนุนของครู ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีและมีแรงจูงใจในการเรียนสูง ความพึงพอใจที่สูงของนักเรียนยังสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยที่คาดว่านักเรียนจะตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้แบบจำลองเป็นฐานอย่างมีส่วนร่วมและเกิดความสนใจในการเรียนอย่างต่อเนื่อง กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกทางความคิดและสะท้อนความเข้าใจของตนเองในลักษณะของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดความสุขและความกระตือรือร้นในการเรียน

จากมุมมองทางหลักการและทฤษฎี การเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน (Model-Based Learning) สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจเชิงลึกผ่านการลงมือปฏิบัติ การทดลอง และการสะท้อนความคิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พินพาพิญ ทองกิ่ง (2563) ที่ระบุว่าบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ กันทะวัง และคณะ (2563) ที่รายงานว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับการใช้แบบจำลองเป็นฐานในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความคิด และการอภิปรายร่วมกับครูและเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างแรงจูงใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูสามารถนำกิจกรรมแบบจำลองเป็นฐานไปใช้กับเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อน เช่น ระบบร่างกาย กระบวนการชีววิทยา และวิชาฟิสิกส์ที่สามารถนำไปใช้ได้ เช่น หัวข้อ “การเคลื่อนที่แบบโปรเจกไทล์” และ “แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน”

1.2 สถานศึกษาควรสนับสนุนครูด้วยการอบรมหรือพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแบบจำลอง และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเรียนรู้

1.3 ครูสามารถใช้ผลวิจัยเป็นแนวทางออกแบบแผนการเรียนรู้ เน้นการสร้าง แก่ไข และอธิบายแบบจำลอง พร้อมการให้เหตุผลเชื่อมโยงข้อกล่าวอ้างกับหลักฐาน

1.4 ควรสร้างบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเพิ่มความมั่นใจและแรงจูงใจในการเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาผลการจัดกิจกรรมในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย ทั้งโรงเรียนขยายโอกาส ชนบท และเขตเมือง

2.2 ศึกษาการใช้แบบจำลองร่วมกับวิธีการเรียนรู้อื่น เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือ Inquiry-based learning และใช้เทคโนโลยีเปรียบเทียบประสิทธิภาพ

2.3 เพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น สัมภาษณ์นักเรียน วิเคราะห์วิดีโอ หรือสะท้อนความคิด เพื่อเข้าใจกระบวนการคิดลึกขึ้น

2.4 ติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อศึกษาความคงทนของความรู้ การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

บรรณานุกรม

- [1] บรรจง อมรชีวิน. (2554). วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- [2] จุฑามาศ กันทะวัง. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานวิชาชีพวิชาชีววิทยา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์]. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [3] ภพ เลหาไพบูลย์. (2542). แนวการสอนวิทยาศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). ไทยวัฒนาพานิช.
- [4] พิมพ์พาญ ทองกั้ง. (2563). บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21. ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 4(1), 50–59.
- [5] พัทธิธรา รัตนพันธ์ และกัญญารัตน์ โคจร. (2566). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานผ่านระบบออนไลน์ ที่มื่อต่อการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่องเคมีไฟฟ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 21(1).
- [6] สุนีย์ คล้ายนิล, ปรีชาญ เดชศรี และอัมพิกา ประโมจน์. (2551). ความรู้และสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ สำหรับโลกวันพรุ่งนี้. กรุงเทพฯ: เซเวนพรีนติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- [7] สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ม.2 เล่ม 1. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).
- [8] วิชชุดา พลายนอก และ ศิริรัตน์ ขาวนา. (2566). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเข้าใจที่ คลาดเคลื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 10(7), 255–266. สืบค้น จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/270750>
- [9] กษามาส จันทรสกุล. (2562). การพัฒนาแบบจำลองทางความคิดด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเรื่องการแบ่งเซลล์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์]. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- [10] กนกภรณ์ ทรวงทอง และ สิริรณภา กิจเกื้อกูล. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีเสมือนจริงที่ส่งเสริมทักษะการสร้างแบบจำลองและมนทัศน์เรื่องสารละลายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. Journal of Education and Innovation, 23(4), 46–57.
- [11] กฤตกร สภาสันติกุล และคณะ. (2558). ผลของกลวิธีการสอนเคมีโดยใช้การทำนาย การสังเกต การอธิบาย อย่างมีขั้นตอนที่มีต่อความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์และความมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:ม.ป.ท. 10.14457/CU.the.2015.1158
- [12] จิราภรณ์ กุลพิมล และ วาสนา กิรติจำเริญ. (2563). การเปรียบเทียบมโนคติเรื่องของแข็ง ของเหลว แก๊ส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 35(2), 50–65.
- [13] จุฬารัตน์ ปัจจโยโค จุฬารัตน์ ธรรมประทีป และดวงเดือน สุวรรณจินดา. (2566). การพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานเรื่องวัสดุและสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 23(2).
- [14] ญัฐยาภรณ์ ทองคำพิพัฒนกุล. (2558). การส่งเสริมแนวคิดเรื่องพันธะโคเวเลนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน [วิทยานิพนธ์]. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- [15] ญัฐพล กวดไทย. (2562). การพัฒนาความสามารถในการสร้างแบบจำลองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รายวิชาชีววิทยา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 14(2), 63–71.

- [16] ดารินทร์ ได้พร ชาญเรื่องฤทธิ์ จันทรนอก แววดาว ดาทอง และดวงสุตา โชคเฉลิมวงศ์. (2564). การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในห้องเรียนวิทยาศาสตร์เสมือนจริง. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 16(4), 35–46.
- [17] นภาพร สายผัน และสุมาลี ชูกำแพง. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาชีววิทยาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดเชื่อมโยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 17(2), 95–106.
- [18] นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์. (2562). การส่งเสริมความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 12(1), 40–54.
- [19] นิโกลาส์ หลัทธิ อนุวุฒิ ลาตวงษ์ และภัทรพร ชัยประเสริฐ. (2564). การศึกษามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(3), 144-158.
- [20] สันติชัย อนุวรชัย. (2553). ผลของการเรียนการสอนชีววิทยาด้วยรูปแบบการเรียนการสอนสืบเสาะร่วมกับกลวิธีการโต้แย้งที่มีต่อความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์และความมีเหตุผลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [21] สิริภัทร สายเนตร และสุมาลี ชูกำแพง. (2566). การพัฒนาทักษะการสร้างแบบจำลองด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 17(2), 82–94.
- [22] สิริวิมล จินาพุท และเมษา นวลศรี. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่องการปรากฏของดวงจันทร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 20(1), 452-466.
- [23] สุพัตรา จันทรโฆสิต. (2552). ผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสอบร่วมกับเทคนิคการลดบทบาทการเสริมศักยภาพที่มีต่อมโนทัศน์ทางชีววิทยาและความสามารถในการสร้างคำอธิบายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [24] Windschitl, M., Thompson, J., & Braaten, M. (2008). Beyond the scientific method: Model-based inquiry as a new paradigm of preference for school science investigations. *Science Education*, 92(5), 941–967.
- [25] Oktavianti, A., et al. (2018). Students' scientific explanation in blended physics learning with e-scaffolding. *Jurnal Pendidikan IPA Indonesia*, 7(2), 181–186.
- [26] Gilbert, J. K., Boulter, C. J., & Rutherford, M. (2000). Explanations with models in science education. *International Journal of Science Education*, 19(1), 158–187.
- [27] McNeill, K. L., & Krajcik, J. (2008). Scientific explanations: Characterizing and evaluating the effects of teachers' instructional practices on student learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 45(1), 53–78.
- [28] Neilson, D., Campbell, T., & Allred, B. (2010). Model-based inquiry in physics: A buoyant force module. *The Science Teacher*, 77(8), 38–43.

ประสบการณ์ปฏิบัติงานค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของนักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

Experience of social workers searching for unidentified patients, Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital

อิลยานี เจตือราแม¹, จิรัชยา เจียวก², ธาณิดาภทธุ์ แสงทอง^{3*}, พิสุทธา มั่นเหมาะ⁴ และสมชาย โส๊ะประจัน⁵
Ilyani Cheduramae¹, Jirachaya Jeawkok², Thanidaphat Saengtong^{3*}, Pisutta Munmore⁴
and Somchai sohprajin⁵

¹⁻³ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

⁴⁻⁵ นักสังคมสงเคราะห์/งานสังคมสงเคราะห์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹⁻³ Social Work Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University Pattani Campus

⁴⁻⁵ social worker/ social work Faculty of Medicine Chiang Mai University

*Corresponding email: Thanidaphat.sae@gmail.com

Received: 18 July 2025; Revised: 3 November 2025; Accepted: 29 December 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ในการวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของนักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นนักสังคมสงเคราะห์ ที่สังกัดโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 7 ท่าน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล จนข้อมูลอิ่มตัวจากการศึกษาภาคสนาม

ผลการวิจัยพบว่า ขุดประสบการณ์การปฏิบัติงานค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ ของนักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ นั้นมีการปฏิบัติงานสำคัญอยู่ โดยมีรายละเอียด คือ (1) ด้านกระบวนการทำงานในการค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตน (2) ด้านการนำทักษะในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ (3) ด้านการพบเจอปัญหาอุปสรรคต่อการค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ และ (4) ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของนักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จากขุดประสบการณ์การปฏิบัติงานค้นหาตัวตนผู้ป่วยของนักสังคมสงเคราะห์ โดยวิเคราะห์ประเด็นปัญหานี้ที่นักสังคมสงเคราะห์พบเจอในการค้นหาข้อมูลผู้ป่วย พบว่าผู้ป่วยไม่มีเอกสารสำคัญทางราชการติดตัว ผู้ป่วยไม่สามารถให้ข้อมูลได้ ลักษณะการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน นำไปสู่การค้นหาข้อมูลผู้ป่วยโดยการนำกระบวนการ ทักษะ แนวทางในการแก้ไขปัญหาทางด้านสังคมสงเคราะห์มาช่วยเหลือในการค้นหาข้อมูลผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงสิทธิในการรักษาทางการแพทย์ และสิทธิสวัสดิการในระยะยาว อีกทั้งยังเป็นการรักษาสีทธิประโยชน์ต่อองค์กรในเรื่องการใช้ทุนของโรงพยาบาลให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาผู้ป่วยตามกลุ่มเป้าหมาย

คำสำคัญ: ประสบการณ์ปฏิบัติงาน, การค้นหาตัวตนผู้ป่วย, ผู้ที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้, นักสังคมสงเคราะห์

Abstract

This research is a qualitative research aimed at studying the experience of analyzing issues that impede the identity of patients who cannot identify the identity of social workers Maharaj Nakhon Chiangmai hospital a group of contributors is a social worker who is affiliated with Maharaj Nakhon Chiangmai hospital 7 persons collecting information by in depth interviews from semi structured interviews using content analysis along with data collection and saturated data from field studies.

The results found that the Experience series of non-identifiable patient identity search of social workers at Maharaj Nakorn Chiangmai hospital is an important task. the details are (1) in the process of finding unidentified patient identity. (2) in the field of co-operation skills with unidentified patients. (3) in the field of finding unidentified patient identity and (4) in the field of finding unidentified patients. the Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital By analyzing the issues that social workers find in search of patient information, the patient has no official documents. the patient can not provide information, unclear communication characteristics, leading to the search of patient information by adopting the process, skills, guidelines for resolving social work issues to assist in finding patient information so that the patient can access the right to medical treatment and long-term welfare rights. it also preserves the benefits of the organization in regard to the use of the hospital's capital to benefit the treatment of patients according to the target audience.

Keywords: Work experience, patient identity search, non-identifiable person, social worker.

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศรายได้ระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง ซึ่งปรากฏพัฒนาการอย่างเด่นชัดในด้านสุขภาพของประชากร ประเทศไทยประสบความสำเร็จในเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษในระดับชาติ มีการสาธารณสุขมูลฐานที่มีความโดดเด่น พัฒนาระบบสาธารณสุขด้วยนวัตกรรม อีกทั้งมีโครงการส่งเสริมสุขภาพที่ทันสมัย หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (Universal Health Coverage - UHC) สำหรับผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งได้เริ่มนำมาใช้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 โดยให้บริการครอบคลุมแก่ประชาชนกว่า 18 ล้านคนซึ่งไม่มีประกันสุขภาพ รวมถึงประชาชนอีกกว่า 29 ล้านคนที่แผนประกันเดิมไม่ได้คุ้มครองมาก เท่ากับหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งตั้งแต่มีการนำหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ามาใช้ ทำให้ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกันตนต้องแบกรับเองได้ลดลงอย่างชัดเจน

ในด้านระบบบริการสุขภาพของไทย มีการขยายตัวของบริการสุขภาพในระดับต่างๆ ทั้งในส่วนของการบริการสุขภาพระดับต้น หรือระดับปฐมภูมิ (Primary care) ที่ให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนในด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การส่งเสริมสุขภาพทั่วไป และการป้องกันโรค โดยเป็นสถานบริการสุขภาพที่อยู่ใกล้ประชาชนมากที่สุด และมีการกระจายที่ครอบคลุมทั่วถึง ในด้านความเท่าเทียมในการกระจายของโรงพยาบาลในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับศักยภาพทางเศรษฐกิจสังคมของพื้นที่นั้นๆ ส่วนหนึ่งเนื่องจากการมีโรงพยาบาลโรงเรียนแพทย์ในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของภาค การมีความแตกต่างของสถานบริการสุขภาพมีส่วนทำให้เกิดความแตกต่างของการใช้บริการสุขภาพตามมา ทั้งนี้กลุ่มที่มาใช้บริการในการรักษาที่โรงพยาบาลมีบางส่วนที่ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการขาดข้อมูลเอกสารในการยืนยันตัวตนที่สำคัญ เป็นกลุ่มผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ ไม่ทราบชื่อและข้อมูลสำคัญ การขาดความรู้ในเรื่องสิทธิสวัสดิการ ที่ควรจะได้รับ ประชาชนบางกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มผู้ไร้สัญชาติ กลุ่มคนไทยตกหล่น และกลุ่มผู้อาศัยในพื้นที่ก้นดาร์ ซึ่งมีอุปสรรคในการติดต่อกับสถานที่ราชการไม่มีบัตรประชาชน จึงไม่มีสิทธิในการได้รับหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า นอกจากนี้ ยังขาดความชัดเจนจนในทางปฏิบัติเกี่ยวกับหลักฐานที่จำเป็นต้องแสดงเมื่อเข้ารับบริการ ซึ่งจะสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคของการเข้าถึงบริการได้ในระดับหนึ่ง

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในทางสังคมไทย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในการพิทักษ์สิทธิการเข้าถึงสิทธิการรักษา สอดคล้องกับบรรพพิพรรณ คำหอม (2544, น. 104) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า วิธีการปฏิบัติงานในรูปแบบการพิทักษ์สิทธิของนักสังคมสงเคราะห์ โดยกลุ่มผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ หรือกลุ่มเด็กที่ถูกทอดทิ้งตั้งแต่แรกเกิดที่ไม่สามารถระบุตัวตน เป็นนามไม่ทราบชื่อ เนื่องจากการขาดข้อมูลสำคัญต่อการยืนยันตัวตน การเข้ามารับการรักษาด้วยอุบัติเหตุฉุกเฉิน ไม่มีเอกสารทางราชการติดตัว โดยกลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มผู้ป่วยที่ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิ กลุ่มผู้ไม่มีหลักประกันและมีปัญหาการใช้สิทธิระบบประกันสุขภาพ เป็นการปฏิบัติงานดำเนินการจัดระบบการให้บริการแก่ผู้ที่ไม่ใช่หลักประกันสุขภาพและมีปัญหาการใช้สิทธิ ระบบประกันสุขภาพให้ได้รับสิทธิที่พึงได้รับอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาระบบประกันสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งในโรงพยาบาลในบางพื้นที่จะมีนักสังคมสงเคราะห์ที่คอยช่วยเหลือ การเตรียมข้อมูลค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลมายืนยันตัวตนให้เข้าถึงสิทธิการรักษาอย่างทั่วถึง

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าในสังคมไทยยังมีกลุ่มบุคคลที่ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิการรักษาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งกลุ่มบุคคลที่ยังไม่สามารถระบุตัวตนได้ มีผลต่อการเข้าถึงสิทธิการรักษาในระยะยาว ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่นักสังคมสงเคราะห์ต้องมีการพิทักษ์สิทธิ การช่วยเหลือผู้ป่วยให้สามารถมีฐานข้อมูลทางราชการในการยืนยันตัวตนการเข้าถึงสิทธิ ซึ่งในสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาประสบการณ์ปฏิบัติงานและอุปสรรคต่อการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของนักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อที่จะได้เห็นถึงกระบวนการในการช่วยเหลือ การพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ ให้เข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการรักษาและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย/Research Objectives

เพื่อศึกษาชุดประสบการณ์การปฏิบัติงานในการวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคต่อการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของนักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม/Literature Review

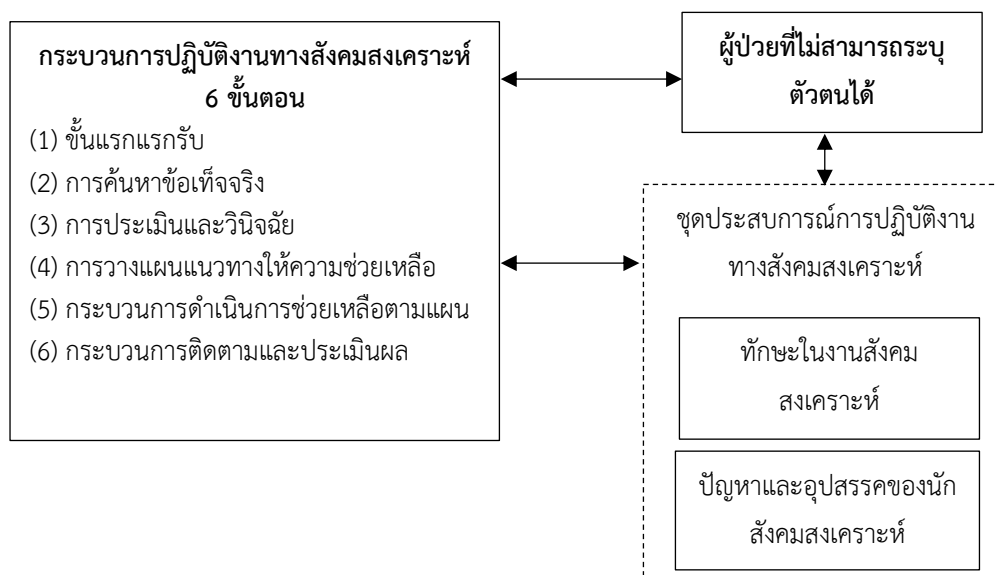
การปฏิบัติงานทางสังคมสงเคราะห์จุลภาค เป็นระดับการปฏิบัติรูปแบบแรกในการปฏิบัติงานทางสังคมสงเคราะห์ที่เน้นในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มชนเป็นสำคัญ และสามารถดำเนินการไปสู่ระดับมหภาคในลักษณะของการวิจัยทางสังคมสงเคราะห์ได้เช่นเดียวกัน การใช้คำเรียกสังคมสงเคราะห์จุลภาคนี้ถูกเรียกขานได้หลากหลายคำ อาทิ สังคมสงเคราะห์เฉพาะราย (case work) หรือ สังคมสงเคราะห์คลินิก (clinical social work) หรือ การปฏิบัติงานโดยตรง (direct praction) โดยการเรียกขานด้วยคำเหล่านี้สามารถเลือกได้ตามความเหมาะสมของลักษณะงานในการปฏิบัติ

การให้ความหมายของสังคมสงเคราะห์จุลภาคได้นั้นกวีวิชาการให้ความหมายไว้ว่า สังคมสงเคราะห์จุลภาค หมายถึงลักษณะของวิธีการ กระบวนการและหลักการในการปฏิบัติงานโดยตรง (direct praction) ที่จำเป็นต้องทำงานร่วมกับบุคคล ครอบครัว กลุ่มชน ในการบำบัดฟื้นฟู ป้องกันแก้ไขปัญหาด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมให้สามารถปฏิบัติตามภาระหน้าที่ทางสังคมได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้ กระบวนการในการปฏิบัติงานทางสังคมสงเคราะห์จุลภาคประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้ (1) ขั้นแรกแรกรับ (Intake) (2) การแสวงหาข้อเท็จจริงทางสังคม (social fact finding) (3) การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (analysis) (4) การวางแผนการดำเนินงาน (planning) (5) การดำเนินงาน (implementation/intervention) และ (6) การประเมินผล (evaluation) (ระพีพรรณ คำหอม, 2556) กล่าวได้ว่างานสังคมสงเคราะห์ข้างต้นเป็นลักษณะงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ที่ดูแลสุขภาพ มุ่งเน้นทางด้านจิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ อันสู่การเชื่อมโยงด้านสุขภาพทางกายภาพเช่นกัน

การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์กับกลุ่มเป้าหมายผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ นักสังคมสงเคราะห์ต้องใช้ทักษะและองค์ความรู้ รวมถึงทัศนคติที่เป็นเชิงบวกกับผู้ป่วยเพื่อเป็นการทำความเข้าใจบริบท และมุมมองในแต่ละมิติของผู้ป่วยอย่างชัดเจน โดยกระบวนการปฏิบัติงานกับผู้ป่วยดังกล่าวต้องดำเนินการเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะอยู่ระหว่างการรักษาตัว ระยะเตรียมจำหน่าย และระยะติดตามประเมินผล (เทียนชัย คุณยศยิ่ง, 2565; ศุภรัตน์ บุรณสมภพ, 2566) โดยในระยะของการติดตามต้องดำเนินการเรื่องสถานะตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ เพื่อให้การช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรได้รับอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

จากการนิยามความหมายและกระบวนการปฏิบัติงานทางสังคมสงเคราะห์จุลภาคข้างต้นเป็นกรอบความคิดที่ทีมวิจัยปรับใช้เป็นกระบวนการในการปฏิบัติงานกับผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของนักสังคมสงเคราะห์โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เป็นหลัก เพื่อให้กระบวนการช่วยเหลือและการพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วยมีความครอบคลุมและผู้ป่วยได้รับประโยชน์ได้มากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาประสบการณ์และวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยเรื้อรังที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของนักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ระหว่างวันที่ 20 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ถึง 28 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. **ผู้ให้ข้อมูล** ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เป็น 1 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มนักสังคมสงเคราะห์ ที่สังกัดโรงพยาบาลมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีประสบการณ์ปฏิบัติงานค้นหาตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ จำนวน 7 ท่าน โดยเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้ปฏิบัติงานตรง ตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ ที่ปฏิบัติงานเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี ต่อเนื่องในโรงพยาบาลมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม และต้องการช่วยเหลือหรือปฏิบัติงานกับกลุ่มเป้าหมายผู้ป่วยเรื้อรังที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้มาอย่างน้อย 5 ราย

2. **เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในประเด็นประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ และอุปสรรคต่อการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ อีกทั้งการใช้เครื่องมือการดำเนินงานของนักสังคมสงเคราะห์ ในโรงพยาบาลมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ นักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนทางด้านสังคมสงเคราะห์ หัวหน้างานที่ปฏิบัติงานทางสังคมสงเคราะห์หรือจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ภายนอกโรงพยาบาลมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ที่ปฏิบัติงานกับผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องมือที่มีคุณภาพและได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูล** การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยช่วงระยะเวลาในการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นช่วงระหว่างเดือนธันวาคม - มกราคม 2566 ซึ่งอยู่ในช่วงนอกเวลาของงานของผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุมประเด็นวิจัยมากที่สุด ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยการปกปิดข้อมูล และการเก็บรักษาความลับ การจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยการขออนุญาต จากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยก่อนทำแบบบันทึกเสียง หากได้รับอนุญาต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการตรวจทานความถูกต้องย้อนหลังได้

4. **การพิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้ให้ข้อมูล** การทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยการปกปิดข้อมูลและการรักษาความลับขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ อธิบายถึงสิทธิในการถอนตัวออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลาและการถอนตัวนั้นไม่มีผลเสียใด ๆ หากการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความไม่สบายใจรู้สึกเป็นทุกข์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ทีมผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาตรวจสอบด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านการรวบรวมข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา จากนั้นตีความและสรุปผลข้อมูลด้วยการอธิบายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ชุดประสบการณ์การทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ โรงพยาบาลมหาสารคามศรีเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการค้นหาตัวตนผู้ป่วย การดำเนินงานที่สำคัญของนักสังคมสงเคราะห์ต่อการช่วยเหลือผู้ป่วยให้สามารถเข้าถึงสิทธิการรักษา โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ดังนี้

(1) ด้านการนำกระบวนการทำงานในงานสังคมสงเคราะห์มาใช้ร่วมในการค้นหาตัวตนผู้ป่วย นักสังคมสงเคราะห์ทางโรงพยาบาลมหาสารคามศรีเชียงใหม่มีการดำเนินงานที่สำคัญต่อการค้นหาตัวตนผู้ป่วย มีรายละเอียด ดังนี้

1.1) ขั้นแรกแรกรับ (Intake) มีการรับแจ้งข้อมูลเบื้องต้นจากทางหอผู้ป่วยที่รับผิดชอบและทางใบส่งตัวของผู้ป่วยทางนักสังคมสงเคราะห์สอบถามข้อมูลจากทางหอผู้ป่วยถึงรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ป่วยที่มารับการรักษา ลักษณะที่พบผู้ป่วย และความพร้อมของผู้ป่วยในการตอบสนองต่อการให้ข้อมูล

ในขั้นตอนแรกจะมีการใช้ทักษะในการสร้างสัมพันธภาพเป็นเริ่มแรกก่อนการดำเนินงาน โดยมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ร่วมวิชาชีพที่ปฏิบัติงานร่วม การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกโรงพยาบาล และที่สำคัญต่อกลุ่มผู้ป่วยที่มารับบริการในงานสังคมสงเคราะห์ เพื่อเตรียมข้อมูลที่สำคัญเบื้องต้น

1.2) การค้นหาข้อเท็จจริง (Fact Finding) ในการค้นหาข้อเท็จจริงนั้นนักสังคมสงเคราะห์จะแบ่งการค้นหาข้อมูลอยู่สองกรณี โดยกรณีแรกเป็น (1) ผู้ป่วยไม่สามารถระบุตัวตนได้ที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้หรือเป็นชายไม่ทราบชื่อ เข้ามาได้รับการรักษาที่ห้องตรวจฉุกเฉินด้วยการประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ ไม่สามารถสื่อสารให้ข้อมูลได้ เนื่องจากมีอาการสาหัสและไม่พกเอกสารสำคัญที่ติดตัว ทางนักสังคมสงเคราะห์จึงได้มีการสืบค้นหาข้อเท็จจริงจากการประสานงานกับบุคคลต้นทางที่น่าสงสัยผู้ป่วย และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย อีกทั้งในการค้นหาข้อเท็จจริงในครั้งนี้จะต้องมีการอาศัยหน่วยงานภายในและภายนอกในการให้ข้อมูลที่สมารถค้นหาตัวตนผู้ป่วยได้ เพื่อจะให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงสิทธิในการรักษา ในกรณีที่สองเป็น (2) ผู้ป่วยไม่สามารถระบุตัวตนได้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ นักสังคมสงเคราะห์ก็จะมีการค้นหาข้อเท็จจริงผ่านข้อมูลจากหอผู้ป่วยที่รับผิดชอบดูแลเช่นเดียวกัน จากนั้นนักสังคมสงเคราะห์ได้มีการสัมภาษณ์ผู้ป่วยโดยตรง เนื่องจากผู้ป่วยสามารถให้ข้อมูลได้ โดยมีการสัมภาษณ์ถึงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ป่วย และสัมภาษณ์ถึงเอกสารสำคัญที่ติดตัวผู้ป่วย เพื่อที่นักสังคมสงเคราะห์จะได้มีการเปรียบเทียบถึงความคล้ายคลึงกันของข้อมูลที่ได้รับมาดำเนินการช่วยเหลือผู้ป่วย หากนักสังคมสงเคราะห์พบว่าข้อมูลมีความคล้ายคลึงกันก็จะมีการดำเนินการให้ผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้หรือบุคคลไม่ทราบชื่อสามารถระบุตัวตนและเข้าถึงสิทธิการรักษาตามกระบวนการทางการแพทย์

การปฏิบัติงานในขั้นตอนนี้ต้องใช้ทักษะ ดังนี้

(1) ทักษะการสังเกต สำหรับการสังเกตอัตลักษณ์ของผู้ป่วยที่มีความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล อาทิ สังเกตถึงลักษณะเฉพาะตัวของผู้ป่วย รูปร่างหน้าตา ภาษาคำพูดที่ใช้ในการสื่อสารของผู้ป่วย สังเกตจากเอกสารที่มีติดตัวมาจากผู้ป่วย และสังเกตถึงบุคลิกภาพ ชาติพันธุ์ของผู้ป่วย (นักสังคมสงเคราะห์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2566)

(2) ทักษะในการสัมภาษณ์ ในส่วนนี้เป็นทักษะเริ่มต้นในการสืบค้นข้อมูลเบื้องต้น และเชิงลึกของข้อมูลได้ โดยการสัมภาษณ์ถึงลักษณะสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไประบุตัวตนผู้ป่วยให้สามารถเข้าถึงสิทธิในการรักษาได้อย่างครบถ้วนและเกิดประโยชน์สุดแก่ผู้ป่วย (นักสังคมสงเคราะห์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2566)

(3) ทักษะการฟัง การใช้ทักษะนี้สำหรับผู้ป่วยสำหรับมาก เพราะต้องใช้การฟังอย่างตั้งใจเพื่อการรับทราบถึงความต้องการที่ทางผู้ป่วย หรือทางทีมที่ปฏิบัติงานร่วม โดยมีการจดบันทึกข้อความควบคู่กับการฟัง เพื่อที่จะสามารถนำไปวางแผนไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการปฏิบัติงานในภายหลัง (นักสังคมสงเคราะห์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2566)

1.3) การประเมินและวินิจฉัย (Assessment & Diganosis) ในส่วนกระบวนการถัดไปนักสังคมสงเคราะห์ได้มีการประเมินและวินิจฉัยของกลุ่มผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ ทางนักสังคมสงเคราะห์ทำงานเป็นทีมในการประเมินทางด้านความพร้อม กาย จิต สังคม โดยทางทีมการรักษามีการนัดผู้ป่วยเป็นระยะๆ ตามอาการที่ผู้ป่วยกำลังรักษา เพื่อเก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ในขั้นตอนนี้ต้องใช้ทักษะ ดังนี้

(1) ทักษะการแสวงหาทรัพยากร สำหรับกรณีการใช้ทักษะนี้ไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารกับผู้ป่วย จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการแสวงหาข้อมูลโดยตรงกับผู้ป่วย นักสังคมสงเคราะห์จึงต้องมีการอาศัยทรัพยากรรอบข้างในการช่วยเหลือ เช่น เจ้าหน้าที่ ล่ามภาษา หรือ ทรัพยากรรอบข้างผู้ป่วย (นักสังคมสงเคราะห์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2566)

1.4) การวางแผนแนวทางให้ความช่วยเหลือ (Planning for intervention) กระบวนการนี้นักสังคมสงเคราะห์และทางทีมการรักษาจะมีการนำข้อมูลที่ได้รับจากทางหน่วยงานภายในและนอกโรงพยาบาลมาวางแผนร่วมกัน

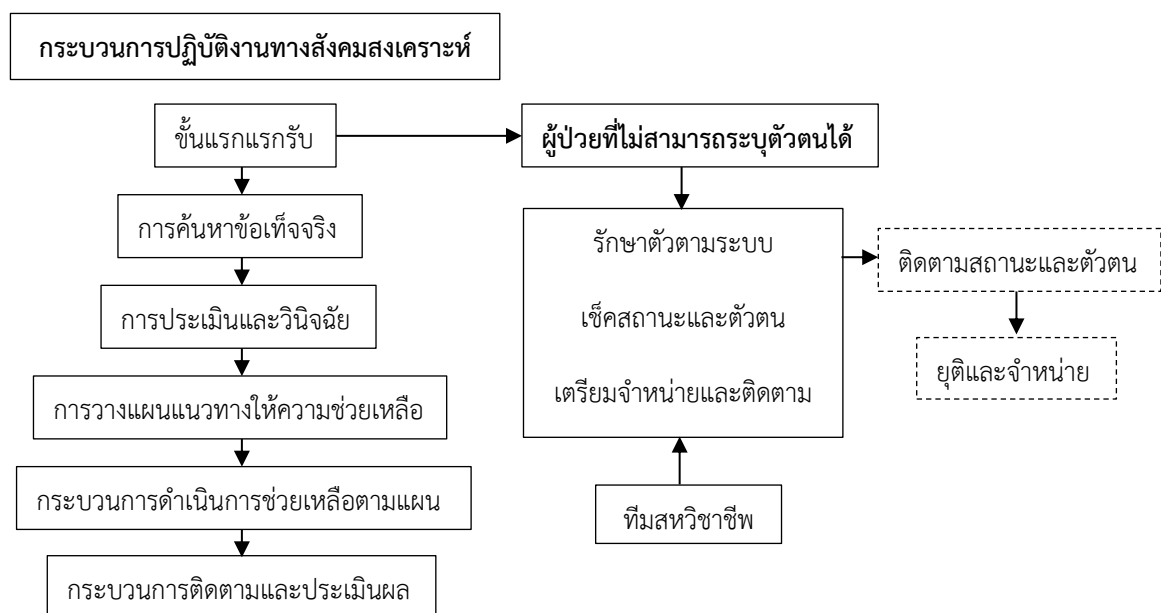
1.5) กระบวนการดำเนินการช่วยเหลือตามแผน (Intervention) หลังจากได้มีการวางแผนแนวทางการช่วยเหลือแล้วจะนำไปสู่กระบวนการดำเนินการช่วยเหลือตามแผนทางนักสังคมสงเคราะห์ได้มีการดำเนินการช่วยเหลือตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ โดยการนำข้อมูลที่ได้รับจากการค้นหาข้อเท็จจริงมาคัดกรอง เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาช่วยเหลือผู้ป่วยให้สามารถเข้าถึงสิทธิ์การรักษา โดยมีการเตรียมเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยนำเข้าสู่ระบบเพื่อพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ป่วย โดยทั้งสองขั้นตอนนี้ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ทักษะ ดังนี้

(1) ทักษะการติดต่อประสานงาน ถือเป็นทักษะในการเชื่อมต่อเครือข่ายในการปฏิบัติงานผ่านหน่วยงานไปยังทีมสหวิชาชีพทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ในระดับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หรือหน่วยงานที่มีข้อมูลความเกี่ยวข้องกับตัวผู้ป่วย รวมถึงการประสานงานไปยังพื้นที่ที่ผู้ป่วยอยู่อาศัย (นักสังคมสงเคราะห์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2566)

1.6) กระบวนการติดตามและประเมินผล (Follow up & Evaluation) ในกระบวนการสุดท้ายนี้เมื่อได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ป่วยให้เข้าถึงสิทธิ์การรักษาได้อย่างเสร็จสิ้น ในส่วนของการติดตามและประเมินผลเป็นไปในทิศทางที่ไม่ดีก็จะมีส่งต่อ (Refer) ไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบอีกครั้ง แต่ถ้ามีผลไปในทิศทางที่ดีก็จะมียุติการให้บริการ (Termination) โดยขั้นตอนสุดท้ายต้องใช้ทักษะ ดังนี้

(1) ทักษะการส่งต่อ เป็นการใช้ส่งต่อด้านเอกสารที่ได้รับจากการค้นหาข้อเท็จจริงของผู้ป่วยนำมารวบรวมเพื่อส่งต่อให้กับผู้ป่วยที่รับผิดชอบ การส่งต่อข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการรักษาในลำดับต่อไป (นักสังคมสงเคราะห์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2566)

แผนภาพที่ 1 แสดงกระบวนการปฏิบัติงานค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของนักสังคมสงเคราะห์

(3) ด้านปัญหาและอุปสรรคของนักสังคมสงเคราะห์ ในการค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้พบปัญหา และอุปสรรคของการค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่มีสภาพปัญหาที่มีความซับซ้อน มีสภาพปัญหาที่มีความแตกต่างกันเป็นรายบุคคล ลักษณะปัญหาและอุปสรรคที่นักสังคมสงเคราะห์พบเจอโดยส่วนรวม ในเรื่องการที่ผู้ป่วยไม่มีเอกสารยืนยันตัวตน การให้ข้อมูล ชื่อนามสกุลที่ไม่ตรงกัน ผู้ป่วยไม่มีบัตรประชาชนมายืนยันตัวตน และการค้นหาข้อมูลหลายช่องทางที่ซับซ้อน ทำให้เกิดปัญหา ในการประสานส่งต่อที่สามารถมีหน่วยงานทางราชการรองรับ เนื่องจากมีกฎระเบียบและเงื่อนไขที่ซับซ้อน และสถานรองรับที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อผู้ป่วย ทั้งนี้ก็ยังพบถึงปัญหาและอุปสรรคอีกหลายประการ ดังนี้

(3.1) ปัญหาอุปสรรคต่อการให้ความร่วมมือของผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย เนื่องจากผู้ป่วยบางกลุ่มกลัวการ ให้ข้อมูลเพราะการเข้ามาในประเทศแบบผิดกฎหมาย จึงไม่กล้าที่เปิดเผยข้อมูล ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อการได้รับเอกสาร สำคัญทางราชการในการเข้าถึงสิทธิการรักษา (นักสังคมสงเคราะห์, สัมภาษณ์ 15 มกราคม 2566)

(3.2) ปัญหาอุปสรรคทางด้านการสื่อสาร เนื่องจากกลุ่มผู้ป่วยที่มารับบริการมีความหลากหลายทางกลุ่ม ชาติพันธุ์ กลุ่มต่างดาวกลุ่มต่างชาติ ส่งผลต่อการสื่อสาร การได้รับความหมายที่คาดเคลื่อน (นักสังคมสงเคราะห์, สัมภาษณ์ 15 มกราคม 2566)

(4) แนวทางในการแก้ไขปัญหเฉพาะรายบุคคล แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของนักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่พบว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหเฉพาะรายบุคคลตามกลุ่มเป้าหมาย และตามสภาพปัญหา ของนักสังคมสงเคราะห์ที่พบเจอ ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์จะมีการแก้ไขปัญหาโดยการหาล่ามบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในการ สื่อสารเฉพาะ เพื่อที่จะสามารถรับข้อมูลผู้ป่วยเพื่อนำไปสู่การค้นหาตัวตนได้ และเมื่อนักสังคมสงเคราะห์ดำเนินการแล้วแต่ เกิดปัญหาที่มีความซับซ้อน ก็จะมีการเสนอผู้อำนวยการโรงพยาบาลตามขั้นตอน การปรึกษาผู้บังคับบัญชา และทีมผู้บริหาร เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน (นักสังคมสงเคราะห์, สัมภาษณ์ 15 มกราคม 2566)

สรุปได้ว่า จากชุดประสบการณ์การทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุ ตัวตนได้ ทีมวิจัยได้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางสังคมสงเคราะห์เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยได้มีการนำ กระบวนการในการค้นหาข้อเท็จจริง กระบวนการประเมินปัญหาและวินิจฉัย กระบวนการวางแผนการให้ความช่วยเหลือ และการ นำทักษะมาแก้ไขอุปสรรคที่พบเจอ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง ร่วมกับทีมสห วิชาชีพ ร่วมกับผู้บังคับบัญชาและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนาสู่การให้บริการที่มีคุณภาพในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการทางการ รักษาทางด้านการแพทย์ในระยะยาว

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ชุดประสบการณ์การทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุ ตัวตนได้ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

จากชุดประสบการณ์ในการค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของนักสังคมสงเคราะห์ทางโรงพยาบาล มหาราชนครเชียงใหม่ โดยได้มีการนำกระบวนการในการค้นหาข้อเท็จจริง กระบวนการประเมินปัญหาและวินิจฉัย กระบวนการ วางแผนการให้ความช่วยเหลือ และการนำทักษะในงานสังคมสงเคราะห์มาใช้ในการค้นหาตัวตนผู้ป่วย อีกทั้งยังได้มีการ ปฏิบัติการตามมาตรฐานทางสังคมสงเคราะห์ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหานำไปสู่การ พัฒนาการให้บริการที่มีคุณภาพในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการทางการรักษาทางด้านการแพทย์ในระยะยาว

การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของนักสังคมสงเคราะห์ปี พ.ศ.2551 กล่าวว่า กรอบ แนวทางการดำเนินงานในการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์เป็นแนวทางการประเมินพัฒนานักสังคมสงเคราะห์อย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้พัฒนาสู่การให้บริการที่มีคุณภาพ มีการกำหนดให้มีการประเมินองค์ประกอบ ตัวชี้วัด และหลักเกณฑ์การ ประเมินมาตรฐาน 3 ด้าน คือ ด้านคุณสมบัติด้านจรรยาบรรณและค่านิยมทางวิชาชีพ และการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ที่ ประกอบไปด้วย 6 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ทักษะ ในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ด้านการปฏิบัติงานต่อผู้ใช้บริการ ด้านการ ทำงานเป็นทีม หรือการทำงานสหวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา และองค์กรที่สังกัดด้านการปฏิบัติต่อวิชาชีพสังคม สงเคราะห์และด้านการปฏิบัติต่อสังคม (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์, 2551) สอดคล้องกับ เทียนชัย คุณยศยิ่ง (2565) ที่ศึกษากระบวนการของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ในการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยเรื้อรังที่ไม่สามารถระบุตัวตน ได้ โดยพบว่ากรอบการปฏิบัติงานการค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ในโรงพยาบาลมีความจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ และทักษะเฉพาะในการปฏิบัติงานตามกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์

ทั้งนี้ ชุดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลจะต้องมีการดำเนินงานภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ มีความสอดคล้องกับการอธิบาย นักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์จึงต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานสวัสดิการ สังคมในโรงพยาบาล 9 มาตรฐาน ดังนี้ (โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป, 2551) และ เพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการข้อกำหนดสาขาการประกอบโรคศิลปะใหม่ (สาขาสังคมสงเคราะห์คลินิก, 2554)

มาตรฐานที่ 1 ด้านการประเมินและวินิจฉัยทางสังคม (Social Assessment and Diagnosis) เป็นกระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางสังคมพัฒนาการของ บุคคล ความสัมพันธ์ในครอบครัว แบบแผนการดำเนินชีวิต ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมใน ด้านต่างๆ เช่น การใช้ชีวิตในครอบครัว สังคม ชุมชน การงาน อาชีพ การศึกษา การปฏิบัติกิจวัตร ประจำวัน รูปแบบการเผชิญปัญหา อุปสรรคทางสังคมที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหาสุขภาพของ ผู้ใช้บริการ รวมถึงเครือข่ายทางสังคมของบุคคล กลุ่ม ครอบครัว เพื่อนำมาประเมิน วิเคราะห์วินิจฉัย สาเหตุของปัญหา หรือปัจจัยทางสังคมอื่นๆ ผลกระทบจากปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และความสัมพันธ์ทางสังคม ประกอบการวางแผนให้การบำบัดช่วยเหลือทางสังคม การประเมินและวินิจฉัยทางสังคม จะต้องดำเนินงานผ่านการใช้เครื่องมือ เกณฑ์ การวินิจฉัยทางสังคม นำไปสู่การวางแผนทางสังคม เพื่อการช่วยเหลือผู้ใช้บริการรายบุคคล รายกลุ่ม ครอบครัว ให้สามารถจัดการกับปัญหาทางสังคมและทำหน้าที่ทางสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติงาน ดังนี้

1) กระบวนการหาข้อมูล การค้นหาข้อมูลทั่วไป ค้นหาข้อมูลทางสังคมของผู้ใช้บริการ เพื่อจัดการกับปัญหาสังคม อารมณ์จิตใจ ได้อย่างถูกต้อง เช่น การซักประวัติการสัมภาษณ์การเยี่ยมบ้าน การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องผ่านกลุ่มสังคมต่างๆ

2) กระบวนการประเมินปัญหาและวินิจฉัย การทำความเข้าใจกับปัญหาของผู้ใช้บริการ สามารถวินิจฉัยถึงสาเหตุแห่ง ปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาพิจารณาความเสี่ยงและระดับความรุนแรง ผลกระทบ ต่างๆ จนสามารถวางแผน ให้ความช่วยเหลือผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยอาศัยรูปแบบ การปฏิบัติงานในลักษณะทีมสหวิชาชีพ หรือประชุมหารือในกรณีที่มีปัญหาที่มีความซับซ้อนรุนแรง

3) กระบวนการวางแผนให้ความช่วยเหลือ การวางแผน หรือกำหนดกิจกรรมที่จะเข้าไปช่วยเหลือตามลำดับความสำคัญ หรือความรุนแรงของปัญหา โดยให้ผู้ให้บริการและหรือครอบครัว ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน โดย ให้พิจารณาจากความจำเป็นตามบริบทที่เป็นจริง

ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรคของนักสังคมสงเคราะห์ในการปฏิบัติงานกับกลุ่มเป้าหมายผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ได้แก่ ปัญหาอุปสรรคต่อการให้ความร่วมมือของผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย เนื่องจากผู้ป่วยบางกลุ่มกลัวการให้ข้อมูลเพราะการเข้ามาในประเทศแบบผิดกฎหมาย จึงไม่กล้าที่เปิดเผยข้อมูล ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อการได้รับเอกสารสำคัญทางราชการในการเข้าถึงสิทธิการรักษา และปัญหาอุปสรรคทางด้านการสื่อสาร เนื่องจากกลุ่มผู้ป่วยที่มาใช้บริการมีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มแรงงานต่างด้าว กลุ่มต่างชาติ ส่งผลต่อการสื่อสาร การได้รับความหมายที่คาดเคลื่อน

กล่าวได้ว่ากลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เป็นนักท่องเที่ยวหรือประชากรชาวต่างชาติที่เข้ามาพักอาศัยชั่วคราวในประเทศไทย หากแต่กลับมาเป็นผู้ประสบปัญหาทางสังคมจนต้องเข้าสู่ระบบและกระบวนการช่วยเหลือของโรงพยาบาล ซึ่งโรงพยาบาลก็ต้องรับหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือต่อไป หากแต่การเพิ่มขึ้นของผู้ป่วยไม่สามารถระบุตัวตนได้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เพียงพอของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลที่มีอยู่อย่างจำกัด สอดคล้องกับ เทียนชัย คุณยศยิ่ง (2565) ที่ให้ข้อเสนอแนะต่อการเพิ่มอัตรานักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลรัฐให้มีความสอดคล้องกับผู้ป่วยที่เพิ่มจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี พร้อมกันนี้ความจัดทำคู่มือที่เป็นภาษาที่หลากหลายพิจารณาตามภาพรวมส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาด้วยเช่นกัน (ศุภรัตน์ บุรณสมภพ, 2566)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องชุดประสบการณ์การทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาชุดประสบการณ์การปฏิบัติงาน ในการวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคต่อการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ของนักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ พบว่าปัญหา

อุปสรรคที่พบส่วนใหญ่การไม่มีเอกสารสำคัญที่ติดตัวผู้ป่วย รวมถึงการสื่อสารที่คาดเคลื่อนระหว่างกัน ซึ่งทั้งนี้นักสังคมสงเคราะห์ได้มีการปฏิบัติการตามมาตรฐานทางสังคมสงเคราะห์เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยได้มีการนำกระบวนการและ การนำทักษะในงานสังคมสงเคราะห์ มาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบเจอ เพื่อพัฒนาสู่การให้บริการที่มีคุณภาพในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการทางการรักษาทางด้านการแพทย์ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สามารถเป็นคู่มือ ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ต่อการค้นหาตัวตนผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้

1.2 สามารถเป็นความรู้ให้กับผู้ที่มีความสนใจในประเด็นดังกล่าวมาเรียนรู้ถึงกระบวนการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนผู้ป่วยให้สามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการ และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา งานวิจัยในครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาในลักษณะวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อที่จะสามารถเก็บข้อมูลทางสถิติ การนำมาวิเคราะห์ในการดำเนินงาน ในการเข้าถึงสิทธิของกลุ่มผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรจะมีการระบุถึงขอบเขตในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ป่วยที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ให้มีความชัดเจน โดยการกำหนดถึงกลุ่มเป้าหมายในการช่วยเหลือที่มีความชัดเจน เพื่อจะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะ และ เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์โรงพยาบาลมหาสารคามและคณะผู้บริหารและบุคลากรของโรงพยาบาลมหาสารคาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย รวมถึงข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ และที่สำคัญผู้ให้ข้อมูลทั้งนักสังคมสงเคราะห์ และผู้รับบริการทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

- [1] กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์. (2551). คู่มือการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของนักสังคมสงเคราะห์. (อัครา).
- [2] กระทรวงสาธารณสุข, สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป. (2542). มาตรฐานและคู่มือการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์. (อัครา).
- [3] คณะกรรมการพัฒนางานสวัสดิการสังคม รพศ/รพท. (2551). คู่มือและแนวทางการดำเนินงานสวัสดิการสังคม โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- [4] เทียนชัย คุณยศยิ่ง. (2565). การศึกษากระบวนการของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ในการค้นหาตัวตนของผู้ป่วยเรื้อรังที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [5] บุญธิดา บุญแก้ว. (2559). การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [6] N, Malaria. (2016). National Malaria Elimination Strategy Thailand B.E. 2560-2569 (2017–2026). Bangkok: Ministry of Public Health.
- [7] พลเดช ปิ่นประทีป. (2562). ความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุข [ออนไลน์]. <https://infocenter.nationalhealththailand.go.th/>. (เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2566)
- [8] ระพีพรรณ คำหอม. (2551). หลักการและกระบวนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์จุลภาค (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- [9] ระพีพรรณ คำหอม. (2554). สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- [10] ระพีพรรณ คำหอม. (2556). หลักการและกระบวนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์จุลภาค (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [11] โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป. (2551). คู่มือและแนวทางการดำเนินงานสวัสดิการสังคม. (อัดสำเนา).
- [12] สุภรัตน์ บุรณสมภพ. (2566). การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ทางสาธารณสุข ในศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. *วารสารร่วมพฤษ มหาวิตถาลัยเกริก*. 41(3): 231-252
- [13] สุรางค์รัตน์ วศินารมณ. (2554). การจัดการรายกรณีในงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [14] สมฤดี หลั่นมวง. (2547). การพัฒนาบทบาทนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์และ โรงพยาบาลทั่วไป ตามกรอบ. การปฏิบัติรูประบบโครงสร้าง พ.ศ.2546. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- [15] สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, สมาคมนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ไทย และสมาคมนักสังคมสงเคราะห์จิตเวช. (2554). เอกสารประกอบการขอกำหนดสาขาการประกอบโรคศิลปะใหม่. สาขาสังคมสงเคราะห์คลินิก. (อัดสำเนา).
- [16] S. Ramaboot, et al. (2016). Final Evaluation of WHO Country Cooperation Strategy Thailand 2012–2016. Bangkok: World Health Organization, Country Office for Thailand.

ผลการใช้สื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
EFFECTS OF USING THINGLINK INTERACTIVE MEDIA ON ENHANCING
REASONING SKILLS OF UNDERGRADUATE STUDENTS

ศยามน อินสะอาด^{1*}, กิตติพันธ์ นาคมงคล², หัตถวดี สังขธรรม³
Sayamon Insaard, Kittiphan Nakmongkhon, Hattawadee Sangkhatham

¹⁻³สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹⁻³Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

*Corresponding email: sayamon.i@ru.ac.th

Received: 9 November 2025; Revised: 10 December 2025; Accepted: 29 December 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) แบบ One-Group Pretest - Posttest Design กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink แบบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผล แบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ Wilcoxon signed-rank test

ผลการวิจัยพบว่า

1. สื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด และคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก
2. ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษา หลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สื่ออินเทอร์แอคทีฟ; จิงลิงก์; การคิดเชิงเหตุผล

Abstract

This study aimed to (1) develop an interactive ThingLink learning media to enhance undergraduate students' reasoning skills; (2) compare students' reasoning skills before and after learning with the interactive ThingLink media; and (3) investigate students' satisfaction after learning with the interactive ThingLink media. The research employed an experimental design using a One-Group Pretest-Posttest Design. The participants were 60 undergraduate students from Ramkhamhaeng University, selected through purposive sampling. The research instruments consisted of the interactive ThingLink media, a reasoning skills test, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and Wilcoxon signed-rank test.

The results revealed that

1. The developed interactive ThingLink media showed excellent media quality and high content quality.
2. Students' reasoning skills after learning with the ThingLink media were significantly higher than before learning at the .05 level of significance.
3. Students' satisfaction with learning through the ThingLink media was at the highest level.

Keywords: Interactive Media; ThingLink; Reasoning Skills

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 สถาบันอุดมศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายในการเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะการคิดและการแก้ปัญหาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่ซับซ้อนและขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี หนึ่งในทักษะสำคัญคือ ทักษะการคิดเชิงเหตุผล (Reasoning Skills) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ สรุปเหตุผล และประเมินข้อมูลอย่างมีเหตุผล [1], [2] อย่างไรก็ตาม นักศึกษาระดับปริญญาตรีหลายคนยังมีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการคิดเชิงเหตุผลต่ำ เนื่องจากการเรียนการสอนแบบบรรยายเป็นหลักที่เน้นการท่องจำมากกว่าการสร้างความรู้ด้วยตนเอง [3] อีกทั้งความคาดหวังของสถาบันการศึกษา หน่วยงานนโยบาย และสังคมในระดับมหภาคยังสะท้อนให้เห็นถึงความเร่งด่วนของการยกระดับทักษะการคิดของผู้เรียนอย่างชัดเจน ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและสมรรถนะดิจิทัลอย่างเป็นทางการผ่านนโยบายการศึกษา เช่น กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework: NQF) ซึ่งกำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงนโยบาย Thailand 4.0 ที่มุ่งเน้นการสร้างทุนมนุษย์ที่มีทักษะคิดวิเคราะห์และนวัตกรรม ขณะเดียวกันองค์กรระหว่างประเทศ OECD และ UNESCO ต่างชี้ว่าทักษะการคิดขั้นสูงและการคิดเชิงเหตุผลเป็นพื้นฐานสำคัญของสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อรับมือกับความซับซ้อนของข้อมูลและการตัดสินใจในสังคมดิจิทัล [26], [27] และเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นักการศึกษาจึงเริ่มบูรณาการเทคโนโลยีสื่ออินเทอร์แอคทีฟเข้าในกระบวนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ และประสบการณ์ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกและความมีส่วนร่วมทางปัญญา [4] งานวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยส่งเสริมทักษะคิดเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์ โดยกระตุ้นกระบวนการประมวลผลข้อมูลหลายประสาทสัมผัสและการเรียนรู้ด้วยตนเอง [6] เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของผู้เรียนได้

ThingLink เป็นเครื่องมือบนเว็บแบบอินเทอร์แอคทีฟที่สามารถสร้างภาพและวิดีโอแบบโต้ตอบที่ฝังลิงก์สื่อมัลติมีเดียต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แบบสำรวจได้อย่างอิสระ [7] ตอบโจทย์แนวโน้มการเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ตามทฤษฎีร่วมสมัย เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ของ [18] ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์หลายมิติ (Interactive Multimodal Learning) [4] และ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) [28] ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจจากการเชื่อมโยงข้อมูล การลงมือทำ และสำรวจสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ในรูปแบบที่มีความหมาย งานวิจัยชี้ว่า ThingLink ส่งเสริมกระบวนการสอบถาม การเรียนรู้ด้วยภาพ และการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อทักษะการคิดเชิงเหตุผลและการแก้ปัญหา [5] อย่างไรก็ตามงานวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับประสิทธิผลของ ThingLink ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในบริบทไทย ยังมีจำนวนจำกัด ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงศึกษาผลของการใช้สื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับการบูรณาการเครื่องมือดิจิทัลเชิงโต้ตอบในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา และส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดเชิงเหตุผลของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาปริญญาตรีที่เรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล หลังเรียน มีคะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักศึกษาปริญญาตรีหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ตัวแปรที่ศึกษา

- ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink
- ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงเหตุผล และความพึงพอใจ

การทบทวนวรรณกรรม

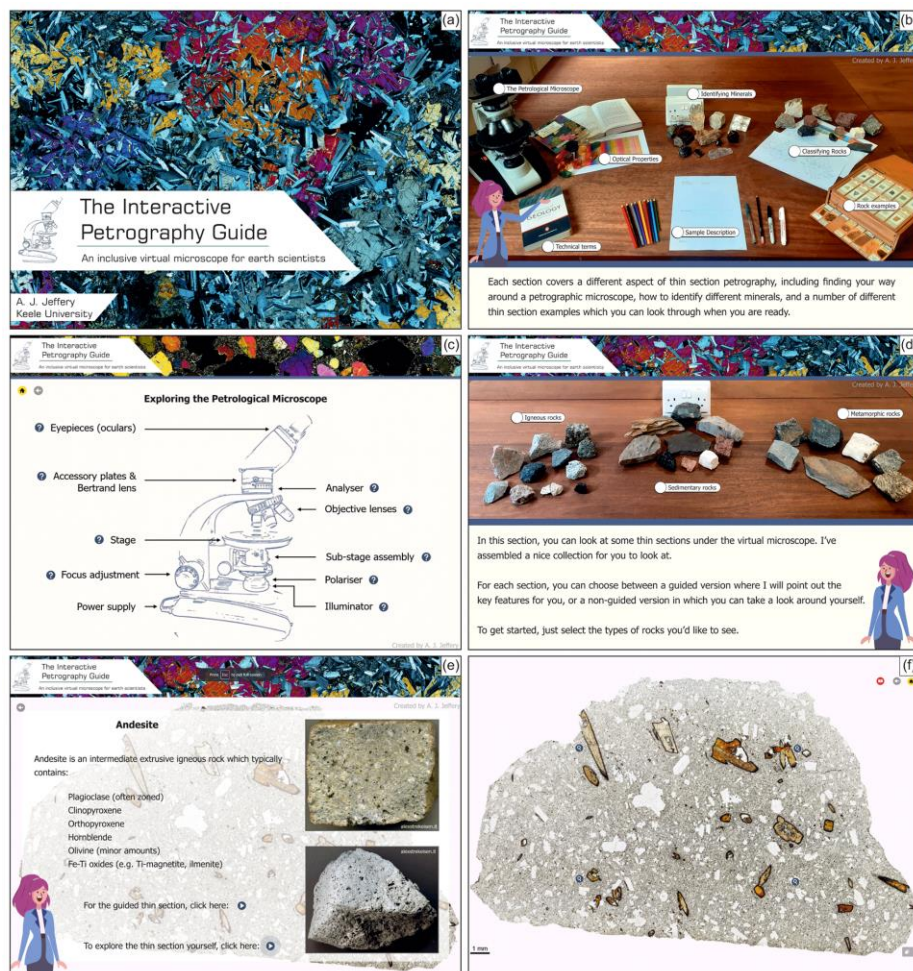
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่อง ผลการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เกี่ยวกับทฤษฎีหลักการแนวคิดของสื่อ อินเทอร์เน็ต ThingLink, ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการคิดเชิงเหตุผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานของ ThingLink

ThingLink เป็นเครื่องมือสร้างสื่อแบบภาพเชิงโต้ตอบ (Interactive Visual Media) ผู้สอนสามารถใส่จุดคลิก (Hotspots) บนรูปภาพ วิดีโอ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลเสียง วิดีโอ หรือคำถาม กระตุ้นให้ผู้เรียนสำรวจและคิดด้วยตนเอง โดยมีคุณลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการคิด ได้แก่ 1) การเชื่อมโยงภาพกับเนื้อหา จะช่วยกระตุ้นการคิดเชิงวิเคราะห์ 2) ผู้เรียนสำรวจด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเสริมการคิดแบบอิสระและสร้างสรรค์ 3) มีจุดเน้นหลายมิติ (Multimodal) ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการคิดเชิงระบบ 4) สามารถฝังคำถามหรือแบบทดสอบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนฝึกการคิดเชิงประเมิน [8] กล่าวสนับสนุนว่า ผู้เรียนสามารถเข้าใจ จำแนก ค้นพบข้อมูลได้ด้วยตนเองจากภาพที่แท็กอยู่ใน ThingLink มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ นอกจากนี้ [9] ได้สนับสนุนว่าจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านดิจิทัล (Digital Literacy) มีทักษะและความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เข้าถึงการประเมิน ผลิตภัณฑ์ดิจิทัล การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสื่อสาร รวมถึงสามารถสร้างทักษะเชิงสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการในโลกปัจจุบัน

[5] แบ่งประเภทของการนำเสนอเนื้อหาภาพแบบมีปฏิสัมพันธ์ Thinglink ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) วิดีโอแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Videos) 2) ทัวร์เสมือนจริง (Virtual Tours) 3) อินโฟกราฟิก (Infographics) 4) ภาพและวิดีโอ 360 องศา (360-Degree Images and Videos) 5) ความเป็นจริงเสริม และความเป็นจริงเสมือน (Augmented Reality and Virtual Reality) 6) ห้องปฏิบัติการเสมือน (Virtual Lab) โดยในงานวิจัยนี้ได้พัฒนาสื่ออินเทอร์เน็ต Thinglink โดยใช้ภาพและสื่อ (Text & Media Tag) เป็นการแท็กโดยเพิ่มคำอธิบายให้แก่รูปภาพ สื่อวิดีโอ แอนิเมชัน ลิงก์เสียง ฯลฯ และแท็กเพิ่มเนื้อหาจากเว็บไซต์ (Add Content from Website) ฝัง Embed code ของสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อเสียงจากพอดแคสต์ (Podcast) วิดีโอจาก YouTube เป็นต้น

จากงานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงได้ ดังผลงานวิจัย [7] ที่ได้ศึกษา เรื่อง แพลตฟอร์มดิจิทัลแบบเปิดที่ยืดหยุ่นและโต้ตอบได้เพื่อรองรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์แบบออนไลน์และแบบผสมผสาน Thinglink โดยการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink ในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์และแบบผสมผสาน (Blended Learning) สำหรับรายวิชาทางธรณีวิทยา พบว่า ThingLink ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ที่ผู้เรียนสามารถสำรวจภาพและสื่อมัลติมีเดียได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม การเข้าใจเชิงลึก และการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้อินเทอร์เน็ต และเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดและการเชื่อมโยงความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 ตัวอย่างสื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ ThingLink [7]

ที่มา: <https://gc.copernicus.org/articles/4/95/2021/gc-4-95-2021-f05-web.png>

นอกจากนี้ [5] ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้ด้วยภาพแบบมีปฏิสัมพันธ์ ThingLink โดยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงผ่าน ThingLink ตามแนวคอนเน็คติวิสต์ผนวกกับการออกแบบสื่อดิจิทัลร่วมกับวิธีการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง โดยได้อธิบายถึงแนวคิดของภาพแบบมีปฏิสัมพันธ์ ประเภท และรูปแบบแท็กที่ใช้ในการพัฒนาสื่อดิจิทัลและแนวคิดในการใช้วิธีการแบบกลยุทธ์การสอน และการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ดิจิทัลตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ รวมถึงได้รวบรวมผลงานวิจัย แนวโน้มอนาคตของเทคโนโลยีการเรียนรู้ด้วยภาพแบบมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัดการศึกษาแบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับผู้เรียนยุคดิจิทัล ซึ่งสนับสนุนว่า ThingLink เป็นเครื่องมือที่เอื้อต่อการออกแบบกิจกรรมเชิงสำรวจ (Exploratory) และสามารถผนวกกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงเชื่อมโยง (Connectivism) เพื่อกระตุ้นการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้

2. สื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ

[11] สื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบไดนามิกที่ช่วยให้ผู้ใช้มีส่วนร่วมกับเนื้อหาอย่างกระตือรือร้น สร้างประสบการณ์ผ่านข้อมูลที่ได้รับ สื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟแตกต่างจากสื่อแบบดั้งเดิมที่มักมีรูปแบบการสื่อสารทางเดียว ตรงที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง ทำให้ผู้ใช้ไม่เพียงแต่สามารถรับชมเนื้อหาได้เท่านั้น แต่ยังมีส่วนร่วมกับเนื้อหานั้นด้วยครอบคลุมแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างๆ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย วิดีโอเกม และโทรทัศน์อินเทอร์เน็ตแควทิฟ ซึ่งการแบ่งปันและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใช้ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ

สื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ (Interactive Media) หมายถึง รูปแบบการสื่อสารที่อาศัยข้อมูลจากผู้ใช้เพื่อสร้างเนื้อหา เช่น ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ กราฟิก เสียง วิดีโอ และเกม โดยนำเสนอผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลที่หลากหลาย ตั้งแต่คอมพิวเตอร์

สมาร์ทโฟน โทรศัพท์ และภาพยนตร์ออนไลน์ สื่ออินเทอร์เน็ตที่มีแนวโน้มที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบกับผู้ให้บริการเนื้อหาและแบ่งปันข้อมูลกับผู้ใช้รายอื่นได้อำนวยความสะดวกในการสื่อสารแบบสองทางมากกว่าการสื่อสารทางเดียว ตัวอย่างของสื่ออินเทอร์เน็ต ได้แก่ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย เนื้อหาที่ผู้ใช้สร้างขึ้น โทรศัพท์อินเทอร์เน็ต และวิดีโอเกม

[12] สื่ออินเทอร์เน็ต หรือสื่อปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบ ช่วยให้ผู้ใช้สามารถสัมผัส และโต้ตอบกับสิ่งที่อยู่ตรงหน้าได้โดยตรง ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและได้รับข้อมูลต่าง ๆ ผ่านการนำเสนอข้อความ ภาพ วิดีโอ และเสียง มาใช้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างผู้ใช้กับระบบโปรแกรม ซึ่งเป็นตัวช่วยให้เกิดเรียนรู้ และตอบกลับในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นการมองเห็น หรือการสัมผัส เป็นต้น สำหรับการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศึกษานั้น สามารถใช้เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แบบโต้ตอบ และเพิ่มการมีส่วนร่วมให้กับนักเรียน ช่วยเปลี่ยนกิจกรรมให้มีความน่าสนใจ เสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนทุกคนรู้สึกอยากเข้าร่วม ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนจากกระดานไวท์บอร์ดแบบเดิมเป็นกระดานไวท์บอร์ดแบบโต้ตอบทำให้ผู้สอนสามารถนำเสนอเนื้อหาการสอนด้วยวิธีที่ผ่อนคลายและมีชีวิตชีวามากขึ้น ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความอยากรู้ และทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน หรือแม้แต่การนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดแสดงงานพิพิธภัณฑ์ และนิทรรศการ เพื่อสร้างการแสดงผลแบบโต้ตอบและเพิ่มประสบการณ์โดยการพาเยี่ยมชมภาพเสมือนจริง หรือการจัดแสดงเนื้อหาความรู้โดยใช้ตู้ Kiosk หรือ Interactive Wall เป็นต้น นอกจากนี้สื่ออินเทอร์เน็ตยังช่วยตอบสนองรูปแบบการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ที่ทำให้สามารถมั่นใจได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นนั้น ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น อาจมีการจัดทัศนศึกษาเสมือนจริง หรือโปรแกรมเกมการศึกษา เป็นต้น

นอกจากนี้ [29], [30], [31] ได้ทำการศึกษาการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง พบว่า สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดวิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์แบบจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning Environment: OLEs) [17] โดยมีหลักการสำคัญจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเปิด ดังนี้

1. การเข้าสู่บริบท (Enabling Context) กำหนดปัญหาเฉพาะสำหรับผู้เรียน หรือเสนอบริบทปัญหา ผู้เรียนเป็นผู้สร้างปัญหาขึ้นมาท้าทายที่สุดผู้เรียนอาจสร้างทั้งบริบทและปัญหาก็ได้

2. แหล่งเรียนรู้ (Resource) เป็นแหล่งที่จะเสนอข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ในการเรียนแบ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่คงที่ (Static Resource) เช่น หลักการ ทฤษฎี หรือกฎเกณฑ์ แหล่งการเรียนรู้พลวัต (Dynamic Resource) ที่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสารสนเทศอยู่ตลอดเวลา

3. เครื่องมือ (Tool) เป็นวิธีการสำหรับผู้เรียน ใช้ในการจัดกระทำกับข้อมูลและสารสนเทศ ได้แก่ เครื่องมือกระบวนการ (Processing Tool) ที่สนับสนุนกระบวนการ รู้คิดของผู้เรียน เครื่องมือจัดกระทำ (Manipulation Tool) เครื่องมือสื่อสาร (Communication Tool)

4. ฐานความช่วยเหลือ (Scaffolding) ประกอบด้วยฐานการช่วยเหลือการสร้างความคิดรวบยอด (Conceptual Scaffolding) ด้านความคิด (Metacognitive Scaffolding) ด้านกระบวนการ (Procedural Scaffolding) ด้านกลยุทธ์ (Strategic Scaffolding)

4. การคิดเชิงเหตุผล

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล ทักษะการคิดเชิงเหตุผลมีความสำคัญ เนื่องจากสามารถช่วยให้การใช้เหตุผลผ่านการตัดสินใจที่สำคัญ แก้ปัญหา สร้างความคิดสร้างสรรค์ และกำหนดเป้าหมาย ซึ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการเรียนและการสร้างอาชีพ ปัจจุบันมีความท้าทายที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ เพื่อให้สามารถหาแนวทางแก้ไขและวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

[13] การคิดเชิงเหตุผล (Logical Thinking) คือ การทำความเข้าใจกับภาพรวมของสถานการณ์ เรื่องราว เหตุการณ์ โดยใช้ความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงของสิ่งที่คิด มีลำดับขั้นตอนของกระบวนการคิด

[14] การคิดเชิงเหตุผล คือ การวิเคราะห์สถานการณ์และหาวิธีแก้ปัญหาที่สมเหตุสมผล เช่นเดียวกับการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงเหตุผลต้องใช้ทักษะการใช้เหตุผลเพื่อศึกษาปัญหาอย่างเป็นกลาง ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อสรุปอย่างมีเหตุผล

เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการ เมื่อใช้ข้อเท็จจริงที่มีอยู่เพื่อแก้ไขปัญหา นั้น แสดงว่ากำลังใช้ทักษะการใช้เหตุผล ซึ่งวิธีสร้างทักษะการคิดเชิงเหตุผล มี 5 วิธี เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ดังนี้

1. ใช้เวลากับกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพ การเขียน การเล่นดนตรี สามารถกระตุ้นสมองและช่วยส่งเสริมการคิดเชิงตรรกะ ความคิดสร้างสรรค์ตามธรรมชาติจะพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาซึ่งช่วยให้มีผลงานที่ดีขึ้นในการเรียนหรือการทำงาน ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้เครื่องมือใหม่ๆ ต้องใช้ความคิดและสมาธิอย่างลึกซึ้ง ทักษะการคิดเชิงตรรกะช่วยให้ตั้งใจมากขึ้น พัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้มากขึ้นอย่างยืดหยุ่นและง่ายดาย

2. ฝึกตั้งคำถาม การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงเหตุผล คือ การถามคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง การถามคำถามเป็นประจำช่วยให้มองสถานการณ์ได้ครบถ้วนยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์มากขึ้น การถามคำถามจะนำไปสู่การค้นพบหัวข้อที่ไม่เคยพิจารณามาก่อน ซึ่งอาจกระตุ้นให้มีการสำรวจเพิ่มเติม

3. เข้าสังคมกับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นสามารถขยายมุมมองให้กว้างขึ้น ทำให้มีโอกาสพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลมากขึ้น เมื่อเรียนรู้มุมมองของผู้อื่นช่วยให้แก้ไขปัญหาด้วยวิธีใหม่และแตกต่างออกไป

4. เรียนรู้ทักษะใหม่ ช่วยฝึกฝนทักษะด้านเหตุผลได้ เมื่อมีโอกาสในการเรียนรู้หลายสถานการณ์สามารถนำการคิดไปประยุกต์ใช้กับการเรียน การทำงาน และชีวิตประจำวันได้ เช่น เมื่อเริ่มเรียนรู้ภาษาการเขียนโค้ดใหม่ เป็นกระบวนการที่ต้องใช้การคิดและการวางแผนอย่างรอบคอบ การฝึกฝนทุกวันจะช่วยให้มีความคิดที่จะแก้ไขปัญหาในการเรียนหรือการทำงานอย่างรอบคอบ และช่วยพัฒนาทักษะใหม่ๆ ได้อีกด้วย

5. พยายามคาดการณ์ผลลัพธ์ของการตัดสินใจของตนเอง เมื่อพยายามเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงเหตุผล การพิจารณาว่าจะอะไรจะส่งผลต่อการตัดสินใจของตนเองในอนาคตจะเป็นประโยชน์ ยิ่งผู้เรียนใส่ใจกับผลลัพธ์ของการตัดสินใจมากเท่าไรกระบวนการจะง่ายขึ้นเท่านั้น เมื่อคิดวิธีแก้ปัญหาได้ ให้พยายามคิดว่าผลลัพธ์จะเป็นเช่นไร ในที่สุดจะพบว่าในระยะยาวของการตัดสินใจจะคำนึงถึงผลลัพธ์ในทันที ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการคิดเชิงเหตุผล

การทดสอบความสามารถการคิดเชิงเหตุผล สามารถทำได้หลายรูปแบบ [15] รายละเอียด ดังนี้

1. การให้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) คือ ความสามารถในการสรุปข้อสรุปทั่วไปโดยอิงจากรูปแบบการรับรู้ที่สังเกตได้ในเหตุการณ์เฉพาะ แบบทดสอบจะเป็นแผนภาพชุดที่ผู้ทดสอบจะต้องระบุรูปแบบตามลำดับของโดอะแกรม และเลือกโดอะแกรมถัดไปตามลำดับ

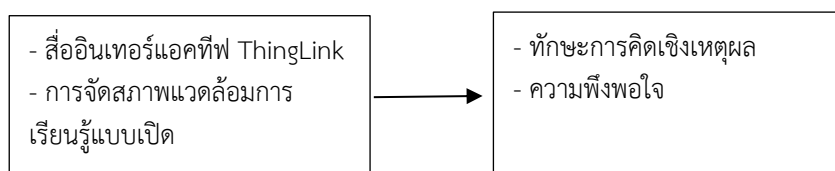
2. การใช้เหตุผลแบบนิรนัย (Deductive Reasoning) เกี่ยวข้องกับกฎหรือหลักการที่นำไปสู่ข้อสรุปที่เฉพาะเจาะจง การทดสอบนี้จะประเมินและวัดความสามารถของผู้เรียนในการโต้แย้งเชิงตรรกะและสรุปผลที่ถูกต้องตามข้อมูลที่ให้ไว้ ตลอดจนระบุข้อบกพร่องในข้อมูล การใช้เหตุผลประเภทนี้มักจะใช้ในการทดสอบการใช้เหตุผลทางวาจาและการทดสอบเชิงตัวเลข

3. การใช้เหตุผลเชิงนามธรรม (Abstract Reasoning) หรือที่เรียกว่าการให้เหตุผลเชิงแนวคิดจะวัดความสามารถในการคิดนอกกรอบโดยจะได้รับการทดสอบความสามารถในการระบุความสัมพันธ์ รูปแบบ และแนวโน้มเป็นชุดรูปภาพที่เป็นไปตามลำดับตรรกะหรือกฎพื้นฐาน การค้นหาโดอะแกรมที่หายไป ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้แบบทดสอบทักษะการคิดเชิงเหตุผลแบบเชิงนามธรรมเป็นภาพชุด จำนวน 24 ข้อ

4. การใช้เหตุผลแบบแผนภาพ (Diagrammatic Reasoning) เป็นรูปแบบเฉพาะในการให้เหตุผลเชิงนามธรรม การทดสอบจะแสดงผังงานของโดอะแกรมและสัญลักษณ์ พร้อมด้วยอินพุตและเอาต์พุต จะต้องระบุว่าอินพุตเอฟเฟกต์โดอะแกรมใด และสร้างเอาต์พุตเฉพาะตามกฎเหล่านั้น

5. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการให้เหตุผลเชิงวิพากษ์ทางวาจาประเภทหนึ่ง ซึ่งจะประเมินการใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการโต้แย้ง การสันนิษฐาน และลงข้อสรุปความสามารถเชิงตรรกะที่ทดสอบ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อโต้แย้ง การอนุมาน และการประเมินข้อสรุป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “สื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี” เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) แบบ One Group Post-Test Only Design

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เข้าร่วมเรียน เรื่อง ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้วยสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล ภาคเรียนที่ 1/2568 จำนวน 80 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เข้าร่วมเรียน เรื่อง ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้วยสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล ภาคเรียนที่ 1/2568 และทำแบบทดสอบทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนเรียนและหลังเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 60 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พัฒนาตามหลักการของ ADDIE Model 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ผู้เรียนเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีการเรียนผ่านอุปกรณ์พกพา มือถือ คอมพิวเตอร์ มีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีในงานวิจัยนี้เลือกเครื่องมือแอปพลิเคชัน ThingLink ที่สนับสนุนการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตผ่านออนไลน์

2.1.2 ขั้นตอนออกแบบ (Design) เตรียมการสำหรับการออกแบบสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล นำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาออกแบบให้เหมาะกับผู้เรียนทำให้รู้สึกมีชีวิตชีวามีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับสื่ออินเทอร์เน็ตให้เหมาะสม โดยเขียนร่างพัฒนาสร้างต้นแบบสื่ออินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสิ่งที่ท้าทาย ควบคุมได้ด้วยตนเอง และจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning Environment: OLEs) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วย 1) การเข้าสู่บริบท (Enabling Context) กำหนดปัญหาเฉพาะโดยใช้คำถามสำหรับผู้เรียน 2) แหล่งเรียนรู้ (Resource) เสนอข้อมูลสารสนเทศในการเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่คงที่ (Static Resource) เช่น หลักการทฤษฎี หรือกฎเกณฑ์ และแหล่งการเรียนรู้พลวัต (Dynamic Resource) ที่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสารสนเทศอยู่ตลอดเวลา 3) เครื่องมือ (Tool) สำหรับให้ผู้เรียนใช้ในการจัดการกระทำกับข้อมูลและสารสนเทศ ได้แก่ เครื่องมือกระบวนการ (Processing Tool) ที่สนับสนุนกระบวนการรู้คิดของผู้เรียน เครื่องมือจัดการกระทำ (Manipulation Tool) เครื่องมือสื่อสาร (Communication Tool) 4) ฐานความช่วยเหลือ (Scaffolding) ประกอบด้วยฐานความช่วยเหลือการสร้างความคิดรวบยอด (Conceptual Scaffolding) ด้านความคิด (Metacognitive Scaffolding) ด้านกระบวนการ (Procedural Scaffolding) ด้านกลยุทธ์ (Strategic Scaffolding) [17]

2.1.3 ขั้นพัฒนา (Development) สร้างสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล ทดลองใช้งานเพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไข

2.1.4 ขั้นการนำไปใช้ (Implementation) ในขั้นตอนของการนำสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลไปใช้งาน สามารถมอบหมายให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลาตามต้องการ

2.1.5 ขั้นประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล จะทำการประเมินในทุกขั้นตอน ประเมินกระบวนการสร้าง ประเมินผลการเรียนรู้จากผู้เรียน และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งด้วยแพลตฟอร์มการวิเคราะห์การเรียนรู้ของ ThingLink จะให้ข้อมูลสถิติเชิงลึกแบบเรียลไทม์เกี่ยวกับอัตราการมีส่วนร่วมและความคืบหน้าของกลุ่มผู้เรียน และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล รายกลุ่ม จะช่วยให้เห็นว่าผู้เรียนได้ตอบกับเนื้อหาที่สร้างขึ้นอย่างไร ติดตามการดู การคลิก และเวลาที่ใช้ในสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งจะกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามที่จะเรียนรู้ต่อไป สามารถนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์สถิติเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้

2.2 แบบประเมินคุณภาพสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink มีรายละเอียดการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารหลักการแนวคิดวิธีการสร้างแบบประเมินคุณภาพด้านสื่อและเนื้อหาของสื่ออินเทอร์เน็ต ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีขอลิเคิร์ต (Likert Scale) [16] มีเกณฑ์การประเมินดังนี้

5 คะแนน มีค่าเท่ากับ สื่ออินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพมากที่สุด

4 คะแนน มีค่าเท่ากับ สื่ออินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพมาก

- 3 คะแนน มีค่าเท่ากับ สื่ออินเทอร์แอคทีฟที่มีคุณภาพปานกลาง
 2 คะแนน มีค่าเท่ากับ สื่ออินเทอร์แอคทีฟที่มีคุณภาพน้อย
 1 คะแนน มีค่าเท่ากับ สื่ออินเทอร์แอคทีฟที่มีคุณภาพน้อยที่สุด
 และได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง สื่ออินเทอร์แอคทีฟที่มีคุณภาพมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง สื่ออินเทอร์แอคทีฟที่มีคุณภาพมาก
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง สื่ออินเทอร์แอคทีฟที่มีคุณภาพปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง สื่ออินเทอร์แอคทีฟที่มีคุณภาพน้อย
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง สื่ออินเทอร์แอคทีฟที่มีคุณภาพน้อยที่สุด

ภาพที่ 2 ตัวอย่างสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล
 ที่มา: <https://citly.me/K9qhw>

2.3 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผล มีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

2.3.1 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผล ผู้วิจัยทำการศึกษาเครื่องมือแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผล จากงานวิจัย เอกสาร และเลือกใช้เครื่องมือแบบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผล (Logical Reasoning Tests) ของ Assessment Day, Practice Test Experts โดยใช้แบบทดสอบเหตุผลเชิงตรรกะด้วยภาพชุด [15] แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 24 ข้อ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

2.3.2 นำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผล เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความความเหมาะสมของภาษาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruency: IOC) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- +1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- 0 คะแนน เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- 1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ผลการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผล มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ค่าความเชื่อมั่น IOC ทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 1.00

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจ สร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท ซึ่งมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา โดยประเมินด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อ

คำถามกับวัตถุประสงค์ ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน และคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามมีค่า IOC $1 \geq 0.50$ วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.85

โดยมีแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ มีรายละเอียด ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 3.1 ปฐมนิเทศนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีเรียน และการประเมินผล
- 3.2 ทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink
- 3.3 นักศึกษาเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink เรื่อง ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยี
- 4. ทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink
- 5. ทำแบบประเมินความพึงพอใจหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink
- 6. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ ดังนี้

- 1. วิเคราะห์ข้อมูลการหาคุณภาพของสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)
- 2. วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Wilcoxon signed-rank test
- 3. วิเคราะห์ความพึงพอใจหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink ใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

- 1. ผลการวิเคราะห์คุณภาพสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านสื่อ และด้านเนื้อหา แสดงดังตารางที่ 1 - 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink (ด้านสื่อ)

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 การออกแบบและเทคนิคการนำเสนอ	4.73	.46	มากที่สุด
1. การออกแบบสื่อมีความสวยงาม ดึงดูดความสนใจ	4.67	.58	มากที่สุด
2. การใช้ สี ตัวอักษร และภาพอย่างเหมาะสม	5.00	.00	มากที่สุด
3. การจัดวางองค์ประกอบมีความเป็นระเบียบและเข้าใจง่าย	4.67	.58	มากที่สุด
ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. การเชื่อมโยงจุดโต้ตอบ (Hotspots) ชัดเจนและไม่ซับซ้อน	4.67	.58	มากที่สุด
5. ภาพ วิดีโอ หรือสื่อประกอบสอดคล้องกับสาระเนื้อหา	4.67	.58	มากที่สุด
ด้านที่ 2 ด้านปฏิสัมพันธ์ (Interactivity)	4.67	.58	มากที่สุด
6. ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับสื่อได้อย่างมีอิสระ	4.67	.58	มากที่สุด
7. สื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	4.67	.58	มากที่สุด
8. ระบบตอบสนอง (Feedback) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีขึ้น	4.33	.58	มาก
9. การเชื่อมโยงสื่อมัลติมีเดีย ภาพ เสียง วิดีโอ มีประสิทธิภาพ	5.00	.00	มากที่สุด
ด้านที่ 3 การส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล	4.75	.25	มากที่สุด
10. สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามหรือค้นหาคำตอบด้วยตนเอง	4.33	.58	มาก
11. เนื้อหาหรือกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล	5.00	.00	มากที่สุด
12. ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบ สรุป หรือเชื่อมโยงข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ได้	5.00	.00	มากที่สุด
13. ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่กำหนดได้	4.67	.58	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.72	.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 คุณภาพสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านสื่อ พบว่า ภาพรวมสื่อมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = .36) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้าน การส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = .25) เป็นอันดับ 1 รองลงไปด้านที่ 1 การออกแบบและเทคนิคการนำเสนอ ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = .46) และด้านปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = .58)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพสื่ออินเทอร์แอคทีฟ ThingLink (ด้านเนื้อหา)

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 ความถูกต้องและความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.50	.25	มากที่สุด
1. เนื้อหามีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน	4.67	.58	มากที่สุด
2. เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.33	.58	มาก
3. ข้อมูลและตัวอย่างที่ใช้มีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้	4.67	.58	มากที่สุด
4. การจัดลำดับเนื้อหามีความเป็นระบบและต่อเนื่อง	4.33	.58	มาก
ด้านที่ 2 ความเหมาะสมและคุณค่าของเนื้อหา	4.50	.25	มากที่สุด
5. เนื้อหามีความน่าสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้	4.33	.58	มาก
6. ภาษาและการนำเสนอเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนจนเกินไป	4.67	.58	มากที่สุด
7. ปริมาณเนื้อหามีความเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.33	.58	มาก
8. เนื้อหาส่งเสริมการเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงหรือชีวิตประจำวัน	4.67	.58	มากที่สุด
ด้านที่ 3 การส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล	4.42	.38	มาก
9. เนื้อหาช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามหรือค้นหาคำตอบด้วยตนเอง	4.33	.58	มาก
10. เนื้อหามีลักษณะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิเคราะห์ เปรียบเทียบให้เหตุผล	4.67	.58	มากที่สุด
11. เนื้อหาสามารถต่อยอดการคิดเชิงเหตุผลไปสู่การแก้ปัญหาได้	4.33	.58	มาก
12. มีสถานการณ์ตัวอย่าง หรือปัญหาที่ต้องใช้เหตุผลในการแก้ไข	4.33	.58	มาก
รวมเฉลี่ย	4.47	.21	มาก

จากตารางที่ 2 คุณภาพสื่ออินเทอร์เน็ตแควทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านเนื้อหา พบว่า ภาพรวมด้านเนื้อหาคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = .21) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านความถูกต้องและความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และด้านความเหมาะสมและคุณค่าของเนื้อหา มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = .25) เป็นอันดับ 1 รองลงไปด้านการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = .38)

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแควทีฟ ThingLink ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแควทีฟ ThingLink

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	D	Z	Sig.
ก่อนเรียน	60	12.03	2.09	7.517	-6.736	.000*
หลังเรียน	60	19.55	2.54			

*p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแควทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 12.03 คะแนน และหลังเรียนเท่ากับ 19.55 คะแนน ความแตกต่างของทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 7.517 ($Z = -6.736$) คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแควทีฟ ThingLink ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการใช้อินเทอร์เน็ตแควทีฟ ThingLink (n=40)

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาที่น่าสนใจและกระตุ้นให้เรียนรู้	5.00	.00	มากที่สุด
2. การออกแบบสื่อมีความสวยงามและดึงดูดความสนใจ	4.85	.36	มากที่สุด
3. การใช้ภาพ เสียง วิดีโอ และจุดเชื่อมโยง (hotspot) มีความเหมาะสม	4.80	.41	มากที่สุด
4. สื่อมีความทันสมัยและใช้งานได้ดีทั้งในคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์	5.00	.00	มากที่สุด
5. สามารถโต้ตอบและสำรวจสื่อได้ด้วยตนเองช่วยให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	4.73	.45	มากที่สุด
6. สื่อช่วยกระตุ้นให้ค้นหาคำถามหรือสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหา	4.70	.46	มากที่สุด
7. สื่อช่วยให้ค้นวิเคราะห์และให้เหตุผลในสิ่งที่เรียนรู้	4.70	.46	มากที่สุด
8. สามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เพื่อหาคำตอบได้	4.83	.38	มากที่สุด
9. สื่อช่วยให้ฝึกคิดอย่างมีเหตุผลและตัดสินใจได้ดีขึ้น	4.85	.36	มากที่สุด
10. สามารถนำความรู้จากสื่อไปใช้ในชีวิตจริงได้	4.95	.22	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.84	.10	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการใช้อินเทอร์เน็ตแควทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.84$, S.D. = .10) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เนื้อหาที่น่าสนใจและกระตุ้นให้เรียนรู้ สื่อมีความทันสมัยและใช้งานได้ดีทั้งในคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์ ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = .00) อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงไปเป็นการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากสื่อไปใช้ในชีวิตรจริงได้ ($\bar{x} = 4.95$, S.D. = .22) การออกแบบสื่อมีความสวยงามและดึงดูดความสนใจ และสื่อช่วยให้ฝึกคิดอย่างมีเหตุผลและตัดสินใจได้ดีขึ้น ($\bar{x} = 4.85$, S.D. = .36)

อภิปรายผล

1. ผลการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า สื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ ThingLink มีคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณารายด้าน การส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงไปเป็นด้านการออกแบบและเทคนิคการนำเสนอ และด้านปฏิสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสื่อที่ออกแบบพัฒนาตามหลักการของ ADDIE Model ร่วมกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเปิดตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ สามารถตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด สะท้อนว่าสื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ ThingLink มีความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ และเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด [18] ที่เสนอว่าการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการสำรวจและการโต้ตอบกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ในส่วนของการออกแบบและเทคนิคการนำเสนอที่ได้รับการประเมินคุณภาพสื่อในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสื่อมีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย และสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบมัลติมีเดีย เช่น ภาพ วิดีโอ และข้อความได้อย่างเหมาะสม ซึ่งตรงกับทฤษฎีมัลติมีเดีย (Multimedia Learning Theory) [19] ที่กล่าวว่าการออกแบบสื่อที่ผสมผสานข้อความและภาพอย่างเหมาะสมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการประมวลผลข้อมูลและการคิดเชิงเหตุผลของผู้เรียน สำหรับด้านปฏิสัมพันธ์สื่อสามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม สะท้อนให้เห็นว่าสื่อมีความสามารถในการสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา [20] ระบุว่าสื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟส่งผลดีต่อการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) และการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากผู้เรียนสามารถโต้ตอบและสำรวจเนื้อหาด้วยตนเอง

ในส่วนของภาพรวมด้านเนื้อหาคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยด้านความถูกต้องและความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และด้านความเหมาะสมและคุณค่าของเนื้อหา มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงไปด้านการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าสื่อได้รับการออกแบบอย่างมีระบบและอิงหลักการทางการศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทาง [21] ที่กล่าวว่า ADDIE Model เป็นกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนที่สามารถควบคุมคุณภาพของสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ ThingLink ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษามีคะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลหลังเรียนด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ ThingLink สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.03 คะแนน และหลังเรียนเท่ากับ 19.55 คะแนน ซึ่งแตกต่างกันเฉลี่ย 7.517 คะแนน ($Z = -6.736$) แสดงให้เห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ ThingLink มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญ สามารถส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงเหตุผลของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงขึ้นอย่างชัดเจนอาจเกิดจาก คุณลักษณะเฉพาะของสื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ ThingLink ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหา (Interactive Engagement) ผ่านการคลิกสำรวจจุดเชื่อมโยง (Hotspots) ซึ่งประกอบด้วยภาพ ข้อความ และวิดีโอ สื่อรูปแบบนี้ช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การตั้งสมมติฐาน และการให้เหตุผลของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ กระบวนการเหล่านี้ตรงกับขั้นตอนของการคิดเชิงเหตุผล ได้แก่ การระบุปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูล และการประเมินข้อสรุป สอดคล้องกับแนวคิด [18] ที่ระบุว่า การเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Learning) ช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์ตรงผ่านการสำรวจ ปฏิสัมพันธ์ และการสะท้อนคิด (Reflection) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษา [22] การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ เชิงภาพในกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาช่วยเพิ่มความสามารถในการให้เหตุผลและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสื่อดังกล่าวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างเป็นระบบและพิจารณาข้อมูลจากหลายมิติ [23] สนับสนุนแนวคิดที่ว่า สื่อดิจิทัลแบบโต้ตอบมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลอง ปรับเปลี่ยน และประเมินความเข้าใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดเชิงเหตุผลและการตัดสินใจอย่างมีตรรกะ และการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพสูงขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลผ่านหลายช่องทาง เช่น ข้อความ ภาพ และเสียง เนื่องจากช่วยให้สมองสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและสร้างความเข้าใจเชิงเหตุผลได้ดีขึ้น [19]

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตแควทิฟที่พัฒนาขึ้นสามารถ

ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านเนื้อหา การออกแบบ และการส่งเสริมกระบวนการคิด ซึ่งสะท้อนว่าสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink มีศักยภาพในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) ที่เน้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมผ่านกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ผลที่พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านเนื้อหาที่มีความน่าสนใจและกระตุ้นให้เรียนรู้ และสื่อมีความทันสมัยและใช้งานได้ดีทั้งในคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์ สอดคล้องกับงานวิจัย [24] ที่ระบุว่าสื่อการเรียนรู้เชิงมัลติมีเดียที่มีการโต้ตอบ (Interactive Multimedia) ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจและทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางปัญญามากขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ในด้านผู้เรียนสามารถนำความรู้จากสื่อไปใช้ในชีวิตจริงได้นั้น สะท้อนว่าการออกแบบสื่อ ThingLink ที่เชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์จริงสอดคล้องกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ [18] ซึ่งมองว่าผู้เรียนสร้างความรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และบริบทจริง การเรียนรู้จึงเกิดขึ้นอย่างมีความหมายและสามารถประยุกต์ใช้ได้จริง นอกจากนี้สื่อช่วยให้ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล และตัดสินใจได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saadé, Morin & Thomas (2012) ที่พบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟช่วยกระตุ้น การคิดวิเคราะห์ การตั้งสมมติฐาน และการใช้เหตุผลเชิงตรรกะในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสื่อ ThingLink ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของผู้เรียนผ่านการมีส่วนร่วมและการสืบค้นเชิงลึก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ผู้สอนควรแนะนำการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink และต้องมีคำแนะนำการใช้งานในสื่อโดยละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงวิธีการใช้งานและการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink ทั้งคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์พกพา ซึ่งจะช่วยการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเรียน ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผลยิ่งขึ้น

2. ผู้สอนควรมีความเข้าใจสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink ควรให้อิสระในการเรียนรู้ ออกแบบหน้าที่สามารถใช้กับสมาร์ตโฟน หรือแท็บเล็ตเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการ

3. ควรแนะนำการใช้แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาพัฒนาสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ และ การคิดเชิงอนาคต

2. ศึกษาพัฒนาสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink ให้มีความหลากหลายของเนื้อหาและกิจกรรมมากขึ้น เช่น การใช้วิดีโอแบบ 360 องศา หรือการเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีเสมือนจริง (VR/AR) เพื่อเพิ่มความมีส่วนร่วมของผู้เรียนและกระตุ้นการคิดเชิงเหตุผล

3. ศึกษาการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ ThingLink ร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หรือการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจเชิงเหตุผลในสถานการณ์จริง

บรรณานุกรม

- [1] Brookhart, S. M. (2010). *How to assess higher-order thinking skills in your classroom*. ASCD.
- [2] Ennis, R. H. (2018). *Critical thinking across the curriculum: A vision*. *Topoi*, 37(1), 165–184.
<https://doi.org/10.1007/s11245-016-9401-4>
- [3] King, F., Goodson, L., & Rohani, F. (2021). *Higher order thinking skills: Definition, teaching strategies, and assessment*. Educational Services Program, Center for Advancement of Learning.
- [4] Mayer, R. E. (2017). *Multimedia learning (3rd ed.)*. Cambridge University Press.
- [5] Insa-ard, S., & Saisuwan, K. (2023). *Enhancing higher-order thinking skills through ThingLink interactive visual learning technology*. *ECT Education and Technology Journal, (Vol/Issue)*, 100–114.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ectstou/article/view/266208>
- [6] Kwangmuang, P., Jarutkamolpong, S., Sangboonraung, W., & Daungtod, S. (2021). The development of learning innovation to enhance higher order thinking skills for students in Thailand junior high schools.

- Heliyon*, 7(6), e07309. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e07309>
- [7] Edwards-Smith, A. (2022). *A flexible, open, and interactive digital platform to support online and blended experiential learning environments: Thinglink and thin sections*. *Journal of Geoscience Education*, 70(4), 345–356. <https://doi.org/10.1080/10899995.2021.1983167>
- [8] Appasamy, K. (2018). *Interactive images for promoting creativity and analytical thinking: A study using ThingLink*. *International Journal of Educational Technology*, 5(2), 45–53. <https://doi.org/10.1080/10899995.2021.1983167>
- [9] Appasamy, P. (2018). Fostering student engagement with digital microscopic images using thinglink, an image annotation program. *Journal of College Science Teaching*, 47(5), 16-21. https://doi.org/10.2505/4/jcst18_047_05_16
- [10] Lamb, S., Maire, Q., & Doecke, E. (2017). *Key skills for the 21st century: An evidence-based review*. Education: Future Frontiers Analytical Report. <https://vuir.vu.edu.au/35865/1/Key-Skills-for-the-21st-Century-Analytical-Report.pdf>
- [11] Sheposh, R. (2022). *Interactive media*. EBSCO Research Starters. <https://www.ebsco.com/research-starters/computer-science/interactive-media>
- [12] any i. (2023, February 13). เทคโนโลยี Interactive คืออะไร เมื่อ ‘สื่อปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบ’ เข้ามามีบทบาทในการศึกษา และการจัดอีเวนต์มากยิ่งขึ้น. any i Media. <https://www.anyimedia.com/what-is-interactive-technology-when-it-becomes-more-important-in-education-and-events>
- [13] วีรพันธ์ มณีวงศ์. (2024). ฝึกการคิดเชิงตรรกะด้วยตาราง Matrix. ค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://www.coachweeraphan.com/article/20/>
- [14] Jamie Birt. (2023). The Best Ways to Strengthen Your Logical Thinking Skills. Retrieved March 15, 2023, from <https://citly.me/sfm2F>
- [15] AssessmentDay. (2024). Logical reasoning tests. Retrieved January 8, 2024, from https://www.assessmentday.co.uk/aptitudetests_logical.htm
- [16] บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- [17] Hannafin, M. J., Land, S., & Oliver, K. M. (1999). *Open learning environments: Foundations, methods and models*. In C. Reigeluth (Ed.), *Instructional-design theories and models: Volume II*. Retrieved January 12, 2024, from https://www.researchgate.net/publication/237035032_Open_Learning_Environments_Foundations_methods_and_models
- [18] Jonassen, D. H. (1999). *Designing constructivist learning environments*. In C. M. Reigeluth (Ed.), *Instructional-design theories and models: A new paradigm of instructional theory* (Vol. II, pp. 215–239). Lawrence Erlbaum Associates.
- [19] Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning* (2nd ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511811678>
- [20] Chun, D., Kern, R., & Smith, B. (2021). *Technology in language use, language teaching, and language learning*. *Annual Review of Applied Linguistics*, 41, 1–20. <https://doi.org/10.1017/S0267190521000019>
- [21] Branch, R. M. (2009). *Instructional Design: The ADDIE Approach*. New York, NY: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-0-387-09506-6>
- [22] Wang, Y., Chen, C. M., & Wu, J. H. (2020). Effects of interactive video-based learning on student reasoning and problem-solving abilities in higher education. *Computers & Education*, 149, 103813. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.103813>

- [23] Laurillard, D. (2012). *Teaching as a design science: Building pedagogical patterns for learning and technology*. Routledge. https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9781136448201_A23846913/preview-9781136448201_A23846913.pdf
- [24] Moreno, R., & Mayer, R. E. (2007). Interactive multimodal learning environments. *Educational Psychology Review*, 19(3), 309–326. https://eric.ed.gov/?id=EJ785058&utm_source=chatgpt.com
- [25] Saadé, R., Morin, D., & Thomas, J. D. E. (2012). Critical thinking in e-learning environments. *Computers in Human Behavior*, 28(5), 1608–1617. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.03.025>
- [26] Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2019). *Future of Education and Skills 2030 / 2040*. <https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/>
- [27] UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. UNESCO Publishing. <https://www.unesco.org/en/articles/reimagining-our-futures-together-new-social-contract-Education>
- [28] Awae, K., Praditsang, M., Wongprapairot, J., & Rattakul, K. (2022). *D. Ausubel's application of the theory of meaningful learning*. Proceedings of TheIIER International Conference, Nagoya, Japan, 08–09 July 2022. <https://ird.skru.ac.th/RMS/file/89042.pdf>
- [29] Chasanah, R. U., Miftahul, M., & Amri, I. (2022). **Influence of the use of interactive learning media on students' higher order thinking skills**. *KARINOV Education Journal*, 3(1), 33–41. <https://journalfkipunipa.org/index.php/kpej/article/view/91>
- [30] Kreepun, K., Insaard, S., & Ingard, P. (2023). **The development of interactive multimedia lessons based on brain-based learning to enhance analytical thinking skills for 4th-grade students**. *E-Learning and Educational Technology*, 10(2), 45–58. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ectstou/article/view/273276>
- [31] Suja, I. K., Aribawa, I. B., & Swandewi, L. (2022). **The effect of the usage of interactive multimedia on the students' concept mastery and critical thinking skill**. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 608, 202–209. <https://www.atlantispress.com/article/125971144>

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

Travel Behavior of Elderly Thai Tourists Visiting Tourist Destinations in Sisaket Province

พิมพิลา คงขาว¹
Pimpila Kongkhaw¹

¹สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹Tourism and Hotel Program, Faculty of Business Administration and Accounting, Sisaket Rajabhat University

*Corresponding email: pimpila.k@sskru.ac.th

Received: 7 Novemder 2025; Revised: 19 Decemder 2025; Accepted: 29 Decemder 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทย จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและกำหนดคุณสมบัติ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยส่วนบุคคล นักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (72%) อายุระหว่าง 60 – 65 ปี (40%) สถานภาพสมรส (69.50%) การศึกษาระดับปริญญาตรี (40.75%) เป็นผู้เกษียณราชการ (70.00%) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท (33.00%) ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน (82.50%) เดินทางท่องเที่ยว 2 ครั้งต่อปี (32.75%) ชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (40%) ผู้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว คือครอบครัว/ญาติ (62.50%) เดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว/ญาติ (72.50%) จัดการการเดินทางด้วยตนเองและครอบครัว (72.50%) เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว (82.50%) นิยมพักค้างคืน (80%) ในโรงแรม (47.5%) เดินทางท่องเที่ยวได้ทุกโอกาสตามความสะดวก (70%) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวต่อครั้ง มากกว่า 5,000 บาท (37.5%) และได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากการบอกต่อจากคนรู้จัก (40.50%) และ ด้านความต้องการการท่องเที่ยว โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.75, S.D.=0.82) มีความต้องการสูงสุดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.61, S.D.=0.79) รองลงมาคือด้านที่พัก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.69, S.D.=0.78) ด้านกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.65, S.D.=0.79) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.49, S.D.=0.77) และด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.48, S.D.=0.78) ตามลำดับ

คำสำคัญ: พฤติกรรมนักท่องเที่ยว; ความต้องการของนักท่องเที่ยว; นักท่องเที่ยวสูงอายุ

Abstract

This research aimed to study the behavior and needs of Thai elderly tourists visiting tourist destinations in Sisaket Province. Adopted a quantitative research methodology. The samples consisted of 400 elderly Thai tourists, selected through purposive sampling with specific criteria. Data were collected using questionnaires, and data analysis was conducted using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations. The findings revealed that, regarding personal factors, the majority of elderly tourists were female (72%), aged between 60 - 65 years (40%), married (69.50%), held a bachelor's degree (40.75%), were retired government officials (70.00%), and had an average monthly income ranging between 10,001-20,000 baht (33.00%). In terms of travel behavior, the primary purpose of travel was relaxation (82.50%). They traveled twice a year (32.75%) and preferred natural attractions (40%). Travel decisions were mainly influenced by family members/relatives (62.50%), and travel with family/ relatives (72.50%). They commonly arranged their own trips (72.50%), traveled by private car (82.50%), preferred

overnight stays (80%) in hotels (47.5%), traveled whenever convenient (70%), spent more than 5,000 baht per trip (37.5%), and obtained travel information primarily through word-of-mouth recommendations from acquaintances (40.50%). Regarding tourism needs, the overall level of need was rated at the highest level ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.82). The highest level of need was found in the aspect of facilities ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.79), followed by accommodation ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.78), activities ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.79), accessibility ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.77), and tourist attractions ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.78), respectively.

Keywords: Tourist Behavior; Tourist Needs; Elderly Tourists

บทนำ

ในปี 2565 ประเทศไทยมีประชากรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทยจำนวน 66 ล้านคน ในจำนวนนี้มีประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 13 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของประชากรทั้งหมด ทำให้ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงอายุมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และกำลังจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ภายในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า [1] ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้มีแนวโน้มใช้ชีวิตหลังเกษียณในการทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ เนื่องจากมีเวลาว่างและมีความมั่นคงทางการเงิน โดยเฉพาะกิจกรรมนันทนาการและการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่งดงาม ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การได้ใช้เวลากับครอบครัว การออกกำลังกาย และทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ [2], [3]

นักท่องเที่ยวสูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความพร้อมทางด้านการเงินและมีเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวที่มากกว่านักท่องเที่ยวในวัยอื่นๆ นักท่องเที่ยวสูงอายุจึงเป็นกลุ่มที่สำคัญและเติบโตอย่างรวดเร็วในตลาดการท่องเที่ยว โดยมีลักษณะเฉพาะคือมีแรงจูงใจและความชอบเฉพาะตัว ประสบการณ์การเดินทางของพวกเขาได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ เช่น ความอยากรู้ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความต้องการมีสุขภาพที่ดีมีอายุยืนยาว มีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เช่น เพื่อพักผ่อน ฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ การศึกษาและเรียนรู้ ออกกำลังกายและประกอบกิจกรรม และเพื่อเยี่ยมญาติและเพื่อน ชื่นชอบเที่ยวไปช้า ๆ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน เน้นการท่องเที่ยวที่มีเวลาพักผ่อน ไม่เหน็ดเหนื่อยเกินไป การเดินทางท่องเที่ยวมักจะเดินทางร่วมกับกับบุตรหลาน ญาติ พี่น้อง หรือคนในครอบครัว โดยมีบุตรหลาน ญาติ และคนในครอบครัว เป็นผู้ค้นหาข้อมูลและจัดการวางแผนการท่องเที่ยว [4], [5], [6] ส่วนใหญ่นิยมเดินทางในแหล่งท่องเที่ยวที่มีการเดินทางสะดวก เข้าถึงง่าย มีความปลอดภัย และมีการบริการดูแลเป็นพิเศษ มีความพร้อมในการให้บริการ ความเอาใจใส่ในรายละเอียดเมื่อให้บริการเฉพาะ มีความต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีความยืดหยุ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลาย ต้องการที่พักมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่ออกแบบมาสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะ ให้ความสำคัญต่อสุขภาพ ต้องการความช่วยเหลือด้านการแพทย์ การรักษาพยาบาลและอาหารสุขภาพ [7], [8], [9]

การศึกษาให้เข้าใจถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุ เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องได้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุด้วยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สร้างสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ จังหวัดศรีสะเกษมีศักยภาพสามารถพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวสูงอายุ เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศาสนา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและที่สร้างขึ้นใหม่/กิจกรรมพิเศษ มีสถานบริการด้านสุขภาพที่มีมาตรฐาน และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลาย [10] ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุเพื่อเป็นข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์สุขต่อนักท่องเที่ยวสูงอายุ จนเกิดความประทับใจในการท่องเที่ยว เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานเอกชนในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ และมีคุณค่าในการรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ และสามารถสร้างผลกำไรและการจ้างงานในท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสูงอายุในการบอกต่อและกลับมาใช้บริการซ้ำ และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ส่งเสริมและยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

การทบทวนวรรณกรรม

การท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ(United Nations World Tourism Organization:UNWTO) ได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้น ณ กรุงโรมประเทศอิตาลี ในปี ค.ศ. 1963 ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้คือการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางที่มีค่า 3 ค่า เป็นเงื่อนไขในการท่องเที่ยวได้แก่ 1) การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทาง (Travel) หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งโดยใชยานพาหนะนำไปเป็นระยะทางไกลหรือใกล้ก็ได้ 2) การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง มีสถานที่ที่เลือกเดินทางไปเยือนและใช้ช่วงเวลาหนึ่งอยู่ ณ ที่นั้นมักมีสถานที่ที่มีความสวยงามทางทัศนียภาพมาก หรือเป็นสถานที่ที่มีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นสถานที่ที่มีวัฒนธรรม ประเพณีกิจกรรมที่น่าสนใจซึ่ง ณ ที่นั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการและความพอใจแก่ผู้มาเยือน และการท่องเที่ยวจะต้องมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) หมายถึง มีจุดประสงค์ในการในการเดินทางไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือไปอยู่ประจำ แต่มีความมุ่งหมายในการเดินทางอย่างอื่นโดยผู้เดินทางอาจมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่า 1 อย่างก็ได้ ดังนั้น นิคม จารุมณี [11] จึงกล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวเพื่อการศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจหรือก่อให้เกิดการกระทำร่วมกันของมนุษย์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม จนเป็นเหตุดึงดูดใจให้เดินทางไปศึกษาและท่องเที่ยวตามแหล่งต่าง ๆ นอกจากนี้ UNWTO [12] ยังกล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายของผู้คนไปยังสถานที่ต่างๆ นอกเหนือจากถิ่นที่อยู่ปกติ โดยมีแรงจูงใจหลักคือความเพลิดเพลิน และ ราณี อิลิซียกุล [13] กล่าวว่า การท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (Senior Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวพักผ่อนในเวลาว่างของนักท่องเที่ยวสูงอายุที่มีแรงจูงใจที่ผสมผสานความสนใจที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ในขณะที่ท่องเที่ยว เช่น การพักผ่อนหย่อนใจ การผ่อนคลายความตึงเครียด การส่งเสริมสุขภาพ การเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรมหรือวิถีความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น โดยมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย

แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงต้องพัฒนาทุกองค์ประกอบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ พยอม ธรรมบุตร [14] ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม 2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่างๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ 3) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist Activities และ Recreational Activities) และ 5.) บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) เช่นเดียวกับ Middleton [15] และ Dickman [16] กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) การบริการที่พัก (Accommodation) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ในขณะที่ Buhalis [17] กล่าวว่าองค์ประกอบไปด้วย 6 ประการคือ 1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) 2) การเข้าถึง (Accessibility) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 4) โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป (Available packages) 5) กิจกรรม (Activities) และ 6) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services) ทั้งนี้ Western [18] ได้อธิบายทฤษฎี 5A's ด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ว่า 1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 2) กิจกรรมทางการท่องเที่ยว 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 4) สิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว และ 5) ที่พักแรม มุขสดา พูลสวัสดิ์ และ ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์ [19] ได้ศึกษาประกอบของสถานที่ท่องเที่ยว 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ด้านสถานที่ท่องเที่ยว(Attractions) 2. ด้านกิจกรรม(Activity) 3. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility) 4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก(Amenities) และ 5. ด้านที่พัก (Accommodation) เช่นเดียวกับ สุจิตรา วาชัยยง และสมฤทัย สุนธยาธร [20] ได้ศึกษาองค์ประกอบของการ

ท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) 2.ที่พักแรม (Accommodation) 3.แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) 4.กิจกรรม (Activities) และ 5.การบริการทั่วไป (Ancillary)

นักท่องเที่ยวสูงอายุ

ปัจจุบัน องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ใช้อายุ 65 ปีขึ้นไป ในการนำเสนอสถิติ ข้อมูล และตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างอายุของประชากรผู้สูงอายุ โดยแบ่งประชากร ออกเป็น 3 กลุ่มอายุ คือ อายุต่ำกว่า 15 ปี (เด็ก) อายุ 15-64 ปี (คนวัยทำงาน) และอายุ 65 ปีขึ้นไป (ผู้สูงอายุ) [21] สำหรับประเทศไทย ได้ นิยาม คำว่า “ผู้สูงอายุ” ไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 [22] ว่า หมายถึง “ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป” ทั้งนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติ [23] แบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป) สำหรับงานวิจัยที่ต้องการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุ เช่น ผู้ที่ยังมีงานประจำทำ หรือผู้มีเงินบำเหน็จบำนาญหรือเงินออม มักจะใช้อายุ 50-55 ปี หรืออาจใช้วิธีแบ่งกลุ่มอายุเป็นกลุ่มต้น (อายุระหว่าง 50-64 ปี) และกลุ่มปลาย (อายุ 65 ปีขึ้นไป) เพราะการแบ่งช่วงอายุจะมีความสัมพันธ์กับการเดินทางท่องเที่ยว สำหรับการแบ่งช่วงอายุโดยพิจารณาจากเกณฑ์ช่วงอายุจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มตามพฤติกรรมและแรงจูงใจในการเดินทางที่แตกต่างกัน Shoemaker [24] กล่าวว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักท่องเที่ยวสูงอายุพึงพอใจการท่องเที่ยวในระยะสั้น ๆ และชอบที่จะกลับมาเยือนสถานที่เดิมมากกว่าการเยี่ยมชมในสถานที่ใหม่ กลุ่มที่ 2 เรียกว่า “Active Resters” นักท่องเที่ยวสูงอายุกลุ่มนี้ชอบที่จะพบปะผู้คน ชอบสังคมและการพักผ่อน และกลุ่มที่ 3 นักท่องเที่ยวสูงอายุกลุ่มที่ชอบที่จะเลือกไปกับแพคเกจทัวร์ที่รวมทุกอย่าง และพึงพอใจในการท่องเที่ยวไปยังรีสอร์ท Lieux, Weaver และ McCleary [25] ได้แบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่อยู่ในวัยใกล้เคียงวัยและมียาได้ดี นิยมหาประสบการณ์แปลกใหม่ (Novelty Seekers) กลุ่มที่อยู่ในวัยใกล้เคียงวัยและมียาได้ดีเช่นเดียวกับกลุ่มแรก แต่นิยมเดินทางท่องเที่ยวในเขตที่มีอากาศอบอุ่นและร้อน โดยใช้ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวเป็นเวลานาน (Active Enthusiasts) และกลุ่มที่อายุมากที่สุดเมื่อเทียบกับสองกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น แต่มีรายได้ น้อยกว่าและนิยมเดินทางระยะสั้น (Reluctant Travelers) และ Kotler and Keller [26] กล่าวว่า รูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะเฉพาะของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้เกษียณหรือผู้สูงอายุคือ 1) เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี 2) คำนึงถึงคุณค่าในการซื้อบริการ 3) ต้องการความมั่นใจด้านความปลอดภัย 4) ต้องการความมั่นใจด้านบริการ ดูแลสุขภาพที่ดี 5) ต้องการกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ

พฤติกรรมและความต้องการของการนักท่องเที่ยวสูงอายุ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา [27] กล่าวว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้น นักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการณ์กระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่ และ ราณี อิลิซียกุล [28] กล่าวว่า พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของจิตใจที่ตอบสนองการท่องเที่ยว เช่นจุดประสงค์ในการท่องเที่ยว ความถี่ในการท่องเที่ยว ระยะเวลาในการท่องเที่ยว วิธีการเตรียมการเดินทาง ผู้ร่วมเดินทาง สถานที่ที่จะไปท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว ประเภทของที่พักรแรม เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละคนจะแตกต่างกันไปตามลักษณะแต่ละด้านของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน Hudson [29] กล่าวว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ 1) แรงจูงใจ (Motivation) 2) อายุและเพศ (Age and Gender) 3) แบบแผนชีวิต (Lifestyle) 4) วงจรของชีวิต (Life Cycle) 5) วัฒนธรรม (Culture) 6) ชั้นทางสังคม (Social Class) และ 7) กลุ่มอ้างอิง (Reference group) และจากผลการศึกษาของนักวิชาการเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ พบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 60-65 ปี การศึกษาปริญญาตรี สถานภาพสมรส รายได้ 15,001-25,000 บาท มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยลักษณะการท่องเที่ยว นิยมท่องเที่ยวเป็นแบบกลุ่มหรือหมู่คณะ การจัดการเดินทางมีการเดินทางด้วยตนเอง และมีผู้ร่วมเดินทางเป็นครอบครัว/ญาติ ส่วนใหญ่เดินทาง 2 วัน 1 คืน ด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล พักค้างคืนที่โฮมสเตย์/โรงแรม ส่วนใหญ่รู้จัก/เลือกท่องเที่ยวในพื้นที่ทางธรรมชาติ การเดินทางท่องเที่ยว 2 ครั้งต่อปี มักเดินทางตามฤดูกาล/เทศกาล มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวเฉลี่ย

ต่อครั้งอยู่ที่ 5,000 -10,000 บาท [7], [30] นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก [9]

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) ของนักท่องเที่ยวสูงอายุ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ ในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 929,263 คน [31]

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวสูงอายุ จำนวน 400 คน คำนวณจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ ในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 929,263 คน ใช้สูตรของ Yamane [32] กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ± 0.05 โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นนักท่องเที่ยวอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ที่กำลังท่องเที่ยวอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ หรือ เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษแล้วไม่เกิน 12 เดือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ชอบ การจัดการเดินทางท่องเที่ยว ยานพาหนะ การพักค้างคืน ที่พัก เวลาออกเดินทางท่องเที่ยว ค่าใช้จ่าย และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านความต้องการการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) 2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 4) ด้านที่พัก (Accommodation) และ 5) ด้านกิจกรรม (Activities)

ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงของเนื้อหาใช้วิธีคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.91 ซึ่งมีเกณฑ์ยอมรับได้ที่มากกว่า 0.5 [33] จากนั้นนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด พบว่าได้ค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.515 - 0.976 มีค่าเกินกว่า 0.4 และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.852 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ 0.70 [34] แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่ใช้มีความน่าเชื่อถือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

การตอบแบบสอบถามพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้วิธีการลงพื้นที่แจกแบบสอบถาม และการส่งลิงค์ให้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Line และ Facebook กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ระหว่างเดือนเมษายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2568 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน 1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความต้องการใน 5 องค์ประกอบการท่องเที่ยว (5As) โดยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 -5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก 2.51 - 3.50 หมายถึง ปานกลาง 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย และ 1.00 - 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด [35]

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ผ่านการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวสูงอายุ จำนวน 400 คน พบว่า

ตารางที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวสูงอายุ

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	รายชื่อ	ความถี่	ร้อยละ (%)
1. เพศ	ชาย	112	28.00
	หญิง	288	72.00
2. อายุ	60-65 ปี	160	40.00
	66-70 ปี	93	23.25
	71-74 ปี	73	18.25
	มากกว่า 75 ปี	74	18.50
3. สถานภาพ	โสด	10	2.50
	สมรส	277	69.25
	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	113	28.25
4. ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	118	29.50
	ปริญญาตรี	163	40.75
	ปริญญาโท	102	25.50
	สูงกว่าปริญญาโท	17	4.25
5. อาชีพ	เกษียณอายุ	280	70.00
	เกษตรกร	38	9.50
	แม่บ้าน	42	10.50
	รับจ้างทั่วไป	30	7.50
	ธุรกิจส่วนตัว	10	2.50
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	<= 10,000 บาท	87	21.75
	10,001-20,000 บาท	132	33.00
	20,001-30,000 บาท	61	15.25
	30,001-40,000 บาท	110	27.50
	40,001-50,000 บาท	10	2.50

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล นักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน (72%) และเพศชาย จำนวน 112 คน (28%) มีอายุระหว่าง 60 – 65 ปี จำนวน 160 คน (40%) อายุ 66 - 70 ปี จำนวน 93 (23.25%) มากกว่า 75 ปี จำนวน 74 คน (18.50%) และ 71 - 74 ปี จำนวน 73 (18.25%) มีสถานภาพสมรส จำนวน 227 คน (69.50%) หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ จำนวน 113 คน (28.25 %) และโสด จำนวน 10 คน (2.50%) มีระดับการศึกษามากที่สุดในระดับปริญญาตรี จำนวน 163 คน (40.75%) ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 118 คน (29.50%) ปริญญาโท จำนวน 102 คน (25.50%) และปริญญาเอก จำนวน 17 คน (4.25%) และเป็นผู้เกษียณอายุราชการ จำนวน 280 คน (70.00%) แม่บ้าน จำนวน 42 คน (10.50%) เกษตรกร จำนวน 38 คน (9.50%) รับจ้างทั่วไป จำนวน 30 คน (7.50%) และประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 10 คน (2.50%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 132 คน (33.00%) 30,001-40,000 บาท จำนวน 110 (27.50%) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 87 (21.75%) 20,001-30,000 บาทจำนวน 61 คน (15.25%) และ 40,001-50,000 บาท จำนวน 10 (2.50%)

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	รายชื่อ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ (%)
1. วัตถุประสงค์	พักผ่อน	330	82.50
	เยี่ยมญาติ/เพื่อน	41	10.25
	ทัศนศึกษา/ดูงาน	29	7.25
2. ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน 1 ครั้ง/ปี	89	22.25
	2 ครั้ง/ปี	131	32.75
	3 ครั้ง/ปี	80	20.00
	มากกว่า 3 ครั้ง/ปี	100	25.00
3. ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ครอบครัว/ญาติ	250	62.50
	เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน	30	7.50
	ตนเอง	120	30.00
4. ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว	ครอบครัว/ญาติ	290	72.50
	เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน	50	12.50
	เดินทางคนเดียว	60	15.00
5. ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ	ธรรมชาติ	240	40.00
	ประวัติศาสตร์	110	27.50
	วัฒนธรรม	90	22.50
	อื่นๆ	10	2.50
6. การจัดการเดินทางท่องเที่ยว	จัดการด้วยตนเองและครอบครัว	290	72.50
	ใช้บริการบริษัททัวร์	80	20.00
	ไปกับบริษัท/หน่วยงาน	60	15.00
7. ยานพาหนะ	รถยนต์ส่วนตัว	330	82.50
	รถรับจ้าง/รถเช่า	30	7.50
	รถโดยสารประจำทาง	30	7.50
	เครื่องบิน	10	2.50
8. การพักค้างคืน	ค้างคืน	320	80.00
	ไม่ค้างคืน	80	20.00
9. ที่พัก	โรงแรม	190	47.50
	รีสอร์ท	110	27.50
	โฮมสเตย์	40	10.00
	บ้านญาติ/เพื่อน	70	17.50
10. ช่วงเวลาออกเดินทางท่องเที่ยว	ฤดูกาลท่องเที่ยว เทศกาล	60	15.00
	วันหยุดสุดสัปดาห์ วันหยุดนักขัตฤกษ์	50	12.50
	ทุกช่วงเวลาตามความสะดวก	280	70
	อื่นๆ ช่วงเปิดเทอม	10	2.50
11. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวต่อครั้ง	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาท	40	10.00
	2,001 - 3,000 บาท	120	30.00

	3,001 - 4,000 บาท	60	15.00
	4,001 - 5,000 บาท	30	7.50
	มากกว่า 5,000 บาท	150	37.50
12. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การท่องเที่ยว	การบอกต่อจากคนรู้จัก	162	40.50%
	โทรทัศน์	83	20.75%
	นิตยสารการท่องเที่ยว	75	18.75%
	เว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย	50	12.50
	บริษัททัวร์	30	7.50%

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนมากมีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน จำนวน 330 คน (82.50%) รองลงมาเพื่อเยี่ยมญาติ/เพื่อน จำนวน 41 คน (10.25%) และทัศนศึกษา/ดูงาน จำนวน 29 คน (7.25%) เดินทางท่องเที่ยว 2 ครั้ง/ปี จำนวน 131 (32.75%) มากกว่า 3 ครั้ง/ปี จำนวน 100 คน (25%) 1 ครั้ง/ปี จำนวน 89 คน (22.25%) และ 3 ครั้ง/ปี จำนวน 80 คน (20%) ต้องการไปแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 240 คน (40%) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ จำนวน 110 คน (27.50%) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 90 คน (22.50%) และอื่นๆ ทุกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวตามช่วงเวลาที่เหมาะสม จำนวน 10 คน (2.50%) มี ผู้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว คือครอบครัว/ญาติ จำนวน 250 คน (62.50%) ตนเอง จำนวน 120 คน (30%) และเพื่อน จำนวน 30 คน (7.5%) ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวร่วมกับครอบครัว/ญาติ จำนวน 290 คน (72.50%) เดินทางคนเดียว จำนวน 60 คน (15.00%) และเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน จำนวน 50 คน (12.5%) ส่วนใหญ่จัดการการเดินทางท่องเที่ยวเอง จำนวน 290 คน (72.50%) ใช้บริการบริษัทนำเที่ยว จำนวน 80 คน (20%) บริษัท/องค์กรจัดให้เดินทาง จำนวน 60 คน (15%) ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 330 คน (82.50%) รถรับจ้าง จำนวน 30 คน (7.50%) รถโดยสารประจำทาง จำนวน 30 คน (7.50%) และเครื่องบิน จำนวน 10 คน (2.50%) นิยมพักค้างคืน จำนวน 320 คน (80%) และไม่พักค้างคืน จำนวน 80 คน (20%) ส่วนใหญ่หากพักค้างคืนนิยมใช้บริการโรงแรม จำนวน 190 คน (47.5%) รีสอร์ท/บังกะโล จำนวน 110 คน (27.5%) บ้านญาติ/บ้านเพื่อน จำนวน 70 คน (17.5%) และโฮมสเตย์ จำนวน 40 คน (10%) เลือกเดินทางท่องเที่ยวได้ทุกโอกาสตามความสะดวก จำนวน 280 คน (70%) ฤดูกาลท่องเที่ยว/เทศกาล จำนวน 60 คน (15%) วันหยุด จำนวน 50 คน (12.5%) และอื่นๆ ช่วงเปิดเทอม จำนวน 10 คน (2.5%) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง มากกว่า 5,000 บาท จำนวน 150 คน (37.5%) จำนวน 2,001 - 3,000 บาท จำนวน 120 คน (30%) 3,001 - 4,000 บาท จำนวน 60 คน (15%) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาท จำนวน 40 คน (10%) และ 4,001 - 5,000 บาท จำนวน 30 คน (7.5%) และได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากการบอกต่อจากคนรู้จัก จำนวน 162 คน (40.50%) โทรทัศน์ จำนวน 83 คน (20.75%) นิตยสารการท่องเที่ยว จำนวน 75 คน (18.75%) เว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย 50 คน (12.50%) และบริษัทนำเที่ยว จำนวน 30 คน (7.50%)

ความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ แบ่งตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 5 องค์ประกอบ ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ความมีเอกลักษณ์โดดเด่น	4.52	0.73	มากที่สุด
2. มีประวัติศาสตร์น่าสนใจ	4.43	0.78	มาก
3. ความงดงามของทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์	4.72	0.84	มากที่สุด
4. สภาพภูมิอากาศของแหล่งท่องเที่ยว	4.63	0.82	มากที่สุด
5. ความมีชื่อเสียง	4.41	0.81	มาก
6. รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่	4.56	0.75	มากที่สุด
7. ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น	4.19	0.73	มาก
8. โอกาสในการพบปะผู้คนใหม่ ๆ	4.35	0.74	มาก
9. โอกาสในการได้รับประสบการณ์ที่ดี	4.55	0.81	มากที่สุด
ความต้องการด้านสิ่งดึงดูดใจในภาพรวม	4.48	0.78	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุมีความต้องการด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.78) รายการที่มีความต้องการสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความงดงามของทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.84) สภาพภูมิอากาศของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.82) และรูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.75)

ตารางที่ 4 ความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ใกล้ถนนสายหลักและรอง	4.36	0.71	มาก
2. มีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	4.70	0.80	มากที่สุด
3. มีความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง	4.38	0.75	มาก
4. การบริการของรถโดยสารเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.11	0.84	มาก
5. ยานพาหนะมีความสะดวกสบาย นั่งเหยียดขาได้	4.72	0.68	มากที่สุด
6. ใช้เวลาอยู่ในยานพาหนะไม่นานเกิน 2 ชม. / การพัก	4.65	0.81	มากที่สุด
ความต้องการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวม	4.49	0.77	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุมีความต้องการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.77) รายการที่มีความต้องการสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ยานพาหนะมีความสะดวกสบาย นั่งเหยียดขาได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.68) ถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.80) และใช้เวลาอยู่ในยานพาหนะไม่นานเกิน 2 ชม. / การพัก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.81)

ตารางที่ 5 ความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว	4.75	0.98	มากที่สุด
2. สถานที่รองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	4.63	0.85	มากที่สุด
3. ร้านอาหารสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	4.66	0.94	มากที่สุด
4. การจัดการร้านอาหารอย่างถูกสุขลักษณะมีคุณภาพ	4.77	0.83	มากที่สุด
5. ร้านอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น	4.92	0.78	มากที่สุด
6. มีเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	4.65	0.75	มากที่สุด
7. ร้านจำหน่ายของที่ระลึก	4.61	0.74	มากที่สุด
8. ห้องน้ำสะอาด ถูกสุขลักษณะ และเพียงพอสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว	4.84	0.82	มากที่สุด
9. สถานที่จอดรถและเส้นทางสัญจรอย่างเพียงพอ	4.74	0.76	มากที่สุด
10. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบริการแก่นักท่องเที่ยว	4.81	0.78	มากที่สุด
11. นักเล่าเรื่องท้องถิ่น/มัคคุเทศก์	4.85	0.81	มากที่สุด
ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในภาพรวม	4.75	0.82	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุมีความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.75$, S.D.=0.82) รายการที่มีความต้องการสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ร้านอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.92$, S.D.=0.78) นักเล่าเรื่องท้องถิ่น/มัคคุเทศก์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.85$, S.D.=0.81) และห้องน้ำสะอาด ถูกสุขลักษณะ และเพียงพอสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.84$, S.D.=0.82)

ตารางที่ 6 ความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุด้านที่พัก (Accommodation)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. มีทาง/ทางลาดเข้าสู่อาคาร	4.71	0.75	มากที่สุด
2. มีลิฟต์ บันได และประตูทางเข้า-ออกที่พัก ที่มาตรฐาน	4.86	0.82	มากที่สุด
3. มีห้องพักสำหรับคนพิการ/สูงอายุ	4.85	0.85	มากที่สุด
4. บรรยากาศดี สดชื่น มีต้นไม้	4.87	0.83	มากที่สุด
5. มีบริการอาหารและเครื่องดื่ม	4.65	0.79	มากที่สุด
6. มีบริการฟิตเนส	4.43	0.76	มากที่สุด
7. มีบริการนวดและสปา	4.57	0.72	มากที่สุด
8. มีบริเวณสำหรับนั่งพักผ่อน เดินเล่น และทำกิจกรรม	4.73	0.73	มากที่สุด
ความต้องการด้านที่พักในภาพรวม	4.69	0.78	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุมีความต้องการด้านที่พักโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.78) รายการที่มีความต้องการสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ บรรยากาศดี สดชื่น มีต้นไม้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.87$, S.D.=0.83) มีลิฟต์ บันได และประตูทางเข้า-ออกที่พัก ที่มาตรฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$, S.D.=0.82) และมีห้องพักสำหรับคนพิการ/สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.85$, S.D.=0.85)

ตารางที่ 7 ความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุด้านกิจกรรม (Activities)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. กิจกรรมจากภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น	4.75	0.73	มากที่สุด
2. เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.57	0.84	มากที่สุด
3. ส่งเสริมต่อการมีสุขภาพที่ดี	4.63	0.78	มากที่สุด
4. ส่งเสริมการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น	4.53	0.82	มากที่สุด
5. เป็นกิจกรรมที่ผ่อนคลาย ลดความเครียด	4.78	0.67	มากที่สุด
6. สร้างประสบการณ์ใหม่แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	4.64	0.85	มากที่สุด
7. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.51	0.79	มากที่สุด
8. เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว	4.81	0.81	มากที่สุด
ความต้องการด้านกิจกรรมในภาพรวม	4.65	0.79	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุมีความต้องการด้านกิจกรรมโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.65, S.D.=0.79) รายการที่มีความต้องการสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.81, S.D.=0.81) เป็นกิจกรรมที่ผ่อนคลาย ลดความเครียด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.78, S.D.=0.67) และกิจกรรมจากภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.75, S.D.=0.73)

ตารางที่ 8 ความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุในการท่องเที่ยว (5As) โดยรวมทุกด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ	ลำดับที่
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	4.48	0.78	มาก	5
2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.49	0.77	มาก	4
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.75	0.82	มากที่สุด	1
4. ด้านที่พัก	4.69	0.78	มากที่สุด	2
5. ด้านกิจกรรม	4.65	0.79	มากที่สุด	3
ความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุในภาพรวม	4.61	0.79	มากที่สุด	

จากตารางที่ 8 พบว่า ความต้องการการท่องเที่ยวโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.75, S.D.=0.82) รายการที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.75, S.D.=0.82) รองลงมาคือด้านที่พัก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.69, S.D.=0.78) ด้านกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.65, S.D.=0.79) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.49, S.D.=0.77) และด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.48, S.D.=0.78) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า นักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนมากเป็นเพศหญิง (72%) มีอายุระหว่าง 60 – 65 ปี (40%) สถานภาพสมรส (69.50%) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (40.75%) เป็นผู้เกษียณอายุราชการ (70.00%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท (33.00%) วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน (82.50%) เดินทางท่องเที่ยว 2 ครั้ง/ปี (32.75%) ต้องการไปแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (40%)

ครอบครัว/ญาติมีส่วนร่วมตัดสินใจ (62.50%) และร่วมเดินทางท่องเที่ยว (72.50%) จัดการการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองและครอบครัว (72.50%) เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว (82.50%) นิยมพักค้างคืน (80%) ในโรงแรม (47.5%) เดินทางท่องเที่ยวได้ทุกโอกาสตามความสะดวก (70%) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง มากกว่า 5,000 บาท และได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากการบอกต่อจากคนรู้จัก (40.50%) ดังนั้นในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุควรเป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและเนิบช้า ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ได้สัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น กับครอบครัว/ญาติ และพักในโรงแรมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชฎาภรณ์ สวนแสน และคณะ [30] เรื่องแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวสูงอายุที่มีต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนใหญ่เป็นหญิงอายุ 60-65 ปี การศึกษาปริญญาตรี สถานภาพสมรส รายได้ 15,001-25,000 บาท มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจพร้อมครอบครัว จำนวน 2-4 คน ส่วนใหญ่เดินทาง 2 วัน 1 คืน ด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล พักค้างคืนที่โฮมสเตย์/โรงแรมส่วนใหญ่รู้จัก/เลือกท่องเที่ยวในพื้นที่ทางธรรมชาติ การเดินทางท่องเที่ยว 2 ครั้ง/ปี มักเดินทางตามฤดูกาล/เทศกาล มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อครั้งอยู่ที่ 5,000 -10,000 บาท และผลการวิจัยของ สุภาภรณ์ หมั่นหา และชลธิชา แสงงาม [7] เรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชรสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ พบว่าด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน โดยลักษณะการท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวเป็นแบบกลุ่มหรือหมู่คณะ ซึ่งลักษณะการจัดการเดินทางมีการเดินทางด้วยตนเอง และมีผู้ร่วมเดินทางเป็นครอบครัว/ญาติ

นักท่องเที่ยวสูงอายุของจังหวัดศรีสะเกษมีความต้องการการท่องเที่ยวโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.75$, S.D.=0.82) มีความต้องการสูงสุดด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.79) ต้องการร้านอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น นักเลาเรื่องท้องถิ่น/มัคคุเทศก์ และห้องน้ำสะอาด ถูกสุขลักษณะ และเพียงพอรองลงมาคือด้านที่พัก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.78) ที่พักบรรยากาศดี สดชื่น มีต้นไม้ มีลิฟต์ บันได และประตูทางเข้า-ออกที่พิกที่มาตรฐาน และมีห้องพักสำหรับคนพิการ/สูงอายุ ด้านกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.79) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและสร้างประสบการณ์ที่ดี เป็นกิจกรรมที่ผ่อนคลาย ลดความเครียด และกิจกรรมจากภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.77) ยานพาหนะมีความสะดวกสบาย นั่งเหยียดขาได้ ถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก และใช้เวลาอยู่ในยานพาหนะไม่นานเกิน 2 ชม. / การพัก และด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.78) ความงดงามของทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว สภาพภูมิอากาศของแหล่งท่องเที่ยว และรูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่ ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัครวิทย์ ศาสนพิทักษ์ และคณะ [9] เรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เมืองมรดกโลก) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

1. หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดศรีสะเกษ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ ร้านอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น นักเลาเรื่องท้องถิ่น/มัคคุเทศก์ ให้มีความเข้าใจด้านจิตวิทยาและการดูแลผู้สูงอายุ ห้องน้ำสะอาด ถูกสุขลักษณะ และเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว

2. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและสร้างประสบการณ์ที่ดี เป็นกิจกรรมที่ผ่อนคลาย ลดความเครียด และกิจกรรมจากภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การนวดสมุนไพร การทำอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงธุรกิจ

1. ผู้ประกอบการโรงแรม รีสอร์ท และโฮมสเตย์ ควรออกแบบบริการเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น บรรยากาศร่มรื่น สดชื่น มีต้นไม้ มีลิฟต์ บันได และประตูทางเข้า-ออกที่พิกที่มาตรฐาน และมีห้องพักสำหรับคนพิการ/สูงอายุ และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ เช่น บริการนวด สปา อาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ

2. บริษัทนำเที่ยวควรจัดทำแพ็คเกจทัวร์แบบเนิบช้า (Slow Tourism) ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก เลือกใช้ยานพาหนะที่มีความสะดวกสบาย นั่งเหยียดขาได้ เช่น รถโค้ช เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและสร้างประสบการณ์ที่ดีจากภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น และเดินทางท่องเที่ยวในช่วงที่มีสภาพภูมิอากาศเย็นสบาย

3. พัฒนาโปรแกรมอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้มีความเข้าใจด้านจิตวิทยาและการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้บริการได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อเจาะลึกแรงจูงใจและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวสูงอายุ รวมถึงอุปสรรคในการเดินทางท่องเที่ยว

2. ควรศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ที่ตอบโจทย์ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ

บรรณานุกรม

- [1] กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ. บริษัท อมรินทร์ คอร์เปอร์เรชั่นส์ จำกัด (มหาชน).
- [2] Corman, S. (2023). Activities of the elderly both before and after retirement (pp. 81–89). <https://doi.org/10.9734/bpi/rtass/v7/10815f>
- [3] กาญจนาวดี พวงขึ้น และแสงสรรค์ ภูมิสถาน. (2563). พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. 15(2). น. 29-42.
- [4] ธวัช พุ่มดารา และสุริดา พฤษภากรณ์. (2565). พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. น. 107-128.
- [5] Fan, D. X., Lyu, J., Huang, Y., Shang, K., & Buhalis, D. (2024). Senior tourists' digital travel experience: A humanisation perspective. In *Proceedings of the ENTER e-Tourism Conference* (pp. 317–322). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-58839-6_34
- [6] Zavodna, L. S. (2024). Seniors' constraints to travel: Analysing discussions on TripAdvisor. *Current Issues in Tourism*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/13683500.2024.2372937>
- [7] สุภาภรณ์ หมั่นหา และชลธิชา แสงงาม. (2564). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชรสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 15(2). น. 213-230.
- [8] อริยา พงษ์พานิช และฉล่องศรี พิมพ์สมพงศ์. (2563). การพัฒนาการออกแบบอารยบริการสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุในแผนงานหลักของที่พักแรม. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 8(6). น. 2283-2298.
- [9] อัครวิทย์ ศาสณพิทักษ์ นกสนันท์ ทองอินทร์ และจตุพล ดวงจิตร์. (2567). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เมืองมรดกโลก). วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. 13(1). น. 60-77.
- [10] กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2566). แผนพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ (พ.ศ. 2566-2570) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. ศรีสะเกษ. สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ.
- [11] นิคม จารุมณี. (2544). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ. โอเดียนสโตร์.
- [12] United Nations. (2010). *International recommendations for tourism statistics 2008*. United Nations. [13] ราณี อีสัยกุล. (2557). การจัดการท่องเที่ยวเฉพาะทาง Niche Tourism Management. นนทบุรี. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [13] ราณี อีสัยกุล. (2557). การจัดการท่องเที่ยวเฉพาะทาง Niche Tourism Management. นนทบุรี. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. .
- [14] พยอม ธรรมบุตร. (2549). เอกสารประกอบการเรียนการสอนหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ. สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- [15] Middleton, V. (1994). *Marketing travel and tourism*. Butterworth-Heinemann.
- [16] Dickman, S. (1996). *Tourism: An introductory text*. Hodder Education.
- [17] Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination in the future. *Tourism Management*, 21(1), 97–116.
- [18] Western, T. (2008). *Five A's of tourism*. Tourism Western Australia.
- [19] มุขสุตา พูลสวัสดิ์ และประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์. (2563). ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายโดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจุดศูนย์กลาง. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. 15(3). น. 45-60.
- [20] สุจิตรา วาชัยยัง และโสเมฤทัย สุนธยาธร. (2565). ความคาดหวังองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5As ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงกีฬาของผู้สูงอายุชาวไทยในกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ. 23(2). น. 158-173.
- [21] กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ. บริษัท อมรินทร์ คอร์เปอร์เรชั่นส์ จำกัด (มหาชน).
- [22] กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิชย์.
- [23] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567 The 2024 Survey of the Older Persons in Thailand. กรุงเทพฯ. กลุ่มบริการและเผยแพร่ข้อมูลสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- [24] Shoemaker, S. (1989). Segmentation of the senior pleasure travel market. *Journal of Travel Research*, 27(3), 14–22.
- [25] Lieux, E. M., Weaver, P. A., & McCleary, K. W. (1994). Lodging preferences of the senior tourism market. *Annals of Tourism Research*, 21(4), 712–728. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(94\)90079-5](https://doi.org/10.1016/0160-7383(94)90079-5)
- [26] Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). *Marketing management* (14th ed.). Pearson Education.
- [27] บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2557). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว Tourist Behavior. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. เพ็ญข้าหลวง พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิง.
- [28] ราณี อิศัยกุล. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวเฉพาะทาง Niche Tourism Management. นนทบุรี. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [29] Hudson, S. (2008). *Tourism and hospitality marketing: A global perspective*. SAGE.
- [30] ขวัญภรณ์ สอนแสน นรบดี ภัทวิศรุต ภาวิณี ต่วนมุดอ และลาวัญญ์ พงษ์สุวรรณศิริ. (2568). แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวสูงอายุที่มีต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร. 8(3). น. 86-98.
- [31] กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2566. สืบค้น 21 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.mots.go.th/news/category/758>
- [32] Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. Harper & Row.
- [33] Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49–60.
- [34] Hair, J. F., et al. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. Pearson Education.
- [35] บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ. สุวีริยาสาส์น.

**รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนาสูง
เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด
Ban Puea Na Soong School IDEAR Model
For Development the Competency of Thinking Skills Learning Management**

**พิไลพร มลรัตน์¹
Pilaiporn Maleerat¹**

¹ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเปือยนาสูง องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

¹The Director of Ban Puea Na Soong School, Sisaket Provincial Administrative Organization

*Corresponding email: pilaipornja@gmail.com

Received: 24 June 2025; Revised: 30 Decemder 2025; Accepted: 30 Decemder 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนาสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน 3) ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายใน และ 4) ศึกษาผลกระทบการใช้รูปแบบการนิเทศภายใน กลุ่มเป้าหมาย คือบุคลากรครูปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบประเมิน แบบบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่า Wilcoxon Signed Ranks Test และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการ ได้แก่ กฎหมาย นโยบายและแนวคิด ทฤษฎีทางการศึกษา ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่ได้รับการพัฒนาให้จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างจริงจัง 2) รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนาสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด มีชื่อว่า IDEAR Model ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 Information : I การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 Development : D การพัฒนา ขั้นที่ 3 Evaluation : E ประเมินผลการพัฒนา ขั้นที่ 4 After Action Reflect : A การสะท้อนกลับ 3) ผลการทดลองใช้ ปรากฏว่าครูมีสมรรถนะการจัด การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ผลกระทบการใช้รูปแบบ ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่นิเทศและผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนาสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าปีการศึกษา 2565 ทั้งนี้เนื่องจากทุกองค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสม และสอดคล้องซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันแต่ละขั้นตอน ครูผู้ให้การนิเทศและครูผู้รับการนิเทศเข้าใจถึงบทบาท ของตนเอง มีความมุ่งมั่นจริงใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้บริหารให้การสนับสนุน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด การนิเทศภายใน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to: 1) examine the fundamental information and needs regarding internal supervision at Ban Puea Na Soong School to enhance teachers' competencies in facilitating learning that promotes thinking skills; 2) develop an internal supervision model; 3) implement the developed model; and 4) study the impact of using the internal supervision model at Ban Puea Na Soong School. The target group consisted of 15 teachers during the 2023 academic year. Research instruments included document analysis forms, interview forms, tests, questionnaires, observation forms, evaluation forms, and record forms. Data

were analyzed using percentage, mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), Wilcoxon Signed Ranks Test, and content analysis.

The findings revealed that:

1. The basic data and needs included laws, policies, and educational theories related to learning management that promotes thinking skills. An urgent issue identified was the low academic achievement of students, as well as the lack of teacher knowledge and serious development in implementing thinking-skill-oriented learning.
2. The internal supervision model developed for Ban Puea Na Soong School, named the "IDEA Model," consisted of four key components:
 - o **I (Information):** Studying foundational information
 - o **D (Development):** Developing teachers' competencies
 - o **E (Evaluation):** Assessing development outcomes
 - o **A (After Action Reflect):** Reflecting after actions taken
3. The implementation of the model showed that teachers' competencies in managing learning to promote thinking skills improved to a very high level overall.
4. The impact study indicated that both supervisors and supervisees were highly satisfied with the internal supervision model. The average student achievement scores in the 2023 academic year were higher than in 2022. This success was attributed to the model's comprehensive and coherent components, its step-by-step continuous process, and the clear understanding of roles by both supervising and supervised teachers. Additionally, the development process was supported by experts' guidance and school administrators' backing.

Keywords: Learner-centered learning management, Internal supervision, Learning management competency

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยให้ดำเนินการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัด ปรับปรุง และพัฒนาระบบและหลักเกณฑ์การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูให้เชื่อมโยงกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้ (The Secretariat of the House of Representatives, 2017 : 14 – 18) กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน มาตรฐานที่เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู คือ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีประเด็นการพิจารณาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดคือ 3.1) จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ (Bureau of Educational Testing Office of the Basic Education Commission, 2017 : 24 – 41) การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดนั้นอาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีหนึ่งที่น่าจะส่งผลโดยตรงทำให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ กระบวนการนิเทศภายใน Laoreandee (2013 : 8)

จากการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการด้านการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศและต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ปีการศึกษาที่ผ่านมา คณะกรรมการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ.2564-2568) มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานด้านผู้เรียนให้มีความรอบรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ อย่างหลากหลายให้ต่อเนื่องและชัดเจนยิ่งขึ้น ผลการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการที่เหมาะสม เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จาก

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการศึกษาและจากข้อสรุปของการทำกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูทั้งโรงเรียนพบว่า สาเหตุที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาเหตุหลักมาจากการบริหารระดับชั้นเรียน เช่น การจัดการเรียนรู้เน้นท่องจำเพื่อนำไปสอบไม่ส่งเสริมทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากตัวครูผู้สอน ครูมักเป็นผู้พูดผู้สอนมากกว่าที่จะให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ขาดการวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรทำให้จัดการเรียนรู้ไม่เป็นตามมาตรฐานและตัวชี้วัด คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง มีความเห็นร่วมกันให้พัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ โดยดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด โดยการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ จริงจัง ต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Aginsamajarn (2012 : 1); Utharanun (2005: 198-199); Hattie (2012); OECD (2018) และ Scott (1998) กล่าวคือ การนิเทศมีหลักการที่มุ่งเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาครูด้วยกระบวนการต่างๆ อย่างเป็นระบบเพื่อให้เป็นเครื่องมืออาชีพนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

จากเหตุผลความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักวิชาการ นำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ผ่านกิจกรรมการให้คำปรึกษา แนะนำ (Mentoring) การกำกับติดตาม (Monitoring) การกระตุ้น ให้กำลังใจ (Coaching) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) โดยดำเนินงานสัมพันธ์กันทั้งระบบเพื่อให้ครูพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด
4. เพื่อศึกษาผลกระทบการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

บุคลากรที่ร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน
- 1.2 ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง จำนวน 15 คน
2. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงปีการศึกษา 2565จำนวน15 คน
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 คน ประกอบด้วย
 - 3.1 ศึกษาในเทศกพีเลี้ยง ที่มีวิทยฐานะศึกษานิเทศกเชี่ยวชาญ ร่วมกำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำ ในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด จำนวน 5 คน
 - 3.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 16 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ การใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบไปด้วย
 - 2.1 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของครู

2.2 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของครู

2.3 ผลกระทบการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด คือ หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (Facilitating Competency) หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร (Personnel Development) หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายใน (Internal Supervision) กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) การนิเทศโดยเพื่อนช่วยเพื่อน (Coaching) การนิเทศโดยการให้คำปรึกษา แนะนำ (Mentoring) การนิเทศโดยการกำกับติดตาม (Monitoring) การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด รวมถึง หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Principle) หลักการแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ (Model) และหลักการแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความพึงพอใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (analysis: R1) การศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง และให้ได้แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร จำนวน 1 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด จำนวน 1 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจับจุดประสงค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80-1.00 ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบมีค่าระหว่าง 0.33 – 0.75 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง 0.20-0.83 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.85

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (design and development: D1) การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบเป็นขั้นที่ดำเนินการร่วมกันทั้งการออกแบบและการพัฒนา (design and development) ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 (R1)) มาสังเคราะห์ ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศภายใน และนำต้นแบบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความสมเหตุสมผล ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 9 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัด การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดมีความเหมาะสมทั้งฉบับที่ระดับ 4.94 2) แบบประเมินสมรรถนะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด มีค่าความเหมาะสมทั้งฉบับที่ระดับ 4.73 3) แบบบันทึกกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ประเด็น การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด 4) แบบประเมินสมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด มีค่าความเหมาะสมทั้งฉบับที่ระดับ 4.87 5) แบบบันทึกกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ประเด็น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด 6) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด หลังใช้กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง 7) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้ทำหน้าที่นิเทศและผู้ที่รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด มีค่าความเหมาะสม เท่ากับ 4.50 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.26 - 0.82 ค่าความเชื่อมั่น (rxy) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 8) แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษาที่วิจัยกับปีการศึกษาที่ผ่านมา 9) แบบบันทึกประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 9 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องแต่ละฉบับอยู่ระหว่าง 0.80 -1.00

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (implementation: R2) การนำรูปแบบไปใช้ เป็นการนำต้นแบบรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในภาคสนาม โดยใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (one - group pretest-posttest design) ดำเนินการในปีการศึกษา 2566 โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพในขั้นตอนที่ 2

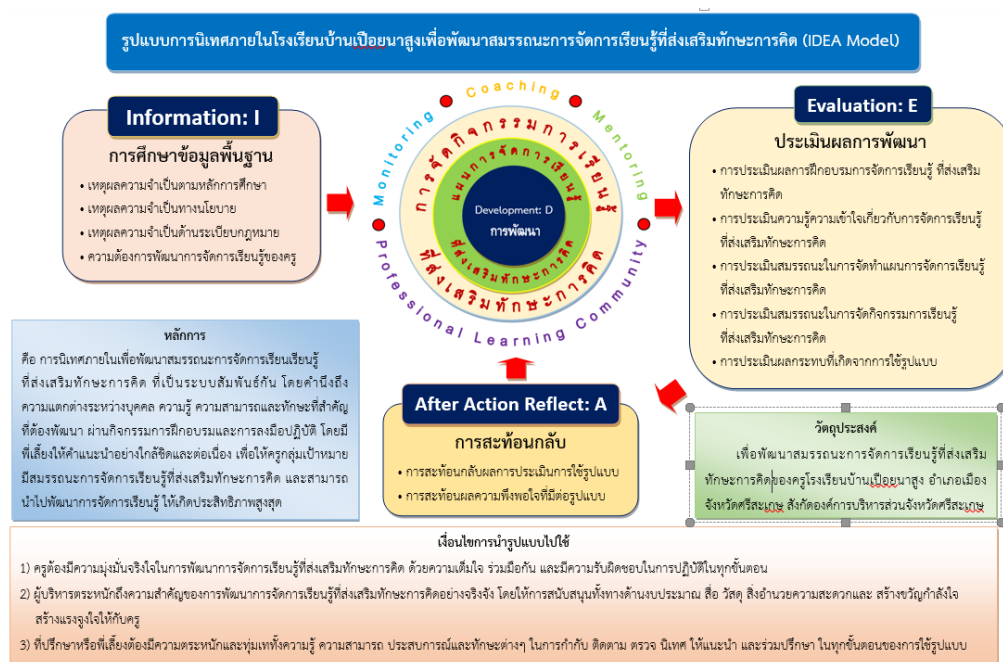
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (evaluation: D2) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ เป็นขั้นตอนของการพัฒนา ประกอบด้วย การประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการนิเทศภายใน รวมทั้งการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลไปดำเนินการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปื่อยนาสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA model) ให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่า Wilcoxon Signed Ranks Test และ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการ พบว่า กฎหมาย นโยบาย และแนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาในระดับต่างๆ ล้วนให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) การปฏิรูปการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ปรัชญาการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ แนวคิดปรัชญา Constructivism ทฤษฎีพุทปัญญา เป็นต้น ส่วนสภาพปัจจุบันและความต้องการ พบว่า ปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนคือ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐานยังต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ได้รับการพัฒนาให้จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างจริงจัง

2. ผลการออกแบบและพัฒนา ได้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปื่อยนาสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 Information: I การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 Development: D การพัฒนา ขั้นที่ 3 Evaluation : E ประเมินผลการพัฒนา ขั้นที่ 4 After Action Reflect : A การสะท้อนกลับ รายละเอียดตามแผนภูมิ รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปื่อยนาสูงพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model)

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปื่อยนาสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model)

3. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปื่อยนาสูงเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด พบว่า 1) การประเมินผลการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินสมรรถนะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ผลสรุปจากกิจกรรมชุมชนแห่ง

การเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูส่วนใหญ่จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด และครบองค์ประกอบตามแบบฟอร์มที่สถานศึกษากำหนด ควรออกแบบนวัตกรรมหรือกลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลการเรียนที่คาดหวังและเนื้อหาสาระ นำวิธีการสอนคิด 4 Step มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ผลการประเมินสมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด อยู่ในระดับมากที่สุด ผลสรุปจากกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า การจัดบรรยากาศชั้นเรียนโดยส่วนใหญ่สามารถใช้ประโยชน์จากชั้นเรียนได้อย่างคุ้มค่า มีการสร้างบรรยากาศอบอุ่นให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน 4) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบ

4. ผลการศึกษาผลกระทบการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด พบว่า 1) ความพึงพอใจของผู้ทำหน้าที่นิเทศและผู้บริหารนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายใน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิเทศขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 รายวิชา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 รายวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง โดยรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ในปีการศึกษา 2566 ร้อยละของผู้เรียนที่ได้ผลการเรียนระดับดี (3) ขึ้นไป โดยรวม 74.78 สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ในปีการศึกษา 2565 ร้อยละของผู้เรียนที่ได้ผลการเรียนระดับดี (3) ขึ้นไป โดยรวม 65.40 3) ผลการสนทนากลุ่ม สรุปว่า รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันแต่ละขั้นตอน ครูผู้ให้การนิเทศและครูผู้รับการนิเทศเข้าใจถึงบทบาทของตนเอง ได้ปฏิบัติงานร่วมกัน เกิดความร่วมมือร่วมใจมีความสนิทสนมและความไว้วางใจกันมากขึ้นมีความมุ่งมั่นจริงใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้บริหารให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดและทักษะการนิเทศภายใน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. อภิปรายผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด

จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า กฎหมาย นโยบายและแนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาในระดับต่างๆ ล้วนให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) การปฏิรูปการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ปรัชญาการศึกษากลุ่มสารัตถนิยม แนวคิดปรัชญา Constructivism ทฤษฎีทฤษฎีปัญหา ในด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด พบว่า พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 มาตรา 49 ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพให้ครูพัฒนาการบริหารจัดการในชั้นเรียนและการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ Jaichakad, W. & Sudrung, J. (2019 : 337-356) เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาครูด้านการสอนคิดวิเคราะห์โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการศึกษาศาพปัญหาและความต้องการ พบว่า นโยบายทางการศึกษาของไทยในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังที่ประกาศใช้ในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในมาตรฐานที่ 4 คือ ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น นั่นก็คือผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ในบริบทโลก ดังเช่น Palgrave study skills ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนไว้ 3 ด้าน คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดวิพากษ์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดแก้ปัญหา และได้กล่าวเน้นถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของผู้เรียนในการเรียน ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียนควรจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน และ

ผู้สอนจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว (Palgrave Macmillan. 2014 : 23) สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของนักปรัชญาการศึกษาและนักวิชาการศึกษามากมายท่านที่ว่า ครูมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด เช่น ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมตามแนวสัจนิยม (Stumpf. 1994 : 325-340) สอดคล้องกับปรัชญาปฏิบัตินิยมของดิวอี้ (Dewey. 1963 : 25-50) ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้นั้นอาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีหนึ่งที่น่าจะส่งผลโดยตรงทำให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ กระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยวิธีการนิเทศที่หลากหลาย เน้นความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งตรงกับแนวคิดการนิเทศภายในของนักการศึกษาต่างประเทศ เช่น สเปนเซอร์ (Spears. 1967 : 16) แฮร์ริส (Harris. 1985 : 10) โอลิวา (Oliva. 1989 : 8) กลlickแมน กอร์ดอน และ รอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon. 2004 : 61) และแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของนักการศึกษาในประเทศไทย เช่น Aginsamajarn, C. (2012 : 21) Utharanun, S. (2005 : 198-199) และ Laoreandee, W. (2013 : 253) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการสอนที่สอดคล้องกันว่าเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งในเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ

จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง ที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง พบว่าครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจและยังไม่ได้รับ การพัฒนาในด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างจริงจัง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ไม่มีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ ทำให้ขาดความมั่นใจในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุษกร วิเศษสมบัติ (2564 : 210) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบให้คำชี้แนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ผลการสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการ พบว่า ครูทุกคนมีความสนใจในการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณภาพของนักเรียน ให้เป็นการนิเทศภายในของกลุ่มสาระการเรียนรู้และเป็นแบบกัลยาณมิตร โดยผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศสามารถชี้แนะการพัฒนาตนเองและแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อัตลักษณ์การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสำหรับครูปฐมวัย ของ Khenpho, A. (2020 : 2597 - 2613) ผลการสำรวจความต้องการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อัตลักษณ์การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสำหรับครูปฐมวัย พบว่า ครูผู้สอนปฐมวัยไม่สามารถจัดการเรียนรู้อัตลักษณ์การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ โดยเฉพาะทักษะการคิดแก้ปัญหา เนื่องจากครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาของเด็กปฐมวัย ครูไม่ได้ศึกษาหลักสูตรและสภาพที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จัดประสบการณ์โดยยึดครูเป็นศูนย์กลางไม่สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจตามวัยของผู้เรียน ทำให้เด็กปฐมวัยไม่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมทักษะที่เป็นพื้นฐาน ส่งผลให้เด็กปฐมวัยไม่กล้าคิดกล้าแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม โดยจะรอฟังคำตอบและคำสั่งจากครูขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไม่ได้ ประเด็นที่ครูต้องการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์มากที่สุด คือ ทักษะการแก้ปัญหา

2. อภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด

ผลการพัฒนาร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ได้รูปแบบการนิเทศภายในที่มีชื่อว่า ไอเดียโมเดล (IDEA Model) มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ คือ การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ที่เป็นระบบสัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยวิธีการเพิ่มประสบการณ์ที่หลากหลายและกิจกรรมการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อนครูคอยกระตุ้นให้กำลังใจอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อให้ครูกลุ่มเป้าหมายมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด และสามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของครูโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง ให้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล องค์ประกอบเชิงกระบวนการประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 Information : I การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 Development : D การพัฒนาในกระบวนการนี้เป็นการนิเทศเชิงระบบ (Systematic supervision) แบบกัลยาณมิตรโดยใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพ (PLC) การกำกับติดตาม (Monitoring) การให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring) และการกระตุ้นให้กำลังใจ (Coaching) ในการพัฒนาบุคลากรครู ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ เกิดสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด

ขั้นตอนที่ 3 Evaluation : E ประเมินผลการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 After Action Reflect : A การสะท้อนกลับ โดยมีองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 3 ประการ คือ 1) ครูต้องมีความมุ่งมั่นจริงจังในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ ร่วมมือกันและมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติทุกขั้นตอน 2) ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างจริงจัง โดยให้การสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างแรงจูงใจให้กับครู 3) ที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงต้องมีความตระหนักและทุ่มเททั้งความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะต่างๆ ในการกระตุ้นให้กำลังใจ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ นิเทศ ให้คำแนะนำและร่วมปรึกษาในทุกขั้นตอนของการใช้รูปแบบ ทำให้ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาสมรรถนะได้อย่างครอบคลุมรอบด้าน มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chantima, L. (2023 : 458-475) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนอนุบาลจุน (บ้านบัวสถาน) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา บุคลากร กระบวนการ การวัดและประเมินผลและเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการนิเทศ ขั้นวางแผนการนิเทศ ขั้นปฏิบัติและสังเกตชั้นเรียน ขั้นประเมินและสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ที่เหมือนกับ IDEA Model คือ องค์ประกอบด้าน หลักการ วัตถุประสงค์ และเงื่อนไขความสำเร็จ ส่วนกระบวนการนิเทศที่คล้ายกัน คือ ขั้นเตรียมการนิเทศ และขั้นวางแผนการนิเทศ มีความคล้ายกับ IDEA Model ในขั้นตอนที่ 1 Information : I การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในขั้นปฏิบัติและสังเกตชั้นเรียน มีความคล้ายกับ IDEA Model ในขั้นตอนที่ 2 Development : D การพัฒนา และในขั้นประเมินและสะท้อนผลการปฏิบัติงาน มีความคล้ายกับ IDEA Model ในขั้นตอนที่ 3 Evaluation : E ประเมินผลการพัฒนา กับขั้นตอนที่ 4 After Action Reflect : A การสะท้อนกลับ นอกจากนี้ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนาสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Panon, N. (2020 : 155-158) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนบ้านคำก้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในที่พัฒนาขึ้น คือ “PICEA Model” ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนและออกแบบการนิเทศ (Planning: P) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างความเข้าใจและการเตรียมการนิเทศ (Informing : I) ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะ (Coaching and Mentoring : C) ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluation : E) และขั้นตอน ที่ 5 การสะท้อนผลหลังการนิเทศ (After Action Review: A) ที่เหมือนกับ IDEA Model ได้แก่ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนและออกแบบการนิเทศ (Planning: P) กับขั้นตอนที่ 2 การสร้างความเข้าใจและการเตรียมการนิเทศ (Informing : I) มีลักษณะคล้ายกับ IDEA Model ในขั้นตอนที่ 1 Information : I การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะ (Coaching and Mentoring : C) มีลักษณะคล้ายกับ IDEA Model ในขั้นตอนที่ 2 Development : D การพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluation : E) มีลักษณะคล้ายกับ IDEA Model ในขั้นตอนที่ 3 Evaluation : E ประเมินผลการพัฒนา และขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลหลังการนิเทศ (After Action Review: A) มีลักษณะคล้ายกับ IDEA Model ในขั้นตอนที่ 4 After Action Reflect : A การสะท้อนกลับ

3. อภิปรายผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนาสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด

3.1 ผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด

จากการประเมินผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D = 0.50) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า การประเมินด้านผลผลิต (Product) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D = 0.48) ด้านกระบวนการ (Process) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D = 0.49) ด้านปัจจัยนำเข้าของการฝึกอบรม (Inputs) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53, S.D = 0.54) และด้านสภาวะแวดล้อม (Context) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D = 0.48) ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยนำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Principle) วงจร PAOR ในขั้นตอนของการปฏิบัติการ (Action) รวมถึงแนวคิดการพัฒนารูปแบบการสอนเชิงระบบของ ดิกค์ แครีย์และแครีย์ ที่กล่าวถึงการพัฒนากิจกรรมการสอนและการพัฒนาและเลือกสื่อการเรียนการสอน แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาของ สจด์ อุทรานันท์ (PIDRE) ในขั้นที่ 2 การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (Informing – I) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาของ เพิ่มพูล ร่มศรี ในขั้นที่ 3 การจัดระบบงานและการให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำตามแผนและ

ขั้นที่ 4 การดำเนินงานเป็นการปฏิบัติตามแผน รวมถึงรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) ของ สปาร์ก และฮอว์สเลย์ ได้แก่ 1) รูปแบบการพัฒนาบุคลากรแบบรายบุคคล (Individual Guided Staff Development Model) 2) รูปแบบการพัฒนาบุคลากรแบบสังเกตและประเมินผล (Observation Assessment Model) 3) รูปแบบการพัฒนาบุคลากรแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงและพัฒนา (Involvement in a Development and Improvement Process) 4) รูปแบบการพัฒนาบุคลากรแบบฝึกอบรม (Training Model) 5) รูปแบบการพัฒนาบุคลากรแบบสืบเสาะ (Inquiry Model) มาเป็นแนวทางในการทบทวนและพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด โดยการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ส่งผลให้การประเมินการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Subsandee, P. (2023 : 20-30) เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการใช้หลักสูตร พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมมีผลการประเมินด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดและการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

จากผลการประเมินสมรรถนะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.44) ผลการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สรุปได้ว่า ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด และครบตามองค์ประกอบแบบฟอร์มของงานนิเทศภายใน มีการศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัดผลการเรียนรู้การออกแบบในการจัดทำแผนการจัด การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด จัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นำเทคนิค วิธีการสอนที่เน้นส่งเสริมทักษะการคิด 4 Step มาปรับใช้ ได้แก่ ขั้น Do Now ขั้น Purpose ขั้น Work Mode และขั้น Reflective Thinking สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Promchot, W., Boonchit, Y., & Phetphuang, S. (2021 : 326–341) เรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดและการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

จากผลการประเมินสมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาตามรายการ พบว่า ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกรายการ ผลการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การจัดบรรยากาศชั้นเรียนโดยส่วนใหญ่ มีสีสัน สบายตา อากาศถ่ายเทได้สะดวก จัดโต๊ะเก้าอี้และสิ่งที่อยู่ในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ มีบอร์ดนำเสนอผลงานของผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข มีบรรยากาศและวินัยในการดูแลตนเอง สามารถใช้ประโยชน์จากชั้นเรียนได้อย่างคุ้มค่า มีการจัดกิจกรรมรูปแบบสอนคิด Thinking Learning 4 ขั้น 1) Do now 2) Purpose 3) Work Mode 4) Reflective Thinking สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chumpha, k. (2024 : 58) เรื่อง รูปแบบการบริหารการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสู่เป้าหมายผลลัพธ์คุณภาพผู้เรียนโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม ผลการวิจัย พบว่า ครูมีสมรรถนะในการจัด การเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kutsyuruba (2003 : 2) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการนิเทศในโรงเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในเป็นปัจจัยหนึ่งในการปรับปรุงพฤติกรรมของครูผู้สอน ได้พัฒนาและปรับปรุงวิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการนิเทศภายในจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาครูโดยเริ่มต้นจากการสนับสนุนครูผู้สอน ต้องได้รับการนิเทศภายใน การให้คำแนะนำ การสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือครูเพื่อให้ครูผู้สอนได้รับการนิเทศภายในอย่างถูกต้องซึ่งส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนดีขึ้น

3.4 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดก่อนและหลังใช้กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนสูง

จากผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของครูโรงเรียนบ้านเปือยนสูง ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนสูง เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ($\bar{X} = 34.29$, S.D. = 3.22) สูงกว่า ก่อนใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ($\bar{X} = 18.00$, S.D. = 3.15) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กระบวนการพัฒนามาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ผ่านการ

วิเคราะห์และสังเคราะห์มาอย่างถูกต้องตรงกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด กิจกรรมต่างๆ เหล่านั้นจึงพัฒนา และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้ครูกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนทดสอบหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการ นิเทศภายในสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Yensawat, M. (2021 : 177-178) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วย ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูระดับประถมศึกษา โรงเรียนใน สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ได้รับการนิเทศโดยใช้รูปแบบการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ($\bar{X}$ = 29.15, S.D. = 4.17 คิดเป็นร้อยละ 72.92 หลังนิเทศสูงกว่าก่อนนิเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Withayapak, S. (2022 : 299-313) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครู ภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 1 ผลการใช้รูปแบบ พบว่า ด้านความรู้เรื่องการจัด การเรียนรู้เชิงรุกจากการทดสอบปรากฏว่า คะแนนความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. อภิปรายผลการศึกษาผลกระทบการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model)

4.1 ผลการศึกษาคำพินิจของผู้นิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนา สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด (IDEA Model) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.41) ความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.46) ผลการศึกษามีความสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ Chumpa, k. (2024 : 58-59) เรื่อง รูปแบบการบริหารการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครูสู่เป้าหมายผลลัพธ์คุณภาพผู้เรียนโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบ การบริหารการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสู่เป้าหมายผลลัพธ์คุณภาพผู้เรียนโรงเรียนวัดพระเกิด คงคาราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ การดำเนินงาน ตามรูปแบบทำให้สามารถวางแผนการพัฒนสมรรถนะในการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ร่วมกันของตนเองและเพื่อนร่วมงานราย กลุ่มได้ รองลงมา 3 อันดับ คือ การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ ทำให้ครูมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศภายในและ การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ทำให้ครูมีภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในพัฒนาตนเองร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมงานอย่างต่อเนื่องและการดำเนินงานตามรูปแบบทำให้ ท่านมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของตนเองด้านการนิเทศภายในและการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกที่ส่งผลต่อการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนที่เหมาะสมกับสภาพบริบท ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phinita, U. and others. (2024 : 37) เรื่อง การพัฒนารูปแบบ การนิเทศภายในเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยรูปแบบ AKL STAR Model ของโรงเรียนอนุบาลคลองลาน ผลการวิจัยพบว่าจากการประเมินความพึงพอใจของครูและบุคลากรของโรงเรียนอนุบาลคลองลาน ที่มีต่อการนิเทศภายในในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยรูปแบบ AKL STAR Model ภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68)

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบระหว่างผลสัมฤทธิ์ปีการศึกษาที่วิจัยกับผลสัมฤทธิ์ใน ปีการศึกษาที่ผ่านมา

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) มีความแตกต่างกัน โดยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปี การศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 รายวิชา คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า จำนวน 1 รายวิชา ในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 รายวิชา คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า จำนวน 1 รายวิชาแยกตามรายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง จากการจัด การเรียนรู้ที่ ส่งเสริมทักษะการคิดของครู ปีการศึกษา 2565 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2566 โดยรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีความแตกต่างกัน โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้าน เปือยนายสูง เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ในปีการศึกษา 2566 ร้อยละของผู้เรียน ที่ได้ผลการเรียนระดับดี (3) ขึ้นไป โดยรวม 74.78 สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนา สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ในปีการศึกษา 2565 ร้อยละของผู้เรียนที่ได้ผลการเรียนระดับดี (3) ขึ้นไป โดยรวม 65.40 การที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้เพราะผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ภายในโรงเรียนด้านอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด มาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบ ซึ่ง

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chumpa, k. (2024 : 58-59) เรื่อง รูปแบบการบริหารการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสู่เป้าหมายผลลัพธ์คุณภาพผู้เรียนโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบร้อยละของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในปีการศึกษา 2565 สูงกว่า ปีการศึกษา 2564 2) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนผู้เรียนที่มีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในระดับดีขึ้นไปทุกสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในปีการศึกษา 2565 สูงกว่า ปีการศึกษา 2564 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนผู้เรียนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในระดับดี ขึ้นไป ทุกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในปีการศึกษา 2565 สูงกว่า ปีการศึกษา 2564

4.3 ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด สรุปว่า องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการที่มีประโยชน์มาก มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันของแต่ละขั้นตอน ทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านการพัฒนางานและองค์ความรู้ ส่วนองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้เป็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นในการนำรูปแบบไปปฏิบัติจริง โดยเฉพาะเงื่อนไขของครูที่มีความมุ่งมั่น จริใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยความเต็มใจร่วมมือกัน มีความรับผิดชอบในการทำงานและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก นอกจากนี้ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรครูให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู เมื่อเข้าสู่กระบวนการนิเทศภายในแล้ว ครูผู้ให้การนิเทศและครูผู้รับการนิเทศ เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน เกิดความร่วมมือร่วมใจ มีความสนทนสนมและความไว้วางใจกันมากขึ้น ได้นำความรู้และทักษะที่ได้จากการอบรม สัมมนา มาใช้ในการปฏิบัติ โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยติดตามให้คำแนะนำ เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Somuthai, S. (2022 : 286) เรื่อง การนิเทศการศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษพบว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการในการแนะนำช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่คงทน กระบวนการที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพอีกวิธีการหนึ่ง คือ การนิเทศการศึกษาจึงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษาขึ้นนั่นเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Collin (2003 : 1-70) ได้ทำการศึกษาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาและการประเมินผลครู จุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อตรวจสอบผลการนิเทศภายในสถานศึกษาและการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยนำผู้บริหารสถานศึกษาและครูจากหกโรงเรียน แต่ละโรงเรียนผู้บริหารหนึ่งคนและครูสองคนทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ ทำให้ทราบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้ดี โดยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้นมาก อันเป็นผลมาจากการให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แก่ครูผู้สอน ดังนั้น การนิเทศภายในสถานศึกษาจะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูให้ดีขึ้น

4.4 ผลการขยายผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ไปขยายผล (Movement) กับครูและผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มกันทรามุขศรี 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนผักแพ้ววิทยา โรงเรียนแวงแก้ววิทยา โรงเรียนศรีแก้วพิทย และโรงเรียนกระดุมทองวิทยา พบว่า 1) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดก่อนและหลังใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ปรากฏว่า ทั้ง 4 โรงเรียน ผลการทดสอบหลังการใช้รูปแบบ สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของครูกลุ่มขยายผล ทั้ง 4 โรงเรียน มีผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งสมรรถนะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดและสมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด และ 3) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ของผู้บริหารและครูกลุ่มขยายผลการใช้รูปแบบ ทั้ง 4 โรงเรียน ผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่า บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น ก่อนการนำรูปแบบมาใช้ครูจัดการเรียนรู้ต่างคนต่างทำ การรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพมีน้อย การจัดการเรียนรู้ขาดเป้าหมาย หลังการนำรูปแบบมาใช้ ครูผู้สอนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กำลังใจกันมากขึ้น มีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดมากขึ้น ในด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนได้เรียน

อย่างมีความสุข มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงออกทั้งการคิด การพูดและการปฏิบัติ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์จากต้นสังกัด และอาจารย์จากมหาวิทยาลัย ส่งผลให้โรงเรียนมีการพัฒนาด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้น ซึ่งผลการขยายผลรูปแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและครูโรงเรียนหนองฉางวิทยา และผลการใช้รูปแบบกับกลุ่มเป้าหมายโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ข้อค้นพบจากการวิจัย รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูง เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัด การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ทุกองค์ประกอบ มีความเหมาะสม และสอดคล้องซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันแต่ละขั้นตอน ครูผู้ให้การนิเทศและครูผู้รับการนิเทศเข้าใจถึงบทบาทของตนเองได้ปฏิบัติงานร่วมกัน เกิดความร่วมมือร่วมใจ มีความสนทนสนมและความไว้วางใจกันมากขึ้น มีความมุ่งมั่นจริงจังในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ โดยมีศึกษานิเทศก์จากต้นสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้บริหารให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านสมรรถนะการจัด การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด และทักษะด้านการนิเทศภายใน ส่งผลให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ จากข้อค้นพบจากการวิจัยดังกล่าว เสนอแนะว่า ในระยะเริ่มแรก โรงเรียนควรอบรมพัฒนาความรู้และทักษะในการเป็นผู้ให้การนิเทศแก่บุคลากรครูภายในโรงเรียนเพิ่มเติม เช่น วิธีจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) วิธีการกระตุ้นให้กำลังใจ (Coaching) วิธีการให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring) วิธีการกำกับติดตาม (Monitoring) เพื่อให้กระบวนการนิเทศภายในเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรครูในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงานครูและนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด การมอบรางวัลหรือเกียรติบัตรให้แก่บุคลากรครูตาม ผลการประเมินสมรรถนะ ทั้งการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด เป็นต้น

2. ข้อค้นพบจากการวิจัย รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัด การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ขั้นที่ 2 Development : D การพัฒนา เป็นประสบการณ์ใหม่ที่ครูผู้สอนยังต้องเรียนรู้ในรายละเอียดจำนวนมาก เช่น การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด การวัดและประเมินผล การสร้างและพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด โรงเรียนควรจัดสรรเวลาและงบประมาณเพื่อดำเนินการในขั้นนี้ให้มากขึ้น และมีวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย นอกจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ เช่น การศึกษาดูงานโรงเรียนสอนคิด การจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) กับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น

3. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัด การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) เป็นรูปแบบที่สามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียน การขยายผลในสถานศึกษาอื่น สามารถปรับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัด การเรียนรู้ของครูให้มีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาได้ เช่น การปรับรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ การปรับรูปแบบการนิเทศ กำกับติดตาม และการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัด การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) เป็นรูปแบบที่สามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของครู ซึ่งผู้ทำหน้าที่กำกับติดตาม (Monitoring) และที่ปรึกษา ดูแลช่วยเหลือ (Mentoring) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์จากต้นสังกัด ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบที่บุคลากรภายในสถานศึกษาได้ทำหน้าที่ผู้ให้การนิเทศ กระตุ้นให้กำลังใจ (Coaching) และ ทักษะวิธีการจัดกิจกรรมชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เพื่อให้กระบวนการนิเทศภายในมีความเข้มแข็งและยั่งยืน

2. จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ทั้งสมรรถนะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดและสมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเฉพาะเรื่อง เช่น การวิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด หรือการวิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด เป็นต้น

3. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการ การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) เป็นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ซึ่งผู้ทำหน้าที่ให้การนิเทศกระตุ้นให้กำลังใจ (Coaching) เป็นเพื่อนครูภายในโรงเรียน เพื่อเป็นการพัฒนางานนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจประเมินสมรรถนะในการนิเทศของครูผู้ทำหน้าที่นิเทศด้วย

4. จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาผลกระทบการใช้รูปแบบ ครูผู้ให้การนิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด และผลการประเมินสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ทั้งการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเปือยนายสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด (IDEA Model) ไปขยายผลในโรงเรียนเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่น เพื่อให้ทราบผลการวิจัยในวงกว้างมากขึ้น

บรรณานุกรม

- [1] ขวัญจิรา จำปา. (2567). (58). รูปแบบการบริหารการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสู่เป้าหมายผลลัพธ์คุณภาพผู้เรียนโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา แห่งประเทศไทย (สพท.)*, 6(4), 58-59.
- [2] ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2555). *การบริหารการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์กร*. ชานเมืองการพิมพ์.
- [3] นีอร พันธุ์อ่อน. (2563). *การพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนบ้านคำก้อม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3*. อุบลราชธานี : โรงเรียนบ้านคำก้อม, 155-158.
- [4] มณีรัตน์ เย็นสวัสดิ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning) ของครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู*, 1(4), 169-193.
- [5] ลักษณะ จันธิมา. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนอนุบาลจุน (บ้านบัวสถาน) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(5), 458-475.
- [6] วัชร เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 12, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [7] วิชา พรหมโชติ, ญาณิศา บุญจิตร และ โสภณ เพ็ชรพวง. (2564). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(41), 326-341.
- [8] วิศนี ไฉนกาจ และ จุไรรัตน์ สุดรุ่ง. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาครูด้านการสอนคิดวิเคราะห์โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วารสารครูศาสตร์*, 47(1), 340.
- [9] สดก อุทรานันท์. (2548). *การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 4, มิตรสยาม.
- [10] สถาพร สมอุทัย. (2565). การนิเทศการศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(3), 286.
- [11] สายสวัสดิ์ วิทยาภัก. (2565). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา เชียงพุทธ* 7(9), 299-313.
- [12] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- [13] อนงค์นถา เคนโพธิ์. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย. *การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13*, 2604.
- [14] อุทัย พินิจทะ และคณะ. (2567). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยรูปแบบ AKL STAR Model ของโรงเรียนอนุบาลคลองลาน*. กำแพงเพชร : โรงเรียนอนุบาลคลองลาน, 37.

- [15] Collins Essential Thesaurus. (2003). *Collins essential thesaurus*. Retrieved October 9, 2020, from <http://www.thefreedictionary.com/indicator>, 1-70.
- [16] Dewey, J. (1963). *Experience and Education*. New York: Macmillan Publishing Company, 25-50.
- Glickman, Carl D., Stephen P. Gordon, and Jovita M. Ross-Gordon. (2004). *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. 6th ed. Boston : Allyn and Bacon, 61, 321-422.
- [17] Harris, B.M. (1985). *Supervisory Behavior in Education*. 2^d ed. Englewood Cliff, New Jersey : Prentice-Hall, 10-15.
- [18] Hattie, J. (2012). *Visible Learning for Teachers: Maximizing Impact on Learning*. Routledge.
- [19] Kutsyruba, B. (2003). *Instructional Supervision: Perceptions of Canadian and Ukrainian Beginning High-School Teachers*, 2.
- [20] OECD. (2018). *PISA 2015 results in focus*. <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-infocus.pdf>
- [21] Oliva, Peter F. (1989). *Supervision for today's school*. 3rd ed. New York : Longman, 8.
- [22] Palgrave Macmillan. (2014). *Palgrave study skills*. Retrieved from <http://www.palgrave.com/skills4study/study skills/thinking/critical.asp>, 23.
- [23] Scott, B. P. (1998). *Evaluation the Impact of Training Alexandria*. American Society for Training and Development.
- [24] Spears, R. R. and others. (1967). *Patterns of Child Rearing*. Evanston, Illinois : Row Peterson, 16-71.
- [25] Stumpf, S.E. (1994). *Philosophy: History and Problems*. New York: McGraw-Hill, 325-340, 486.

Sisaket Rajabhat University Journal

VOL .19 NO.2 JULY-DECEMBER 2025

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (5 ธันวาคม 2550)
319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ 33000
โทร : 045-617982 อีเมล : journal@sskru.ac.th